Modern Klasikler Dizisi - 132

GRAHAM GREENE
MESELENİN ÖZÜ

ÖZGÜN ADI
THE HEART OF THE MATTER

THE HEART OF THE MATTER © VERDANT SA, 1948
ANATOLIALIT TELİF HAKLARI AJANSI KANALIYLA ALINMIŞTIR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2018
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM MAYIS 2019, İSTANBUL
2. BASIM OCAK 2020, İSTANBUL

ISBN 978-605-295-828-5

BASKI: AYHAN MATBAASI
Mahmutbey Mah. 2622. Sokak No:6/31 Bağcılar/İstanbul
Tel. (0212) 445 32 38 Sertifika No: 44871

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: MÎNA URGAN

(1915, İstanbul - 2000, İstanbul) Arnavutköy Amerikan Kız Koleji ve İÜ Ed. Fak. Fransız Filolojisi'ni bitirdi; aynı fakültenin İngiliz Filolojisi Bölümü'nde doktorasını tamamladı, *Elizabeth Devri Tiyatrosunda Soytarılar* çalışmasıyla doçent (1949) ve ardından profesör (1960) oldu. 1977'de emekli oluncaya kadar İngiliz edebiyatı profesörü olarak öğretim üyeliği yaptı. William Golding, Thomas Malory, Henry Fielding, Honoré de Balzac, Aldous Huxley, Graham Greene, John Galsworthy ve Shakespeare'i Türkçeye çevirdi. Onu geniş okur kitleleriyle tanıştıran *Bir Dinozorun Anıları* 1998'de, *Bir Dinozorun Gezileri* 1999'da yayımlandı.

Modern
Klasikler
Dizisi - 132

Graham Greene

Meselenin Özü

İngilizce aslından
çeviren: Mîna Urgan

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

V. G., L. C. G. ve F. C. F.'ye.

BİRİNCİ KİTAP

1. Bölüm

BİRİNCİ KISIM

I

Wilson, pembe tüysüz dizlerini demirlere dayamış, Bedford Oteli'nin balkonunda oturuyordu. Günlerden pazardı, katedralde sabah duası çanları çalınıyordu. Bond Sokağı'nın karşı kaldırımındaki okulun penceresinde, lacivert jimnastik gömlekleriyle oturan kara kızlar, bitmez tükenmez bir işe dalmışlardı: Yaylı telleri andıran saçlarını örmeye çalışıyorlardı. Wilson, yeni bıraktığı bıyığını okşuyor, içeceği cinin gelmesini bekleyerek hayal kuruyordu.

Orada, Bond Sokağı'na karşı otururken, Wilson'ın yüzü denize dönüktü. Bu yüzün solgunluğundan da, karşıdaki kız öğrencilerle ilgilenmemesinden de anlaşılıyordu daha yeni denizden gelip limana çıktığı. Wilson, bir barometrenin geride kalan ibresine benziyordu; öteki ibre "fırtınalı hava"ya işaret ederken, bu ibre hâlâ "güzel hava"yı gösteriyordu. Aşağıda sokakta, yerli küçük memurlar, kiliseye doğru gidiyorlardı. Onların mavi ve kiraz rengi şatafatlı öğleden sonra giysileri giyen eşleri de Wilson'ın ilgisini çekmedi. Balkonda, Wilson'ın falına bakmaya kalkan sakallı ve sarıklı bir Hintliden başka kimse yoktu: Beyaz adamlar, buralarda değil, beş mil uzaktaki kumsalda bulunurlardı günün bu saatinde;

ama Wilson'ın oraya gidecek arabası yoktu. Dayanılmaz bir yalnızlık duygusuna kapıldı. Okulun her iki yanındaki teneke damlar, denize doğru meylediyordu. Wilson'ın tepesindeki oluklu demire bir akbaba konunca, dam çatırdayıp tangırdadı.

Limandaki ticaret gemileri kafilesinden çıkan üç subay, rıhtımda görüldü. Okul kepleri giyen küçük erkek çocukları, hemen çevrelerini sardı onların. Bu çocukların bebe türkülerini andıran bir tempoyla söylediklerini hayal meyal duydu Wilson: "Kaptan ister fik fik? Benim kız kardeş güzel öğretmen. Kaptan ister fik fik?" Sakallı Hintli, kaşları çatık, bir zarfın arkasına çetrefil hesaplar yazıp çiziyordu. Yıldız falına mı bakıyordu, yoksa geçinmek için gereken parayı mı hesaplıyordu? Wilson, bir daha aşağıya bakınca, deniz subaylarının, okul çocuklarının çemberini yarıp kurtulduklarını gördü. Şimdi küçük çocuklar, tek başına bir denizci bulmuşlar, üstüne üşüşmüşlerdi. Denizciyi, bebeklerin bakıldığı bir yuvaya götürür gibi, polis karakoluna bitişik geneleve götürdüler bir zafer havası içinde.

Kara bir delikanlı Wilson'ın cinini getirdi. Wilson'ın sıcak ve sefil odasına geri dönüp, bir roman... belki de bir şiir okumaktan başka hiçbir işi olmadığından, içkisini çok ağır ağır yudumladı. Wilson şiiri severdi. Ama uyuşturucu madde kullanırcasına gizlice özümlerdi şiiri. *Altın Hazine* adlı şiir derlemesini, nereye gitse yanına alırdı. Ne var ki, geceleri küçük dozlar halinde başvururdu bu kitaba. Bir parmak Longfellow, bir parmak Macaulay, bir parmak Mangan: "Haydi, anlat şimdi dehanın nasıl heba olduğunu; / Dostlukta nasıl hainliğe uğradığını, aşkta nasıl aldandığını..." Wilson'ın romantik beğenileri vardı. Ama herkesin gözü önünde Wallace'ı okurdu ancak. Görünüşte öteki erkeklerden ayırt edilememeyi tutkuyla isterdi. Onun bıyık bırakması, belirli bir kulübün üyelerinin eş boyunbağları takmaları gibi bir şeydi. Bu bıyık, en belirli ortak yanıydı öteki erkek-

lerle. Ne var ki, Wilson'ın gözleri onu ele veriyordu. Bir köpeğin kahverengi gözleri vardı onda: Bond Sokağı'nı kederli kederli gözetleyen bir av köpeğinin gözleri.

Bir ses, "Kusura bakmayın ama," dedi, "siz Wilson değil misiniz?"

Wilson, başını kaldırdı, orta yaşlı bir adama baktı. Herkes gibi, bu adam da haki renk bir şort giyiyordu. Yorgun yüzü saman sarısıydı.

"Evet, ben Wilson'ım."

"Yanınıza oturabilir miyim? Benim adım Harris."

"Çok memnun oldum tanıştığımıza Mr. Harris."

"Siz, U.A.C.'deki yeni saymansınız, değil mi?"

"Evet, öyle. Bir şey içmez misiniz?"

"İzninizle bir limon suyu içeyim. Gündüzleri alkol alamam."

Hintli oturduğu masadan kalktı, büyük bir saygıyla yaklaştı: "Beni tanırsınız, Mr. Harris. Belki dostunuza benim yeteneklerimden söz edersiniz, Mr. Harris. Belki dostunuz, elimdeki tavsiye mektuplarını okumak ister." Kirli zarf demeti hep elindeydi Hintlinin.

"Toplumun en önde gelenleri..."

"Git," dedi Harris. "Defol, koca kerata."

Wilson sordu:

"Adımı nerden bildiniz?"

Harris, "Bir telgrafta gördüm," dedi. "Ben telgraf sansürüne bakarım. Ne biçim iş bu? Ne biçim yer burası?"

"Mr. Harris, talihinizde büyük bir değişiklik olduğunu uzaktan bakınca bile anladım. Benimle bir dakika tuvalete gelirseniz..."

"Defol, Gunga Din.*"

Wilson sordu:

---

* Rudyard Kipling'in Britanya Hindistan'ında geçen 1890 tarihli şiiri. Bir İngiliz askerinin bakış açısından yazılmış olan şiir, yaralı bir askerin hayatını kurtarırken ölen su taşıyıcısı Gunga Din adlı Hintliyle ilgilidir. (e.n.)

"Niçin tuvalete gelin diyor?"

"Hep orada fala bakar. Herhalde gizlice konuşulabilecek tek yer orası. Neden orada diye sormak aklımdan geçmedi hiç."

"Uzun süredir burada mısınız?"

"On sekiz ay... Berbat geçen on sekiz ay."

"Yakında yurda dönüyor musunuz?"

Harris, teneke damların üstünden limana baktı. "Gemiler hep ters yöne gidiyor," dedi. "Ama hele yurda bir döneyim, beni hiç kimsecikler bir daha göremez burada." Harris, sesini alçalttı; limon suyu bardağının üstünden zehir saçtı: "Nefret ediyorum buradan. Nefret ediyorum buradakilerden. Nefret ediyorum o pis zencilerden. Ama malum ya, artık pis zenci dememeliyiz onlara."

"Bana hizmet eden, iyi bir adama benziyor."

"Bize hizmet edenler, hep iyidirler. Gerçekten zencidirler onlar... Ama şunlara bakın, şunlara... Boynunda tüylü bir atkı olana bakın. Bunlar gerçek zenci bile değiller. Batı Hint Adalılar bunlar ve bu sahil boyunca dedikleri dedik. Dükkânlarda çalışıyorlar, belediye meclisine giriyorlar, yargıç oluyorlar, avukat oluyorlar... Hey Tanrım! Tümüyle denetimimiz altında olan bölgede sorun yok. Gerçek bir zenciye karşı da değilim ben. Tanrı, kimimizi ak, kimimizi kara yarattı. Ama bunlar... Hey Tanrım! Hükümet korkuyor bunlardan. Polis korkuyor bunlardan," dedi Harris. "Hele şu aşağıya bir bakın, Scobie'ye bir bakın."

Bir akbaba kanat çırpıp, demir damın üstünde yer değiştirdi ve Wilson Scobie'ye baktı. Bir yabancının sözünü dinleyerek, ilgilenmeden bakmıştı. Bond Sokağı'nda tek başına yürüyen bu kır saçlı, tıknaz adamın ayrıca ilginç bir yanı da yokmuş gibi geldi ona. İnsanın hiçbir zaman unutamayacağı anlar vardır; böyle bir anı yaşadığını bilemezdi kuşkusuz. O anda küçük bir yaranın izi kazınmıştı belleğine. Belirli şeyler –örneğin öğle vakti cinin tadı, bir balkonun altındaki

çiçeklerin kokusu, oluklu demirin tangırtısı, buradan oraya konan çirkin bir kuş– birleşince, belleğindeki o yara hep sızlayacaktı.

Harris, "Zencileri öylesine sever ki Scobie, onlarla yatar," dedi.

"Polis üniforması mı bu?"

"Evet, yüce güvenlik kuvvetlerimiz. Yitirilen bir şeyi bulamazlar asla... O şiiri bilirsiniz."

"Ben şiir okumam," dedi Wilson. Güneş ışığına boğulmuş sokakta Scobie'yi izledi gözleriyle. Scobie durdu, geniş kenarlı beyaz bir şapka giymiş kara bir adamla kısa bir süre konuştu. Yanlarından geçen bir kara polis, fiyakalı bir selam verdi Scobie'ye. Scobie yoluna devam etti.

"Gerçeği söylemek gerekirse, Suriyelilere de para karşılığı hizmet ediyordu muhtemelen."

"Suriyelilere mi?"

Harris, "Tam bir Babil Kulesi'dir burası," dedi. "Batı Hint Adalılar, Afrikalılar, gerçek Hintliler, Suriyeliler, İngilizler, Bayındırlık Bakanlığı'ndaki İskoçyalılar. İrlandalı papazlar, Fransız papazlar, Alsace'lı papazlar."

"Suriyeliler ne yaparlar?"

"Para kazanırlar. Yukarıdaki bölgenin tüm mağazalarını ve buradaki mağazaların çoğunu onlar işletir. Elmas kaçakçılığı da yaparlar."

"Herhalde çok yaygın bir iştir bu."

"Almanlar yüksek fiyat veriyorlar."

"Onun bir karısı yok mu burada?"

"Kimin? Ha, Scobie'nin. Olmaz olur mu? Var karısı. Benim de böyle bir karım olsaydı, belki ben de zencilerle yatardım. Yakında tanışırsınız o kadınla. Kentin aydın kişisidir o. Sanattan hoşlanır, şiirden hoşlanır. Gemisi batan denizciler yararına bir sanat sergisi düzenledi. Bilirsiniz ne biçim şeyler olduğunu o sergide: Uçak teknikerlerinin sürgün konusunu işleyen şiirleri, gemilerde ateşçilik edenlerin suluboya resim-

leri, misyoner okullarında yapılan el işleri. Zavallı koca Scobie. Bir cin daha içer misiniz?"

"İçeceğim galiba," dedi Wilson.

II

Scobie, James Sokağı'na sapınca, bakanlık binasının yanından geçti. Bu uzun balkonlu yapıyı, bir hastaneye benzetirdi öteden beri. On beş yıldır hastaların ardı ardına buraya gelişini seyretmişti. Kimi hastalar, on sekiz ay kaldıktan sonra, sapsarı ve sinir içinde, yurda geri gönderilirdi. Başkaları onların yerini alırdı: Sömürge bakanları, tarım bakanları, hazinedarlar ve bayındırlık hizmetlerinden sorumlu yöneticiler... Scobie, onlardan her birinin hastalığının seyrini izlerdi: Mantıkdışı bir öfkeye ilk kez kapılışları, fazla içmeleri, bir yıl boyunca yolsuzluklara göz yumduktan sonra ansızın belirli ilkeleri savunmaları... Siyahi küçük memurlar, hasta idare etmesini bilen doktorlar gibi, koridorlarda gidip gelirlerdi. Güler yüzlü ve saygılı davranırlar, horlanmanın her çeşidine katlanırlardı, çünkü hastanın her zaman kendini haklı bilmesi gerekirdi.

Köşeyi dönünce, onlara dost olmayan bu deniz kıyısına yerleşmek üzere gelenlerin ilk kez toplandıkları yaşlı pamuk ağacının önünde, adliye ve emniyet binası vardı. Güçsüz kişilerin tumturaklı gözlerle boşuna övünmeleri gibi bir şeydi bu koskocaman taş yapı. Bir kabağın içindeki kuru çekirdekler nasıl takırdarsa, insanlar da öyle takırdıyordu bu muazzam yapının koridorlarında. Böylesine görkemli bir yapının karşısında herkes kendini küçücük hissederdi. Ama bu sahte yüceliğin kaybolması için tek bir odaya girmek yeterli olurdu. Scobie arkadaki dar ve karanlık geçitte, gözaltına alınanların bulunduğu odada, hücrelerde, insanların bayağılığının ve haksızlığının kokusunu alıyordu hep. Bir hayvanat bahçesinin, yerlere serpilen talaşın, dışkının, amonyağın ve

özgürlükten yoksun kalmanın kokusuydu bu. Gerçi bina her gün temizleniyordu ama, bu kokudan kurtulmanın yolu yoktu. Sigara kokusu gibi, polislerin ve tutukluların da giysilerine sinmişti bu koku.

Scobie büyük merdivenden çıktı, sağa döndü ve dışarıdaki gölgeli koridor boyunca yürüyüp odasına girdi. Bir masa, iki tahta iskemle, bir dolap, eski bir şapka gibi çiviye asılı paslı kelepçeler, bir de dosya çekmeceleri vardı odada. Bir yabancıya rahat olmayan, çıplak bir yer gibi görünebilirdi burası. Ama Scobie için bir yuvaydı bu oda. Başkaları, yavaş yavaş eşya biriktirerek bir yuva yaparlar kendilerine: Yeni bir resimle, sayısı gittikçe artan kitaplarla, dağılmasınlar diye kâğıtların üstüne konulan acayip biçimli bir taşla, unutulmuş bir tatil gezisi sırasında unutulmuş bir nedenden ötürü satın alınmış bir kül tablası gibi eşyalarla kurarlar yuvalarını. Scobie ise eşyadan arınarak yuvasını kurmaktaydı. On beş yıl önce, bu odaya ilk yerleştiği sırada, çok daha fazla eşyası vardı. Karısının bir fotoğrafı, yerlilerin çarşısından aldığı parlak renkli deri yastıklar, rahat bir koltuk, duvarda limanın renkli büyük bir haritası vardı. Haritayı kendinden genç memurlar ödünç almışlardı. Nasıl olsa, Scobie'nin artık işine yaramazdı o harita: Kufa Körfezi'nden Medley'ye kadar uzanan bölgeden sorumlu olduğu için, sömürgenin tüm sahilini ezbere biliyordu. Yastıklarla koltuğa gelince, böylesine havasız bir kentte bu çeşitten rahat oturulacak yerlerin sıcağı büsbütün artırdığını çok geçmeden anlamıştı. Bedene bir şeyler değdikçe, bedeni bir şeyler sardıkça, insan daha da fazla terliyordu. Karısının fotoğrafını gereksiz yapan şey de, karısının varlığıydı: Karısı sahte savaşın ilk yılı buraya gelmişti. Şimdiyse buradan gidemiyordu. Denizaltıların yarattığı tehlike yüzünden, çiviye asılı kelepçelerin yerinden kıpırdayamaması gibi, karısı da yerinden kıpırdayamıyordu. Üstelik bu fotoğraf çok eskiden çekilmişti. Scobie, henüz kesin bir biçim almamış o yüzü, hiçbir şey bilmemekten kaynakla-

nan o dingin ve tatlı ifadeyi, fotoğrafçının isteği üzerine açılıp gülümseyen o dudakları anımsamak istemiyordu artık. Bir yüz, on beş yılda kesin biçimini alır; bir insanın yaşantısı, o insanın tatlılığını yok eder. Scobie ise kendi sorumluluğunun bilincindeydi öteden beri. Karısına yol gösteren oydu, karısının yaşantısını o seçmişti. Karısının yüzü, Scobie'nin bu yüze verdiği biçimi taşıyordu.

Scobie, üstü bomboş masasına oturur oturmaz, Mende kabilesinden çavuş kapıda "hazır ol" durumunda bitiverdi. "Buyurun, efendim."

"Bildireceğin bir şey var mı?"

"Müdür sizi görmek istiyor, efendim."

"Bir olay mı var?"

"İki siyahi çarşıda dövüştü, efendim."

"Kadın yüzünden mi!"

"Evet, efendim."

"Başka bir şey var mı?"

"Miss Wilberforce sizi görmek istiyor, efendim. Kilisede olduğunuzu, daha sonra gelmesini söyledim ama, yerinden kıpırdamadı. Yerinden kıpırdamayacağını bildirdi."

"Bu hangi Miss Wilberforce, Çavuş?"

"Bilmiyorum, efendim. Sharp Town'dan geliyor, efendim."

"Pekâlâ, müdürü gördükten sonra onu görürüm. Ama başka hiç kimseyi içeri alma, anladın mı?"

"Baş üstüne, efendim."

Koridordan geçip müdürün odasına giderken, Scobie'nin gözü, duvara bitişik bir bankta tek başına oturan kıza ilişti. Dikkatle bakmadı. Genç bir Afrikalının kara yüzünü, alacalı bulacalı pamuklu giysisini belli belirsiz görüp, kızı hemen unuttu. Müdüre ne diyeceğini düşündü. Tüm hafta boyunca bunu düşünmüştü zaten.

"Buyrun, oturun Scobie."

Müdür, elli üç yaşında yaşlı bir adamdı. Yaşlı bir adamdı; çünkü insanın yaşı, sömürgede gördüğü hizmet yıllarına

göre hesaplanırdı. Yirmi iki yıl hizmet gören müdür, buranın en yaşlı adamıydı. Oysa altmış yaşındaki vali, beş yıl süreyle görev başında kalan herhangi bir memurun yanında gencecik bir adam sayılırdı.

Müdür, "Scobie," dedi, "bu denetim gezisinden sonra ben emekliye ayrılıyorum."

"Biliyorum."

"Herkes biliyor sanırım."

"Adamlarınızın bu konuda konuştuklarını duydum."

"Oysa ben sizden önce ancak bir tek kişiye söyledim bunu. Yerime kimin geçeceğini de biliyorlar mı?"

"Kimin geçmeyeceğini biliyorlar," dedi Scobie.

"Korkunç bir haksızlık bu," dedi müdür. "Elimden geleni yaptım, Scobie. Ama düşman edinmek konusunda eşiniz yoktur sizin. Dürüst Aristeides gibisiniz tıpkı."

"Onun kadar dürüst olduğumu sanmam."

"Asıl sorun sizin ne yapacağınız. Gambia'dan Baker adlı bir adam gönderiyorlar benim yerime. Sizden daha genç. İstifa mı etmek istiyorsunuz, emekli mi olmak istiyorsunuz, yoksa başka bir yere mi atanmak istiyorsunuz?"

"Burada kalmak istiyorum."

"Eşiniz pek hoşlanmayacak bundan."

"Burada o kadar uzun zaman kaldım ki, gidemem artık." Scobie kendi kendine "Zavallı Louise," diye düşündü. "İş ona kalsaydı, nerede olurduk şimdi?" Burada olmayacaklarını hemen kabul etti. Çok daha iyi, iklimi daha sağlıklı, parası daha bol, rütbesinin daha yüksek olacağı bir yerde olurlardı. Louise, durumları iyileşsin diye her fırsattan yararlanacaktı. Merdivenleri çevik adımlarla tırmanıp, bize dokunmayan yılan bin yaşasın diyecekti. Scobie, "Onu ben alıp buraya getirdim," diye düşündü. Sanki gelecekte bir şey olacağını seziyormuş da, ne olduğunu bilmediği bu şeyden sorumluymuş gibi, öteden beri duyduğu suçluluk duygusuna kapıldı yine. Yüksek sesle "Burasını severim, bilirsiniz," dedi.

"Evet bilirim. Neden acaba?"

Scobie, belirsiz bir söz söyledi:

"Akşamları güzel olur burası."

"Bakanlıkta sizi kötülemek için uydurdukları son söylentiden haberiniz var mı?"

"Suriyelilerden rüşvet aldığımı söylüyor olmalılar."

"Şimdilik o kadar ileriye gitmediler. Onu da söylerler bir süre sonra. Hayır, siyahi kızlarla yattığınızı söylüyorlar şimdilik. Biliyor musunuz, Scobie, bizimkilerden birinin karısıyla cilveleşmeniz gerekiyor sizin. Bunu yapmadığınız için, küçük düşürülmüş sanıyorlar kendilerini."

"Belki de siyahi kızla yatmam daha yerinde olur. Başka bir şey uydurmak zorunda kalmazlar o zaman."

"Sizden önce aynı görevde bulunan adam, onlarcasıyla yattı. Ama hiç kimse oralı olmadı. Başka bir şey uydurdular onun için: Gizlice içki içtiğini söylediler. Kendileri uluorta içki içerken, daha rahat ediyorlardı böylece. Scobie, bunlar böyle berbat heriflerdir ki!"

"Sömürge bakanının başyardımcısı fena adam değildir."

"Evet, sömürge bakanının başyardımcısı iyidir." Müdür güldü: "Yaman bir adamsınız, Scobie. Dürüst Scobie!"

Scobie koridordan geçip odasına yöneldi. Kız, alacakaranlıkta oturuyordu. Yalınayaktı. Ayakları, bir müzedeki heykel parçaları gibi, yan yana duruyordu. Alacalı bulacalı pamuklu giysisiyle bir ilişkisi yoktu bu ayakların.

Scobie sordu:

"Miss Wilberforce siz misiniz?"

"Evet, efendim."

"Burada oturmuyorsunuz, değil mi?"

"Hayır, Sharp Town'da oturuyorum, efendim."

"Peki, buyrun içeri." Scobie önden geçip kızı bürosuna götürdü. Masasına oturdu. Masanın üstünde kalem olmadığı için, çekmeceye baktı. Burada bazı şeyler birikmişti: Mektuplar, silgiler, kırık bir tespih... Kalem yoktu. "Der-

diniz nedir, Miss Wilberforce?" Medley kumsalında denize girilirken çekilmiş bir resme ilişti Scobie'nin gözü: Kendi karısı, sömürge bakanının karısı, ölü bir balığa benzeyen bir şeyi havaya kaldıran eğitim müdürü, sömürge hazinedarının karısı... Bembeyaz etleriyle albinolara benziyorlardı hepsi. Gülmekten ağızları beş karış açılmıştı.

Kız, "Ev sahibi kadın," dedi. "Evimi darmadağın etti dün gece. Karanlıkta geldi. Bölmeleri yıktı. Sandıktaki eşyalarımı çaldı."

"Çok kiracınız var mı?"

"Yalnız üç tane efendim."

Scobie neler olup bittiğini iyi biliyordu: Bir kiracı haftada beş şiline tek odalı bir kulübe kiralar, araya birkaç ince bölme diker, böylece sözüm ona odalar yapıp, bunların her birini iki buçuk şiline kiralardı. Odalarda mobilya olarak, içinde biraz çanak çömlekle birkaç bardak bulunan bir kutu vardı. Ya bir işveren "armağan etmiş" ya da bir işverenden aşırılmıştı bu çanak çömlekle bardaklar. Odalarda bu kutudan başka, eski kasalardan yapılmış bir yatak, bir de gemici feneri vardı. Bu fenerlerin camları bir süre sonra kırılırdı ve açıkta kalan küçük alevler, şuraya buraya dökülen parafin yağını hemen tutuşturur, kontrplak bölmelere sıçrar, ikide birde yangın çıkarırdı. Ara sıra bir ev sahibi, kendi evine zorla girip, bu tehlikeli bölmeleri yıkardı. Ara sıra da kiracılarının lambalarını çalardı. Bunun üzerine, kiracılar da başkalarının lambalarına el koyarlardı. Böylece başlayan lamba hırsızlığı gittikçe yayılır, sonunda Avrupalıların mahallesine kadar ulaşır, kulüpte bir dedikodu konusu olurdu. "Ne yaparsak yapalım, lambalarımız yok oluyor," denirdi.

Scobie sert konuştu:

"Ev sahibi kadına göre, sen bir baş belasıymışsın. Fazla kiracın varmış, fazla lamban varmış."

"Hayır, efendim. Lamba işi değil."

"Kadın işi mi? Sen kötü bir kız mısın?"

"Hayır, efendim."

"Niçin buraya geldin? Neden Sharp Town'daki Onbaşı Laminah'ya başvurmadın?"

"Laminah, ev sahibi kadının kardeşidir, efendim."

"Ya, öyle mi? Aynı ana aynı baba mı?"

"Hayır, efendim. Aynı baba."

Bu konuşma, kilise törenlerinde rahiple rahip yardımcısının söyledikleri Latince sözler kadar kalıplaşmıştı. Scobie soruşturma açınca tam olarak ne olacağını biliyordu: Ev sahibi kadın kiracısına bölmeleri kaldırmasını söylediğini, kiracı buna yanaşmayınca da kendisinin harekete geçtiğini anlatırdı. Odada hiçbir zaman çanak çömlek bulunmadığını söyleyecekti. Onbaşı da bunu doğrulayacaktı. Onbaşının ev sahibi kadının kardeşi olmadığı, aralarındaki belirsiz ilişkinin de herhalde pek saygıdeğer sayılamayacağı anlaşılacaktı. Ayıp olmasın diye sözüm ona "bağış" sayılan rüşvetler verilip alınacaktı. Sonra öfke fırtınaları ve başlangıçta gerçek izlenimini veren kızgınlıklar yatışacaktı, bölmeler yeniden dikilecekti. Hiç kimsecikler sandık lafını duymayacaktı artık ve birçok polisin cebine bir iki şilin girecekti. Scobie hizmete ilk başladığı yıllar, kendini canla başla vermişti bu soruşturmalara. Her zaman yan tutan bir adam durumunda bulmuştu kendini. Yoksul ve suçsuz kiracıları, varlıklı ve suçlu ev sahiplerine karşı koruduğunu sanıyordu. Gelgelelim, kimin suçlu kimin suçsuz, kimin yoksul kimin varlıklı olduğunu kestirmenin kolay olmadığının farkına vardı çok geçmeden. Örneğin haksızlığa uğrayan kiracının, kendisi hiç kira ödemeden bir tek odadan haftada beş şilinlik kâr elde eden zengin bir kapitalist olduğu anlaşıldı. Scobie, durumu kavradıktan sonra, bu çeşit davaları hemen başlangıçta önlemek için çaba gösterdi. Davacıyı ikna etmeye çalışır, soruşturmanın bir işe yaramayacağını, davacının boşuna para ve zaman harcayacağını söylerdi. Hatta bazen soruşturma açmaya bile yanaşmazdı. Scobie'nin harekete geçmemesinin

sonucu, arabasının camlarına taş atıldı, lastikleri lime lime kesildi ve çok uzun süren hazin bir denetim gezisinde, "kötü adam" diye ad takıldı ona. Scobie o sıcak rutubetli havada gereğinden fazla üzülmüştü böyle demelerine. Durumu hafife alamıyordu; çünkü daha o zamanlar bile, bu adamların güvenini istiyordu, sevgisini istiyordu. O yıl karasu humması na tutuldu, az kalsın malulen emekliye ayrılacaktı.

Kız, Scobie'nin vereceği kararı sabırla bekledi. Sabır gerektiği zaman, sonsuz sabretme yeteneği vardı onlarda. Sabırsız davranıp bir şey elde edecekleri zaman da, sabırsızlıklarının sınırı yoktu. Bir beyaz adamın veremeyeceği bir şeyi elde edebilmek için, adamın evinin arka avlusunda, hiç ses seda çıkarmadan sabahtan akşama dek oturup dururlardı. Sonra bir dükkânda komşularından önce alışveriş yapabilmek için ciyak ciyak bağırırlar, dövüşürler, sövüp sayarlardı. "Bu ne güzel kız," diye düşündü Scobie. On beş yıl önce, küçük dik memelerinin, incecik bileklerinin, diri körpe kıçının farkına varamazdı; bu kızı ötekilerden ayırt edilemeyen bir zenci sayardı. O sırada karısını güzel bulurdu. Beyaz bir ten görünce, albinolar aklına gelmezdi. Zavallı Louise. "Şu kâğıdı masada oturan çavuşa verin," dedi.

"Sağ olun, efendim."

Scobie gülümsedi. "Bir şey değil. Ona gerçeği söylemeye çalışın."

Boşuna heba edilen on beş yılı seyredercesine, kızın karanlık bürodan çıkışını seyretti.

III

Scobie ev elde etmek için verilen bitmez tükenmez savaşta bozguna uğramıştı. O izne gidince, Avrupalıların başlıca mahallesi olan Cape Station'daki tek katlı, geniş taraçalı evine Fellowes adlı bir sağlık müfettişi yerleşmişti. O da Suriyeli bir tüccarın yaptırdığı, iki katlı, dört köşe bir eve sığınmak

zorunda kalmıştı. Bu ev aşağılarda, bataklık bir düzlükteydi. Orası şimdilik kurutulmuştu ama, yağmurlar başlar başlamaz yine bataklığa dönüşecekti. Pencerelerinden bakınca, melezlerin* oturduğu bir sıra evin üstünden denizi görürdü. Yolun karşı tarafındaki askeri nakliyat kampında, kamyonlar hızla dönüp dolaşır, geri geri giderdi. Ve alayın çöplüğünde akbabalar, evcilleşmiş hindiler gibi dolaşırdı. Arkada, pek yüksek olmayan sıra sıra tepelerde, alçalan bulutların arasında, Cape Station'ın tek katlı, taraçalı evleri vardı. O evlerde de dolapların içine bütün gün yanan lambalar konulur, o evlerde de ayakkabılar küflenirdi. Ama Scobie'nin mevkiine yükselmişlere böyle evler gerekiyordu. Kadınlar gururlanmak isterler; kendileriyle, kocalarıyla, çevreleriyle gururlanırlar. Ama gözle görülmeyen şeylerle gururlandıkları pek yoktu Scobie'ye kalırsa.

Scobie "Louise," diye seslendi, "Louise!" Seslenmesi için bir neden yoktu. Eğer Louise oturma odasında değilse, gideceği başka bir yer olmadığına göre, yatak odasındaydı mutlaka (çünkü mutfak, arka kapıya açılan avluda bir sundurmadan başka bir şey değildi); ne var ki, Scobie karısına seslenmeye alışıktı. Eski günlerde, kaygı ve sevgi duyduğu sıralarda gelişmişti bu alışkanlık. Scobie'nin Louise'e duyduğu gereksinim azaldıkça, onu mutlu kılma sorumluluğu büsbütün artıyordu. Ne var ki, Canute'nin denizin karşısına geçip, gelgit sırasında sulara kabarmamalarını buyurması ne denli boşunaysa, Scobie'nin Louise'e seslenmesi de o denli boşunaydı: Scobie Louise'in kederinin, hoşnutsuzluğunun, hayal kırıklığının kabaran sularına karşı seslenmekteydi aslında.

Eskiden Scobie onu çağırınca, Louise ses verirdi. Ama Louise'in alışkanlıkları Scobie'ninkiler kadar köklü değildi. Scobie'nin kendi kendine "O benim gibi sahte davranmı-

---

* Yazar "Creole" sözcüğünü kullanıyor. Sömürge döneminde Avrupalılarla Avrupalı olmayan halkların ırklarının karışmasıyla oluşan etnik gruplar. (e.n.)

yor," diye düşündüğü de olurdu. İyi yüreklilik ve acıma duygusu Louise'i etkilemezdi. Duymadığı bir heyecanı duyuyormuş gibi yapmazdı hiçbir zaman. Hastalanınca, hayvansal bir içgüdüyle bu gelip geçici hastalığa tüm benliğiyle teslim olur; ne denli ansızın hastalandıysa, o denli ansızın iyileşiverirdi. Yatak odasında, cibinliğin altında bulduğu Louise öylesine bitikti ki, Scobie onu hasta bir köpeğe ya da kediye benzetti. Saçları birbirine dolaşmıştı, gözleri kapalıydı. Scobie yabancı topraklara giren bir casus gibi, hiç kıpırdamadan durdu. Gerçekten de yabancı topraklardaydı şimdi. Scobie için yuva denen şey, eşyaların azalması; sağlam, dostça, hiç değişmeyen bir biçimde en az sayıya inmesiyle oluşurdu. Oysa Louise için yuva, bir birikim demekti. Tuvalet masasının üstü, küçük kaplar ve fotoğraflarla doluydu: Bundan bir önceki savaşın modası geçmiş, acayip bir izlenim bırakan subay üniformasıyla kendi gençlik resmi; Louise onu şu sırada dost bildiği için başyargıcın eşinin resmi; kilisede katıldığı ilk tören sırasında çekilmiş, beyaz muslinler içinde, dokuz yaşında bir kız çocuğunun dinsel inançla dolu küçük yüzünün resmi. Üç yıl önce, İngiltere'de okulda ölen biricik çocuklarıydı bu. Louise'in de bir yığın resmi vardı: Hastabakıcılarla grup halinde, Medley kumsalında Amiral onuruna verilen toplantıda, Yorkshire kırlarında Teddy Bromley ve eşiyle çekilmiş resimler. Louise herkes gibi onun da dostları olduğunun kanıtlarını biriktirmekteydi sanki. Scobie muslin cibinliği kaldırmadan karısına baktı. Atabrin denilen ilacın sarı fildişi rengi sarmıştı Louise'in yüzünü. Eskiden bal renginde olan terli saçları koyulaşmış, iplik iplik sarkıyordu. Louise böyle çirkin olduğu sıralarda, Scobie onu severdi. Scobie'nin acıma ve sorumluluk duygusu yoğunlaşıp bir tutkuya dönüşürdü o sıralarda. Louise'e acıdığı için, onu uyandırmadan gitmek istedi. Değil Louise'i, can düşmanını bile uykudan uyandıramazdı. Ayaklarının ucuna basa basa odadan çıktı, usulcacık merdivenleri indi. (Hükümet binası bir yana, tek

katlı taraçalı evlerle dolu bu kentte merdiven bulunmadığı için Louise halılar sererek, duvara resimler asarak merdiveni süslemiş, merdiveniyle övünmek istemişti.) Oturma odasında Louise'in kitaplarıyla dolu bir dolap, yerde kilimler, Nijerya'dan gelen yerli bir maske ve bir yığın fotoğraf daha vardı. Kitapları rutubetten koruyabilmek için her gün silmek gerekiyordu. Louise karıncaların saldırısına uğramasın diye ayakları küçük emaye leğenler içinde duran yemek kasasını, çiçekli perdelerle örtüp gizlemeyi başaramamıştı. Evde hizmet eden adam, öğle yemeği için tek kişilik sofra kuruyordu.

Kısa boylu, tıknaz biriydi bu. Temnelere özgü ablak, çirkin ama sevimli bir yüzü vardı. Çıplak ayakları, içi boş eldivenler gibi şap şap yere çarpıyordu.

Scobie sordu: "Hanımın nesi var?"

"Karnında bozukluk var," dedi Ali.

Scobie kitap raflarından bir Mende dilbilgisi kitabı aldı. Eski püskü biçimsiz kapağı göze batmasın diye en alt rafa tıkılmıştı bu kitap. Üst raflarda Louise'in tuttuğu ıvır zıvır yazarlar, artık pek o kadar genç olmayan çağdaş şairler ve Virginia Woolf'un romanları sıralanıyordu. Scobie dikkatini toplayamıyordu. Hava fazla sıcaktı. Karısının odada bulunmayışı yüzünden, sanki odada başka biri varmış da, boyuna ona "sorumluluğunu unutma" diyormuş gibi bir duyguya kapılıyordu. Bir çatal yere düştü. Ali'nin onu alıp ceketinin koluna sürerek gizlice silmesini seyretti. Ali'ye sevgiyle baktı. On beş yıldır birlikteydiler. Evliliğinden bir yıl önce gelmişti Ali. Uzun bir süreydi bu. Ali ilkin "küçük yardımcı" idi. Dört hizmetçi tuttukları dönemde vekilharç yardımcılığı etmişti. Şimdi düpedüz vekilharçtı. Scobie'nin izinden her dönüşünde Ali onu iskelede bekler, üstü başı perişan üç dört hamalla Scobie'nin bavullarını toplayıp eve götürürdü. Scobie izindeyken, birçok kişi Ali'yi kandırıp kendi hizmetine almak istemişti. Ama Ali ancak bir kez Scobie'yi iskelede beklememişti, çünkü hapisteydi o sırada. Hapis yatmak ayıp

bir şey değildi. Hapis bir engeldi, ama hiç kimse bu engelden kaçamazdı sonsuza dek.

Bir ses "Ticki," diye inledi. Scobie, hemen ayağa kalktı. "Ticki!" Scobie yukarı kata çıktı.

Karısı cibinliğin içinde doğrulup oturmuştu. Scobie bir an için, saydam bir kapağın altında bir et parçasına benzetti Louise'i. Ama acıma duygusu, bu acımasız görüntünün üstüne yürüdü, onu ite kaka kovdu. "Biraz iyileştin mi canım?"

"Mrs. Castle beni görmeye geldi," dedi Louise.

Scobie "Kim olsa hastalanır o gelince," dedi.

"Sendcn söz ctti."

"Neymiş benimle derdi?" Scobie sözde neşeli, sahte bir gülümsemeyle karısına baktı. Yaşamının büyük bir bölümü, mutsuzluğu ertelemek, ayrı bir zamana bırakmaktan başka bir şey değildi. Ama ertelenmekle hiçbir şey yok olmuyordu. Mutsuzluğu uzun süre ertelerse, o mutsuzluk belki ölür, kendi de durumu idare etmek zorunda kalmaz artık diye belli belirsiz bir düşüncesi de vardı Scobie'nin.

"Mrs. Castle müdürün emekli olacağını, seni de atlattıklarını söylüyor."

"Mrs. Castle'ın kocası uykusunda fazla konuşuyor anlaşılan."

"Söylediği doğru mu?"

"Evet doğru. Haftalardır biliyordum bunu. Hiçbir önemi yok canım. Gerçekten yok."

Louise, "Artık kulüpte hiç kimsenin yüzüne bakamam," dedi.

"Sandığın kadar büyük bir felaket değil bu. Böyle şeyler olur, bilirsin."

"İstifa edeceksin değil mi Ticki?"

"İstifa edebileceğimi sanmam."

"Mrs. Castle bizden yana. Çok öfkelenmiş. Herkesin bunu konuştuğunu, bir yığın laf edildiğini söylüyor. Sevgilim, sen Suriyelilerden rüşvet yemiyorsun, değil mi?"

"Hayır, canım. Rüşvet yemiyorum onlardan."

"Öyle üzüldüm ki, dualar bitmeden kiliseden çıktım. Ticki, bu yaptıkları çok ayıp. Boyun eğmemelisin buna. Beni de düşünmek zorundasın."

"Seni düşünüyorum. Her zaman." Scobie, yatağın kenarına oturdu. Elini cibinliğin altına sokup karısının eline dokundu. Birbirine değer değmez, boncuk boncuk ter damlaları kapladı ikisinin de elini. Scobie "Seni düşünüyorum, canım," dedi. "Ama on beş yıldır buradayım. Bana başka bir yerde iş verseler bile, orada ne yapacağımı bilemem. Kolay kolay iş vermezler de, çünkü sıram geldiği halde beni atlamaları aleyhime bir durum yaratır."

"Emekliye ayrılabiliriz."

"Emekli maaşıyla geçinmemiz kolay olmaz."

"Yazı yazarak biraz para kazanabileceğime güveniyorum. Profesyonel bir yazar olmalıymışım Mrs. Castle'a göre. Öyle şeyler gördüm geçirdim ki... " Louise bunu söylerken, cibinliğin beyaz çadırı içinden dalgın dalgın tuvalet masasına baktı. Masanın üstündeki resimden başka bir yüzün, beyaz muslinler giymiş küçük bir kız yüzünün ona baktığını görünce, başını çevirdi. "Güney Afrika'ya gidebilsek ne iyi olurdu." dedi. "Buradakilere dayanamıyorum artık."

"Belki bir gemide yer bulabilirim sana. Son zamanlarda oralara giderken batırılan gemi sayısı azaldı. Tatile gitmelisin sen."

"Eskiden sen de emekli olmak isterdin. Yılları sayardın. Planlar yapardın... Bizler için. "

"Eh, insan değişiyor."

Louise acımasızdı: "Benimle baş başa kalacağını bilmiyordun eskiden."

Scobie terleyen eliyle Louise'in elini sıktı: "Öyle saçma şeyler söylüyorsun ki canım... Kalk da bir şeyler ye."

"Sen kendinden başka kimseyi sever misin, Ticki?"

"Hayır, yalnız kendimi severim, o kadar. Bir de Ali'yi. Ali'yi unutmuştum. Onu da severim elbette. Ama seni sevmem." Scobie gülümseyerek, Louise'i yatıştırarak, onun elini okşayarak, boyuna söylene söylene yıpranan sözlerle, içtenlikten yoksun alaylarını sürdürdü.

"Ali'nin kız kardeşini de sever misin?"

"Kız kardeşi var mı ki?"

"Hepsinin kız kardeşi vardır, öyle değil mi? Bugün neden kiliseye gitmedin?"

"Görevliydim bu sabah, canım. Bunu biliyorsun."

"Görev gününü değiştirebilirdin. Senin pek inancın yok, öyle değil mi Ticki?"

"İkimize de yeter senin inancın. Haydi gel de bir şeyler ye."

"Ticki, kimi zaman düşünüyorum da, sırf benimle evlenmek için Katolik oldu diyorum. Katolik olmanın hiç mi hiç anlamı yok senin için, öyle değil mi?"

"Beni dinle, sevgilim. Şimdi aşağıya inip bir şeyler yiyeceksin. Sonra arabayı alıp kumsala gideceksin, biraz temiz hava alacaksın."

Louise, cibinliğin içinden dik dik baktı kocasına: "Eve gelince 'Polis müdürü oluyorum ben, sevgilim,' deseydin, her şey öyle bambaşka olurdu ki bugün."

Scobie ağır ağır konuştu: "Biliyorsun canım, savaş sırasında böyle bir yerde... Önemli bir limanda... Vichy hükümetine bağlı Fransızlar sınırın hemen ötesindeyken... Büyük Britanya denetimi altındaki bölgeden boyuna elmas kaçakçılığı yapılırken... Daha genç bir insanın buraya atanmasını isterler elbette." Scobie, kendi söylediklerinin hiçbirine inanmadan konuşmuştu.

"Bunu düşünmemiştim," dedi Louise.

"Beni atlatmalarının başka bir nedeni yok. Hiç kimseyi suçlayamazsın. Savaş yüzünden bütün bunlar."

"Savaş her şeyi berbat ediyor, değil mi?"

"Daha genç olanlara fırsatlar sağlıyor."

"Sevgilim, belki aşağıya iner, biriki lokma soğuk et yerim."

"İyi edersin canım." Scobie, elini çekti. Eli sırılsıklamdı terden. "Ali'ye söyleyeyim."

Aşağıda Ali'yi çağırdı. Ali evin arka kapısından geldi.

"Efendim?"

"İki kişilik sofra hazırla. Hanım biraz iyileşti." Denizden günün ilk esintisi geldi. Çalıların üstünden, melezlerin oturdukları kulübelerin arasından hafif bir rüzgâr esti. Ağır kanatlarını çırparak demir damdan havalanan bir akbaba bitişik evin avlusuna kondu. Scobie derin bir soluk aldı. Yorgun düşmüştü, ama bir zafer elde etmişti: Bir iki lokma et yemesi için Louise'i kandırmıştı. Scobie sevdiklerinin mutluluğunu korumakla yükümlüydü öteden beri. Bir sevdiğine hiç zarar gelemezdi bundan böyle. Öteki sevdiğiyse, öğle yemeğini yiyecekti.

IV

Akşamları liman güzel olurdu. Aşağı yukarı beş dakika sürerdi limanın güzelliği. Gündüzün çirkin ve çamurlu olan lateritten yapılmış yollar, akşamları çiçek pembesi ince bir renk alırdı. Bir huzur anıydı bu. Görülmesiyle yok olması bir olan bu çiçek pembeliği, bu ışık, limandan temelli ayrılanların ara sıra aklına gelirdi kül renkli ve yağmurlu Londra akşamlarında. O zaman bu adamlar, Batı Afrika sahilinden nefret etmelerine şaşarlar, kadehlerindeki içkiyi bitirinceye dek oraya geri dönmeyi özlerlerdi.

Scobie tepeye doğru kıvrılan yolun büyük dönemeçlerinden birinde Morris marka arabasını durdurdu, arkasına baktı. Geç kalmıştı. Kentin çiçeği yukarılara doğru süzülmüş, solmuştu. Yanları bir uçurum gibi dik olan tepenin kenarındaki beyaz taşlar, mumlar gibi ışıldıyordu yeni çöken alacakaranlıkta.

"Acaba oralarda birileri var mıdır, Ticki?"

"Vardır mutlaka. Bu akşam kitaplık gecesi."

"Biraz acele et, sevgilim. Arabanın içi öyle sıcak ki! Şu yağmurlar bir başlasa, sevineceğim."

"Sevinecek misin gerçekten?"

"Yağmurlar bir iki ay sürüp sonra bitse, iyi olurdu."

Scobie gereken sözü söyledi. Karısı konuşurken hiç dinlemezdi. Louise'in çıkardığı düzenli ses akımına göre ayarlardı kendini hep. Ama bu ses akımında Louise'in acı çektiğini belirten bir ton sezince, hemen farkına varırdı bunun. Telsiz makinesinin önünde roman okuyan bir telsizci gibiydi tıpkı: Hiçbir şey duymazdı, ama geminin adını ve S.O.S. işaretini hemen duyardı. Hatta Louise konuştuğu sıralarda, daha rahat çalışırdı Scobie. Kulüp dedikoduları, Peder Rank'in kilisede verdiği vaazların yorumları, yeni bir romanın konusu, hatta iklim koşullarından yakınmalar gibi zararsız lafları duydukça, her şeyin yolunda olduğunu bilirdi. Louise'in sessizliği, Scobie'nin çalışmasını engellerdi. Bu sessizlik sürerken başını kaldırırsa, karısının gözlerinde biriken yaşların akmaya hazır olduğunu, Scobie'nin bakmasını beklediğini görecekti belki de.

"Buzdolaplarının hepsini taşıyan geminin geçen hafta battığı söyleniyor."

Louise konuşurken, Scobie düşünüyordu: Ertesi sabah liman ağzındaki engel kaldırılır kaldırılmaz gelecek olan Portekiz gemisini ne yapacaktı? On beş günde bir, tarafsız bir geminin limana gelişi, genç memurlar için bir eğlenceydi. Bu sayede değişik bir şeyler yiyebiliyorlar, birkaç kadeh gerçek şarap içebiliyorlar, hatta bir kıza verilmek üzere geminin satış yerinden küçük bir süs eşyası satın alabiliyorlardı. Buna karşılık yaptıkları tek şey, alan güvenlik polisine yardım ederek pasaportların incelenmesi ve kuşku uyandıran kimi yolcuların kamaralarının aranmasıydı. Geminin ambarında pirinç çuvallarını eleyerek elmas aramak ya da

aynı amaçla sıcak mutfakta domuz yağı dolu tenekelere el daldırmak ve hindilerin kursaklarını sökmek gibi güç ve tatsız işlerin tümü alan güvenlik polisine düşüyordu. On beş bin tonluk bir yolcu gemisinde bir iki elmas aramaya kalkmak saçma bir şeydi: Peri masallarının hain zorbaları bile yerine getirilmesi böylesine olanaksız görevler vermezlerdi kazları güden kızcağızlara. Oysa gemiler limana uğradıkça, şifreli telgraflar da gelirdi boyuna: "Birinci sınıf yolcularından şunun yanında elmas bulunduğundan kuşkulanıyoruz. Adı aşağıda yazılı tayfadan kuşkulanıyoruz..." Ne var ki, hiç kimse hiçbir şey bulamazdı bir türlü. Scobie kendi kendine düşündü: "Gemiye gitme sırası Harris'in, Fraser da onunla birlikte gidebilir. Bu çeşit gezintiler için ben artık fazla yaşlıyım. Çocuklar eğlensinler biraz."

"Geçen sefer gelen kitapların yarısı zarar görmüştü."

"Öyle mi?"

Scobie, "Araba sayısına bakılırsa, kulüp fazla kalabalık değil henüz," diye düşündü. Arabanın farlarını söndürdü. Louise'in çıkmasını bekledi. Ama Louise, oturduğu yerde kalmıştı. Kontak anahtarının yanından sızan hafif ışıkta, yumruğunu sıktığı görülüyordu. Scobie, onu tanımayanların aptallığına yorabileceği bir içtenlikle konuştu: "İşte geldik şekerim." Louise "Şimdi hepsi biliyorlar mıdır acaba?" diye sordu.

"Neyi biliyorlar mıdır?"

"Seni atlattıklarını."

"Artık o işi konuşmayacağımızı sanmıştım, şekerim. 1940'tan beri atlatılan tüm generalleri bir düşün hele. Benim mevkiimde bir kişiyle kimsecikler uğraşmaz."

"Ama onlar beni sevmiyorlar," dedi Louise.

Scobie "Zavallı Louise! Sevilmemek korkunç bir şey," diye düşündü. Kendi başından geçenler aklına geldi: Yeni geldiği sıralarda yaptığı o teftiş gezisinde siyahlar arabasının lastiklerini delik deşik etmişler, arabanın üstüne küfür-

ler yazmışlardı. "Amma da saçmalıyorsun şekerim," dedi. "Senin kadar çok dostu olanı ömrümde görmedim." İkna edici olmasa da konuşmaya devam etti. "Mrs. Halifax, Mrs. Castle..." diye saydıktan sonra, bu dostların listesini vermemenin daha yerinde olacağı kararına vardı.

Louise "Hepsi orada bekliyorlardır," dedi. "Benim içeriye girmemi bekliyorlardır... Bu gece kulübe gelmek istemedim hiç. Evimize dönelim."

"Dönemeyiz. Bak, Mrs. Castle'ın arabası geldi." Scobie, gülmeye çalıştı: "Kapana kıstırıldık, Louise." Louise'in yumruğunun açılıp kapandığını gördü. Louise'in eline sürdüğü işe yaramayan o nemli pudra, parmaklarının oynak yerleri arasında kar gibi birikmişti. Louise, "Ah Ticki, Ticki," dedi, "beni hiç ama hiç bırakmayacaksın değil mi? Benim dostum yok. Tom Barlows gittiğinden beri bir tek dostum yok." Scobie karısının nemli elini dudaklarına götürüp, avucunun içini öptü. Louise'in çekici bir kadın olmayışı, Scobie'nin yüreğini parçalıyor, elini kolunu bağlıyordu.

Görev başında iki polis gibi yan yana yürüyerek, Mrs. Halifax'ın yeni gelen kitapları dağıttığı hole girdiler. Hiçbir durum, insanın korktuğu kadar kötü değildir çoğu zaman. İçeri girdiklerinde, orada bulunanların Scobie'lerden söz ettiklerini sanmak için bir neden yoktu görünürde. Mrs. Halifax onlara seslendi: "Aman ne güzel, ne güzel! Clemence Dane'in yeni kitabı geldi." Mrs. Halifax, oradaki kadınların en zararsızıydı. Bakımsız uzun saçları vardı. Kitaplıktan ödünç aldığı kitapların içinden, nereye kadar okuduğunu işaretlemek için kullandığı firketeler çıkardı. Scobie karısını onun yanında bırakmakta hiçbir sakınca görmedi, çünkü Mrs. Halifax'ta kötülük de yoktu, dedikodu yapabilme yeteneği de. Belleği öylesine zayıftı ki hiçbir şeyi anımsamazdı uzun süre. Farkına varmadan, aynı romanları üst üste okur dururdu.

Scobie verandada bulunan bir gruba katıldı. Sağlık müfettişi Fellowes, Sömürge Bakan Başyardımcısı Reith'e ve

Brigstock adlı bir deniz subayına bir şeyler anlatıyordu hırslı hırslı. "Ne de olsa burası bir kulüp, bir demiryolu istasyonu büfesi değil," diyordu. Fellowes evini kaptığı günden beri, bu adamı sevmek için elinden geleni yapmıştı Scobie. Çünkü yaşamında benimsediği ilkelerden biri de, mızıklanmadan yenilgiye katlanmaktı. Ne var ki, Fellowes'dan hoşlanmak Scobie'ye çok güç gelirdi zaman zaman. Fellowes'un dökülmeye yüz tutmuş kızıla çalan nemli saçlarına, diken diken küçük bıyığına, patlak gözlerine, kıpkırmızı yanaklarına ve eski okulu olan Lancing'in boyunbağına hiç yaramamıştı bu sıcak akşam. Bringstock hafif hafif sallanarak "Hakkınız var," dedi.

Scobie "Derdiniz ne?" diye sordu.

Reith "Fellowes'a göre, kulübümüz sıradan kişilere yeterince kapalı değil," dedi.

Sıradan kişilere kendi tam anlamıyla kapalı olduğundan, ıssız sofrasında başkalarına hiç yer vermeye yanaşmayan bir adamın alaycı tavrıyla rahat konuşmuştu. Fellowes güvenini artırmak amacıyla Lancing okulunun boyunbağını düzelterek, "Her şeyin bir sınırı vardır," dedi hırsla.

Brigstock "Doğrudur," dedi.

"Burada bulunan her subayı onur üyesi yapınca, durumun böyle olacağını biliyordum zaten," dedi Fellowes. "İstenmeyen kişileri buraya getirmeye başlayacaklardı er geç. Ben snop değilimdir ama, böyle bir yerde –kadınları düşünerek– bazı kuralları göz önünde tutmalı. İngiltere değil burası."

Scobie "Peki ama, derdiniz ne?" diye sordu.

Fellowes "Onur üyelerinin konuk getirmelerine izin verilmemeli," dedi. "Daha geçen gün bir er getirdiler buraya. Ordu demokratik olabilir canı isterse. Ama ordu demokratik oldu diye acısını biz çekmeyelim. Üstelik herifler buraya dadanmasalar bile herkese yetecek kadar içki yok nasılsa."

Brigstock daha hızla sallandı: "Önemli bir noktadır bu."

Scobie "Ne konuştuğunuzu anlamak isterdim doğrusu," dedi.

"Kırk dokuzuncu alaydaki dişçi, ordudan olmayan Wilson adında bir sivili getirdi buraya. Wilson denilen adam da kulübe girmek istediğinden güç duruma düştü herkes."

"Wilson'ın kusuru ne?"

"Herif U.C.A.'daki kâtiplerden biri. Sharp Town'daki kulübe girebilir. Ne diye buraya girmeye kalkıyor?"

Reith "O kulüp kapalı," dedi.

"Kapalıysa, onların kabahati." Scobie, sağlık müfettişinin omzunun üstünden uçsuz bucaksız geceyi görebiliyordu. Tepenin kenarında, şurada burada, ateşböcekleri yanıp sönüyordu. Körfezdeki Karakol Gemisi'nin ışığı sürekli yandığından ateşböceklerinden ayırt edilebiliyordu. "Karartma zamanı," dedi Reith. "İçeriye girmeliyiz artık."

Scobie, Reith'e sordu: "Wilson hangisi?"

"İşte oradaki. Zavallı herif pek yalnız. Buraya geleli birkaç gün oldu ancak."

Wilson bir yığın koltuk arasında huzursuz huzursuz ayakta duruyor, duvara asılı bir haritaya bakıyormuş gibi yapıyordu. Solgun yüzü duvarın sıvası kadar nemliydi, parlıyordu. Sıcak iklimlere sözde uygun olan kostümünü, ona istenmeyen bir malı yamayan birinden satın aldığı besbelliydi. Acayip çizgileri ve sağlıksız bir karaciğer rengi vardı bu giysinin. Reith sordu: "Siz Wilson'sınız değil mi? Sömürge bakanının defterinde adınızı gördüm bugün."

"Evet, ben Wilson."

"Benim adım Reith. Sömürge bakanının başyardımcısıyım... Bu da Scobie, emniyet müdür yardımcısı."

Wilson, "Sizi bu sabah Bedford Oteli'nde gördüm efendim," dedi. Wilson'ın tüm davranışlarında bir çaresizlik varmış gibi geldi Scobie'ye: Orada dikilip duruyor; olumlu bir tepkiyi de, olumsuz bir tepkiyi de ummazcasına, başka-

larının ona dost ya da düşman olmalarını bekliyordu sanki. Wilson bir köpek gibiydi. Bir insanı insan yapan çizgiler yüzüne çizilmemişti henüz.

"Bir şeyler için, Wilson."

"Olur, efendim."

"İşte karım," dedi Scobie. "Louise, bu Mr. Wilson."

Louise kasılarak "Çok şey duydum Mr. Wilson hakkında," dedi.

Scobie, "Gördünüz mü Wilson, ünlüsünüz," dedi. "Siz kentten gelip, Cape Station Kulübü'nün kapılarını yıkıverdiniz."

"Yanlış bir şey yaptığımın farkında değildim. Binbaşı Cooper beni çağırdı."

"Cooper dediniz de aklıma geldi: Ondan bir randevu almalıyım. Dişimde bir apse var galiba." Reith, bunu söyledikten sonra hemen sıvıştı.

Wilson "Cooper kitaplıktan söz etmişti," dedi, "ben de düşündüm de, belki..."

Louise sordu: "Okumaktan hoşlanır mısınız?" Scobie Louise'in bu zavallı gence iyi davranacağını anlayıp, rahatladı. Louise'in başkalarına karşı ne gibi bir tutum benimseyeceğini önceden kestirmenin yolu yoktu. Bu sömürgenin en snop kadını gibi davranırdı kimi zaman. Ne var ki, Louise artık snop davranacak durumda olmadığını düşünmüştü belki de. Bunun farkına varan Scobie, Louise'e acıdı. Kocasının durumunu bilmeyen her yeni yüz, Louise'e şimdi hoş görünüyordu belki.

Wilson cılız bıyığını umutsuzca çekiştirdi: "Şey..."

Büyük bir itirafta bulunabilmek ya da kaçabilmek için gücünü topluyordu sanki.

Louise sordu: "Polisiye romanlardan mı hoşlanırsınız?" Wilson tedirgindi: "Hoşlandığım polisiye romanlar da vardır."

"Ben şiir severim," dedi Louise.

"Şiir, evet." Wilson, istemeye istemeye, parmaklarını bıyığından çekti. Köpeğimsi halinde öyle bir minnet ve umut vardı ki, "Acaba Louise'e bir dost bulabildim mi gerçekten?" diye düşünen Scobie mutluluk duydu.

Wilson, "Ben de şiir severim," dedi.

Scobie bara doğru ilerledi. Yine bir yük kalkmıştı sırtından. Bu akşam her şey zehir olmamıştı. Louise mutlu dönecekti eve, mutlu yatacaktı. İnsanın ruh haleti bir tek gecede değişmezdi. Scobie işe gitmek için evden çıkıncaya dek, Louise mutlu kalacaktı. Scobie uyuyabilecekti...

Scobie, barda emrinde çalışan genç memurlardan birkaçını gördü. Fraser oradaydı, Tod oradaydı; Filistin'den gelen ve Thimblerigg gibi akıl almaz bir soyadı taşıyan yeni memur da oradaydı. Scobie "İçeri gireyim mi, yoksa girmeyeyim mi?" diye düşündü. Gençler eğleniyorlardı, üstlerini istemezlerdi aralarında. "Öyle yüzsüz ki..." diyordu Tod. Zavallı Wilson'dan söz ediyor olmalıydılar. Ne var ki, Scobie uzaklaşmaya vakit bulamadan, Fraser'ın sesini duydu: "Cezasını da gördü. Edebi Louise enseledi onu." Thimblerigg, çağıldarcasına küçük bir kahkaha attı. Şişkin dudağında bir cin kabarcığı belirdi.

Scobie çabucak salona geri dönerken, olanca hızıyla bir koltuğa çarpıp durdu. İlkin görmez olan gözlerini ayarlayabildi, ama sağ gözünün çukuru terle doldu. Gözünün terini silerken, parmakları bir sarhoşun parmakları gibi titriyordu. "Dikkatli ol," dedi kendi kendine, "heyecana uygun bir hava değil buranın havası. Bayağılığa, kötülüğe, züppeliğe uygun bir havadır buranınki. Kin ya da sevgi gibi duygular, insanı deliye döndürür burada." Eğlenmek amacıyla düzenlenen bir toplantıda valinin yaverini yumrukladığı için memlekete geri gönderilen Bowers aklına geldi, Chislehunt'ta bir tımarhaneye kapatılan misyoner Makin aklına geldi.

Yanında beliriveren, açık seçik göremediği bir kişiye "Ölesiye sıcak," dedi.

"İyi değilsiniz, Scobie. Bir şeyler için."

"Yoo, sağ olun. Arabayla devriye gezmeliyim."

Kitap raflarının yanında, Louise mutlu mutlu konuşuyordu Wilson'la. Ne var ki, Scobie dünyanın fitnelerinin ve züppelerinin, kurtlar gibi usulcacık Louise'in çevresini sardıklarını seziyordu. "Kitaplarıyla hoş vakit geçirmesine bile izin vermeyecekler bunlar," diye düşündü. Eli yeniden titremeye başladı. Yaklaşırken Louise'in, Farquhar'ın oyunundaki "Gönlü Ulu Bayan" havasına bürünerek, nazik nazik konuştuğunu duydu: "Bize akşam yemeğine gelmelisiniz bir gün. Sizi ilgilendirebilecek bir yığın kitabım var."

"Çok isterim," dedi Wilson.

"Bize bir telefon edin, yeter. Ne bulursanız onu yersiniz."

"Bunlar çok mu değerli de, bir insanla pis pis alay edecek yüzü buluyorlar kendilerinde?" diye kendi kendine soruyordu Scobie. Karısının kusurlarının her birini biliyordu. Louise'in yabancılara tepeden bakarak, onları korurcasına bir hal almasına kaç kez sinirlenmişti için için. Louise'e düşman kazandıran her sözü, her ses tonunu biliyordu. Onu uyarmayı çok istediği de olmuştu. Bir ananın "Bu elbiseyi giyme, bir daha böyle konuşma," diyerek kızını yola getirdiği gibi, uyarmak istemişti karısını. Ne var ki, dilini tutup Louise'in dostsuz kalacağını önceden bilmenin acısını çekmek zorundaydı. İşin en acı yanı, meslektaşlarının sanki Scobie'ye acıyorlarmış gibi, ona ara sıra ayrıca dostluk göstermeleriydi. Böyle durumlarda, "Onu eleştirmeye ne hakkınız var?" diye bağırmak gelirdi içinden. "Bu benim suçum. Onu bu hale ben soktum. Eskiden böyle değildi o."

Scobie ansızın Louise ile Wilson'ın yanına gitti:

"Karakol gezmem gerekiyor, şekerim."

"Bu kadar erken mi?"

"Kusura bakma."

"Ben kalacağım, sevgilim. Mrs. Halifax beni eve götürür."

"Keşke benimle gelseydin."

"Ne? Karakol gezmek için mi? Yıllardır gelmedim."

"İşte ben de onun için gelmeni istiyorum ya..." Scobie Louise'in elini tuttu, öptü. Bir meydan okumaydı bu: Kulübün tüm üyelerinin gözü önünde, ona acımanın yersizliğini, karısını sevdiğini, karısıyla birlikte mutlu olduklarını açığa vuruyordu böylece. Ne var ki, görmesi gerekenlerden hiçbiri görmedi bunu: Mrs. Halifax kitaplarla uğraşıyordu, Reith çoktan gitmişti, Brigstock bardaydı, Fellowes Mrs. Castle'la öyle koyu bir sohbete dalmıştı ki hiçbir şeyin farkına varamazdı. Göre göre ancak Wilson gördü bu durumu.

Louise "Başka bir gün gelirim, sevgilim," dedi. "Mrs. Halifax demin söz verdi, bizim eve uğradıktan sonra Mr. Wilson'ı oteline götürecek. Mr. Wilson'a ödünç vermek istediğim bir kitap var."

Scobie sonsuz bir minnet duydu Wilson'a karşı. "Çok iyi," dedi, "çok iyi. Bir içki için, ben geri dönünceye kadar bekleyin. Bedford Oteli'ne ben götürürürm sizi. Geç kalmam." Scobie elini Wilson'ın omzuna koydu, içinden dualar etti: "Bu gence tepeden bakıp onu fazlasıyla korurcasına davranmasın, abuk sabuk şeyler yapmasın, bu tek dostunu elden kaçırmasın hiç olmazsa." "İyi geceler demiyorum," dedi. "Döndüğüm vakit görüşürüz."

"Çok naziksiniz, efendim."

"Bana efendim demeyin ikide birde. Siz polis değilsiniz, Wilson. Tanrınıza şükredin polis olmadığınız için."

V

Scobie umduğundan daha geç döndü eve. Yusef'le karşılaştığı için gecikmişti. Yokuşun ortasına vardığı sırada, Yusef'in bozulan arabasının yolun kenarına çekilmiş olduğunu gördü. Yusef arabanın arka koltuğunda mışıl mışıl uyumaktaydı. Scobie'nin farları Yusef'in hamur rengi ablak yüzünü,

alnına dökülen ak saçlarını aydınlattı; beyaz pamuklu kumaştan dar pantolonun içindeki koskocaman bacaklarının üst kısmına şöyle bir değdi. Yusef gömleğinin üst iliklerini çözmüştü, göğsündeki kara kıllar düğmelerinin çevresine kıvrılmıştı.

Scobie isteksiz isteksiz sordu: "Size yardım edebilir miyim?" Yusef gözlerini açtı. Dişçi olan kardeşinin taktığı altın diş bir meşale gibi parladı anında. "Fellowes şimdi buradan geçerse, neler anlatır neler!" diye düşündü Scobie: "Demek emniyet müdür yardımcısı, mağaza sahibi Yusef'le gizlice buluşuyordu geceleyin!" Bir Suriyeliye yardım etmek, bir Suriyeliden yardım görmek kadar tehlikeliydi onlara göre.

"Ah, Binbaşı Scobie," dedi Yusef, "gereğinde yardıma koşan bir dost gerçek bir dosttur."

"Sizin için ne yapabilirim?"

"Yarım saattir burada bekliyorum. Arabalar gelip geçti. İncil'deki İyi Yürekli Samiriyelinin yolda bırakılan yaralının imdadına yetişmesi gibi, benim de ne zaman imdadıma yetişilecek diye düşünüp durdum."

"O adamın yaralarına merhem de sürmüştü Samiriyeli. Benim yeterince merhemim yok, Yusef."

"Ha ha! Çok güzel söylediniz, Binbaşı Scobie. Ama beni arabanıza alıp kente kadar götürmeniz yeter... "

Yusef tombul bacağını el frenine dayayarak, Morris'in içine yerleşti.

"Adamınız arkaya otursun."

"Burada kalsın," dedi Yusef. "Evine gidip yatağına yatmanın başka çaresi olmadığını anlayınca, arabayı onarır." Kocaman tombul ellerini dizinin üstünde kavuşturdu. "Arabanız çok güzel, Binbaşı Scobie. Dört yüz sterline almışsınızdır bunu."

Scobie "Yüz elliye," dedi.

"Ben dört yüze alırım sizden."

"Bu araba satılık değil, Yusef. Ben nereden bulurum başka bir araba?"

"Şimdi bulamazsınız, ama gidince bulursunuz belki."

"Gitmiyorum ki..."

"Yaa! İstifa edeceğinizi duymuştum, Binbaşı Scobie."

"Hayır, istifa etmiyorum."

"Bir yığın laf duyarız biz dükkâncılar. Ama duyduklarımız asılsız dedikodulardır hep."

"İşler nasıl?"

"Eh fena değil. İyi de değil."

"Benim duyduğuma göre, çok servet edinmişsiniz savaş başlayalı beri. Bu da asılsız bir dedikodudur kuşkusuz."

"Durumu bilirsiniz, Binbaşı Scobie. Sharp Town'daki mağazam iyi iş yapıyor, çünkü kendim göz kulak oluyorum oraya. Macaulay Sokağı'ndaki mağazam da fena işlemiyor, çünkü kız kardeşim bakıyor oraya. Ama Durban Sokağı ile Bond Sokağı'ndaki mağazalarımın durumu kötü. Boyuna kazık atıyorlar bana. Tüm yurttaşlarım gibi, ben de okumasını yazmasını bilmem. Herkes dolandırıyor beni."

"Mağazalarınızdaki tüm birikmiş malların hesabını kafanızda tutabilirmişsiniz dedikoduculara göre."

Yusef kıkır kıkır güldü, ağzı kulaklarına vardı: "Belleğim fena değildir, Binbaşı Scobie. Ama belleğim yüzünden geceleri uyuyamıyorum. Bol bol viski içmezsem, Durban Sokağı'nı, Bond Sokağı'nı, Macaulay Sokağı'nı düşünüp duruyorum."

"Şimdi bu mağazaların hangisinde bırakayım sizi?"

"Yoo, şimdi yatmaya gidiyorum, Binbaşı Scobie. Evim Sharp Town'da. Gelip biraz viski içmez misiniz?"

"Kusura bakmayın. Görev başındayım, Yusef."

"Çok naziksiniz, Binbaşı Scobie, beni buraya kadar getirdiniz. Mrs. Scobie'ye bir top ipek kumaş göndererek gönül borcumu ödememe izin verir misiniz?"

"İşte hiç mi hiç istemediğim bir şey olur bu, Yusef."

"Evet, evet, anladım. Bu dedikodular her şeyi berbat ediyor. Sırf Tallit gibi Suriyeliler olduğu için çıkıyor bu dedikodular."

"Tallit'in ortadan çekilmesini isterdiniz, öyle değil mi, Yusef?"

"Öyle, Binbaşı Scobie. Ortadan çekilmesi benim işime gelir. Ama sizin de işinize gelir."

"Geçen yıl, şu sahte elmasları ona sen sattın, değil mi?"

"Ah, Binbaşı Scobie, siz de bilirsiniz Tallit gibi bir adama oyun oynamanın yolu olmadığını. Bazı zavallı Suriyeliler çok acı çektiler bu elmaslar yüzünden. Kendi soydaşlarına böyle kazık atmak pek ayıp olurdu."

"Onlar da elmas satın alarak yasalara karşı çıkmasalardı. Üstelik polise gidip davacı olacak kadar yüzsüz davrananlar da oldu."

"Çok cahildirler o zavallılar."

"Ama siz, onlar kadar cahil değilsiniz, değil mi, Yusef?"

"Binbaşı Scobie, bana kalırsa, Tallit'in işidir bu. Öyle olmasaydı, ne diye uydursun elmasları benim ona sattığımı?" Scobie arabayı ağır ağır sürüyordu. Bakımsız sokak tıklım tıklım insan doluydu. Sıska kara bedenler, farların sönük ışığında örümcekler gibi iç içe geçmişti. "Pirinç sıkıntısı daha ne kadar sürecek, Yusef?"

"Bu konuda siz ne biliyorsanız, ben de onu biliyorum, Binbaşı Scobie."

"Saptanan fiyata pirinç alamıyor şu zavallılar. İşte benim bildiğim budur."

"Binbaşı Scobie, kapıdaki polise bahşiş vermezlerse, bedava dağıtılan pirinçten paylarına düşeni de alamıyorlarmış benim duyduğuma göre."

Yusef doğru söylüyordu. Her suçlamaya başka bir suçlamayla karşılık vermenin yolu vardı bu sömürgede. Bir yolsuzluğa işaret edince, her zaman o yolsuzluğun daha kötüsü çıkıverirdi ortaya. Bakanlıktaki dedikodu meraklıları, yararlı bir iş görüyorlardı: Hiç kimseye güvenmemek

gerektiği inancını ayakta tutuyorlardı. Her şeyi akılsızca beğenmekten daha iyi bir şeydi bu. Scobie, bir köpek ölüsünü ezmemek için direksiyonu kırarken, "Burasını neden böyle seviyorum?" diye merak etti. "Burada insan denilen yaratık, kendini gerçekten olduğundan başka türlü göstermeye vakit bulamadığı için mi acaba?" Burada hiç kimse yeryüzünü cennete çevirmekten söz edemezdi. Cennet yerli yerindeydi, ölümün ötesindeydi. Başka yerlerde herkesin kurnazca örtbas ettiği haksızlıklar, zulümler, bayağılıklar ise burada güzel güzel serpilip gelişiyordu. Tanrı kullarını nasıl seviyorsa –yani en kötü yanlarını bile bile nasıl seviyorsa– siz de nerdeyse öyle severdiniz insanları. Sevdiğiniz, sahte bir davranış, göz alıcı bir giysi, ustaca dile getirilen bir duygu değildi burada. Scobie, ansızın sevdi Yusef'i. "İki yanlış bir doğru etmez," dedi. "Yusef, günün birinde bir de bakacaksın ki, bir tekme atıvermişim o şişko kıçına!"

"Belki, Binbaşı Scobie. Belki de dost oluruz ikimiz. Dünyada en çok istediğim şey de budur."

Sharp Town'daki evin önünde durdular. Yusef'in kâhyası yolu aydınlatmak için elinde bir elektrik feneri, dışarıya koştu. "Binbaşı Scobie," dedi Yusef, "bir bardak viskimi içseniz öyle sevinirdim ki! Size çok yararlı olabileceğimi sanıyorum. Ben çok yurtsever bir adamım, Binbaşı Scobie."

"Vichy hükümeti burasını istila eder umuduyla elindeki pamuğu istif etmen de yurtseverliğinden ötürüdür belki. Çünkü pamuk sterlinden de daha değerli olacak o zaman."

"*Esperança* yarın limana geliyor, değil mi?"

"Öyle olmalı."

"Böyle koskocaman bir gemide elmas aramak, boşuna vakit harcamak demektir. Eğer elmasları tam nereye sakladıklarını önceden bilmiyorsanız... Gemi Angola'ya dönünce, bir denizcinin nereleri aradığınızı rapor ettiğinden haberiniz vardır herhalde. Ambardaki tüm şekerleri eleyeceksiniz. Adamın biri Yüzbaşı Druce'a, bir elmasın ısıtılıp domuz yağı

tenekesinin içine atılabileceğini söylediği için, geminin mutfağındaki domuz yağlarını karıştıracaksınız. Kabinleri, vantilatörleri, dolapları da arayacaksınız kuşkusuz. Diş macunu tüplerini de. Günün birinde küçük bir elmas bulabileceğinizi umuyor musunuz?"

"Hayır, ummuyorum."

"Ben de."

VI

Kasalardan yapılan tahta piramidin her iki köşesinde birer gemici feneri yakılmıştı. Scobie, ağır ağır kımıldayan kara sulara bakınca, depo gemisini hayal meyal görebiliyordu. Eskiden yolcu gemisi olan bu geminin sığ bir kayalığa otururcasına, denizde biriken boş viski şişelerinin üstüne oturduğu söylenirdi. Scobie denizin ağır kokusunu içine çekerek, bir süre kıpırdamadan durdu. Yarım mil uzakta, konvoy halinde yolculuk eden birkaç gemi demirliydi. Ama Scobie depo gemisinin uzun bölgesini ve karşısında bir sokak varmış gibi dağınık kırmızı küçük ışıkları görebiliyordu ancak. Denizden gelen tek ses, iskeleye çarpan suyun sesiydi. Scobie bu yerin büyüsüne her zaman kapılırdı. Burada dururken, garip bir anakaranın tam sınırında bilirdi kendini.

Karanlık bir yerlerde iki sıçan, itişe kakışa koşuştu. Deniz kıyılarında bulunan tavşan boyundaki bu sıçanlara "domuz" diyen yerliler, onları kızartıp yerlerdi. Bu sıçanlara "domuz" demekle, insan soyundan olan "rıhtım farelerinden" ayırt ederlerdi onları. Scobie dar bir demiryolu boyunca yürüyerek, çarşıya doğru yöneldi. Bir deponun köşesinde, iki polisle karşılaştı.

"Rapor edilecek bir şey var mı?"

"Hayır, efendim."

"Bu yana gittiniz mi?"

"Elbette, efendim. Yeni geldik oradan."

Scobie yalan söylediklerini biliyordu. Yanlarında onları koruyacak beyaz ırktan bir polis memuru olmadan, oraya gitmeyi göze alamazlardı bu ikisi; çünkü orası, insan soyundan farelerin oyun alanıydı. Bu rıhtım fareleri, korkak, ama tehlikeliydiler: Silah olarak usturalar ya da kırık şişeler kullanan, on beş-on altı yaşlarında bu çocuklar, çeteler halinde depoların çevresini sarardı. Kolayca açabilecekleri bir tahta kasa bulunca, içindekileri aşırırlar; tökezleye tökezleye karşılarına çıkan herhangi bir sarhoş denizcinin üstüne sinekler gibi üşüşürler; sayısız akrabalarından herhangi birinin hoşlanmadığı bir polise bıçak saplarlardı ara sıra. Büyük kapıları kapatıp onları rıhtımdan uzak tutmanın yolu yoktu; çünkü o zaman Kru Town'dan ya da balıkçıların kumsallarından yüzerek rıhtıma gelirlerdi.

"Haydi," dedi Scobie, "bir kez daha bakacağız oraya."

İki polis bezgin bir sabır içinde Scobie'nin peşine takıldılar. Yarım mil bir yana, yarım mil öteki yana gidildi. Domuzlardan ve iskelelere çarpan sulardan başka kıpırdayan hiçbir şey yoktu rıhtımda. Polislerden biri, kendini haklı çıkarmak istercesine, "Sakin bir gece, efendim," dedi. İki polis, bilinçli bir özen göstererek, elektrik fenerlerini bir bu yana, bir o yana tuttular. Terk edilmiş bir otomobil şasisini, içi boş bir kamyonu, katranlı bir muşamba parçasını, bir depo köşesinde duran ve mantar yerine hurma yapraklarıyla tıkanmış bir şişeyi aydınlattılar. Scobie, "Bu ne?" dedi. Göreviyle ilgili karabasanlardan biri de yangın bombalarıydı. Bunları hazırlamak öyle kolaydı ki! Vichy hükümeti bölgesinden Tanrı'nın günü kaçak sığır getirilirdi buraya. Böylece et stoku arttığı için, kaçakçılar hoş karşılanırdı. Vichy hükümeti istilaya kalkar korkusuyla İngiliz bölgesinde yerli sabotörler yetiştirildiğine göre, Vichy bölgesinde de neden sabotörler yetiştirilmesin?

Scobie "Şu şişeyi göreyim," dedi. Ne var ki, polislerin ikisi de davranıp şişeye dokunmadılar.

Polislerden biri içtenlikten yoksun bir sırıtmayla, "Efendim," dedi, "yerlilerin büyülü ilaçlarındandır bu."

Scobie şişeyi aldı. Haig marka bir viski şişesiydi. Hurma yapraklarını çıkarınca, bir gaz borusu kaçak yaparcasına, ortaya leş gibi bir koku yayıldı. Bir köpeğin kesilmiş cinsel organı ve kokuşmuş akıl almaz şeyler vardı şişede. Ansızın basan bir öfkeyle, Scobie'nin başında bir damar atmaya başladı. Fraser'ın kıpkırmızı yüzü, Thimblerigg'in kıkır kıkır gülmesi aklına geldi durup dururken. Şişeden çıkan pis koku midesini bulandırdı, hurma yapraklarının parmaklarını kirlettiğini hissetti. Şişeyi denize attı. Suyun aç ağzı bir tek kez geğirip şişeyi yuttu, ama içindekiler havaya dağıldı; esintisiz rıhtımın her bir yanına, amonyağımsı, ekşi bir koku yayıldı. Polisler susuyordu. Ama Scobie sessizce ayıplandığının farkındaydı: Şişeyi olduğu yerde bırakması gerekirdi. Şişe bir tek amaçla, bir tek kişi düşünülerek oraya konmuştu. Ama şimdi içindekiler başıboş bırakıldığına göre, o kötü büyü, havalarda körü körüne dolanıp duracak, belki de suçsuz birinin başına inecekti.

Scobie "İyi geceler," deyip birdenbire sırtını çevirdi polislere. Daha yirmi metre uzaklaşmamıştı ki, onların tehlikeli bölgeden hızla kaçışan ayak seslerini duydu.

Pitt Street'ten geçerek, karakola gitti. Sokağın sol yanındaki genelevin önünde kızlar kaldırıma oturmuş, biraz hava alıyorlardı. Karartma yüzünden panjurları kapalı karakolda, hapis kokusu gittikçe yoğunlaşıyordu geceleyin. Görev başındaki çavuş ayaklarını masadan indirip, hazır ol durumuna geçti.

"Rapor edilecek bir şey var mı?"

"Uygunsuz davranan beş sarhoş var, efendim. Onları büyük hücreye kapattım."

"Başka bir şey var mı?"

"Geçiş belgesi olmayan iki Fransız var, efendim."

"Siyah mı?"

"Evet, efendim."

"Nerede buldular onları?"

"Pitt Street'te, efendim."

"Sabahleyin konuşurum onlarla. Motor ne durumda? İyi işliyor mu? *Esperança*'ya gitmem gerekecek."

"Motor bozuk, efendim. Mr. Fraser onarmak istedi, ama boyuna bozuluyor."

"Mr. Fraser saat kaçta göreve başlayacak?"

"Yedide, efendim."

"Ona söyle, *Esperança*'ya benimle gelmesine gerek yok. Tek başıma gideceğim. Eğer motor hazır olmazsa, F. S. P. ile giderim."

"Peki, efendim."

Scobie arabasına binip kontak anahtarını çevirirken birazcık da olsa Fraser'dan öç almaya hakkı olduğunu düşündü. İnsanın kişiliği açısından yararlı bir şeydi öç almak. Öç aldıktan sonra bağışlama duygusu gelişirdi. Scobie Kru Town'dan geçip geri dönerken, mutluydu nerdeyse. Tek istediği, kendi gittikten sonra kulüpte bir tatsızlık olmadığını; şu anda, yani geceleyin saat 10.55'te Louise'in rahat ve hoşnut olduğunu kesinlikle bilmekti. Bundan sonraki saat gelince, o saatte de göğüs gerebilecek gücü bulurdu kendinde.

VII

Scobie içeriye girmeden önce, karartma perdelerinin ışık sızdırıp sızdırmadığını denetlemek için evin denize bakan cephesine gitti. Louise'in sesini bir mırıltı halinde duyabiliyordu. Louise şiir okuyor olmalıydı. Scobie "Şiir okuyor diye, o aptal oğlanın, o Fraser'ın Louise'i hor görmeye ne hakkı var?" diye düşündü. Sonra, ertesi sabah Fraser'ın hayal kırıklığını, Portekiz gemisine gidemeyeceğini, en gözde kız arkadaşına bir armağan alamayacağını, sıcak büroda sıkıntılı bir gün geçireceğini düşününce öfkesi yok oluverdi.

El fenerini yakmamak için arka kapının tokmağını el yordamıyla ararken, sağ eline bir kıymık saplandı.

Aydınlık odaya girince elinden kan damladığını gördü. Louise "Ah sevgilim, ne yaptın?" deyip elleriyle yüzünü örttü. Louise kan görmeye dayanamazdı. Wilson sordu: "Size yardım edebilir miyim, efendim?" Doğrulmak istedi, ama Louise'in ayağının dibinde bir tabureye oturmuştu ve kucağı kitapla doluydu.

Scobie "Bir şey değil, çizilmiş sadece," dedi. "Ben çaresine bakarım. Ali'ye söyleyin de bir şişe su getirsin." Merdivenin yarısına gelmişti ki, Louise'in sesini yine duydu. "Çelikten büyük bir direği anlatan çok güzel bir şiir," diyordu. Banyoya giren Scobie, bir sıçanın rahatını kaçırdı. Sıçan mezar taşına uzanan bir kedi gibi, banyonun serin kenarına uzanmıştı.

Scobie banyonun kenarına oturdu, kanayan elini tahta yongaları arasında duran hela kovasının üstüne uzattı. Bürosunda olduğu gibi, burada da yuvasında hissetti kendini. Gerçi Louise marifetliydi ama pek çekidüzen verememişti bu odaya: Çizik çizik olan emaye banyo küvetinin bir tek musluğu vardı ve kurak mevsim bitmeden su akmazdı bu tek musluktan, helanın altındaki teneke kova günde bir kez boşaltılırdı, lavabodan da su akmazdı, yerler tahta döşemeydi, yeşil karartma perdeleri iç karartıcıydı. Louise zorla ancak iki olumlu katkıda bulunmuştu banyoya: Bunlardan biri, banyo küvetinin yanındaki mantardan paspas; öteki de, bembeyaz pırıl pırıl küçük ilaç dolabıydı.

Bunlar bir yana, banyo tümüyle Scobie'nindi. Evden eve taşınan kutsal bir gençlik anısı gibiydi bu banyo. Evlenmeden önce yıllarca, ilk evindeki banyo da böyleydi. Öteden beri yalnız olduğu bir odaydı burası.

Ali, pembe ayak tabanlarını döşeme tahtalarının üstünde şaklata şaklata geldi. Elinde damıtılmış bir şişe su vardı. Scobie açıkladı: "Arka kapıda elim çizildi." Elini lavaboya

tuttu. Ali yaranın üstüne su döktü. Oğlanın elleri, bir kız eli kadar yumuşak ve hafifti. Ali Scobie'ye çok acıdığını belirten gıdaklarcasına sesler çıkarıyordu. Scobie sabırsızlandı: "Bu kadar su yeter." Ali hiç oralı olmadı. "Çok kir var," dedi.

Scobie, "Şimdi tentürdiyot," dedi. Buralarda en küçük bir çizik bile, bir saat savsaklansa yeşil bir renk alırdı. Tentürdiyodun yakmasıyla yüzü buruşan Scobie "Bir daha," dedi, "yine dök üstüne." Aşağı kattan gelen karışık sesler arasında "güzellik" sözcüğü kulağına çalındı bir ara. "Şimdi plasteri koy."

Ali "Hayır," dedi. "Hayır, sargı daha iyi olur."

"Pekâlâ. Sargı o zaman." Scobie yıllar önce, Ali'ye sargı sarmasını öğretmişti. Şimdi Ali bir doktor kadar ustaca sargı sarardı.

"İyi geceler, Ali. Git yat. Artık seni çağırmam."

"Hanım içki istiyor."

"İçkilere ben bakarım. Sen gidip yatabilirsin." Scobie yalnız kalınca, yine banyonun kenarına oturdu. Elinin yaralanması, keyfini kaçırmıştı biraz. Aşağıdakilerin yanına gitmek de istemiyordu, çünkü Scobie yanlarında olursa Wilson sıkılacaktı. Bir erkek başka birinin önünde bir kadının şiir okumasını dinleyemez. Shakespeare'in Hotspur'ü "Şiire düşkün olacağıma, bir kedi yavrusu olup miyavlamayı yeğlerim," demiş... Ama Scobie'nin tutumu böyle değildi aslında. Şiiri hor görmüyordu. Ne var ki, kişisel duyguların böyle açığa vurulmasına aklı ermiyordu. Üstelik burada, kendi dünyasında, sıçanın oturduğu yerde oturmaktan mutluluk duyuyordu. *Esperança*'yı ve yarın yapacağı işleri düşünmeye başladı.

Louise, merdivenin altından seslendi: "Sevgilim, iyi misin? Mr. Wilson'ı götürebilecek misin?"

"Yürüyerek giderim, Mrs. Scobie."

"Olmaz öyle şey."

"Sahiden yürüyebilirim."

Scobie, "Geliyorum," diye seslendi. "Sizi götüreceğim kuşkusuz." Scobie aşağıya inince, Louise sargılı eli sevecenlikle aldı kendi eline. "Vah zavallı el," dedi. "Acıyor mu?" Louise, temiz ve beyaz sargı bezlerinden korkmazdı. Sargılı bir el, derli toplu bir hastane yatağında, çarşafı çenesine kadar çekilmiş bir hasta gibiydi. Böyle bir hastaya üzüm getirebilirdiniz, görülmeyen neşter yarasının ayrıntılarından da hiç haberiniz olmazdı. Louise dudaklarını sargıya sürdü. Beyaz bezin üstünde, portakal rengi dudak boyasının küçük bir lekesi kaldı.

"Hiçbir şeyim yok," dedi Scobie.

"Gerçekten yürüyebilirim, efendim."

"Elbette yürümeyeceksiniz. Haydi gelin, binin arabaya."

Kontak anahtarının yanındaki ışık, Wilson'ın akıl almaz kostümünün bir parçasını aydınlattı. Wilson arabanın penceresinden sarkıp seslendi: "İyi geceler, Mrs. Scobie. Öyle hoş vakit geçirdim ki! Size ne kadar teşekkür etsem azdır." İçtenliğin titreşimleri vardı Wilson'ın sesinde. Bu içtenlikten ötürü, söyledikleri yabancı bir dildi sanki. Oysa buralarda birkaç ay geçirenlerin ses tonu değişirdi: Ya yüksek perdeden ve candanlıktan yoksun ya da düşünülenleri gizleyen tekdüze bir ses olurdu. Wilson'ın anayurttan yeni geldiği belliydi.

Burnside yolunda Bedford Oteli'ne doğru giderlerken Louise'in mutlu yüzünü anımsayan Scobie "Yakında yine gelmelisiniz," dedi.

VIII

Scobie sabahın ikisinde, yaralı elinin zonklamasıyla uyandı. Bir saatin zembereği gibi büzülerek, yatağın kenarına yattı. Louise'e değmemeye dikkat etti, çünkü birbirlerine değince –birinin parmağı ötekinin parmağına dokunsa bile– ter boşanıyordu. Ayrı yattıklarında bile, sıcak hava ikisinin arasında titremekteydi. Tuvalet masasına bir serinlik gibi

düşen ay ışığı losyon şişelerini, küçük krem kaplarını, çerçeveli bir fotoğrafın kenarını aydınlatıyordu. Scobie, Louise'in soluğunu dinlemeye koyuldu.

Louise düzensiz, kesik kesik soluyordu. Uyanıktı. Scobie elini kaldırdı; karısının sıcak, nemli saçına dokundu. Louise bir sırrı saklarcasına, kaskatı yatıyordu. Scobie, neyle karşılaşacağını bildiği için yüreği sızlayarak elini aşağıya doğru kaydırdı, Louise'in gözkapaklarına dokundu. Louise ağlıyordu. Scobie onu avutmak için gücünü toplarken, büyük bir bezginliğe kapıldı. "Sevgilim," dedi, "seni seviyorum." Hep böyle başlardı konuşmaya. Cinsel birleşme sürecinin tekdüze bir gelişimi olduğu gibi, avutma sürecinin de tekdüze bir gelişimi vardı.

Louise "Biliyorum," dedi, "biliyorum." Louise de hep böyle yanıtlardı bu sözü. Sabahın ikisi olduğu aklına geldiği için Scobie katı yürekli olmakla suçladı kendini, çünkü saatlerce sürebilirdi bu iş. Oysa altıda çalışmaya başlamalıydı. Louise'in alnındaki saçları okşadı: "Yakında yağmurlar başlar. O zaman daha iyi hissedersin kendini."

Louise "Ben iyiyim," dedi ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

"Nen var, sevgilim, söyle bana." Sonra yutkunup "Ticki'ye söyle," diye ekledi. Louise'in ona verdiği bu Ticki adından nefret ederdi. Ne var ki, Ticki adı her zaman işe yarıyordu. Louise, "Ah Ticki, Ticki," dedi, "artık dayanamıyorum."

"Seni bu gece mutlu sanmıştım."

"Mutluydum... Ama düşün hele, bir U.A.C. kâtibi sana karşı iyi davrandı diye mutlu olur mu insan! Ticki, neden sevmiyorlar beni?"

"Saçmalama, sevgilim. Bütün bunlar hep sıcak yüzünden. Evhama kapılıyorsun. Herkes seviyor seni."

Louise umutsuzluk ve utanç içinde, yine hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı: "Wilson'dan başka kimse hoşlanmıyor benden."

"Wilson iyidir."

"Onu kulüpte istemiyorlar. Dişçi sayesinde zorla girdi içeriye. Wilson'la dostluğuma gülecekler. Ah Ticki, Ticki, bırak gideyim buradan. Her şey yeniden başlasın."

Scobie cibinliğin ve pencerenin ötesindeki dalgasız, kirli denize baktı: "Elbette sevgilim. Elbette. Nereye gidersin?"

"Güney Afrika'ya gidebilirim. Sen izin alıncaya kadar orada bekleyebilirim. Ticki, yakında emekli olacaksın. Sana bir yuva hazırlayabilirim, Ticki."

Scobie irkilip Louise'den biraz uzaklaştı. Sonra, karısı farkına varır korkusuyla, hemen onun nemli elini tuttu, avucunun içini öptü: "Bunun için çok para gerekir, sevgilim." Scobie emekliliğini düşündükçe, fena sinirlenirdi. "Emekli olmadan önce öleyim," diye dua ederdi hep. Hayat sigortasını da bu umuda göre hazırlamıştı: Ancak kendi ölürse karısına para ödenecekti. Louise'in hazırlayacağı yuvayı, temelli oturacakları yuvayı düşündü: Sanat ürünü iç açıcı perdeler, Louise'in kitaplarıyla dolu raflar, fayanslı cicili bicili banyo. O zaman bir bürosu da olmayacaktı. Ölünceye dek iki kişilik bir evde oturacaklardı. Ölümün sonsuzluğu başlayıncaya dek hiçbir değişiklik olmayacaktı yaşantılarında.

"Ticki, ben artık dayanamıyorum buraya."

"Düşünüp taşınmam gerekecek, şekerim."

"Ethel Maybury Güney Afrika'da, Collins'ler de orada. Güney Afrika'da dostlarımız var."

"Ama hayat çok pahalı."

"Senin o abuk sabuk hayat sigortalarının bir kısmından vazgeçebilirsin, Ticki. Ben burada yokken, biraz da para biriktirebilirsin, Ticki. Yemekleri kantinde yer, aşçıyı da savabilirsin."

"Aşçı tutmak masraflı bir iş değil."

"Azıcık para sağlasa da, masrafı kısmakta yarar var, Ticki."

"Seni özleyeceğim."

"Hayır, Ticki. Beni özlemeyeceksin," dedi Louise ve Scobie, onda ara sıra beliriveren bu sezginin derinliğine şaştı. Louise "Ne de olsa, uğruna para biriktireceğimiz bir kimsemiz yok," diye ekledi.

Scobie, sevecenlikle konuştu: "Bir çare bulmaya çalışacağım. Biliyorsun, senin için yapamayacağım hiçbir şey yoktur... Hiçbir şey... Yeter ki, bir yolunu bulayım."

"Umarım ki, sabahın ikisinde beni avutmak için söylenen sözler değildir bunlar, Ticki. Bir şey yapacaksın, değil mi?"

"Evet canım, bir yolunu bulacağım." Scobie, karısının hemen uyuyuvermesine şaştı. Louise sırtındaki yükü yere koyuveren bir hamal gibiydi. Scobie daha sözünü bitiremeden, kocasının bir tek parmağını bir çocuk gibi yakalayıp, bir çocuk gibi rahat soluyarak uyumuştu bile. Louise'in bıraktığı yük, Scobie'nin yanında duruyordu şimdi ve Scobie bu yükü sırtlamaya hazırlandı.

İKİNCİ KISIM

I

Scobie sabahın sekizinde iskeleye giderken, bankaya uğradı. Müdürün odası gölgeli ve serindi. Bir demir kasanın üstünde bir bardak buzlu su duruyordu. "Günaydın, Robinson."

Robinson uzun boylu, göğsü içeriye çökük bir adamdı. Nijerya'ya tayin edilmediği için çok buruktu. "Bu pis hava ne zaman değişecek?" dedi. "Yağmurlar gecikti."

"Bölgenin bir kısmında yağmurlar başladı bile."

"Nijerya'da yağmurlar başladı bile. Sizin için ne yapabilirim, Scobie?"

"Oturabilir miyim?"

"Elbette. Ben kendim saat ondan önce asla oturmam. Ayakta durmak sindirimi düzene koyar."

Robinson ortası basamaklı uzun sırıklara binmiş izlenimini veren upuzun bacaklarıyla, bürosunda huzursuz huzursuz yürüdü. Sanki ilaç alıyormuş gibi yüzünü buruşturarak bir yudum soğuk su içti. Masanın üstünde duran *İdrar Yolları Hastalıkları* adlı kitabın açık sayfasında renkli bir fotoğraf görülüyordu. Robinson yeniden sordu: "Sizin için ne yapabilirim?"

Scobie sinirli sinirli şakalaşmaya çalıştı: "Bana iki yüz elli sterlin verin."

Robinson da içinden gelmeyerek şakalaştı: "Bankalarda paradan bol bir şey olmadığını sanırsınız sizler. Aslında kaç para istiyorsunuz?"

"Üç yüz elli."

"Şu sırada bankada kaç paranız var?"

"Aşağı yukarı otuz sterlin olmalı. Ay sonu olduğu için."

"Şuna bir bakalım." Robinson bir memur çağırdı. Memurun gelmesini beklerken, küçük odada bir aşağı bir yukarı yürüdü: Duvara kadar altı adım atıyor, sonra geri dönüp altı adım daha atıyordu.

"Yüz yetmiş altı kez duvara gidip dönersem, bir mil yürümüş olurum. Öğle yemeğinden önce, üç mil yürümeye çalışıyorum. Sağlığa yararlıdır bu. Nijerya'da kulübe sabah kahvaltısına gitmek için, bir buçuk mil yürürdüm. Oradan büroya gitmek için de, bir buçuk mil daha." Robinson, halının üstünde çark ederken "Burada yürüyecek hiç yer yok," diye ekledi. Memur yazı masasının üstüne bir kâğıt parçası koydu. Robinson kâğıdı koklamak istercesine, gözlerine yaklaştırdı. "Yirmi sekiz sterlin, on beş şilin ve yedi peni," dedi.

"Karımı Güney Afrika'ya göndermek istiyorum."

"Ha, evet. Evet."

"Biraz daha az parayla da olur. Ne var ki, maaşımdan kesip fazla bir şey veremem ona."

"Benim buna aklım ermiyor doğrusu..."

Scobie belli belirsiz bir şeyler söyledi: "Banka bana belki kredi açar sanmıştım. Birçoklarına borç veriyorlar, öyle değil mi? İnanır mısınız, ömrümde bir kez borç aldım bir bankadan... Birkaç haftalığına... On beş sterlin kadar. Hiç hoşlanmamıştım bu işten. Korkmuştum. Banka müdürüne borcum varmış gibi gelmişti bana."

Robinson "Ne yazık ki, Scobie," dedi, "kredi açmakta çok dikkatli olmamız emredildi bize. Biliyorsunuz, savaş

durumundayız. İnsanın artık bir tek sağlam güvencesi var: Kendi canı. Onu da güvence olarak ileri süremez."

"Evet, anlıyorum kuşkusuz. Ama benim canım tehlikede sayılmaz. Buradan kımıldayacak değilim." Scobie yine beceriksizce şakalaşmaya çalışarak, "Denizaltılar bana bir şey yapamaz. İşim sağlam, Robinson," diye ekledi.

Robinson odanın ucundaki demir kasaya varıp geri dönerken sordu: "Emniyet müdürü emekli oluyor, değil mi?"

"Evet ama, ben olmuyorum."

"Buna sevindim, Scobie. Söylentiler vardı da..."

"Günün birinde emekliye ayrılacağım tabii. Ama daha çok vakit var. İş başında ölmeyi yeğlerim. Hayat sigortam var, Robinson. Onu güvence sayamaz mısınız?"

"Biliyorsunuz, üç poliçeniz vardı; birinden vazgeçtiniz üç yıl önce."

"O yıl Louise İngiltere'ye gitmişti ameliyat olmak için."

"Öteki ikisinin fazla bir şey tutacağını sanmam, Scobie."

"Ama ölürsem, elinize bir miktar para geçecek yine de."

"Eğer primleri ödemeye devam ederseniz geçer. Yani bir güvencemiz yok."

"Evet, yok," dedi Scobie. "Anladım."

"Kusuruma bakmayın, Scobie. Bu benim kişisel tutumum değil. Bankanın tutumu. Eğer elli sterlin isteseydiniz, size kendim borç verirdim. "

"Unutun bunu, Robinson. Önemi yok." Scobie sıkıntılı sıkıntılı gülerek ekledi: "Sömürge Bakanlığı'ndaki oğlanlar, bu parayı rüşvet olarak toplayabileceğimi söylerler sanırım. Molly nasıl?"

"Sağ olun, Molly çok iyi. Keşke ben de onun kadar iyi olsaydım."

"Şu tıp kitaplarına fazla meraklısınız, Robinson."

"Bedenimizdeki bozukluğun ne olduğunu bilmeliyiz. Bu gece kulübe gidiyor musunuz?"

"Sanmam. Louise yorgun. Malum ya, yağmurlar başlamadan önce öyle olur. Kusuruma bakmayın, vaktinizi aldım, Robinson. Rıhtıma gitmeliyim artık."

Scobie başını önüne eğdi, hızla yokuş aşağı yürüdü. Bir bayağılık yaparken suçüstü yakalanmış gibiydi: Para istemişti ve ona para vermemişlerdi. Louise'e bunu yapmamalıydı. Erkekliğinde bir eksiklik olduğu duygusuna kapıldı.

II

Druce, Bölge Güvenliği memurlarını da yanına alarak, *Esperança*'ya gelmişti. Geminin merdiveninde bekleyen kamarot, kaptanın bir şeyler içmek üzere onları kamarasına çağırdığını bildirdi. Deniz Kuvvetleri'nin korunmasına bakan subay, onlardan önce kaptan kamarasına gelmişti. On beş günde bir yapılan işlerden biri de buydu: Tarafsız gemilerin kaptanlarıyla dostça ilişkiler kurulması gerekiyordu. Bu tarafsız kaptanların gemilerinin aranması tatsız bir şeydi. Kaptanın konuğu olmayı kabul ederek, bu tatsızlığı biraz gidermeye çalışıyorlardı. Adamları kaptan güvertesinin altında gemiyi arıyorlardı bu arada. Birinci sınıf yolcuların pasaportları incelenirken, bir polis birliği, bu yolcuların kamaralarının altını üstüne getiriyordu. Ambarı aramak, pirinçleri elemek gibi can sıkıcı ve umutsuz bir iş yapmaya başlamışlardı bile. Yusef "Bir küçücük elmas buldunuz mu hiçbir zaman? Günün birinde bulacağınızı umuyor musunuz?" dememiş miydi? Birkaç dakika sonra, içkiler içilip de hava yeterince yumuşayınca, Scobie tatsız bir görevi yerine getirerek, kaptanın kamarasını arayacaktı. İngilizlerle tarafsız kaptan, tedirginlik içinde kopuk kopuk konuşuyorlardı. Yüzbaşı bu konuşmayı sürdürmek için ayrıca çaba gösteriyordu.

Portekizli kaptan, sarı şişman yüzünü sildi: "İngilizlere sonsuz bir hayranlık duyuyorum elbette, candan bir hayranlık."

Yüzbaşı "Biliyorsunuz," dedi, "bu işi yapmak hoşumuza gitmiyor bizim. Tarafsızların durumu çok güç."

"Verdiğiniz büyük savaş karşısında yüreğim hayranlıkla dolu. Ben içerlemiyorum sizlere. Kimi yurttaşlarım içerliyor, ben hiç içerlemiyorum." Portekizli kaptanın yüzünden ter boşalıyordu, gözlerinin içi çürümüş gibiydi. Adamcağız "Yüreğim," deyip duruyordu ama Scobie'ye kalırsa, bu yüreği bulmak için bedeninin derinliklerine inen çok uzun sürecek bir ameliyat gerekmekteydi.

Teğmen "Çok naziksiniz," dedi. "Tutumunuzu takdir ediyoruz."

"Bir kadeh Porto daha içmez misiniz, baylar?"

"İçerim doğrusu. Malum ya, karada böyle bir içki bulamayız. Ya siz, Scobie?"

"Hayır, sağ olun."

"Umarım ki, bizi bu gece burada alıkoymayacaksınız, Binbaşı Scobie."

Scobie "Ancak yarın öğleden sonra gidebileceksiniz," dedi. "Daha önce gitmenizin pek olasılığı yok bence."

Yüzbaşı "Daha çabuk yola çıkabilmeniz için, elimizden geleni yaparız elbette," dedi.

"Elimi yüreğime basıp, onurum üstüne yemin ederim, baylar. Benim yolcularımın arasında zararlı insan yok. Tayfaya gelince, hepsini tanırım."

Druce "Kaptan," dedi, "yapmak zorunda olduğumuz gerekli bir işlemdir bu."

Kaptan "Bir puro buyurunuz," dedi. "O sigarayı atın. Bu kutuda çok güzel purolar var."

Druce, puroyu yakar yakmaz, kıvılcımlar saçarak çıtırdamaya başladı elindeki puro. Kaptan kıkır kıkır güldü: "Bu da benim şakam, baylar. Zararsız bir şaka. Dostlarım içindir bu kutu. Eşsiz bir mizah duygusu vardır İngilizlerde. Kızmayacağınızı biliyorum. Bir Alman kızar ama, bir İngiliz kızmaz. Sizlere göre oyun kurallarına uygundur bu, öyle değil mi?"

Bozulan Druce, puroyu kaptanın uzattığı kül tablasına koydu: "Çok eğlenceli." Kaptanın elinin titremesinden olacak, kül tablası hafif hafif tıngırdamaya başladı. Druce yine irkildi. İzne çıkma zamanı geciktiği için, sinirleri bozuktu. Kaptan sırıtıp terliyordu: "İsviçreliler yapmış bu puroları. Harika bir millet. Onlar da tarafsız."

Bölge Güvenliği polislerinden biri gelip Druce'a bir kâğıt uzattı. Druce kâğıdı Scobie'ye verdi. Scobie okudu: "Kovulmak üzere olan kamarot, kaptanın bazı mektupları banyoda sakladığını söylüyor."

Druce "Ben artık gideyim de, aşağıdakiler ellerini biraz çabuk tutsunlar," dedi. "Geliyor musun, Evans? Porto'ya çok teşekkür ederiz, kaptan."

Scobie kaptanla baş başa kaldı. İşin bu kısmını ayrıca tatsız bulurdu öteden beri. Bu adamlar suçlu değillerdi. Serbest geçiş için gemicilik şirketlerine dayatılan, kaçakçılığı yasaklayan kurallara uymuyorlardı olsa olsa. Scobie araştırma yaparken ne bulacağını hiç bilmezdi. İnsanın yatak odası özel hayatı demektir. Bir adamın çekmecelerini karıştırınca, o adamı küçük düşüren şeylerle karşılaşabilirsiniz. Kirli mendiller nasıl gizlenirse, ahlak düşkünlüğü gösteren bazı ıvır zıvır şeyler de gizlenebilir o çekmecelerde. Kimi zaman da çamaşırların altına bakınca, o adamın unutmaya çalıştığı bir derdin izini bulabilirsiniz. Scobie yumuşak bir sesle konuştu: "Ne yazık ki, kaptan, kamarayı aramak zorundayım. Her zaman yapılan gerekli bir işlemdir bu, biliyorsunuz."

Portekizli "Görevinizi yapmalısınız, Binbaşı," dedi.

Scobie hızla ve düzenli bir biçimde kamarayı aradı. Eline aldığı her şeyi yerli yerine koyuyordu, dikkatli bir ev hanımı gibiydi. Kaptan sırtını Scobie'ye çevirmiş, kaptan köprüsüne bakıyordu. Bu iğrenç işi yapan konuğunu güç durumda bırakmak istemiyormuş gibi bir hali vardı. Scobie aramayı bitirdi; prezervatif kutusunu kapattı; temiz mendiller, şata-

fatlı boyunbağları, içinde kirli mendiller bulunan küçük bir bohçayla birlikte, prezervatifleri de özenle üst çekmeceye yerleştirdi. Kaptan başını çevirip, terbiyeli terbiyeli sordu: "Tamam mı?"

"Şu kapı," dedi Scobie, "nereye açılıyor?"

"Banyoya, tuvalete."

"Oraya da baksam, iyi olur."

"Tabii, Binbaşı. Ama bir şeyi gizlemeye pek uygun değil orası."

"İzin verirseniz eğer..."

"Tabii veririm. Görevinizdir bu."

Banyo eşyasız ve aklın alamayacağı kadar kirliydi. Banyo küvetinin kenarlarında, kül rengi, kurumuş sabun izleri vardı. Yerdeki çini karolar yamru yumruydu. Gizli yeri çabucak bulması gerekiyordu, çünkü burada oyalanırsa özel bilgi edinildiği açığa çıkacaktı. Fazla gevşek ya da fazla titiz davranmadan her zaman yapılan türden gerekli bir işlem havası vermek zorundaydı bu aramaya. Scobie neşeli bir halde "Uzun sürmez bu iş," derken, duvara asılı aynada Portekizli kaptanın şişman ve heyecansız yüzünü gördü. Scobie'ye yanlış bilgi verilmiş olabilirdi elbette. Belki de kamarot sırf hır çıkarmak için kaptanı ihbar etmişti.

Scobie ilaç dolabını açtı, içindekileri çabucak gözden geçirdi. Diş macunu tüpünün kapağını açtı, ustura kutusuna baktı, tıraş kreminin içine parmağını soktu. Dolapta bir şey bulacağını ummuyordu, ama bu arama sırasında düşünmeye vakit bulacaktı. Dolaptan sonra musluklara gitti, suyu açtı, muslukların her birinin içine parmağını soktu. Yerdeki çinilere dikkatle baktı. Oraya bir şey gizlemenin yolu yoktu. Lomboza gitti, büyük vidaları inceledi, yuvarlak camı açıp kapadı. Başını çevirdikçe, aynada kaptanın yüzünü görüyordu. Kaptan, heyecansız, sabırlı ve kendinden memnundu. Çocukların saklanan bir şeyi bulma oyununu oynarken, arayan kişi saklanan şeye yaklaştıkça "Sıcak! Sıcak!"

demeleri gibi, kaptanın yüzü de arayan Scobie'ye "Soğuk! Soğuk!" der gibiydi.

Sonunda Scobie tuvalete gitti, kapağı kaldırdı; yuvarlak tahtayla fayans arasına hiçbir şey konmamıştı. Elini sifonun zincirine uzatıp aynaya bakınca, kaptanın yüzünün ilk kez gerildiğinin farkına vardı. Kaptanın kahverengi gözleri artık Scobie'ye bakmıyordu, başka bir yere dikiliydi. Scobie kaptanın baktığı yere bakınca kendi elinin sifon zincirini sıkı sıkı tuttuğunu gördü.

Scobie "Su haznesi boş mu acaba?" diye düşündü, zinciri çekti. Borulardan gümbür gümbür boşalan su, klozetin içine doldu. Scobie sırtını çevirdi. Portekizli kaptan, kendi aklını beğendiğini gizlemeyerek "Görüyorsunuz ya, Binbaşı," dedi. İşte tam o sırada, Scobie kaptanın gizli yerini gerçekten gördü. "Dikkatsiz olmaya başladım artık," diye düşündü. Su haznesinin kapağını kaldırdı. Seloteyple suya değmeyecek biçimde, bir mektup yapıştırılmıştı kapağın içine.

Scobie zarfın üstündeki adrese baktı. Mektup, Leipzig'de Friedrichstrasse'de Frau Groener diye birine gidecekti. Scobie "Kusura bakmayın, kaptan," dedi yeniden. Adam bir şey söylemeyince, Scobie başını kaldırıp baktı; kaptanın tombul, sıcaktan yanan yanaklarında gözyaşlarının teri kovalarcasına akmaya başladığını gördü. "Bunu alıp rapor etmek zorundayım..."

Kaptan kendini tutamadı: "Ah bu savaş! Öyle nefret ediyorum ki bu savaştan!"

Scobie "Biliyorsunuz," dedi, "bizim de savaştan nefret etmemiz için bir neden var."

"İnsan kızına mektup yazdığı için, sürüm sürüm süründürülüyor."

"Kızınız mı?"

"Evet. Frau Groener kızımdır. Mektubu açın, okuyun, göreceksiniz."

"Bunu yapamam. Mektubu sansüre vermek gerekiyor. Kaptan, neden mektubunuzu Lizbon'a gidince yazmadınız?"

Adamcağız banyonun kenarına çökmüştü, bedeninin yükü artık taşıyamayacağı kadar ağır bir çuvaldı sanki. Eliyle gözlerini siliyordu boyuna, tıpkı bir çocuk gibiydi. Sevimli olmayan bir çocuk gibi, okulun şişko çocuğu gibiydi. Güzel, akıllı ve başarılı olanlara karşı kıyasıya savaşabilir insan. Ama sevimsiz olanlara karşı insan savaşamaz. Acıma, bir değirmentaşı gibi ezer insanın yüreğini. Scobie mektubu alıp, basıp gitmesi gerektiğini, adamcağıza yakınlık göstermenin bir işe yaramayacağını biliyordu.

Kaptan inledi: "Eğer bir kızınız olsaydı, anlardınız." Sonra, çocuğu olmamak sanki bir cinayetmiş gibi suçlarcasına ekledi:

"Sizin çocuğunuz yok."

"Evet, yok."

Kaptan Scobie'yi inanılmaz bir şeye inandırmak istercesine, gözyaşlarıyla sırılsıklam yüzünü kaldırdı: "Beni merak ediyor. Beni seviyor." Büyük bir keder içinde, "Beni seviyor," dedi yine.

Scobie yeniden sordu: "Ama neden Lizbon'dan yazmıyorsunuz? Neden bu tehlikeyi göze alıyorsunuz?"

"Ben yalnızım. Karım yok," dedi kaptan. "Söyleyecekleri varken hep bekleyemez insan. Lizbon'da ise... Bilirsiniz neler olduğunu... Tanıdıklar var, şarap var. Bir de küçük kadınım var orada. Kızımı bile kıskanır. Kavga ediyoruz. Hırgür içinde zaman geçiyor. Bir hafta sonra, yine sefere çıkıyorum. Şu son seferden önce, mektup işi öyle kolaydı ki..."

Scobie kaptana inandı. Adamın anlattıkları öyle ipe sapa gelmezdi ki, doğru olabilirdi. İnanma yeteneği körelmesin diye, savaş sırasında bile insanlara ara sıra inanmak gerekir. Scobie "Çok üzgünüm," dedi. "Benim yapabileceğim bir şey yok. Başınız belaya girmez belki de."

"Sizin yetkililer beni kara listeye sokacaklar. Bunun ne demek olduğunu bilirsiniz: Konsolosunuz, benim kaptanlık ettiğim hiçbir gemiye sefere çıkma izni vermeyecek. Karada kalıp açlıktan öleceğim."

Scobie "Bu işler öylesine düzensiz ki," dedi, "dosyalar kayboluveriyor. Belki bu iş burada biter."

Adam umutsuzdu: "Dua edeceğim bitmesi için."

"Edin tabii."

"Siz İngilizsiniz, duaya inanmazsınız."

"Ben de sizin gibi Katoliğim," dedi Scobie.

Kaptanın şişko yüzü hızla Scobie'ye doğru döndü. "Demek Katoliksiniz," dedi umutla. Portekizli kaptan, ancak o zaman yalvarmaya başladı. Yabancı bir anakarada, memleketlisiyle karşılaşmış gibiydi. Acele acele konuşarak, Leipzig'deki kızını anlatmaya başladı. Eski püskü bir cüzdandan, sararmaya yüz tutmuş bir fotoğraf çıkardı. Kendi gibi güzellikten yoksun, tıknaz ve genç bir Portekizli kadının resmiydi bu. Küçük banyoda insan sıcaktan boğuluyordu. Kaptan üst üste "Beni anladınız," diyordu. Scobie'yle ortaklaşa bir yığın yanları olduğunu ansızın kavrayıvermişti: Kanayan yüreklerine kılıç saplı, alçıtaşından heykeller; günah çıkarılan yerin perdeleri arkasından duyulan fısıltı; kutsal giysiler ve kanın suya dönüşmesi; katedrallerin kıyılarında köşelerindeki karanlık dua yerleri ve karışık devinimler; tüm bunların arkasında bir yerlerde de Tanrı sevgisi.

Kaptan "Lizbon'daki beni bekler," dedi; "beni eve götürür, pantolonumu saklar, onsuz sokağa çıkmayayım diye. Tanrı'nın günü içki içilir, yatağa yatıncaya dek kavga edilir. Beni anlıyorsunuz. Kızıma Lizbon'dan yazamam. Kızım beni çok seviyor, beni bekliyor." Kaptan, şişman bacağını kıpırdattı. "Öyle temiz bir sevgi ki bu!" diye ekledi ağlayarak. Pişmanlığın ve özlemin engin topraklarında, Portekizli kaptanla Scobie'nin başka ortak yanları da vardı.

Aralarındaki benzerlikten yüreklenen kaptan, durumu değişik bir açıdan ele almayı da denedi:

"Ben yoksul bir adamım, ama biraz param var..." Portekizli kaptan, bir İngiliz'e rüşvet vermeyi göze alamazdı hiçbir zaman. Şimdi Scobie'ye rüşvet vermeye kalkması, ikisinin de dini olan Katolikliğe yapabileceği en candan övgüydü.

"Ne yazık ki, olmaz," dedi Scobie.

Kaptan yalvarıyordu: "Sterlin var bende. Size yirmi sterlin veririm... Elli veririm... Yüz veririm... Bundan başka birikmiş param yok."

Scobie "Olmaz," dedi. Mektubu çabucak cebine koyup, sırtını çevirdi. Kamaranın kapısında dönüp kaptanı son gördüğü sırada, başını su haznesine çarpmaktaydı adamcağız. Kat kat yanaklarında gözyaşları birikmişti. Aşağıya inip, salondaki Druce'un yanına giderken, değirmentaşı Scobie'nin yüreğini ezmekteydi. Tıpatıp kaptanın sözcükleriyle "Bu savaştan öyle nefret ediyorum ki!" diye düşündü.

III

On beş kişinin sekiz saat süreyle yaptığı arama sonunda, ancak kaptanın Leipzig'deki kızına yazdığı mektupla, mutfakta küçük bir mektup destesi bulundu buluna buluna. Öteki aramalardan farklı sayılmazdı bu. Scobie emniyet binasına varınca, müdürün odasına gitti. Sonra müdürün odasının boş olduğunu görüp, kendi odasına girdi. Kelepçelerin altına oturdu, raporunu yazmaya başladı: "Telgrafınızda adı geçen yolcuların kamaraları ve şahsi eşyaları özellikle arandı... Hiçbir şey bulunmadı." Kaptanın Leipzig'deki kızına yazdığı mektup, yazı masasının üstündeydi. Dışarısı karanlıktı. Hücrelerden gelen koku, kapının altından odasına sızıyordu. Bitişik odada Fraser, son izninden döndüğünden beri her akşam söylediği şarkıyı yine söylemekteydi kendi kendine:

"Senle ben
Papatyaları iterken
Boş veremez miyiz
Nedenine niçinine?"

İnsan ömrü ölçülemeyecek kadar uzun göründü Scobie'ye. İnsanı daha kısa yaşatarak sınamanın bir yolu yok muydu? Yedi yaşında ilk büyük günahımızı işlesek, on yaşında aşk ya da nefret uğruna kendimizi mahvetsek, on beş yaşında döşeğimizde ölürken canla başla pişman olmaya çalışsak olmaz mıydı? Scobie yazmaya devam etti: *İşini iyi yapmadığı için kovulan bir kamarot, kaptanın banyosunda gizli mektuplar bulunduğunu ihbar etti. Arama yapınca, Leipzig'de Frau Groener'e yazılı olan ilişikteki mektubun, tuvaletin su haznesinin kapağına gizlice konulduğunu gördüm. Şimdiye kadar böyle bir yerle karşılaşmadığımız için bu gizleme yerini bildiren bir talimat yararlı olabilir. Mektup, suya değmeyecek biçimde seloteyple kapağın altına iliştirilmişti...*

Scobie, gözleri kâğıda dikili, oturup kaldı. İçindeki çatışma yüzünden kafası karmakarışıktı. Oysa saatlerce önce, geminin salonunda Druce ona "Bir şey var mı?" diye sorduğu, o da bu hareketinin yorumunu Druce'a bırakarak omzunu silktiği sırada, bu çatışmanın nasıl sonuçlanacağını çoktan anlamıştı. Acaba Scobie, "Her zaman bulduğumuz özel mektuplar" demek istercesine mi omuz silkmişti? Ne var ki, Druce, "Bir şey bulamadık," anlamını çıkarmıştı bundan. Scobie elini alnına koyup ürperdi. Parmaklarının arasından ter sızdı. "Acaba ateşim mi var?" diye düşündü. Bedeninin ısısı yükseldiği için, yeni bir yaşama başlar gibi oldu. Bir kadına evlilik teklif etmeden önce ya da ilk cinayetini işlemeden önce böyle bir duyguya kapılır insan.

Scobie mektubu alıp açtı. Bunu yapmakla öyle bir adım atmıştı ki, artık geri dönmenin yolu kalmamıştı. Kaçak mek-

tupları okumaya hiç kimsenin hakkı yoktu bu kentte. Çünkü zarfın tutkallı kısmında bir mikrofotoğraf gizlenebilirdi. Scobie basit sözcüklerden oluşan bir şifreyi bile çözemezdi. Portekizce bilgisi öylesine sınırlıydı ki, sözcüklerin ancak en basit anlamlarını anlayabilirdi. Ele geçen her mektup –zararsızlığı ne denli belli olursa olsun– açılmadan Londra'daki sansüre gönderilmeliydi. Scobie kusursuz olmayan sağduyusuna güvenerek, kesin emirlere karşı çıkmıştı. Kendi kendine düşündü: "Eğer mektup kuşkuluysa, raporumu gönderirim. Yırtılan zarfı açıklamanın bir yolunu bulurum. Kaptan direndi, mektubun içinde ne olduğunu göstermek için zarfı açtı derim." Ne var ki, raporda bunu yazarsa, kaptana haksızlık edecek, adamın durumunu büsbütün kötüleştirecekti; çünkü bir mikrofotoğrafı yok etmenin en kestirme yolu zarfı açmaktı. "Bir yalan uydurmalıyım," diye düşündü, ama yalana alışık değildi. Sayfalar arasından bir şey düşerse görebilsin diye, elindeki mektubu beyaz kurutma kâğıdının üstünde dikkatle tutarken, kendi davranışı da dahil tüm durumu anlatan ayrıntılı bir rapor yazmaya karar verdi.

Sevgili küçük örümceğim, diye başlıyordu mektup. *Seni dünyada her şeyden fazla seven baban, sana bu kez biraz daha fazla para göndermeye çalışacak. Durumunun ne denli güç olduğunu biliyorum ve yüreğim kan ağlıyor. Ah, paraya düşkün küçük örümcek, parmaklarının yanağıma değdiğini bir hissedebilsem! Benim gibi koskocaman şişko bir babanın, senin gibi ufacık güzel bir kızı olsun ha! Paraya düşkün küçük örümceğim, başıma gelenlerin hepsini sana anlatacağım şimdi. Limanda ancak dört gün kaldıktan sonra, Lobito'dan bir hafta önce ayrıldık. Senor Aranjuez'le bir gece geçirdim. O gece şarabı biraz fazla kaçırdım ama yalnız senden söz ettim. Limanda kaldığım sürece çok usluydum, çünkü uslu olacağıma söz vermiştim paraya düşkün küçük örümceğime. Lizbon'a dönerken başıma bir şey gelir de, öteki dünyada küçük örümceğimden ayrı kalırım*

diye, kiliseye gidip günah çıkardım. Komünyon ayinine de katıldım, çünkü öyle korkunç günler yaşıyoruz ki, ne olacağımız belli değil. Lobito'dan ayrılalı beri havalar çok güzel gitti. Yolcuları bile deniz tutmadı. Afrika'yı artık geride bırakmamızı kutlamak için, yarın gece gemide bir konser vereceğiz. Ben de düdüğümü çalarak, marifetlerimi göstereceğim. Bunu yaparken, paraya düşkün küçük örümceğimin kucağımda oturup düdüğümü dinlediği günleri anımsayacağım hep. Canım kızım, yaşlanıyorum; her seferden sonra daha da şişmanlıyorum. İyi bir adam değilim ve bütün bu et yığını içinde ruhumun bir bezelye tanesi kadar küçücük kalmasından korkuyorum zaman zaman. Benim gibi bir insanın bağışlanmayacak umutsuzluklara kapılmasının ne denli kolay olduğunu bilemezsin. Ama sonra kızımı düşünüyorum. Demek bir aralık bende yeterince iyilik vardı ki, sen dünyaya gelebildin. Bir kadın, kocasının işlediği günahı fazlasıyla paylaştığı için, kusursuz sevgi olmuyor. Ama insanın kızı, babasını kurtarabilir sonunda. Benim için dua et, küçük örümcek. Seni canından fazla seven baban.

*Mais que a vida.** Scobie, bu mektubun içtenliği konusunda hiç mi hiç kuşku duymadı. Cape Town'daki savunma kuruluşlarının bir fotoğrafını ya da Durban'daki askeri birliklerin harekâtı konusunda bir raporun mikrofotoğrafını gizlemek için yazılmamıştı bu mektup. Mektupta görülmeyen mürekkeple yazı olup olmadığının araştırılması, kâğıdın mikroskop altında incelenmesi, zarfın iç kısmını kaplayan ince kâğıda bakılması gerektiğini biliyordu. Gizli bir mektup söz konusu olunca, her olasılık göz önünde tutulmalıydı. Ne var ki, Scobie Portekizli kaptana inanmaya kararlıydı. Mektubu da, kendi yazdığı raporu da yırttı. Yırtık kâğıt parçalarını, avluda çöplerin yakıldığı yere götürdü. İki tuğla üstünde duran, hava akımı olsun diye yanlarına delikler açılmış bir gaz bidonunda yakılıyordu çöpler. Scobie kâğıt

* (Por.) Hayattan daha fazla. (e.n.)

parçalarını tutuşturmak için bir kibrit çaktığı sırada, Fraser şarkı söyleyerek yanına yaklaştı: *"Boş veremez miyiz nedenine niçinine?"* Kâğıt parçalarının en üstünde duran yarısı yırtık zarfın yabancı bir adres taşıdığı su götürmezdi. Hatta adresin bir kısmı okunuyordu da: "Friedrichstrasse." Fraser gençliğin o çekilmez çevikliğiyle avluda hızla ilerlerken, Scobie en üstteki kâğıt parçalarını çabucak tutuşturdu. Kâğıt alev alev yandı. Bir parçası ateşte kıvrılırken, Groener adı belirdi. Fraser şen şakrak sordu: "Kanıtları mı yakıyorsunuz?" Sonra bidonun içine baktı. Groener adı kararmıştı. Fraser'ın bir şey göremeyeceği besbelliydi. Yarı yırtık zarfın kahverengi üçgenini görebilirdi görse görse. Ama Scobie'ye kalırsa, bu kavrulmuş zarf parçasının üstünde yabancı bir adresin yazılı olduğu hiç kuşku götürmezdi. Scobie bir değnekle yanık zarfı yok etti. Sonra, Fraser'ın şaşkınlığa ya da kuşkuya benzer bir şey duyup duymadığını anlamak için delikanlının yüzüne baktı. Bu anlamsız yüzde okunacak bir şey yoktu, ders yapılmadığı sıralarda bir okulun ilan tahtası kadar bomboştu Fraser'ın yüzü. Scobie ancak kendi yüreğinin çarpıntısından anlıyordu suçlu olduğunu, görevini kötüye kullanan polislerin arasına girdiğini. Başka bir kentin bankasında kasa kiralayan Bailey gibi davranmıştı. Gizlediği elmaslarla yakalanan Crayshaw gibi davranmıştı; suçlu olduğu kesinlikle kanıtlanmayan, ama malulen emekliye sevk edilen Boyston gibi davranmıştı. Bu adamlar para yüzünden görevlerini kötüye kullanmışlardı, Scobie ise duygusallığı yüzünden görevini kötüye kullanmıştı. Duygusallık paraya düşkünlükten daha da tehlikelidir, çünkü duygusallığı belirli bir fiyatla sınırlamanın yolu yoktur. Rüşvete düşkün birine beklediği paradan daha azını da verseniz güvenebilirsiniz. Ama bir adı duyunca, bir fotoğrafı görünce, hatta bir kokuyu anımsayınca, insanın yüreğini sarıverir duygusallık.

Fraser gözleri küçük kül yığınına dikili, sordu: "Bugün nasıl geçti efendim?" Bugünün kendi günü olması gerektiğini düşünüyordu belki de.

Scobie "Her gün nasıl geçtiyse, bugün de öyle geçti," dedi.

Fraser "Ya kaptan?" diye sordu. Fraser gaz bidonunun içine bakıyor, yine tembel tembel şarkısını mırıldanıyordu.

"Kaptan mı?" dedi Scobie.

"Druce birinin onu ihbar ettiğini söylemişti de."

Scobie "Her zaman olan şey," dedi. "Kovulan bir kamarot ona diş biliyordu anlaşılan. Druce bir şey bulamadığımızı söylemedi mi size?"

"Hayır," dedi Fraser, "kesin eminmiş gibi gözükmüyordu. İyi geceler, efendim. Kantine gitmeliyim."

"Thimblerigg mi görev başında?"

"Evet, efendim."

Scobie uzaklaşan Fraser'ı izledi. Yüzü ne denli bomboşsa, sırtı da o denli bomboştu. İnsan bir anlam çıkaramazdı bu sırttan. Scobie "Nasıl böyle aptalca, böyle aptalca davrandım!" diye düşündü. Kendi kadar sevimsiz kızı uğruna çalıştığı şirketin kurallarını çiğneyen şişman ve duygusal Portekizli bir kaptanı değil, Louise'i koruması gerekirdi. Ama Scobie kaptanın kızına bağlılığı yüzünden, tutumunu değiştirivermişti. "Şimdi eve dönmeliyim," diye düşündü. "Arabayı garaja bırakacağım. Ali, elinde cep feneri, bana ışık tutacak kapıya kadar. Louise'i evde, serin olsun diye iki hava akımı arasında oturur bulacağım. Gün boyunca düşündüklerimin öyküsünü onun yüzünde okuyacağım. Louise, her şeyin çözümlendiğini, Güney Afrika'ya gitmesi için adını acenteye yazdırdığımı umacak. Ama bir yandan da korkacak, çünkü böylesine iyi şeyler hiçbir zaman nasip olmaz bizlere. Benim konuşmamı bekleyecek. Bense onun çekeceği acıyı görmemek için, bir yığın ıvır zıvır laf edeceğim." Louise'in acıları ağzının kenarlarında pusu kurup bekler, sonra yüzüne yayılıverirdi. Tüm bunlarla öteden beri hep karşılaştığı için olup bitecekleri tam olarak bilirdi Scobie. Bürosuna geri dönüp yazı masasının çekmecesini

kilitlerken, aşağıya inip arabasına giderken, söyleyeceklerinin tümünü aklından geçirdi. Ölüm cezasına çarptırılmış, cezanın uygulanacağı yere doğru yürüyen adamların cesaretini anlatıp durur herkes. Oysa başka bir insanın Tanrı'nın günü çektiği acıya doğru biraz serinkanlı yürüyebilmek için de, bir o kadar cesaret gerektiği olur. Scobie Fraser'ı unuttu, karşılaşacağı sahneden başka her şeyi unuttu. "İçeri girip, 'İyi akşamlar, şekerim,' diyeceğim. O da, 'İyi akşamlar sevgilim, bugün neler yaptın?' diyecek. Ben boyuna konuşup duracağım, ama konuşurken, 'Ya sen nasılsın sevgilim?' diyeceğim ana gittikçe daha yaklaştığımı hep bileceğim. Ve o zaman, Louise'in çektiği acılar ortaya dökülecek."

IV

"Ya sen nasılsın, sevgilim?" Scobie, hemen sırtını Louise'e çevirip, iki pembe cin daha hazırlamaya başladı. Bu konuyu hiç konuşmadan bir anlaşmaya varmışlardı: İçki biraz kolaylaştırırdı durumlarını. Böylece içtikleri her kadehle biraz daha mutsuzlaşarak, rahatlayacakları anı bekleyip dururlardı.

Louise "Benim nasıl olduğumu bilmek istemiyorsun aslında," dedi.

"Elbette bilmek istiyorum, şekerim. Nasıl geçti bugün?"

"Ticki, neden böylesine korkaksın? Neden söylemiyorsun bu işin yattığını?"

"Yattığını mı?"

"Ne demek istediğimi –yani yolculuğumdan söz ettiğimi– biliyorsun. İçeri girdiğinden beri, *Esperança* diye konuşup durdun. Bir Portekiz gemisi, her on beş günde bir uğrar bu limana. Her defasında o gemiden böyle söz etmezsin sen. Ben çocuk değilim, Ticki. Neden açıkça konuşup, 'Gidemeyeceksin' demiyorsun?"

Scobie çok mutsuz bir halde elindeki kadehe bakıp sırıttı. İçkiye tat veren Angostura acı kokteyl sosu iyice karışsın diye, kadehi çevirip durdu. "Gidemeyeceksin dersem, doğruyu söylemiş olmam," dedi. "Bir çaresini bulacağım." Hiç istemediği halde, o nefret ettiği "Ticki" adına başvurdu. Eğer bu takma ad da işe yaramazsa, Louise'in acıları derinleşecek, bu kısa gece boyunca sürüp gidecekti. Oysa Scobie'nin uyuması gerekiyordu. Scobie "Ticki'ne güvenebilirsin," dedi.

Heyecanından ötürü sanki beynindeki sinir hücreleri arasındaki bağlardan biri gerildi. "Gün ışıyıncaya kadar acı çekmesini hele bir erteleyebilsem!" diye düşündü. Karanlıkta acı çekmek, gün ışığında acı çekmekten beterdir. Yeşil karartma perdelerinden, hükümetin sağladığı ev eşyalarından, bir masanın üstüne kopuk kanatlarını serpen uçan karıncalardan başka bakacak bir şey yoktur karanlıkta. Yüz metre kadar uzakta, melezlerin köpekleri, acı acı havlayıp inliyordu. Scobie "Şu küçük kerataya bak," dedi, pervaneleri ve hamamböceklerini avlamak için aşağı yukarı hep bu saatlerde duvarda görünen ev kertenkelesini parmağıyla göstererek. "Bu yolculuğu daha dün gece düşündük," dedi. "Böyle işlerin düzenlenmesi zaman ister." Kendini zorlayıp, şakacı olmaya çalıştı: "Yolunu yordamını bulmalı, yolunu yordamını bulmalı."

"Bankaya gittin mi?"

Scobie, bankaya gittiğini kabul etmek zorunda kaldı: "Evet."

"Ve parayı alamadın."

"Evet, alamadım. Para işini ayarlayamadılar. Bir cin daha ister misin şekerim?"

Louise sessizce ağlayarak, bardağını Scobie'ye uzattı. Ağlayınca yüzü kızarırdı. Olduğundan on yaş daha büyük görünürdü; orta yaşlı, terk edilmiş bir kadın. Geleceğin korkunç soluğu, Scobie'nin yanağını yalar gibi oldu. Louise'in

yanına sokuldu, bir dizini yere koyup ona ilaç verircesine pembe cini karısının dudaklarına uzattı. "Sevgilim," dedi, "bir çaresini bulacağım. Şunu iç."

"Ticki, artık buralara dayanamıyorum. Bunu daha önce de söyledim, biliyorum. Ama bu kez şakası yok. Çıldıracağım. Öylesine yalnızım ki, Ticki. Bir tek dostum yok, Ticki."

"Yarın Wilson'ı eve çağıralım."

"Tanrı aşkına Ticki, boyuna Wilson'dan söz etme. Ne olur, bir şeyler yap, ne olur!"

"Elbette bir şeyler yapacağım. Biraz sabırlı ol, şekerim. Bu işler zaman ister."

"Ne yapacaksın Ticki?"

"Bir yığın çare düşünüyorum, şekerim," dedi Scobie bezgin bir halde. (Öyle bir gün geçirmişti ki.) "Bırak da, biraz kıvamına gelsin düşündüklerim."

"Düşündüklerinin bir tekini bana söyle. Sadece bir tekini."

Scobie'nin gözleri, avının üstüne atılan kertenkeleyi izledi. Cinin içine düşen bir karınca kanadını çıkardıktan sonra, yine içti. "O yüz sterlini almamakla amma da aptallık ettim aslında," diye düşündü kendi kendine. "Mektubu bedavaya yok ettim. Tehlikeyi göze aldım. Oldu olacak, keşke..." Louise "Bunun yıllardır farkındayım," dedi. "Sen beni sevmiyorsun." Louise sakin sakin konuşmuştu. Bunun ne olduğunu bilirdi Scobie... Fırtınanın tam ortasındaki o durgun noktaya vardıklarını gösterirdi bu. O noktaya vardıkları sırada, birbirlerine gerçekleri söylemeye başlarlardı. Scobie "Aslında gerçeğin hiçbir insana yararı olmamıştır," diye düşündü. "Matematikçilerin ve felsefecilerin peşinden koştukları bir simgedir gerçek. İnsan ilişkileri söz konusu olunca, merhamet ve bağlar bin gerçeğe bedeldir. Scobie, yalanları elden kaçırmamak amacıyla, boşuna olduğunu öteden beri bildiği bir çabaya girişti: "Saçmalama şekerim. Eğer seni sevmiyorsam, kimi seviyorum yani?"

"Hiç kimseyi sevmiyorsun."

"Sana böylesine kötü davranmamın nedeni bu mu?" Scobie durumu hafife alırcasına konuşmaya çalışmıştı, ama sözleri kendisine de samimiyetsiz geldi.

"Vicdanından ötürü iyi davranıyorsun," dedi Louise. "Görev duygundan ötürü. Catherine öleli beri hiç kimseyi sevmedin."

"Yani kendimden başka hiç kimseyi demek istiyorsun. Kendimi sevdiğimi söylersin her zaman."

"Hayır, kendini sevdiğini sanmam."

Scobie kaçamaklara sığınarak kendini savunmaya çalıştı. Fırtınanın tam ortasındaki noktaya varınca, avutucu yalanlar söylemek gücünden yoksun kalırdı. "Senin mutlu olman için hep uğraşıp duruyorum. Bu amaç uğruna didiniyorum."

"Ticki, beni sevdiğini bile hiç söylemedin. Hadi, bir kez olsun söyle bunu."

Scobie pembe cin kadehinin üstünden, başarısızlığının gözle görülür bir simgesi olan Louise'e acı acı baktı. Atabrin aldığı için sarıya çalan tene, ağlamaktan kızarmış gözlere baktı. Hiç kimse, sonuna dek birini seveceği konusunda güvence veremez. Gelgelelim Scobie, on dört yıl önce, dantelalar ve mumlar arasında Ealing'de yapılan o kibar ve iğrenç küçük törende, Louise'i hiç olmazsa mutlu kılmak için elinden geleni yapacağına sessizce yemin etmişti. "Ticki, benim senden başka hiçbir şeyim yok. Ama senin nerdeyse her şeyin var." Kertenkele duvarda hızla seğirtti; sonra, timsahımsı küçük çene kemiklerinde bir pervanenin kanatlarıyla, yine kıpırdamaz oldu. Uçan karıncalar, küçücük boğuk seslerle, elektrik lambasına çarpmaktaydılar.

Scobie "Ama sen, benden uzaklaşmak istiyorsun yine de," dedi.

Louise "Evet," dedi. "Senin de mutlu olmadığını biliyorum. Ben olmazsam, huzura kavuşursun."

İşte Scobie bunu –yani Louise'in gözlemlerinin ne denli doğru olduğunu– hiçbir zaman hesaba katmazdı: Gerçekten

de Scobie'nin nerdeyse her şeyi vardı, huzuru eksikti ancak. Scobie için "her şey" çalışmak demekti, eşyasız küçük büroda hep aynı işlerle uğraşarak geçen tekdüze günler demekti, sevdiği bir yerde mevsim değişiklikleri demekti. Gördüğü işin sıkıcı çetinliği yüzünden ve yeterince ödüllendirilmediği için sıklıkla ona acıyanlar olmuştu. Ama kocasını onlardan iyi tanıyan Louise, Scobie'ye acıyanlardan değildi. Eğer Scobie yeniden gençliğine geri dönseydi, yine aynı yaşantıyı seçerdi. Ama başka bir insanın banyodaki sıçanı, duvardaki kertenkeleyi, sabahın birinde pencereleri ardına kadar açan kasırgayı ve güneş batarken lateritten yapılmış yollardaki pembe ışığı onunla birlikte paylaşacağını ummazdı o zaman.

Scobie "Saçmalıyorsun, şekerim," dedi ve yenilgiye katlanarak bir cin daha hazırlamaya koyuldu. Başındaki sinir yeniden gerildi. Mutsuzluk önüne geçilmez tekdüzeliği içinde açığa vurulmuştu yine: Önce Louise'in üzüntüsü ve Scobie'nin kendini zorlayarak, hiçbir şeyi açıkça söylememeye çalışması; sonra Louise'in yalanlarla örtbas edilmesi çok daha hayırlı olacak kimi gerçekleri serinkanlılıkla dile getirmesi; en sonunda da, kendini artık tutamayan Scobie'nin, karşısında sanki düşmanı varmış gibi, o gerçekleri Louise'in yüzüne çarpması. Bu son aşamaya varan Scobie, elindeki kadeh titreyerek, ansızın Louise'e "Bana *sen* huzur vermezsin!" diye içtenlikle bağırırken, bundan sonra da ne olacağını biliyordu: Barışacaklardı ve bir sonraki kavgaya kadar, yine rahatlatıcı yalanlarla avutacaklardı birbirlerini.

Louise "Ben de aynı şeyi söylüyorum," dedi. "Gidersem, huzura kavuşacaksın."

Scobie, Louise'i öfkeyle suçladı: "Huzurun ne demek olduğundan haberin bile yok senin." Sanki Louise onun sevdiği bir kadından söz etmişti aşağılayarak. Scobie gece gündüz huzur diye yanıp tutuşurdu. Bir gece uykusunda huzur, ışıldayan koskocaman bir ay parçası biçimini almış; kutuplardan kopmuş yıkıcı bir buzdağı gibi, dünyaya tam çarp-

madan önce, pencerelerinin önünden ağır ağır dalgalanarak geçmişti. Gündüzleri kapısını kilitlediği bürosunda, paslı kelepçelerin altında, eğilip karakollardan gelen raporları okurken, birkaç saniye olsun huzura kavuşmaya çalışırdı. Huzur, dildeki en güzel sözcük gibi gelirdi ona: "Huzurumu sizlere veriyorum, huzurum yanınızda kalsın. Ey dünyanın günahlarını kendi sırtına alan Tanrı'nın Kuzusu, bize huzurunu bağışla." Ayin sırasında özlem yaşları akmasın diye parmaklarını gözlerine bastırırdı Scobie.

Louise eski sevecenliğiyle konuştu: "Zavallı sevgilim, benim de Catherine gibi ölmüş olmamı isterdin. Yalnız kalmak isterdin."

Scobie direndi: "Senin mutlu olmanı isterdim."

Louise bezmişti: "Beni sevdiğini söyle, yeter. Biraz işe yarıyor bunu söylemen." Kavgayı artık aşmışlar, ötesine geçmişlerdi. Scobie telaştan arındı, serinkanlı düşündü: Bu kez o kadar kötü olmadı durum, geceleyin uyuyabileceğiz. "Tabii seviyorum seni sevgilim," dedi. "Şu yolculuk işinin de üstesinden geleceğim. Göreceksin."

Bunun ne gibi sonuçlar vereceğini önceden kestirmiş olsa bile, yine böyle bir söz verirdi. Scobie öteden beri yaptıklarının sorumluluğuna katlanmaya hazırdı. Louise'in mutlu olması konusunda o korkunç gizli yemini ettiğinden beri şimdi yapacağı şeyin kendisini nerelere sürükleyeceğinin de az çok farkındaydı. Umutsuzluk, erişilmesi olanaksız bir şeyi amaç edinmenin bedelidir. Bunun bağışlanamayacak bir günah olduğunu söylerler. Ama dürüstlükten yoksun ve kötü olanlar, hiç işlemezler bu günahı. Çünkü hep bir umudu kalır kötülerin. Onlar, derecenin sıfır noktasına varıp, yüzde yüz başarısızlığa uğradıklarını hiç kavrayamazlar. Cehennemlik olma yeteneği, ancak iyi niyetli insanların yüreğinde bulunur her zaman.

2. Bölüm

BİRİNCİ KISIM

I

Wilson sıkıntı içinde, Bedford Oteli'ndeki yatağının yanına dikilmişti. Yatağın üstünde, öfkeli bir yılan gibi kabarıp kıvrılan uzun ipek kuşağını seyrediyordu. Wilson ile kuşağı arasındaki çatışma yüzünden küçük otel odasını büsbütün sıcak basmıştı. Wilson duvarın arkasındaki odada Harris'in o gün beşinci kez olmak üzere dişlerini fırçaladığını duymaktaydı. Harris diş sağlığına inananlardandı. Solgun ve bitik yüzünü elinde tuttuğu portakal suyuyla dolu bardağının üstünden uzatarak "Her yemekten önce ve sonra dişlerimi fırçaladığım için, böylesine sağlıklıyım bu berbat iklimde," derdi. Şu sırada Harris gargara yapmaktaydı. Su borularından çıkan gürültülere benziyordu bu.

Wilson yatağının kenarına oturup dinlendi. Odası serinlesin diye kapıyı açık bırakmıştı, koridorun karşısındaki banyoyu görebiliyordu. Sarıklı Hintli, tepeden tırnağa giyinik olarak, banyo küvetinin kenarına oturmuştu. Gizemli bir tavırla gözlerini Wilson'a dikmişti, onu başıyla selamladı. "Bir dakika, efendim," diye seslendi. "Lütfedip buraya buyurursanız..." İçerleyen Wilson kapısını kapattı. Sonra kuşağı bir kez daha denedi.

Eskiden bir film görmüştü –acaba *Bengal'in Mızraklı Süvarisi* miydi bu filmin adı?– filmdeki uzun ipek kuşak son derece usluydu. Sarıklı bir yerli kuşağın bir ucunu tutarken, iki dirhem bir çekirdek bir subay, topaç gibi dönüyor; kuşak subayın eline düzgünce, sıkı sıkı dolanıyordu. Hizmet eden başka bir yerli, elinde buzlu içkilerle hazır bekliyor ve arkalarda tavandan iple çekilen kocaman bir yelpaze sallanıyordu. Besbelliydi ki, bu işler daha iyi düzenleniyordu Hindistan'da. Ama Wilson yeni bir çaba göstererek, o baş belası kuşağı beline sarabildi. Gelgelelim kuşağı fazla sıkı dolamış, fena halde buruşturmuştu; hem de içine tıkılan ucu öne doğru getirdiği için, ceket bu ucu gizleyemiyordu. Wilson kırık aynadan arta kalan parçada kendini seyretti hazin hazin. O sırada biri kapıya vurdu.

"Kim o?" diye bağırdı Wilson. Hintlinin kılı kıpırdamadan yüzsüzlük edip kapıya dayandığını sandı bir ara... ama kapı açılınca gelenin Harris olduğunu gördü. Hintli, tavsiye mektuplarını karıştırarak hâlâ koridora açılan banyoda oturmaktaydı.

"Dışarı mı çıkıyorsun, arkadaş?" diye sordu Harris, hayal kırıklığına uğramıştı.

"Evet."

"Galiba herkes dışarıya çıkıyor bu akşam. Tek başıma kalacağım sofrada." Harris yüzünü asarak "Üstelik de bu akşam köri akşamı," diye ekledi.

"Evet, öyle. Köriyi kaçıracağım için üzülüyorum."

"İki yıl boyunca her perşembe akşamı köri yeseydin, üzülmezdin arkadaş." Harris, uzun ipek kuşağa baktı, "Bunu iyi sarmamışsın, arkadaş."

"Biliyorum iyi sarmadığımı, bu kadarı geliyor elimden."

"Ben hiç kullanmam bu kuşakları. Herhalde mideye zararlıdır bunlar. Sözde teri çekermiş, ama benim oram terlemiyor arkadaş. Pantolon askısı takmak daha iyidir bana kalırsa. Ne var ki, lastik dayanmıyor. Onun için deri bir ke-

mer yeter de artar bana. Ben züppe değilim. Nerede yemek yiyorsun, arkadaş?"

"Tallit'in evinde."

"Nasıl tanıştın onunla?"

"Dün büroya geldi hesabını ödemek için. Beni yemeğe çağırdı."

"Bir Suriyeliyle yemeğe giderken böyle giyinip kuşanmana gerek yok arkadaş. Hepsini çıkar."

"Emin misin bundan? "

"Elbette eminim. Olmaz böyle şey. Tümden yanlış." Harris, "İyi bir yemek yiyeceksin, ama tatlılar konusunda dikkatli ol," diye ekledi. "İnsan yaşayabilmek için, sonsuza dek dikkat kesilmeli. Merak ettim, acaba Tallit'in senden istediği nedir?" Harris konuşurken, Wilson soyunmaya başladı. Wilson dinlemesini bilirdi. Beyni kevgir gibiydi, ıvır zıvır laflar sabahtan akşama dek bu kevgirden dökülüp giderdi. Don gömlek yatağında otururken, Harris'in "Balığa dikkat et, ben kendim el sürmem balığa," dediğini duydu. Ama bu sözler bir iz bırakmadı beyninde. Pamuklu kumaştan beyaz pantolonunu tüysüz dizlerine doğru çekerken, içinden şöyle dedi:

zavallı ruh
Bir suç işlediği için
Mezar gibi bir bedene hapsedildi.

Yemek saatinden önce her zaman olduğu gibi, karnı biraz gurulduyordu. Yine dizeler geldi aklına:

Hizmetine ve hüznüne karşılık,
Senden bugün ancak bir gülümseme,
Yarın ancak bir şarkı dilemeyi
Göze alabiliyor ruhum.*

* İngiliz Romantik şair P. B. Shelley'nin "To A Lady, with a Guitar" adlı şiirinden. (e.n.)

Wilson gözlerini aynaya dikti. Parmaklarıyla yüzünün o pürüzsüz, o fazlasıyla pürüzsüz derisine dokundu. Aynadaki yüz de ona bakıyordu: Pembe, sağlıklı, tombul ve umutsuz bir yüzdü bu. Harris keyifli keyifli konuşuyordu boyuna: "Günün birinde dedim ki Scobie'ye..." Bu söz, elenmeden Wilson'ın beynindeki kevgire hemen takılıp kaldı. Wilson yüksek sesle düşünürcesine konuştu: "Nasıl oldu da onunla evlendi?"

"Hepimiz buna şaşarız arkadaş. Scobie fena değildir yani."

"Scobie ona layık değil."

Harris hayrete düştü: "Louise'e mi layık değil?"

"Kime olacak, Louise'e elbette."

"İnsanların neyi beğenecekleri belli olmaz. Sen davran da Louise'i elde et arkadaş."

"Gitmeliyim artık."

"Tatlılara dikkat et." Harris, küçük bir çaba göstererek, konuşmasını sürdürdü: "Keşke perşembe günü körisi yerine, yemek konusunda benim de dikkatli davranmamı gerektiren bir durum olsaydı. Bugün perşembe, değil mi?"

"Evet."

Koridora çıkınca, Hintlinin gözleriyle karşılaştılar. Harris "Er geç senin de falına bakılacak, arkadaş," dedi. "Herkesinkine bakar bir kez. Seninkine de bakıncaya dek rahat yüzü yok sana."

Wilson "Ben fala inanmam," diye yalan söyledi.

"Ben de inanmam ama, bu herif oldukça marifetli. Buraya geldiğimin ilk haftası falıma baktı. İki buçuk yıldan fazla burada kalacağımı söyledi. Oysa ben on sekiz ay sonra gideceğimi sanıyordum o sırada. Ama artık anladım durumu." Banyonun kenarında oturan Hintli, bir zafer havası içinde onlara bakıyordu.

"Tarım müdürünün bir mektubu var elimde," dedi. "Bir de D.C. Parkes'tan bir mektup."

Wilson "Peki," dedi, "falıma bak, ama işi uzatma."

"Arkadaş, gizli şeyler ortaya çıkmadan ben gideyim, daha iyi olur."

Wilson "Benim korkum yok," dedi.

Hintli, Wilson'ı nezaketle buyur etti: "Banyonun kenarına oturur musunuz, efendim." Wilson'ın elini tuttu, bu eli tartarcasına indirip kaldırırken, kendi söylediğine kendi de inanmayarak "Çok ilginç bir el, efendim," dedi.

"Ücret ne kadar?"

"Mevkiye göre değişir, efendim. Sizin gibilerden efendim, on şilin alınır."

"Bu biraz pahalı."

"Küçük memurlara beş şilindir."

"Ben beş şilinlik sınıfa girerim."

"Yo hayır, efendim. Tarım müdürü bana bir sterlin verdi."

"Ben sadece bir muhasebeciyim."

"Nasıl isterseniz, efendim. A.D.C. ve Binbaşı Scobie, bana onar şilin verdiler."

Wilson, "Peki öyle olsun," dedi. "İşte sana on şilin. Haydi başla."

Hintli "Siz bir ya da iki haftadır buradasınız," dedi. "Geceleyin ara sıra sabırsızlanıyorsunuz. Yeterince ileriye gitmediğinizi düşünüyorsunuz."

Kapının eşiğinde oyalanan Harris "Kiminle ileriye gitmeyi düşünüyor?" diye sordu.

"Çok hırslısınız. Hayal kurarsınız. Çok şiir okursunuz."

Harris, kıkır kıkır güldü. Avucunda çizgiler çizen parmağı izleyen Wilson, falcıya korkuyla baktı.

Hintli hiç çekinmeden, kesinlikle konuşuyordu. Eğilen türbanı Wilson'ın burnunun tam altındaydı ve bayatlamış yiyecekler gibi ekşi ekşi kokuyordu. Herif, kilerden aşırdıklarını bu türbanın içinde saklıyor olmalıydı. "Gizli kapaklı bir insansınız. Dostlarınıza şiir merakınızdan söz etmezsiniz. Ancak bir tek kişiye bunu söylediniz," dedi Hintli. "Ancak

bir tek kişiye," diye tekrarladı. "Çok çekingensiniz. Daha yürekli olmanız gerekir. Elinizdeki başarı çizgisi çok belirli."

Harris, "Haydi bakalım, arkadaş," dedi, "yürü ve istediğini elde et."

Kendi kendine olumlu telkinlerde bulunmak gibi bir işti bu. Eğer insan bu fala yeterince inanırsa, her şey doğru çıkardı. Çekingenlik önlenirdi. Yanlış yorumlar örtbas edilirdi.

Wilson "On şiline değmez bu fal," dedi. "Olsa olsa beş şilinlik bir faldır bu. Bana kesin bir şey söyle. İleride olacak bir şey söyle." Banyo küvetinin keskin kenarından rahatsız olup yer değiştirdi. Duvarda koskocaman kanlı bir şişkinliği andıran hamamböceğine baktı. Hintli, Wilson'ın ellerine doğru eğildi. "Büyük bir başarı görüyorum," dedi. "Hükümet, sizden çok memnun kalacak."

Harris, "Senin *un bureaucrate** olduğunu *penser*** ediyor," dedi.

Wilson sordu: "Hükümet niçin benden memnun kalacak?"

"Yakalamak istediğiniz adamı yakalayacaksınız da ondan."

Harris "Bana kalırsa," dedi, "seni buraya yeni gelen bir polis sanıyor."

"Haklısın galiba," dedi Wilson. "Daha fazla zaman harcamaya değmez bu fala."

"Sizin özel yaşantınız da çok başarılı olacak. Gönlünüzdeki hanımefendiyi elde edeceksiniz. Buradan gideceksiniz. Her şey iyi olacak." Hintli, "Yani sizin açınızdan," diye ekledi.

"Gerçekten on şilinlik bir fal bu."

Wilson "İyi geceler," dedi. "Bu fal için bir tavsiye mektubu yazacak değilim sana." Banyo küvetinin kenarından kalktı. Hamamböceği şimşek gibi yok oldu ortadan. Wilson

* (Fr.) Bir bürokrat. (e.n.)

** (Fr.) Düşünmek. (e.n.)

kapıdan geçerken, "Bu böcekler sinirime dokunuyor," dedi. Koridorda "İyi geceler," diye bir kez daha seslendi.

Harris "İlk geldiğim sırada, benim de sinirime dokunuyorlardı," dedi. "Ama şimdi bir yöntem geliştirdim. Odama giriver, sana göstereyim."

"Gitmem gerek."

"Tallit'e hiç kimsecikler vaktinde gitmez." Harris odasının kapısını açtı. Odanın karışıklığı karşısında, Wilson bir çeşit utanma duygusuna kapılarak, gözlerini başka yana çevirdi. Kendi odasını bu halde görmelerini istemezdi: Diş fırçasının bardağı kirliydi, havlu yatağın üstüne atılmıştı.

"Şuraya bak, arkadaş."

Wilson rahatlayarak, odanın duvarına kurşunkalemle çizilmiş işaretlere gözlerini dikti. Bir H harfi vardı. H harfinin altında, hesap defterlerinde olduğu gibi, bir sıra rakam ve değişik tarihler yazılıydı. Sonra L.A. harfleri vardı ve bu harflerin altında yine rakamlar. "Bunlar, öldürdüğüm hamamböceği sayısını gösteriyor arkadaş. Dün sıradan bir gündü: dört tane. Rekorum dokuzdur. Bu sayede nerdeyse hoşlanıyorum şu cenabet böceklerden."

"L.A. ne demek?"

"Lavabodan aşağı demek, arkadaş. Yani onlara vurup, lavaboya deviriyorum. Lağım borularına gidiyorlar. Ama o zaman onları ben öldürdüm demek mızıkçılık olur, öyle değil mi?"

"Evet."

"Kendine karşı mızıkçılık yapmak da olmaz, çünkü o zaman dakikasında soğursun bu oyundan. Ne var ki, tek başına oynamak beni sıkıyor bazen. Ne dersin, arkadaş, maç yapıyormuş gibi karşılıklı oynayalım mı? Bu iş için becerikli olmak gerek, biliyor musun. Hamamböcekleri, insanın yaklaştığını duyuyorlar vallahi. Şimşek gibi kaçıyorlar. Her akşam, bir el feneriyle onlara baskın yapıyorum."

"Ben de bir denerim, ama şimdi gitmem gerek."

"Dur dinle, sen Tallit'ten dönünceye kadar ava başlamayacağım. Yatmadan önce, beş dakika avlanacağız. Ancak beş dakika."

"Nasıl istersen."

"Ben de seninle aşağıya ineyim, arkadaş. Körinin kokusunu aldım. Biliyor musun, o koca aptal seni yeni gelen polis memuruyla karıştırınca, nerdeyse gülecektim."

Wilson "Söylediklerinin çoğu yanlış, değil mi?" dedi. "Yani şiir filan..."

II

Tallit'in oturma odasını ilk kez gören Wilson, burasını kırsal bölgelerdeki dans salonlarına benzetti. Eşyaların tümü, duvarlar boyunca sıralanmıştı. Yüksek sırtlı, kaskatı, rahatsız iskemleler vardı. Köşelerde, genç kızlara göz kulak olmak için gelen yaşlı kadınlar oturmuştu. Yaşlı kadınlar, metrelerce ve metrelerce kara ipek gerektiren giysiler giyiyorlardı. Bir de çok yaşlı, takkeli bir adam vardı. Bunlar yoğun bir sessizlik içinde, gözlerini Wilson'a diktiler. Gözlerini onlardan kaçıran Wilson, çıplak duvarlara baktı. Ancak her köşeye kurdeleler ve fiyonklarla süslü, Fransa'dan gelen pek duygusal kartpostallar çivilenmişti: Açık mor çiçekler koklayan delikanlılar, kiraz gibi pürüzsüz bir omuz, tutkulu bir öpüşme.

Wilson kendinden başka yalnızca tek bir konuk daha olduğunu gördü. Bu, Peder Rank'ti; uzun bir cüppe giyen bir Katolik papazı. Odanın karşı köşelerinde, yaşlıların yanı sıra oturdular. Peder Rank, bunların Tallit'in büyükanne ve büyükbabası, anne babası, iki amcası, büyük halasının halası ve bir kuzeni olduklarını açıkladı. Gözlerden uzak bir yerlerde, Tallit'in karısı küçük tabaklarda yiyecekler hazırlıyor; Tallit'in küçük erkek kardeşiyle kız kardeşi bunları iki konuğa sunuyordu. Ailede Tallit'ten başka İn-

gilizce bilen yoktu. Peder Rank'in odanın bir ucundan öteki ucuna bağıra çağıra Tallit ile yakınları konusunda bilgi verişine biraz utandı Wilson. Peder Rank, karmakarışık kır saçlı başını sallaya sallaya "Hayır, sağ olun," diyerek, sunulan tatlıları geri çeviriyordu: "Bu tatlılara dikkat etmenizi salık veririm size, Mr. Wilson. Tallit iyi adamdır ama bir Batılının midesinin neyi kaldırıp neyi kaldıramadığını öğrenemedi bir türlü. Devekuşununki gibi mideleri vardır şuradaki yaşlıların... "

Wilson, "Burası çok ilginç geldi bana," dedi. Ninelerden biriyle göz göze gelince, başıyla selam verip yaşlı kadına gülümsedi. Bunun üzerine nine Wilson'ın biraz daha tatlı istediğini sandı, öfkeli öfkeli seslendi torununa. Wilson başını boşuna salladı, bu kez yüz yaşındaki erkeğe gülümseyerek "Hayır, hayır," dedi. Yüz yaşındaki erkeğin dudağı, dişsiz damağının üstünden kalktı. Yaşlı adam, Tallit'in küçük erkek kardeşine öfkeli işaretler verdi. Tallit'in erkek kardeşi, elinde bir başka tabak, telaşla yetişti. Peder Rank avaz avaz bağırdı: "Bu tamamıyla zararsızdır. Ancak şeker, gliserin ve biraz da un vardır içinde." Konukların bardaklarına üst üste viski dolduruluyordu.

Peder Rank bıçkın bir edayla seslendi: "Bana günah çıkarıp, şu viskiyi nerede bulduğunu hele bir söylesen Tallit!" Tallit, ağzı kulaklarında, odanın bir ucundan öteki ucuna, cıva gibi kayarcasına koşuşuyor; bir Wilson'a, bir Peder Rank'e bir şeyler söylüyordu. Beyaz pantolonu, başına yapışmış kara saçları, cilalanmış gibi parlayan kül rengi yabancı yüzü ve bir kuklanın gözünü andıran tek cam gözüyle, Wilson genç bir balerine benzetti Tallit'i.

Peder Rank, odanın bir ucundan öteki ucuna bağırdı: "Demek *Esperança* gitti. Acaba bir şeyler buldular mı gemide?"

Wilson "Elmaslar konusunda bazı söylentiler vardı büroda," dedi.

"Ne elması Tanrı aşkına!" dedi Peder Rank. "Elmasları hiç mi hiç bulamazlar, çünkü nereleri aramak gerektiğini bilmiyorlar. Öyle değil mi, Tallit?" Wilson'a açıkladı: "Elmastan söz edilince, Tallit fena halde bozulur: Geçen yıl, sahte elmasları gerçek diye yutturdular ona. Yusef sana kazık attı, öyle değil mi, Tallit? Öyle değil mi, küçük kerata? Pek açıkgöz değilsin, ha? Yazıklar olsun Müslümanlardan kazık yiyen senin gibi Katoliklere! Senin gırtlağını sıkacaktım neredeyse!"

Odanın ortasında, tam Wilson ile Peder Rank'in arasında duran Tallit "Kötü bir oyun oynandı bana," dedi.

Wilson "Ben buraya geleli ancak bir iki hafta oldu," dedi, "ama boyuna Yusef'ten söz ediyor herkes: Sahte elmasları gerçek diye yutturuyormuş, gerçek elmasların kaçakçılığını yapıyormuş, kötü kötü içkiler satıyormuş, Fransızlar burasını istila eder diye pamuklu kumaş istif ediyormuş, askeri hastanedeki hemşireleri baştan çıkarıyormuş."

Peder Rank, bir çeşit keyif duyarak, "Pis bir köpektir o," dedi. "Ne var ki, burada duyduklarınızın hiçbirine inanmamalı. Yoksa herkesin başka birinin eşiyle yaşadığını, Yusef'in adamı olmayan her emniyet görevlisinin şuradaki Tallit'ten rüşvet yediğini sanırsınız."

Tallit "Yusef çok kötü bir adamdır," dedi.

"Yetkililer neden onu yakalayıp hapse tıkmıyorlar?"

Peder Rank "Ben yirmi iki yıldır buradayım," dedi, "ve bir Suriyelinin işlediği suçun kanıtlandığını hiç görmedim henüz. Sabahları mutlu yüzlerle, suçlunun üstüne atıldı atılacak, keyiften dört köşe polisler gördüm ama kendi kendime düşündüm: Ne diye zahmet edip sorayım onlara ne oluyor diye? Nasıl olsa hiç kimsecikleri yakalayamayacaklar."

"Asıl sizin polis olmanız gerekirdi, Peder."

Peder Rank "Eh, kim bilir benim neyin nesi olduğumu?" dedi. "Bu kentte gözle görülmeyen bir sürü polis varmış, öyle diyorlar."

"Öyle diyen kim?"

"Şu tatlılara dikkat edin," dedi Peder Rank. "Az yenilirse, zararsızdırlar. Ama siz dört tane yediniz bile. Bana bak, Tallit, Mr. Wilson'ın aç bir hali var. Fırında pişmiş etleri getiremez misin?"

"Fırında pişmiş etleri mi?"

"Yani şölende yiyeceklerimizi," dedi Peder Rank. Peder Rank'in çıkardığı şen şakrak sesler kof kof yankılanıyordu odada. Bu ses, yirmi iki yıldır gülüp eğlenmiş, yağmurlu ve yağmursuz aylarda şakalaşarak yol göstermişti insanlara. Acaba bu sesteki neşe, bir tek kişinin ruhunu rahatlatabilmiş miydi hiç? Wilson merak etti: Acaba Peder Rank, kendini bile rahatlatabilmiş miydi kendi sesiyle? Bu neşeli ses, hamamlarda yankılanan gürültüyü andırıyordu: Buharlar arasında gülen, su sıçratan yabancıların çıkardığı bir gürültüydü bu.

"Elbette, Peder Rank. Hemen, Peder Rank." Peder Rank, buyur eden olmadan, iskemlesinden kalktı, sofraya yerleşti. Sofra da iskemleler gibi duvara bitişikti. Ancak birkaç kişilik yer olduğu için, Wilson durakladı. "Haydi, buyurun. Oturun, Mr. Wilson. Ancak yaşlılar bizimle birlikte yiyecek. Bir de Tallit, doğal olarak."

Wilson sordu: "Bir söylenti çıktı diyordunuz?"

"Benim kafam, söylentilerle dolu bir arı kovanıdır," dedi Peder Rank, şakacı ve umutsuz bir el hareketi yaparak. "Bana biri bir şey söylerse, bunu başkalarına yaymamı istediği kanısına varırım. Biliyor musunuz, şu sıralarda, yani her şey resmi bir sırken, yararlı bir işlevdir bu. İnsanların konuşsunlar diye dilleri olduğunu, gerçeklerin dile gelmesi gerektiğini anımsatmak açısından yararlıdır. Şu Tallit'in durumuna bakın şimdi," diye devam etti. Tallit karartma perdesinin köşesini kaldırmış, karanlık sokağa bakmaktaydı. Peder Rank "Yusef'ten ne haber, küçük kerata?" diye sordu. "Yusef'in koskocaman bir evi var karşıda. Tallit de o eve göz

koydu. Öyle değil mi, Tallit? Peki, yemek ne oluyor, Tallit? Karnımız acıktı."

Tallit pencereden uzaklaştı: "Yemek geldi, Peder, geldi." Tallit, sessizce, yüz yaşındaki adamın yanına oturdu. Kız kardeşi yiyecekleri sundu.

Peder Rank "Tallit'in evinde her zaman iyi yemek yenir," dedi.

"Yusef'in de konukları var bu gece."

"Fazla güç beğenir olmak bir papaza yakışmaz," dedi Peder Rank, "ama senin yemeklerini sindirmek daha kolay geliyor bana." Peder Rank'in anlamsız kahkahasıyla oda çınladı.

Wilson sordu: "Yusef'in evine gidenlerin başı derde girer mi?"

Peder Rank "Evet, Mr. Wilson," dedi. "Ben sizi orada görsem, Yusef pamuklular konusunda ille bilgi edinmek istiyor, derim. Örneğin önümüzdeki ay ne kadar pamuk ithal edileceğini, deniz yoluyla ne gibi mallar geleceğini öğrenmek istiyor, bu bilgiyi de para karşılığı satın almaya hazır, derim kendi kendime. Bir kızın Yusef'in evine girdiğini görsem, ne yazık aman ne yazık diye düşünürüm." Peder Rank, tabağına saldırırcasına bıçak salladı ve yine güldü. "Ama o eve Tallit'in girdiğini görsem, imdat diye bağırmasını beklerim."

Tallit sordu: "Ya bir polisin oraya girdiğini görseniz, ne dersiniz?"

"Gözümle görsem, buna inanmam," dedi peder. "Bailey'nin başına gelenlerden sonra, hiçbir polis böylesine enayilik edemez."

"Yusef geçenlerde bir polis arabasıyla evine geldi," dedi Tallit. "Bunu açık seçik gördüm buradan."

Peder Rank "Şoförlerden biri beleşten birkaç kuruş kazanmak istemiştir," dedi.

"Arabada Binbaşı Scobie'yi görür gibi oldum. Dikkatli davrandı, arabadan çıkmadı. Yüzde yüz emin değilim, elbette. Ama Binbaşı Scobie'ye *benziyordu* arabadaki adam."

Rahip "Elimde olmadan fazla konuşuyorum ben," dedi. "Amma da aptalca gevezelik ediyorum! Eğer arabadaki Scobie ise aklımın ucundan bile geçmez kötü bir şey düşünmek." Peder Rank gözleriyle odayı taradı, "Aklımın ucundan bile geçmez," dedi yine. "Gelecek pazar günü kilisede toplanacak olan tüm paralara karşılık bahse girerim ki, hiç ama hiç mi hiç kötülük olamaz bu işte."

Peder Rank'in gümbürdeyen anlamsız kahkahası, elindeki çanı sallayarak çektiği acıları açığa vuran bir cüzamlının çıkardığı gürültüyü andırıyordu.

III

Wilson otele döndüğü sırada, Harris'in odasında hâlâ ışık vardı. Wilson yorgun ve üzüntülüydü, ayaklarının ucuna basa basa odasına girmek istedi. Ama Harris, Wilson'ın geldiğini duydu. El fenerini sallayarak "Kulak kesilmiş, seni bekliyordum, arkadaş," dedi.

Harris sivrisineklerden korunmak için giyilen özel çizmeleri, pijamasının üstüne çekmişti. Hava akınları sırasında didine didine bitkin düşen bir sivil koruma görevlisine benziyordu.

"Geç oldu. Uyursun sandım."

"Avdan önce gözümü uyku tutmadı. Bu iş beni fena sardı, arkadaş. Belki her ay bir ödül veririz kazanana. Biliyorum, günün birinde başkaları da bize katılmak isteyecek."

Wilson acı acı alay etti: "Bir gümüş kupa olur belki de."

"Bundan daha da acayip şeyler oldu, arkadaş... Hamamböceği şampiyonluğu!"

Harris tahtalara yavaş yavaş basarak, Wilson'ı odanın ortasına götürdü. Demir karyola, kül rengine dönüşen bir cibinliğin altındaydı. Burada açılıp kapanan bir koltuk, üstüne eski *Picture Post* dergileri dağılmış bir tuvalet masası

vardı. Bir odanın, kendi odasından bile daha iç karartıcı olabileceğini görünce, Wilson bir kez daha fena oldu.

"Sırayla, bir akşam senin odanda, bir akşam benim odamda avlanırız, arkadaş."

"Silah olarak ne kullanacağım?"

"Benim terliklerimden birini ödünç alabilirsin."

Zemindeki tahtalardan biri, Wilson'ın ayağının altında gıcırdadı. Harris onu uyarırcasına dönüp arkasına baktı: "Bunların kulakları, fare kulağı kadar keskindir."

"Ben biraz yorgunum. Acaba bu gece..."

"Olsa olsa beş dakika sürer, arkadaş. Avlanmadan uyumanın yolu yok. Bak orada bir tane var... Tuvalet masasının üstünde. İlk sen vurabilirsin." Ne var ki, terliğin gölgesi sıvalı duvara düşer düşmez, böcek fırlayıp kaçtı.

"Öyle olmaz, arkadaş. Sen *bana* bak şimdi." Harris avının peşine düştü. Hamamböceği duvarın ortasındaydı. Harris gıcırdayan zeminde ayak parmaklarının ucuna basa basa ilerlerken, cep fenerini hamamböceğinin üzerinde ileri geri gezdirdi. Sonra, ansızın vurup bir kan lekesi bıraktı duvarda. "Bire karşı sıfır," dedi. "Onları hipnotize etmen gerek."

El fenerlerini sallaya sallaya, ayakkabılarını savura savura odanın bir orasına bir burasına gittiler usul usul. Ara sıra kendilerinden geçip, köşelere koştular deliler gibi. Avlanma tutkusu Wilson'ın hayal gücünü harekete geçirmişti. İlkin, hoşgörülü sporcular gibi, pek efendice davrandılar birbirlerine. "Nefis bir vuruş!" ya da "Ne yazık ki rast gelmedi!" diye seslendiler. Ama bir ara, puanlar tam eşitken, duvarın tahta kaplamasında ikisi de aynı hamamböceğine göz dikince, sinirleri bozuldu.

"İkimiz birden aynı kuşa nişan alamayız, arkadaş," dedi Harris.

"Bunu ben gördüm ilkin."

"Sen gördüğünü kaçırdın arkadaş. Bu benimki."

"Aynı hamamböceğiydi benimkisi. Dönüp geri geldi."

"Yo! Öyle şey olmaz."

"Üstelik, aynı böceği avlayabiliriz pekâlâ. Sen onu bana doğru sürdün. Fena bir oyundu bu."

Harris, kestirip attı: "Oyunun kurallarına uymaz."

"Senin kurallarına uymaz belki."

"Allah kahretsin!" dedi Harris. "Yani ben uydurmadım mı bu oyunu!"

Bir hamamböceği, lavabodaki kahverengi el sabununun üstüne oturmuştu. Bunu gören Wilson, iki metre uzaktan nişan aldı böceğe. Beceriyle fırlattığı ayakkabı tam sabuna isabet etti ve hamamböceği, döne döne lavabonun içine yuvarlandı. Harris musluğu açtı, suya kapılan hamamböceği yok oldu. Harris, Wilson'ı yatıştırmak istercesine "Güzel bir vuruş arkadaş," dedi. "Bir L.A."

"Ne L.A.'sı!" diye haykırdı Wilson. "Lavabodan aşağı sayılmaz bu. Sen musluğu açtığın sırada, hamamböceği ölmüştü bile."

"Ölüp ölmediğini kesinlikle bilemeyiz. Belki de baygındı sadece. Kafasına bir darbe indiği için. Kurallara göre, L.A.'dır bu."

"Yani senin kurallarına göre."

"Benim kurallarım, herkesçe kabul edilen kesin kurallardır bu kentte."

Wilson gözdağı verircesine konuştu: "Uzun sürmeyecek senin kurallarının egemenliği!" Wilson, Harris'in odasından çıkarken kapıyı öyle bir çarptı ki, kendi odasının duvarları bile titredi. Öfkeden ve gecenin sıcaklığından ötürü, yüreği çarpıyor, ter boşalıyordu koltukaltlarından. Orada, yatağının yanında dururken, kendi odasının tıpatıp Harris'in odasının eşi olduğunu gördü: Aynı lavabo, aynı masa, aynı kül rengi cibinlik, hatta duvara yapışmış aynı hamamböceği. O zaman öfkesi, usul usul akıp gitti içinden ve öfkenin yerini bir yalnızlık duygusu aldı. Aynaya bakarak, kendi kendisiyle

kavga etmişti sanki. "Delirdim," diye düşündü. "Acaba neden böyle tepem attı? Bir dost yitirdim."

O gece uzun süre uyuyamadı. Uyuyunca da bir cinayet işlediğini gördü düşünde. Öyle ki, uyandığı sırada ağır bir suçluluk duygusu içindeydi. Kahvaltıya inerken, Harris'in kapısının önünde durdu. Çıt çıkmıyordu odadan. Kapıya vurdu, ses seda yok. Kapıyı biraz aralayıp, alacakaranlıkta, kül rengi cibinliğin içinde, Harris'in nemli yatağını gördü. Yavaşça sordu: "Uyanık mısın?"

"Ne var?"

"Dün gece olanlara üzüldüm, Harris."

"Benim kabahatim, arkadaş. Biraz ateşim var. Dün gece keyfim bozuktu, alıngandım."

"Hayır, benim kabahatimdi. Sen haklısın. Bir L.A. *idi* o."

"Yazı tura atarız, arkadaş."

"Bu gece gelirim."

"Güzel."

Ne var ki, kahvaltıdan sonra, Wilson'a Harris'i unuttuveren bir şey oldu: Kente gitti ve emniyet müdürünün bürosundan çıkarken Scobie'yle karşılaştı.

"Merhaba," dedi Scobie. "Ne işiniz var burada?"

"Bir geçiş izni almak için müdürün bürosuna uğradım. Bu kentte insana bir yığın geçiş izni gerekiyor, efendim. Rıhtıma gidebilmek için bir geçiş izni istiyordum."

"Bizi görmeye ne zaman geleceksiniz, Wilson?"

"Yabancılarla görüşmek sizi sıkar, efendim."

"Yok canım. Louise kitaplar konusunda konuşmak ister yine. Biliyor musunuz Wilson, ben fazla okumuyorum."

"Herhalde vaktiniz yoktur, efendim."

"Böyle bir yerde çok vakti olur insanın," dedi Scobie. "Ama ben okumaya düşkün değilim. Büroma gelin bir dakika da, Louise'e telefon edeyim. Sizi göreceğine sevinir. Keşke onu bir yürüyüşe götürseniz. Gereği kadar hareket etmiyor."

"Çok isterdim, efendim," dedi Wilson. Yüzü gölgede hızla kızardı. Çevresine bakındı. Scobie'nin bürosuydu burası. Generaller savaş alanlarını nasıl incelerse, o da böyle inceledi odayı. Ne var ki, Scobie'yi düşman saymak kolay değildi. Scobie yazı masasının iskemlesine yaslanıp numarayı çevirirken, paslı kelepçeler şıngırdadı duvarda.

"Bu akşam işiniz yok, değil mi?"

Wilson, Scobie'nin ona baktığının farkına vararak, çabucak toparlandı. Scobie'nin biraz patlak, biraz kızarmış gözleri, bir şeyler hesaplayıp düşünürcesine, ona bakmaktaydı. Scobie "Merak ediyorum, buralara niçin geldiğinizi," dedi. "Buralara gelen insanlardan değilsiniz."

Wilson yalan söyledi: "Bir şeylere kapılıp gider insan."

"Ben kapılmam," dedi Scobie. "Ben öteden beri her şeyi önceden tasarlarım. Görüyorsunuz ya, başkalarının yapacağını bile önceden tasarlıyorum." Telefonda konuşmaya başladı. Ses tonu değişiverdi: Rol gereği konuşan bir adam gibiydi. Sevecenlik ve sabır gerektiren bir roldü bu; Scobie bu rolü o kadar sık oynamıştı ki, ağzı konuşurken gözleri bomboş kalıyordu. Telefonu kapatırken "Güzel," dedi. "Bu iş oldu."

"Bana kalırsa, çok güzel tasarladınız bunu," dedi Wilson.

Scobie "Benim tasarladıklarım hep iyi başlar," dedi. "Siz ikiniz, bir yürüyüşe çıkın. Geri döndüğünüz zaman, ben içkilerinizi hazırlamış olurum." Biraz telaşlanırcasına, "Yemeğe de kalırsınız," diye ekledi. "İkimiz de seviniriz bizimle birlikte yemenize."

Wilson çıktıktan sonra, Scobie emniyet müdürünün odasına gitti. "Tam sizi görmeye gelirken Wilson'la karşılaştım efendim," dedi.

"Ha evet, Wilson," dedi müdür. "Limandaki mavnalarda çalışan biriyle ilgili konuşmak için bana uğramıştı."

"Anlıyorum." Büronun panjurları sabah güneşi girmesin diye kapalıydı. Bir çavuş yalnız dosyasını değil, bir hayva-

nat bahçesinin kokusunu da birlikte taşıyarak, odadan geçti. Yağmayan yağmurun sıkıntısı vardı havada. Sabahın sekiz buçuğu olduğu halde, insan terden sırılsıklam oluyordu. Scobie "Wilson, bir geçiş izni için geldiğini söyledi bana," dedi.

"Ha, evet. Geçiş izni de vardı." Emniyet müdürü, yazı yazarken teri emsin diye, bileğinin altına bir kurutma kâğıdı koydu: "Evet Scobie, bir geçiş izninden de söz etti Wilson."

İKİNCİ KISIM

I

Mrs. Scobie önden giderek, terk edilmiş bir demiryolunun traverslerinin hâlâ durduğu, nehrin üzerindeki köprüye doğru hızlı adımlarla ilerledi.

"Bu yolu kendi başıma asla bulamazdım," dedi Wilson, tombul olduğu için nefes nefese kalmıştı.

Louise Scobie "Benim en sevdiğim yürüyüş güzergâhı bu," dedi.

Yolun yukarısındaki kurak ve tozlu bayırda, bir kulübenin eşiğinde ihtiyar bir adam hiçbir şey yapmadan oturuyordu. Bir kız hilal şeklindeki göğüsleriyle başında taşıdığı su kovasını dengede tutmaya çalışarak onlara doğru bayır aşağı indi; beline taktığı kırmızı boncuklardan kolye haricinde çıplak bir çocuk toz toprak içindeki küçük avluda, tavukların arasında oynuyordu; ırgatlar günün sonunda ellerinde küçük baltalarıyla köprüden geçiyorlardı. Göreli bir serinliğin hüküm sürdüğü bir saatti bu, huzurlu bir saatti.

"Şehri geride bıraktığımızı tahmin bile etmezsiniz, değil mi?" dedi Mrs. Scobie. "Hem birkaç metre ötede, tepede çocuklar içki satıyor."

Yol tepenin yamacı boyunca kıvrılıyordu. Wilson aşağıda koca limanın yayıldığını görebiliyordu. Bir konvoy, liman ağzındaki engeli aşarak toplanıyordu; küçük tekneler

gemilerin arasında sinekler gibi uçuşuyordu; üstlerindeki kül rengi ağaçlar ve yanık bodur çalılar bulundukları dağ sırtının zirvesini örtüyordu. Wilson traverslerden geriye kalan çıkıntılara ayağının takılmasıyla birkaç kez tökezledi.

"Tam düşündüğüm gibi," dedi Louise.

"Kocanız burayı seviyor, değil mi?"

"Ah, bazen onun görme yetisinin seçici olduğunu düşünüyorum. Görmek istediğini görüyor. Snopluğu görmüyor sanki, dedikoduları duymuyor."

"Sizi görüyor," dedi Wilson.

"Şükürler olsun ki görmüyor, çünkü ben o hastalığa yakalandım."

"Siz snop değilsiniz."

"Ah evet, öyleyim."

"*Beni* kabul ettiniz," dedi Wilson, kızararak ve yüzünü buruşturup kaygısızca ıslık çalıyormuş gibi bir şekle sokarak. Ama ıslık çalamıyordu. Dolgun dudaklar, balık gibi hava üflüyordu sadece.

"Tanrı aşkına," dedi Louise, "alçakgönüllü olmayın."

"Aslında alçakgönüllü değilim," dedi Wilson. Bir ırgatın geçebilmesi için kenara çekildi. "Haddinden fazla büyük ihtiraslarım var."

"İki dakika içinde en güzel noktaya erişeceğiz," dedi Louise, "oradan tek bir evi göremezsiniz."

"Bana göstermeniz büyük incelik..." diye mırıldandı Wilson, dağ sırtı üzerindeki patikada bir kez daha tökezlerken. Havadan sudan konuşmayı beceremezdi: Bir kadınla beraberken romantik olabilirdi ancak.

"Şurası," dedi Louise, ama geldikleri yoldan gerisingeri dönmek istediğinde, Wilson'ın manzarayı --göz kamaştıran büyük düz körfeze doğru inen engebeli yeşil yamaçları– algılayacak zamanı olmadı. "Henry az sonra gelir," dedi kadın.

"Henry kim?"

"Kocam."

"Adını bilmiyordum. Ona başka bir isimle hitap ettiğinizi duymuştum... Ticki gibi bir şeydi."

"Zavallı Henry," dedi Louise. "Nasıl da nefret ediyor o isimden. Başka insanların yanında ona böyle hitap etmemeye çalışıyorum, ama unutuyorum. Gidelim."

"Biraz daha ileri gidemez miyiz... tren istasyonuna?"

"Karanlık çökmeden üstümü değiştirmek istiyorum," dedi Louise. "Karanlık basınca fareler gelmeye başlıyor."

"Geri dönmek için bütün bu yolu yokuş aşağı ineceğiz."

"Acele edelim o halde," dedi Louise. Wilson onu takip etti. Kadın onun gözünde zayıf ve çolpa haliyle bir su perisinin güzelliğine sahipti sanki. Ona karşı nazikti, varlığına katlanıyordu ve bir kadından gelen ilk nazik davranış kendiliğinden aşkı uyandırmıştı. Wilson dostluk ve denklik konusunda hiç yeterli değildi. O romantik, mütevazı ve ihtiraslı zihninde ancak bir garsonla, sinemada yer gösteren bir kızla, Battersea'de ev sahibesinin kızıyla ya da bir kraliçeyle bir ilişki hayal edebilirdi... bu kadın bir kraliçeydi. Kadının peşi sıra giderken –"çok güzel"– diye mırıldanmaya başladı, tombul dizleri taşlı yolda pantolonunun üzerinden birbirine çarpıyordu. Bir anda ışık değişti: Laterit toprak, tepeden aşağı inip körfezin kıpırtısız engin suyuna ulaşan yarı saydam bir pembeye döndü. Akşam ışığında sanki planlanmamış, mutluluk veren bir rastlantısallık vardı.

"İşte bu," dedi Louise ve terk edilmiş küçük istasyonun ahşap duvarına yaslanıp solukları düzelene dek, ışığın geldiği hızla solup kaybolmasını izlediler.

Açık kapıdan –burası bekleme salonu ya da istasyon müdürünün ofisi değil miydi eskiden?– tavuklar girip çıkıyordu. Pencerelerdeki toz yalnızca bir dakika önce geçen trenin bıraktığı buhar gibiydi. Sonsuza dek kapalı gişenin olduğu yere birisi tebeşirle kaba saba bir fallik şekil çizmişti. Louise soluğunu toparlamak için duvara yaslanırken, Wilson şekli

sol omzunun üzerinden görebiliyordu. "Buraya her gün gelirdim," dedi Louise, "onlar benim için mahvedene kadar."

"Onlar mı?"

Louis "Tanrı'ya şükür, yakında buradan gideceğim," dedi.

"Neden? Uzaklara gitmiyorsunuz, değil mi?"

"Henry beni Güney Afrika'ya gönderiyor."

"Ah Tanrım," diye haykırdı Wilson. Bu haber öyle beklemediği bir anda gelmişti ki böğrüne saplanan keskin bir acı gibiydi. Haberi duymasıyla yüzü çarpıldı.

Bu saçma ifşaatı örtbas etmeye çalıştı. Yüzünün ıstırap ya da tutku ifadesi taşımak için yaratılmadığını kimse ondan iyi bilemezdi. "Kocanız siz olmadan ne yapar?" diye sordu.

"İdare eder."

"Kendini son derece yalnız hisseder," dedi Wilson... "o, o, o," içkulağında yanıltıcı bir yankı gibi "ben, ben, ben," gibi çınladı.

"Bensiz daha mutlu olur."

"Olamaz."

"Henry beni sevmiyor," dedi kadın usulca, bir çocuğa ders veriyormuş, zor bir konuyu açıklarken en basit sözcükleri kullanıyor, basitleştiriyormuş gibi... Başını yeniden gişeye dayadı ve "aslında işi kavradığında çok kolay" dercesine ona gülümsedi. "Bensiz daha mutlu olur," diye tekrarladı. Bir karınca ahşaptan kadının boynuna geçti ve Wilson onu bir fiskeyle uzaklaştırmak üzere eğildi. Başka bir niyeti yoktu. Dudaklarını kadının dudaklarından çektiğinde karınca hâlâ oradaydı. Kendi parmaklarına geçmesine izin verdi. Rujun tadı daha önce tattığı hiçbir şeye benzemiyordu ve onu hep hatırlayacaktı. Ona bütün dünyayı değiştirecek bir eylemde bulunulmuş gibi geldi.

"Ondan nefret ediyorum," dedi kadın konuşmaya tam da bıraktığı yerden devam ederken.

"Gitmemelisin," diye Louise'e yalvardı Wilson. Alnındaki boncuk boncuk ter sağ gözüne inerken eliyle sildi; gözleri bir kez daha kadının omuz hizasında bulunan gişedeki fallik karalamaya bakakaldı.

"Sorun para olmasaydı daha önce giderdim, zavallıcık. Parayı bulması gerekti."

"Nerden?"

"Bu erkek işi," dedi onu kışkırtırcasına ve Wilson onu bir kez daha öptü; iki ağız bir midyenin kabukları gibi birbirine yapıştı, sonra kadın geri çekildi ve Peder Rank'in yolun ilerisinden, bir sağdan bir soldan gelen hüzünlü kahkahasını duydu. "İyi akşamlar, iyi akşamlar," diye bağırıyordu Peder Rank. Uzun adımları daha da uzadı ve ayağının papaz cüppesine takılmasıyla geçerken tökezledi. "Fırtına geliyor," dedi peder. "Acele etmeli." Ve demiryolu hattı boyunca kahkahası, kimseye avuntu getirmeksizin kederle zayıfladı.

"Kim olduğumuzu görmedi," dedi Wilson.

"Elbette gördü. Ne önemi var?"

"Kentin en dedikoducu insanı o."

"Sadece önemli konularda dedikodu yapar," dedi kadın.

"Bunun önemi yok mu?"

"Elbette yok," dedi Louise. "Neden olsun ki?"

"Sana âşığım Louise," dedi Wilson hüzünlü bir halde.

"Bu ikinci karşılaşmamız."

"Ne fark eder ki. Benden hoşlanıyor musun Louise?"

"Elbette hoşlanıyorum, Wilson."

"Keşke bana Wilson demesen."

"Başka bir adın var mı?"

"Edward."

"Sana Ayıcık dememi ister misin? Böyle şeyler insan fark etmeden, çaktırmadan başına gelir. Birden kendini birisine Ayıcık ya da Ticki derken bulursun ve gerçek adı kulağa yavan ya da resmi gelir ve derken bunun için senden nefret ettiğini öğrenirsin. Ben Wilson'dan şaşmayayım."

"Onu neden terk etmiyorsun?"

"Onu terk ediyorum. Söyledim ya. Güney Afrika'ya gidiyorum."

"Seni seviyorum Louise," dedi yine.

"Kaç yaşındasın, Wilson?"

"Otuz iki."

"Otuz iki yaşında biri için çok gençsin, bense otuz sekizimde yaşlıyım."

"Önemli değil."

"Okuduğun o şiirler Wilson, fazla romantik. Önemli. Aşktan çok daha önemli. Aşk, yaş ve din gibi bir olgu değil..."

Körfezin karşı tarafında bulutlar belirdi: Bullom üzerinde kümelenip karardı, sonra daha da yukarı tırmanıp göğü adeta yırtarak parçaladı: Rüzgâr ikisini istasyona dönmeye zorladı. "Çok geç," dedi Louis, "yakalandık."

"Ne kadar sürer?"

"Yarım saat."

Bir avuç yağmur yüzlerine çarptı, sonra da bardaktan boşanırcasına yağmaya başladı. İstasyonun içinde durup çatıya çarpan suyun sesini dinlediler. Karanlıktaydılar ve tavuklar ayaklarının üzerinden geçiyordu.

"Ruh karartıcı," dedi Louise.

Wilson ona doğru bir hamle yaparak omzuna dokundu. "Ah Tanrı aşkına Wilson," dedi kadın, "hiç gerek yok buna." Demir çatının üzerinde gürleyen gökyüzünden sesini duyurmak için bağırmak zorundaydı.

"Özür dilerim... Niyetim..."

Wilson onun yer değiştirip daha da uzaklaştığını duyabiliyordu ve karanlık aşağılanmasını gizlediği için hoşnuttu. "Senden hoşlanıyorum Wilson," dedi Louise, "ama ne zaman kendini bir erkekle karanlıkta bulsa teslim olma beklentisi içindeki bir hemşire değilim. Bana karşı sorumluluğun yok Wilson. Seni istemiyorum."

"Seni seviyorum Louise."

"Evet, evet Wilson. Bunu söyledin. Sence orada yılanlar mı var... yoksa sıçanlar mı?"

"Hiçbir fikrim yok. Güney Afrika'ya ne zaman gidiyorsun Louise?"

"Ticki parayı topladığı zaman."

"Çok yüksek bir tutar. Belki de gidemezsin."

"Bir şekilde halleder. Halledeceğini söyledi."

"Hayat sigortası mı?"

"Hayır, onu denedi zaten."

"Keşke ben sana bu parayı borç verebilsem. Ama bir kilise faresi kadar yoksulum."

"Burada farelerden bahsetme. Ticki bir şekilde halleder."

Kadının yüzünü karanlıkta görmeye başladı; ince, kül rengi, zayıflamış... bir zamanlar tanıdığı, çekip gitmiş birinin yüz çizgilerini hatırlamaya çalışmak gibiydi. İnsan o yüz çizgilerini tam da böyle gözünün önüne getirebilirdi... önce burun, sonra dikkatinizi yeterince yoğunlaştırırsanız alın; gözleri ise hatırlamak zordu.

"Benim için her şeyi yapar."

Wilson dokunaklı bir sesle "Bir dakika önce onun seni sevmediğini söyledin," dedi.

Wilson'ın bir hareketi üzerine Louise öfkeyle bağırdı: "Olduğun yerde kal. Seni sevmiyorum. Ticki'yi seviyorum."

"Sadece ağırlığımı öbür bacağıma aktarıyordum," dedi Wilson. Louise gülmeye başladı. "Ne komik," dedi. "Başıma komik bir şey gelmeyeli uzun zaman oldu. Bunu aylar boyu unutmam artık." Ama Wilson'a onun kahkahasını ömür boyu hatırlayacakmış gibi geldi. Kısa pantolonu fırtınada dalgalanıyordu ve "Mezar gibi bir bedende," diye düşündü.

II

Louise ile Wilson, ırmağı yeniden geçip, Burnside'a vardıkları sırada, hava iyice kararmıştı. Bir polis kamyonetinin farları, evin açık kapısını aydınlatmaktaydı. Birileri bir şeyler taşıyarak, bir oraya bir buraya gidiyorlardı. Louise, "Ne oluyor?" dedi heyecanla. Yolda koşmaya başladı. Wilson, soluk soluğa onun peşinden gitti. Ali başının üstünde bir teneke küvet, bir açılıp kapanan iskemle ve eski bir havluya sarılı bir bohça taşıyarak, evden çıktı. "Kuzum ne oluyor, Ali?"

Farların ışığında, Ali'nin ağzı kulaklarına vardı sevinçten: "Efendi sefere çıkıyor."

Scobie elinde bir içki bardağı, oturma odasındaydı. "Geri döndüğünüz iyi oldu," dedi. "Bir pusula yazıp bırakmak gerekecek sanmıştım." Wilson, Scobie'nin böyle bir pusulaya başladığını gördü. Scobie not defterinden bir yaprak koparmış ve büyük, biçimsiz yazısıyla bir iki satır yazmıştı bile.

"Henry, neler oluyor böyle?"

"Bamba'ya gitmem gerekiyor."

"Perşembe günkü treni bekleyemez misin?"

"Hayır."

"Seninle birlikte gelebilir miyim?"

"Bu kez gelemezsin. Kusuruma bakma, şekerim. Ali'yi götürmek zorundayım. Küçük oğlanı sana bırakıyorum."

"Ne oldu?"

"Genç Pemberton'la ilgili tatsız bir olay."

"Ciddi bir şey mi?"

"Evet."

"Öylesine aptal ki şu Pemberton! Onu bölge emniyet görevlisi olarak orada bırakmak bir çılgınlıktı."

Scobie, viskisini bitirdi:

"Beni bağışlayın, Wilson. Kendiniz alın içkinizi. Buzdolabından bir şişe soda çıkarın. Çocuklar, yol hazırlığıyla uğraşıyorlar."

"Ne zaman döneceksin sevgilim?"

"Bir aksilik olmazsa, öbür gün gelirim. Sen Mrs. Halifax'ın evinde kalsan, iyi olmaz mı?"

"Ben burada rahatım sevgilim."

"Ali'yi sana bırakıp, küçük oğlanı götürmek isterdim. Ne çare ki küçük oğlan yemek pişirmesini bilmiyor."

"Ali'yle daha mutlu olursun, sevgilim. Eski günleri anarsın, ben buraya gelmeden önceki günleri."

Wilson "Ben gideyim artık, efendim," dedi. "Mrs. Scobie böyle geç kaldığı için kusuruma bakmayın."

"Ben meraklanmadım, Wilson. Peder Rank buraya uğradı, eski istasyona sığındığınızı söyledi. Çok akla yakın bir şeydi bu. Peder Rank ise sırılsıklam olmuş. Keşke o da kalsaydı istasyonda. O yaşta hastalanması doğru değil."

"Gitmeden önce sizin bardağınızı doldurayım mı efendim?

"Henry bir bardaktan fazla hiç içmez."

"Öyle ama, şimdi bir bardak daha içeceğim. Siz gitmeyin Wilson. Kalıp biraz dostluk edin Louise'le. Bunu içtikten sonra gitmem gerek. Bu gece bana uyku yok."

"Neden gençlerden biri gitmiyor? Bütün geceyi arabada geçireceksin. Böyle işler için fazla yaşlısın, Ticki. Neden Fraser'ı göndermiyorsun oraya?"

"Emniyet müdürü benim gitmemi istedi. Biçimsiz bir olay bu. Dikkat gerek, incelik gerek. Genç bir adam başa çıkamaz bu işle." Scobie bir yudum viski daha içti. Wilson onu süzdüğü için kasvetli gözlerle başka yere baktı. "Gitmeliyim."

"Hiç mi hiç bağışlamayacağım şu Pemberton'ı."

Scobie, sert konuştu: "Saçmalama şekerim. Olup bitenleri gerçekten bilsek, bağışlamayacağımız pek az şey kalır." Scobie isteksiz isteksiz Wilson'a gülümsedi: "Bir polis, olup bitenlerin içyüzünü tam olarak bilirse, dünyanın en çok bağışlayan adamı olabilir."

"Bir işe yaramak isterdim efendim."

"İşe yarayabilirsiniz: Burada kalın, Louise'le biraz daha içki için, onu neşelendirin. Louise kitapları tartışma olanağını pek bulamıyor." Wilson bir dakika önce "Ticki" adını duyunca Scobie'nin hafifçe irkildiğini gördüğü gibi, şimdi de Louise'in "kitaplar" sözcüğünü duyunca dudaklarını sıkı sıkı kapadığını gördü. Herhangi bir insan ilişkisinde acı çekmenin önüne geçilemeyeceğini, acının hem çekileceğini hem de çektirileceğini ömründe ilk kez kavradı. Ne kadar aptalca bir şeydi aslında yalnızlıktan korkmamız!

"Hoşça kal sevgilim."

"Hoşça kal Ticki."

"Wilson'a iyi bak. Ona yeterince içki ver. Efkârlanma."

Louise Scobie'yi öpünce, Wilson elinde bir bardak, kapının yanında durdu; artık kullanılmayan tepedeki istasyonu ve dudak boyasının tadını anımsadı. Tam bir buçuk saattir Wilson'ın ağzından başka hiçbir ağız değmemişti Louise'in ağzına. Wilson kıskanmıyordu; önemli bir mektubu, nemli bir kâğıdın üstüne yazmaya kalkıp, harflerin bulanıklaştığını gören bir adamın sıkıntısını duymaktaydı ancak.

Yan yana durup Scobie'nin yolun karşı tarafına, polis kamyonetine doğru yürüyüşünü seyrettiler. Scobie her zamankinden fazla içki içmişti; belki bu yüzden böyle tökezliyordu. Wilson "Oraya daha genç bir adamı göndermeleri gerekirdi," dedi.

"Göndermezler hiçbir zaman. Emniyet müdürünün ondan başkasına güveni yoktur." Scobie'nin dikkatli bir çabayla kamyonete binişini seyrettiler. Louise üzüntüyle konuştu: "Tam anlamıyla ikinci adam değil mi o? Yani her zaman işleri gören adam."

Direksiyondaki kara polis motoru çalıştırdı, debriyaja basmadan zorla vitese takmak istedi. Louise "Ona iyi bir şoför bile vermiyorlar," dedi. "İyi şoförler kulüpteki danslı toplantıya götürmüşlerdir Fraser ile ötekilerini." Kamyonet,

sallana sallana, sarsıla sarsıla avludan çıktı. "İşte böyle, Wilson," dedi Louise.

Scobie'nin ona bırakmaya niyetlendiği pusulayı alıp, yüksek sesle okudu: *Sevgilim, Bamba'ya gitmem gerekiyor. Bundan kimseye söz etme: Korkunç bir şey oldu. Zavallı Pemberton...*

Louise "Zavallı Pemberton'mış!" dedi öfkeyle.

"Pemberton kim?"

"Yirmi beş yaşlarında, küçük bir köpek yavrusu gibi bir yaratık... Alacalı bulacalı, boyuna hoplar zıplar. Bamba'da bölge emniyet görevlisi yardımcısı. Butterworth hastalanınca, onu görev başına getirdiler. Bir tatsızlık çıkacağı besbelliydi. Tatsızlık çıkınca da, geceleyin yollara düşen Henry olur..."

Wilson "Artık gideyim, değil mi?" dedi. "Üstünüzü başınızı değiştirmek istersiniz herhalde."

"Öyle ya, gitmeniz daha yerinde olur. Onun gittiğini ve içinde yatak bulunan bir evde beş dakika baş başa kaldığımızı herkes haber almadan, gitmeniz daha yerinde olur. Baş başa derken, küçük oğlanı, aşçıyı, onların akraba ve dostlarını hesaba katmıyorum elbette."

"Bir işe yaramak isterdim."

"Bir işe yarayabilirsiniz: Yukarı çıkıp yatak odasında bir sıçan olup olmadığına bakabilir misiniz lütfen? Küçük oğlanın, buna sinirlendiğimi bilmesini istemiyorum. Pencereyi de kapayın, oradan gelir sıçanlar."

"Sıcaktan bunalırsınız kapatırsam."

"Ziyanı yok."

Wilson yatak odasına girince, kapının yanında durdu, yavaşça el çırptı. Kımıldayan bir sıçan görmedi. Sonra çabucak, gizleniyormuşçasına, sanki orada bulunmaya hakkı yokmuş gibi, gidip pencereyi kapattı. Odada hafif bir pudra kokusu vardı. Şimdiye kadar kokladığı kokular arasında en hatırlanmaya değer saydı bunu. Kapının yanında yine dur-

du, tüm odayı gözden geçirdi. Çocuğun fotoğrafına, küçük krem kavanozlarına, akşam giyilmek üzere Ali'nin yatağın üstüne serdiği elbiseye baktı. Ona öğretmişlerdi ezberlemeyi, önemli ayrıntıyı seçip ayırmayı, doğru dürüst kanıt toplamayı. Ne var ki, ona görev verenler kendisini böylesine garip bir ülkede bulacağını hiç mi hiç bildirmemişlerdi Wilson'a.

3. Bölüm

BİRİNCİ KISIM

I

Polis kamyoneti, uzun bir sıra halinde sala geçmeyi bekleyen asker kamyonları arasında yerini aldı. Kamyonların farları, küçük bir köy gibiydi gecede. Her iki yandan, sıcak ve yağmur kokan ağaçların dalları sarkıyordu. Sıranın sonlarına doğru bir yerlerde, bir şoför şarkı söylemekteydi; inleyen, tekdüze sesi bir anahtar deliğinden sızan rüzgâr gibi, alçalıp yükseliyordu. Scobie uyukladı uyandı, uyukladı uyandı. Uyanınca, Pemberton'ı düşündü. Scobie, Pemberton'ın babası olsaydı, acaba ne gibi şeyler duyardı şu sıralarda? Pemberton'ın babası, emekliye ayrılan yaşlı bir banka müdürüydü; karısı, Pemberton'ı doğururken ölmüştü. Scobie uyanıkken Pemberton'ı düşünüyordu ama uyurken, pürüzsüz bir mutluluk ve özgürlük düşüne kayıveriyordu hemen: Peşinde Ali, engin ve serin bir çayırda yürümekteydi. Düşünde Ali'den başka hiç kimse yoktu ve Ali hiç konuşmuyordu. Tepesinde kuşlar uçmaktaydı. Bir ara yere oturunca, çimeni yaran küçük yeşil bir yılan elinin üstüne geldi, hiç korkmadan kolu boyunca tırmandı ve yeniden çimene kaymadan önce, sanki uzaklardan gelen serin ve dostça bir dille yine yanağına değdi.

Bir ara gözlerini açınca, yanı başında duran Ali'nin, efendisinin uyanmasını beklediğini gördü.

Ali nazikçe, ama kesin bir ifadeyle konuştu:

"Efendi yatak ister." Cibinliği tepedeki dallara asarak, patikanın kenarına kurduğu kamp yatağını eliyle gösterdi: "İki üç saat. Çok kamyon var." Scobie söz dinleyip yatağa uzandı ve hiçbir zaman hiçbir olaya sahne olmayan o huzur dolu çayıra kavuşuverdi dakikasında. Bir daha uyandığında, Ali yine yanı başındaydı. Bu kez elinde bir fincan çayla bir tabak bisküvi tutuyordu. "Bir saat," dedi Ali.

Sonunda polis kamyonetinin sırası geldi. Kırmızı lateritle döşeli yamaçtan inip, sala geçtiler. Cehennemde akan ırmağı andıran bir suda yavaş yavaş ilerleyerek, karşı kıyıdaki ormanlara yaklaştılar. Salın iplerini çeken iki adam, bellerindeki kuşak bir yana çırılçıplaktı. Sanki yaşamın sona erdiği kıyıda bırakmışlardı üstlerini başlarını. Onlar ipleri çekerken, üçüncü bir adam tempo tutmaktaydı. Bu dünyadan ötekisine geçerken kullandığı müzik aleti, boş bir teneke kutuydu. Kıyıda henüz yaşamakta olan şarkıcının bitip tükenmeyen iniltili sesi, arkalarından geliyordu.

Salla aşmak zorunda kaldıkları üç sudan ilkiydi burası. Öteki sallara geçmeden önce de aynı uzun kamyon kuyruğunda beklediler. Bundan sonra Scobie, doğru dürüst uyuyamadı. Kamyonetin sarsıntısı yüzünden başı ağrımaya başladı. Bir iki aspirin yuttu, her şeyin yoluna gireceğini umdu. Evden uzakta hastalanmak istemiyordu. Artık Pemberton'a üzüldüğü yoktu: Varsın ölüler kendi başlarının çaresine baksınlar. Scobie'nin kafasını kurcalayan şey, Louise'e verdiği sözdü. İki yüz sterlin çok küçük bir tutardı. İki yüzün rakamları, değişe değişe çanlar gibi çalıp durdu zonklayan kafasında: 200 002 020. Dördüncü bir olasılık bulamadığı için kaygılandı: 002 200 020.

Yerleşik bölgelerin teneke damlı barakalarını ve tahtadan yapılmış çürüyen kulübelerini aşmışlardı artık. Şimdi geçtik-

leri bölgenin evleri, çamur ve samandan yapılmıştı. Hiçbir yerde ışık yoktu. Kapılar ve panjurlar kapalıydı. Ancak birkaç keçinin gözleri, ardı ardına ilerleyen kamyonların farlarını seyretmekteydi. 020 002 200 200 002 020. Kamyonetin arka kısmında çömelen Ali, bir fincan sıcak çay uzatarak, kolunu Scobie'nin omzuna doladı: Nasıl yapmışsa yapmış, sarsılan araçta bir ibrik kaynatmanın yolunu bulmuştu. Louise doğru söylemişti; geçmiş günler gibiydi bu. Eğer kendini daha genç hissetseydi, eğer 200 020 002 sorunu olmasaydı, öyle mutlu olacaktı ki Scobie! Zavallı Pemberton'ın ölümü, onu tedirgin etmeyecekti... Görevi sırasında karşılaştığı bir olaydan başka bir şey olmayacaktı bu ölüm. Üstelik Pemberton'dan hiçbir zaman hoşlanmamıştı.

"Başım ağrıyor, Ali."

"Efendi bol aspirin alsın."

"On iki yıl önce, sınır boyunca on günde yaptığımız o iki yüzlük 002 gezisini anımsıyor musun, Ali? Hani eşyaları taşıyan adamlardan ikisi hastalanmıştı..."

Dikiz aynasında Ali'nin başını salladığını, ağzı kulaklarına vararak gülümsediğini gördü. Bundan başka sevgi ya da dostluğa gereksinmesi yokmuş gibi geldi Scobie'ye. Fazlasını istemeden, bu kadarıyla mutlu olabilirdi yeryüzünde. Gıcırdaya gıcırdaya ilerleyen kamyonet, dudaklarına değen sıcak çay, ormanın ağır ve nemli yükü, hatta zonklayan başı ve yalnızlığı yeterdi onu mutlu kılmaya. "İlkönce Louise'in mutluluğunu sağlayabilsem," diye düşündü. Ve bu karmakarışık gecede, başından geçenler sayesinde öğrendiğini –yani hiçbir insanın başka bir insanı gerçekten anlayamayacağını, onun mutluluğunu sağlayamayacağını– unuttu bir ara.

"Bir saat daha var," dedi Ali. Scobie karanlığın yoğunluğunun biraz azaldığının farkına vardı. "Bir fincan çay daha ver Ali. İçine de biraz viski koy."

Bir çeyrek saat önce, polis kamyoneti anayoldan dönüp sarsıla sarsıla daha dar başka bir yola sapınca, konvoydan

ayrılmışlardı. Scobie gözlerini kapadı, beyninde kırık dökük çınlayıp duran iki yüz rakamını unuttu; şimdi yapmak zorunda olduğu tatsız işi düşünmeye çalıştı. Bamba'da, çavuş rütbesinde ancak bir tek yerli polis bulunurdu. Scobie bu çavuşun cahilce vereceği raporu dinlemeden önce, ne olup bittiğini açık seçik öğrenmenin daha yerinde olacağı kanısına vardı. Bunu hiç de canı istemediği halde, ilkin Katolik misyonerlere gidip Peder Clay'i görmeyi uygun buldu.

Victoria çağında rahiplerin oturdukları evlere benzesin diye laterit tuğlasıyla yapılan ve çamurdan kulübeler arasına dikilen Avrupa taklidi kasvetli küçük bir evde oturan Peder Clay, yataktan kalkmış, Scobie'yi beklemekteydi. Bir gemici feneri, rahibin kısa kesilmiş kızıl saçlarını, Liverpool'lu çilli genç yüzünü aydınlatmaktaydı. Peder Clay yerinde duramıyordu, bir iki dakika oturduktan sonra ayağa fırlıyor, küçücük odasında, son derece çirkin bir yağlıboya taklidi resimle alçıdan bir heykelcik arasında bir aşağı bir yukarı yürüyordu. Sanki kilisenin mihrabındaymış gibi, elini kolunu sallaya sallaya, ağlamaklı bir sesle konuştu: "Onu öyle az görüyordum ki," dedi. "Kumar ve içkiden başka hiçbir şeye ilgi duymazdı. Ben içmem, ömrümde hiç iskambil oynamadım. Ancak şeytan açarım. Ama şeytan kumar sayılmaz, tek kişilik bir oyundur. Bu korkunç bir şey, korkunç..."

"Asmış mı kendini?"

"Evet. Ona hizmet eden adam dün geldi. Efendisini bir gecedir görmemişti. Ama bir âlem yaptıktan sonra –anlarsınız ya– âlemden sonra Pemberton'ı görmemesi olağan sayılır. Polise gitmesini söyledim adama. Yapılması gereken şey buydu, değil mi? Elimden bir şey gelmezdi. Hiçbir şey gelmezdi. Ölmüştü."

"Gerekeni yaptınız. Ne olur, bana bir bardak suyla aspirin verir misiniz?"

"Aspirinleri eriteyim de, öyle için. Biliyor musunuz Binbaşı Scobie, buralarda haftalarca, aylarca hiçbir şeycikler

olmaz. Bu odada bir aşağı bir yukarı, bir aşağı bir yukarı yürüyüp dururum. Sonra hiç beklenmedik bir anda, ansızın... Korkunç bir şey bu..." Peder Clay'in gözleri uykusuzdu, kızarmıştı. Öyle insanlar vardır ki, yalnızlık hiç yaramaz onlara. Scobie'ye kalırsa, Peder Clay de bunlardandı. Küçük bir raftaki dua kitabıyla birkaç dinsel broşür bir yana, hiçbir kitap yoktu ortada. Kendi başının çaresine bakabilecek bir adam değildi Peder Clay. Yine bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Sonra ansızın Scobie'nin önünde durup sordu: "Bunun bir cinayet olduğu umut edilemez mi?"

"Umut mu?"

"İntihar fazla korkunç bir şey. Kendi canına kıyan, ruhunu kurtaramaz. Bunu düşünüp durdum bütün gece."

"Pemberton Katolik değildi. Belki de biraz farklı olur onun durumu. Önüne geçilemez bir bilgisizlik sayılamaz mı onun kendini öldürmesi?"

"Ben de öyle düşünmeye çalışıyorum." Peder Clay, yağlıboya taklidi resimle heykelcik arasında gidip gelirken, sanki küçük bir geçit resmi sırasında karşısına biri çıkmış gibi, birdenbire durdu, yana doğru bir adım attı. Sonra da Scobie'nin bunun farkına varıp varmadığını anlamak için ona bir göz attı gizlice.

Scobie sordu: "Limana sık sık gider misiniz?"

"Dokuz ay önce bir gece geçirdim orada. Neden sordunuz?"

"Herkese bir değişiklik gerek ara sıra. Katolikliği benimseyen çok kişi var mı burada?"

"On beş kişi... Kendi kendimi kandırmaya çalışıyorum. Belki de genç Pemberton'ın vakti oldu diyorum. Yani anlarsınız ya, belki ölmeden önce anladı ki..."

"İlmik gırtlağınızı sıkarken, açık seçik düşünmek güçtür, Peder." Scobie, bir yudum aspirinli su içti. Kırılan hapın küçücük ekşi parçaları gırtlağına yapıştı. Kutsal resimle kutsal heykelcik arasında pek anlamı kalmayan bir çaba göstere-

rek, şakalaşmaya çalıştı: "Eğer Pemberton bir cinayete kurban gitseydi, ne fark ederdi ki, Peder? Cehennemlik günahı işleyen adam bir başkası olurdu sadece."

Peder Clay "Bir katilin vakti vardır," dedi. Sonra içtenlikle, özlemle ekledi: "Ben, Liverpool Hapishanesi'nde görev alırdım ara sıra."

"Pemberton'ın bunu niçin yaptığı konusunda bir fikriniz var mı?"

"Onu yakından tanımıyordum. Aramız iyi değildi."

"Oysa, beyaz ırktan ancak siz ikiniz vardınız burada. Yazık..."

"Bana bir iki kitap ödünç vermek istedi. Ama benim hoşlanabileceğim kitaplar değildi bunlar... Aşk öyküleri, romanlar..."

"Siz ne okursunuz, Peder?"

"Kilisenin ermişleriyle ilgili her şeyi okurum, Binbaşı Scobie. *Küçük Çiçek*'e ayrıca düşkünüm."

"Pemberton çok içerdi, değil mi? Nereden bulurdu içkiyi?"

"Yusef'in mağazasından olmalı."

"Evet. Belki de borçlanmıştı?"

"Bilmiyorum. Bu korkunç bir şey, korkunç..."

Scobie, aspirinli suyu içip bitirdi: "Ben gideyim artık." Ortalık şimdi aydınlanmıştı. Güneş henüz yükseldiği için, aydınlığın garip bir saflığı vardı; tatlı, duru ve taze bir aydınlıktı bu.

"Ben de sizinle geleceğim. Binbaşı Scobie."

Polis çavuşu, bölge emniyet görevlisinin evinin önünde, bir şezlongda oturmaktaydı. Ayağa kalkıp, pek düzenli olmayan bir selam çaktı. Sonra boş boş çınlayan, uygarlaşmamış sesiyle, raporunu verdi hemen:

"Efendim, dün sabahın 3.30'unda, Mr. Pemberton'a hizmet eden adam beni uyandırdı. Mr. Pemberton'ın, efendim..."

"Tamam çavuş. İçeriye girip bir bakayım." Pemberton'ın emrinde çalışan memur, kapının hemen yanında, Scobie'yi beklemekteydi.

Evin en güzel yeri, oturma odasıydı. Eskiden, bölge emniyet görevlisi olduğu sırada, Buttenworth'ün bu odayla övündüğü besbelliydi. Hükümetin sağlamadığı, kişisel bir özenle seçilmiş zarif eşyalarla döşenmişti burası. Sömürgenin eski halini resimleyen, on sekizinci yüzyıldan kalma gravürler asılıydı duvarda. Scobie, Butterworth'ün bir kitap rafında bıraktığı kitaplara baktı: Maitland'in *Anayasa Tarihi*, Sir Henry Maine'in yapıtı, Bryce'ın *Kutsal Roma İmparatorluğu*, Hardy'nin şiirleri ve özel olarak basılan *Küçük Withington'ın Kıyamet Günü Kayıtları*. Ne var ki, Pemberton da izlerini bırakmıştı bu odaya: Sözde yerli işi deriden cicili bicili küçük bir minder, iskemlelerin üstünde sigara izmaritlerinin yanıkları ve Peder Clay'in hoşlanmadığı kitaplardan bazıları: Somerset Maugham'lar, bir Edgar Wallace, iki Horler ve kanepenin üstünde açık duran *Ölüm Alay Ediyor Locksmiths*'te. Odanın tozu doğru dürüst alınmamıştı, Butterworth'ün kitaplarının üstünde nem lekeleri vardı.

Çavuş "Ölü, yatak odasında efendim," dedi.

Scobie yatak odasının kapısını açtı, içeriye girdi. Peder Clay peşinden geldi. Ölü yatağa yatırılmıştı, yüzü çarşafla örtülüydü. Scobie çarşafı omuzlara doğru indirince, geceliğini giymiş, mışıl mışıl uyuyan bir çocuğu görür gibi oldu. Pemberton'ın sivilceleri, ergenliğin sivilceleriydi. Okul sıraları ve futbol alanından başka hiçbir şey görmemiş gibiydi bu ölünün yüzü. Scobie "Zavallı çocuk," dedi yüksek sesle. Peder Clay'in dinsel ahları vahları sinirine dokundu. Pemberton kadar gelişmemiş bir insanı Tanrı'nın bağışlaması gerektiği konusunda Scobie'nin hiç mi hiç kuşkusu yoktu. Rahibin sesini keserek sordu: "Nasıl yaptı bunu?"

Polis çavuşu, Butterworth'ün büyük bir özenle duvara çaktığı resim çivisini gösterdi parmağıyla... hiçbir hükümet

müteahhidi düşünemezdi bunu. Resmi bir törenle Hıristiyan misyonerlerini kabul eden yerli krallardan birinin eski bir resmi yerinden indirilip duvara yaslanmış, pirinç çiviye bir ip bağlanmıştı. Böylesine uydurma bir şeyin bir adamın yükünü çekebileceği kimin aklına gelebilirdi? Scobie, "Her halde Pemberton hiç de ağır değildi," diye düşündü ve bir çocuğun, kuş kemikleri gibi hafif, çabucak kırılır kemikleri gözünün önüne geldi. Pemberton kendini asınca, ayakları ancak otuz santimetre kadar kesilmiş olmalıydı yerden.

Memura sordu: "Bir şeyler yazıp bıraktı mı? Onların çoğu bir şeyler yazarlar. Kendilerinden gevezece söz etmeye meraklıdırlar ölmek üzere olan insanlar."

"Evet efendim, büroda bir kâğıt var."

Büroya şöyle bir göz atınca bile, işlerin ne denli savsaklandığı anlaşılıyordu: Dosya dolabı kilitli değildi, yazı masasının üstü el sürülmeye sürülmeye tozlanan kâğıtlarla doluydu. Yerli memurun da, müdürü Pemberton gibi davrandığı besbelliydi. "İşte efendim, orada, bloknotun üstünde."

Pemberton'ın yüzü gibi el yazısı da gelişmemişti. Dünyanın dört bir yanındaki okullarda okuyan yüzlerce çağdaşının el yazısı neyse, onunkisi de oydu. Scobie okudu: *Sevgili babacığım, başına böyle dertler açtığım için beni bağışla. Bundan başka yapabileceğim bir şey yoktu galiba. Ne yazık ki, askere alınmadım. Alınsaydım, düşman beni öldürürdü belki. Borcumu sen ödeme. Borçlu olduğum adam buna layık değil. Bundan söz etmezdim ama, bakarsın parayı senden almaya kalkarlar. Senin açından kötü bir iş bu, ama çaresi yok. Seni seven oğlun.* Mektubun altında "Dicky" imzası vardı. Okuldan gelen kötü bir karnenin hoş görülmesi için yazılan mektuplara benziyordu bu mektup.

Scobie mektubu Peder Clay'e uzattı: "Bu çocuğun bağışlanamayacak bir günah işlediğini bana sakın anlatmayın Peder. Eğer bunu siz ya da ben yapsaydık, Tanrı'dan umudumuzu kestiğimiz anlamına gelirdi. Özrümüz hiç mi hiç yok

bizlerin. Bir güzel cehennemlik olurduk ikimiz de, çünkü biz bilinçliyiz. Ama dünyadan haberi yok onun."

"Kilisenin bize öğrettiği..."

"Kilise bile bana öğretemez Tanrı'nın gençlere acımadığını..." Scobie sözünü kesip çavuşa döndü: "Çavuş, sıcak basmadan bir mezar kazdırın çabucak. Borçlu olduğunu gösteren pusulalarla senetleri de ayırıp bulun. Bu konuda bir çift laf edeceğim bir adam var." Scobie pencereye doğru dönünce, ışık gözlerini kamaştırdı. Eliyle gözlerini örttü, ürperdi: "Tanrı vere de şu başım... Önüne geçmezsem, bir sıtma nöbetinden kurtulamayacağım. Peder, izin verin de, Ali evinizde yatağımı hazırlasın. Terleyerek atlatmaya çalışayım şunu."

Scobie bol bol kinin alıp, iki battaniye arasında çıplak yattı. Güneş yükselirken, bir hücreye benzeyen küçük odanın taş duvarları, kimi zaman soğuk soğuk terliyor, kimi zaman sıcaktan kavruluyor gibi geldi ona. Kapı açıktı ve Ali eşikteki basamağa çömelmiş, çakısıyla bir tahta parçasını yontuyordu. Ara sıra da sesini yükselten köy halkını, hasta odasının çevresinden uzaklaştırıyordu. *Peine forte et dure** Scobie'nin alnını ezmekteydi. Bu ağrının baskısıyla, uykuya dalıyordu zaman zaman.

Ne var ki, gördüğü düşler tatlı değildi. Pemberton ile Louise, ne olduğu belirsiz bir bağla birbirlerine bağlıydılar. Scobie 200 rakamının değişik biçimlerinden oluşan bir mektubu üst üste okuyordu. Mektubun altındaki imza, bir bakıyordu "Dicky" oluyordu, bir okuyordu "Ticki." Zamanın geçtiğinin, battaniyelerin arasında kıpırdamadan yattığının bilincindeydi. Yapması gereken bir şey vardı, kurtarması gereken bir insan vardı. Louise de olabilir, Dicky de olabilir, Ticki de olabilirdi bu. Ne çare ki, Scobie'yi yatağa bağlamışlardı. Kâğıtlar uçmasın diye üstlerine ağırca bir şeyler konulduğu gibi, Scobie'nin alnının üstüne de ağır bir şeyler koy-

* (Fr.) Yoğun ve şiddetli ağrı. (e.n.)

muşlardı. Bir ara çavuş kapıya geldi ve Ali onu uzaklaştırdı; bir ara da Peder Clay ayak parmaklarının ucuna basa basa içeriye girdi, kitap rafından bir broşür aldı. Bir ara da –ama belki bu bir düştü– Yusef kapıda göründü.

Akşam beşe doğru Scobie uyandı. Bedeni kuru, serin ve güçsüzdü. Ali'yi çağırdı: "Yusef'i gördüm düşümde."

"Yusef sizi görmeye geldi efendim."

"Onu şimdi göreceğimi söyle Yusef'e." Scobie dayak yemiş gibi bitkin hissediyordu kendini. Yatakta dönüp, yüzünü taş duvara çevirdi ve dakikasında yine uyudu. Uykusunda Louise yanına gelmiş, sessizce ağlamaktaydı. Scobie elini uzattı, taş duvara dokundu. "Her şey yoluna girecek. Her şey. Ticki sana söz veriyor." Uyandığı sırada, Yusef'i başucunda buldu.

"Binbaşı Scobie, bu bir sıtma nöbeti. Sizi hasta gördüğüme çok üzülüyorum."

"Bana gelince Yusef, seni nasıl görürsem göreyim, hep üzülüyorum."

"Ah, boyuna alay edersiniz benimle."

"Otur Yusef. Pemberton'la ne gibi bir ilişkin vardı?"

Yusef, koskocaman kaba etini tahta iskemleye yerleştirirken, pantolonunun önünün açık kaldığının farkına vardı. Büyük kıllı elini önüne götürüp pantolonunu ilikledi.

"Hiçbir ilişkim yok, Binbaşı Scobie."

"Pemberton tam kendini öldürdüğü sırada senin buraya damlaman acayip bir rastlantı."

"Bana kalırsa, Tanrı'nın özel bir bağışıdır bu."

"Sana borcu vardı herhalde."

"Mağazamın müdürüne borcu vardı."

"Ona ne gibi baskılar yapıyordun, Yusef?"

"Binbaşı, bir köpeğin adı kötüye çıkınca, o köpek artık bitti demektir. Eğer bölge emniyet görevlisi benim mağazamdan alışveriş yapmak isterse, mağazamı yöneten adamın bunu engellemesinin yolu var mıdır? Engellemeye

kalksa, ne olur? Er geç kıyametler kopar. Vilayet emniyet müdürü bunu öğrenir. Bölge emniyet görevlisi de işinden atılır. Mağaza müdürü bölge emniyet görevlisine satış yapmaya devam ederse ne olur? Bölge emniyet görevlisi, gittikçe daha çok borçlanır. Yönetici benden çekinir, bölge emniyet görevlisine borcunu ödemesini söyler. O zaman da tatsız bir durum olur. Zavallı genç Pemberton gibileri bölge emniyet görevlisi oldukça, ne yaparsanız yapın, günün birinde tatsızlık çıkar. Tatsızlık çıkınca da, hep Suriyeliler suçlanır."

"Söylediklerinde bir gerçeklik payı var, Yusef." Scobie'nin başı yine ağrımaya başlamıştı: "Bana şu viskiyle kinini ver, Yusef."

"Sakın fazla kinin almayın, Binbaşı Scobie. Karasu hummasını unutmayın."

"Yataklara düşüp günlerce burada kalmak istemiyorum. Bu hastalığı başlangıçta önlemeliyim. Yapılacak bir yığın işim var."

"Binbaşı, biraz oturun da, yastıkları düzelteyim."

"Sen fena bir adam değilsin, Yusef."

"Çavuşunuz, Pemberton'ın borçlu olduğunu gösteren pusulaları aradı ama bir tekini bile bulamadı. İşte borç senetleri. Mağaza müdürümün kasasından aldım bunları." Küçük bir deste kâğıtla bacağına vurdu.

"Anlıyorum. Onları ne yapacaksın?"

"Yakacağım," dedi Yusef. Bir çakmak çıkardı, kâğıtları ucundan tutuşturdu: "İşte. Yeterince ödedi o zavallı çocuk. Babasını rahatsız etmenin bir anlamı yok."

"Sen neden buraya geldin?"

"Mağazamın müdürü telaşlanmaya başlamıştı. Pemberton'a bir çözüm yolu önerecektim."

"Şeytanla birlikte yemek yiyebilmek için, çok uzun saplı bir kaşık gerekir derler. Seninle de uzun saplı bir kaşığa gerek var, Yusef."

"O uzun saplı kaşık, düşmanlarıma gerekir. Dostlarıma değil. Sizin için yapmayacağım pek az şey vardır, Binbaşı Scobie."

"Benim dostum olduğunu neden hep söyleyip durursun, Yusef?"

Yusef fena halde briyantin kokan koskocaman beyaz başını öne doğru eğerek, "Binbaşı Scobie," dedi, "dostluk insanın ruhundan gelen bir duygudur. İnsanın hissettiği bir şeydir. Karşınızdaki size iyilik etti diye dost olmazsınız onunla. On yıl önce siz beni mahkemeye vermiştiniz, anımsıyorsunuz, değil mi?"

"Evet, evet." Scobie, kapıdan gelen ışıktan gözlerini korumak için başını çevirdi.

"O sırada beni az kalsın yakalayacaktınız, Binbaşı Scobie. İthalat vergileriyle ilgili bir işti, anımsadınız mı? Polis memurlarınıza birazcık değişik bir ifade vermelerini söyleseydiniz, beni kıskıvrak yakalayıvermiştiniz. Mahkemede polis memurlarının ancak ve ancak doğruyu söylediklerini duyunca, hayretten donakaldım Binbaşı Scobie. Tam neyin doğru olduğunu öğrenmek ve polis memurlarına ancak doğru olanı söylettirmek için herhalde çok zahmet çektiniz. Yusef, dedim kendi kendime, Sömürgeler Emniyet Teşkilatı'nda Kutsal Kitap'taki Peygamber Daniel kadar adalete inanan biri var."

"Keşke boyuna böyle konuşmasan, Yusef. Senin dostluğun beni ilgilendirmiyor."

"Sözleriniz sert ama, yüreğiniz o kadar sert değil, Binbaşı Scobie. Ruhumda sizi neden hep dost bildiğimi açıklamak istiyorum: Siz bana bir güven duygusu verdiniz. Sahte tanıklarla, sahte kanıtlarla beni mahkemeye çıkarmazsınız siz. Beni suçlayabilmeniz için, size gerçek deliller gerek. Gerçek delillerin ise hep benden yana olacağını biliyorum." Yusef beyaz pantolonuna düşen külleri eliyle süpürdü. Pantolo-

nunda kurşun rengi bir leke kaldı. "İşte bu borç senetleri delildi," dedi. "Ama hepsini yaktım."

"Yusef, sen Pemberton'la bir uzlaşmaya varmak niyetindeydin. Bu uzlaşmanın niteliği konusunda birkaç ipucu bulabilirim belki... Hey Tanrım, başım öyle ağrıyor ki, o yerin adı aklıma gelmiyor... Ama sınırın öte yanındaki yere giden anayollardan biri, Pemberton'ın yönettiği bölgenin denetiminde."

"Oraya gidenler sığır kaçakçılığı yapar. Sığırla ilgilenmem ben."

"Ama oradan gelenler, başka şeyler de kaçırabilirler."

"Binbaşı Scobie, sizin aklınız fikriniz hâlâ elmaslarda. Savaş başlayalı beri herkes çıldırdı elmas da elmas diye."

"Pemberton'ın bürosunu arayınca, bir şeyler bulamayacağıma fazla güvenme, Yusef."

"Bir şeyler bulamayacağınıza güveniyorum, Binbaşı Scobie. Okumam yazmam yok, bunu biliyorsunuz. Hiçbir şey kâğıt üzerinde değildir. Her şey kafamdadır her zaman." Yusef konuşurken bile Scobie uykuya dalıverdi. Ancak birkaç saniye süren ve uyuyanın kafasını kurcalayan sorunu yansıtan bir tavşan uykusuydu bu: Louise iki elini uzatmış, Scobie'ye doğru geliyordu. Scobie'nin yıllardır göremediği bir gülümseme vardı yüzünde. Louise, "Öyle mutlu, öyle mutluyum ki" diyordu... Scobie, Yusef'in sesiyle uyandı. Yusef, onu rahata kavuşturmak istercesine konuşmasını sürdürüyordu: "Size sadece dostlarınız güvenmiyorlar, Binbaşı Scobie. Ben size güveniyorum. O Tallit keratası bile size güveniyor."

Louise'in yüzünü gözünün önünden silip, Yusef'in yüzünü açık seçik görebilmek için birkaç saniye gerekti Scobie'ye. "Öyle mutluyum ki" ifadesinden "güvenmiyorlar" ifadesine geçerken, beyni zonkladı. "Sen neler anlatıyorsun böyle, Yusef?" dedi. Ağrıdan ötürü beynindeki mekanizmanın gıcırdadığını, zıngırdadığını; çarkın kayan dişlerinin birbirine geçemediğini hissetti.

"Her şeyden önce düşünün ki emniyet müdürü yapmadılar sizi."

Scobie kurulmuş gibi, "Benden daha genç bir adam gerekiyor o iş için," dedi. "Ateşim olmasaydı, böyle bir konuyu Yusef'le tartışmazdım," diye düşünüyordu bir yandan da.

"Sonra Londra'dan gönderdikleri o özel ajan sorunu var..."

"Kafam böyle bulanık değilken gel de bunları konuşalım Yusef. Kimden söz ettiğini hiç mi hiç anlamıyorum."

"Elmas kaçakçılığını araştırması için özel bir ajan gönderdiler Londra'dan. Akılları başlarından gidiyor elmas diye. Ancak emniyet müdürü bu adamın kim olduğunu biliyor. Öteki memurlar bilmiyorlar. Siz bile bilmiyorsunuz."

"Amma da ipe sapa gelmez laflar ediyorsun Yusef. Böyle bir adam yok."

"Sizden başka herkes kestirdi onun kim olduğunu."

"Çok saçma. Böyle söylentilere kulak vermemelisin Yusef."

"Bir şey daha var: Tallit önüne gelen yerde sizin benimle görüştüğünüzü söylüyor."

"Tallit'miş! Kim inanır Tallit'in söylediklerine!"

"Herkes, her yerde inanır kötü şeylere."

"Haydi git, Yusef. Ne diye şimdi canımı sıkıyorsun?"

"Bana güvenebileceğinizi anlamanızı istiyorum sadece, Binbaşı Scobie. Ruhumda size karşı dostluk var. Doğruyu söylüyorum, Binbaşı Scobie, gerçekten doğruyu söylüyorum." Yusef'in yatağa doğru eğilmesiyle, Scobie briyantin kokusunu daha yakından aldı. Yusef'in derin kahverengi gözleri, heyecana benzeyen bir duyguyla nemlenmiş gibiydi. "Bırakın da yastığınızı düzelteyim, Binbaşı Scobie."

"Tanrı aşkına bana sokulma," dedi Scobie.

"Durumu biliyorum, Binbaşı Scobie. Eğer size bir yardımım dokunabilirse... Ben hali vakti yerinde bir adamım."

Canından bıkan Scobie, "Ben rüşvet peşinde değilim," derken, Yusef'in saçının kokusundan kaçabilmek için başını çevirdi.

"Ben size rüşvetten söz etmiyorum, Binbaşı Scobie. Akla yakın bir faize –yani yılda yüzde dört faize– karşılık, istediğiniz zaman borç vermeyi öneriyorum size. Hiçbir koşul öne sürmüyorum. Benimle ilgili kesin bir şey öğrenirseniz, beni ertesi gün tutuklayabilirsiniz. Sizin dostunuz olmak istiyorum, Binbaşı Scobie. Sizin benim dostum olmanız gerekmez. Suriyeli bir şair der ki: İki yürekten biri her zaman sıcak, biri de her zaman soğuktur. Soğuk yürek elmastan daha kıymetlidir. Sıcak yüreğin ise hiçbir değeri yoktur, bir kenara atılır."

"Bana kalırsa, çok kötü bir şiir bu. Ama ben şiirden anlamam."

"Burada birlikte olmamız, benim için çok mutlu bir rastlantı. Kentte bizi gözetleyenler o kadar çok ki! Ama burada Binbaşı Scobie, size gerçekten yardım edebilirim. Üstünüzü örtmek için bir iki battaniye daha getireyim mi?"

"Hayır, hayır, beni rahat bırak yeter."

"Sizin gibi bir adama fena davranılması, beni çileden çıkarıyor, Binbaşı Scobie."

"Sen bana acıyorsun diye günün birinde sevineceğimi hiç sanmam, Yusef. Bana bir iyilik yapmak istiyorsan, git de biraz uyuyayım."

Ne var ki, Scobie uyuyunca, mutsuz düşler gördü yine: Yukarı katta Louise ağlarken, Scobie bir masaya oturmuş, son mektubunu yazmaktaydı: "Senin açından kötü bir iş bu, ama çaresi yok. Seni seven kocan Dicky." Scobie dönüp bir silah ya da bir ip parçası ararken, böyle bir şeyi hiçbir zaman yapamayacağını anlayıverdi. Hiçbir zaman kendini öldüremezdi. Sonsuza dek cehennemlik olamazdı. Hayatta hiçbir şey kendini öldürmesini gerektirecek kadar önemli değildi. Mektubu yırttı, her şeyin sonunda yoluna girdiğini söylemek için koşarak yukarı kata çıktı. Louise ağlamıyordu artık ve yatak odasından yayılan sessizlik, Scobie'nin ödünü kopardı. Kapıyı açmak istedi, ama kapı kilitliydi. "Louise, her şey yolunda," diye seslendi. "Vapur biletini aldım." Karşılık ve-

ren olmadı. "Louise," diye bağırdı yine. Sonra bir anahtar kilitte döndü. Önüne geçilmez bir felaket olmuşçasına, kapı ağır ağır açıldı. Peder Clay'in kapının eşiğinde durduğunu gördü. Peder Clay "Kilisenin bize öğrettiği," diye söze başlarken, Scobie yine uyandı. Bir mezarı andıran küçük taş odada buldu kendini.

II

Scobie, ancak bir hafta sonra kente dönebildi. Ateşi üç gün sürmüş, yola çıkabilecek hale gelmesi için de iki gün daha gerekmişti. Yusef'i bir daha görmedi.

Arabası kente girdiği sırada saat gece yarısını geçmişti. Evler kemik gibi beyazdı ay ışığında. Sessiz sokaklar, bir iskeletin kolları gibi, iki yandan uzanıyordu. Havada hafif ve tatlı bir çiçek kokusu vardı. Eğer boş bir eve dönseydi, içinin rahat olacağını biliyordu. Yorgundu, bu sessizliğin bozulmasını istemiyordu. Oysa Louise'in uykuda olacağını, Scobie yokken durumun her nedense biraz düzeldiğini, düşlerinin birinde olduğu gibi Louise'i rahat ve mutlu bulacağını ummak yersiz bir iyimserlik olurdu.

Genç uşak, kapının eşiğinde el fenerini salladı; çalıların içinden kurbağa sesleri geldi ve sokak köpekleri aya karşı uludular. Evine dönmüştü. Louise boynuna sarıldı. Geç de olsa akşam yemeği için sofra kurulmuştu. Adamları, eşyaları taşıyarak oradan oraya koşuşuyorlardı. Scobie gülümsüyor, konuşuyor, bu telaşın sürüp gitmesini sağlıyordu. Pemberton'dan, Peder Clay'den, Yusef'ten söz etti. Ama er geç Louise'in nasıl olduğunu sorması gerekeceğini de biliyordu. Bir şeyler yemeye çalıştı, ama öylesine yorgundu ki, yediklerinden tat alımıyordu.

"Dün Pemberton'ın bürosunu düzene koydum, raporumu da yazdım. İşte bu kadar." Scobie duraksadı: "Benim haberlerim bu kadar." Sonra, isteksiz isteksiz sordu: "Bura-

da durum nasıldı? Scobie, Louise'in yüzüne çabucak bakıp, yine başını çevirdi. Louise'in gülümsemesinin, kesin bir şey söylemeden "Eh, o kadar fena değildi," diyerek başka bir konuya geçmesinin, ancak binde bir olasılığı vardı. Ama Scobie, Louise'in ağzına bakar bakmaz, bu kadar talihli olamayacağını anladı. Bilmediği kötü bir şey olmuştu üstelik.

Ne var ki, tatsızlığın patlak vermesi –bu tatsızlığın ne olduğunu da bilmiyordu– bir süre ertelendi. Louise, "Wilson benimle çok ilgilendi," dedi.

"Wilson iyi bir çocuk."

"Yaptığı iş için fazla zeki. Onun böyle küçük bir memur olarak buraya gelmesine aklım ermiyor."

"İsteyerek değil, bir rastlantı sonucu bu işe girmiş. Öyle dedi bana."

"Wilson'dan başka, ancak genç uşakla ve aşçıyla konuştum sen yokken. Ha, bir de Mrs. Halifax'la." Louise'in sesinden tehlike noktasına vardıklarını anladı Scobie. Her zaman yaptığı şeyi yine yaptı, tehlikeyi atlatabilmek için umutsuz bir çabaya girişti. "Aman Tanrım, çok yorgunum," dedi gerinerek. "Bu ateş beni paçavraya çevirdi. Yatmaya gideyim artık. Nerdeyse bir buçuk oldu. Sabahın sekizinde işimin başında olmam gerek."

Louise, "Ticki," dedi, "bir şeyler yapabildin mi?"

"Hangi konuda şekerim?"

"Yolculuğum konusunda."

"Sen üzülme. Çaresini bulacağım, şekerim."

"Ama çaresini bulamadın henüz, değil mi?"

"Bulamadım. Birçok tasarılarım var. Birinden borç alır almaz, bu iş hallolur." 200 020 002'ler, Scobie'nin beyninde çınladı.

Louise, eliyle Scobie'nin yanağına dokundu: "Zavallı sevgilim, sen üzülme. Yorgunsun. Ateşin vardı. Başına bela olacak değilim şimdi." Louise'in eli, Louise'in sözleri, Scobie'nin savunma hattını yerle bir etti. Louise'in ağlayacağını

sanmıştı. Oysa şimdi kendi gözleri yaşardı. Louise, "Hadi git yat, Henry," dedi.

"Sen gelmiyor musun?"

"Yapmak istediğim bir iki şey var yatmadan önce."

Scobie, cibinliğin altında sırtüstü yatıp, Louise'i bekledi. Yıllardır aklına gelmeyen bir şeyi anlayıverdi şimdi: Louise, onu seviyordu. Scobie'yi seviyordu zavallıcık. Scobie'nin sadece sevecenlikle koruması gereken bir varlık değil; kendine göre insanca yanları, kendine göre sorumlulukları olan bir insandı Louise de. Scobie'nin yenilgi duygusu derinleşti. Bamba'dan dönerken, bir gerçekle yüz yüze kalmıştı yol boyunca: Bu kentte ona iki yüz sterlin borç verebilecek, vermeye razı olabilecek bir tek adam vardı; o adamdan ise, borç almaması gerekiyordu. Portekizli kaptanın rüşvetini kabul etmek, o adamdan borç almak kadar tehlikeli olmayacaktı. Scobie yavaş yavaş, sıkıla sıkıla bir karara varmıştı: Bu parayı bulmanın yolu olmadığını, en azından altı ay daha, izin vakti gelinceye kadar burada kalmak zorunda olduğunu Louise'e söyleyecekti; her şey olup bitecekti. Ne var ki, Scobie bunu göze alamamıştı. Sonra da Louise iyi davranmıştı ve onu hayal kırıklığına uğratmak, büsbütün güçleşmişti artık. Küçük evin içinde çıt yoktu. Dışarıdaysa, yarı aç sokak köpekleri kesik kesik havlıyor, inliyordu. Scobie dirseğine yaslanıp, onları dinledi. Böyle yatakta yalnız, Louise'in gelmesini beklerken, garip bir yılgınlık içine düştü. İlk yatan hep Louise'di. Scobie, tedirgin oldu, korktu. Düşünde kapının dışında beklemesi, kapıya vurması, içeriden ses çıkmaması, ansızın aklına geldi. Cibinliğin altından sıyrıldı, yalınayak koşarak aşağıya indi.

Louise bir masaya oturmuştu. Önünde bir deste kâğıt vardı; ama bir addan başka bir şey yazmamıştı. Kanatlı karıncalar elektrik ampulüne çarpıyor, kanatlarını masanın üstüne düşürüyorlardı. Scobie ışığın Louise'in başına değdiği yerde kırlaşmış saç telleri gördü.

"Ne var, sevgilim?"

"Her yer öyle sessizdi ki, bir şey mi oldu diye merak ettim," dedi Scobie. "Geçenlerde kötü bir düş görmüştüm seninle ilgili. Pemberton'ın kendini öldürmesi sinirlerimi bozdu."

"Amma da saçmalıyorsun sevgilim. Öyle şeyler bizim başımıza gelmez. Biz Katoliğiz."

"Elbette. Seni görmek istedim, o kadar."

Scobie elini Louise'in başının üstüne koydu. Omzunun üstünden bakıp, karısının yazdığı tek şeyi, "Sevgili Mrs. Halifax" sözcüklerini okudu.

"Yalınayaksın," dedi Louise, "karnın ağrıyacak sonra."

Scobie kâğıttaki lekelerin ter mi yoksa gözyaşı mı olduğunu merak ederek, "Seni görmek istiyorum," dedi yine.

"Beni dinle sevgilim. Artık üzülmeni istemiyorum... Senin başına bela kesildim hep. Biliyorsun, bu bir nöbet gibidir. Bir bakarsın gelir, bir bakarsın gider. İşte şimdi gitti... Yani bir süre için gitti. Bu parayı bulamayacağını biliyorum. Senin kabahatin yok. O kahrolası ameliyat yüzünden... Ne yapalım, durum böyle, Henry."

"Bütün bunların ne ilişkisi var Mrs. Halifax'la?"

"Gelecek yolcu gemisinde, Mrs. Halifax'la başka bir kadının iki yataklık bir kamarası vardı. Öteki kadın gitmekten vazgeçti, Mrs. Halifax da, eğer kocası acenteyle konuşursa, onun yerine belki beni alabileceğini söylemişti."

"Bu gemi aşağı yukarı on beş gün sonra geliyor, değil mi?"

"Sevgilim, bu işle artık uğraşma. Vazgeç, daha iyi. Neyse, Mrs. Halifax'a yarın haber vermem gerekiyordu. Gitmeyeceğimi bildiriyorum ona."

Scobie hızla konuştu... söyleyeceklerinin bir an önce kesinleşmesini, bir daha geri alınamamasını istiyordu: "Mrs. Halifax'a yaz ve geleceğini söyle."

Louise "Ne demek istiyorsun, Ticki?" dedi. Yüzü sertleşti. "Ne olur, Ticki, boşuna söz verme. Bu parayı bulamazsın.

Yorgun olduğunu, bir tatsızlık çıkaracağım diye korktuğunu biliyorum. Ama tatsızlık çıkaracak değilim. Mrs. Halifax'ı güç durumda bırakamam."

"Onu güç durumda bırakmayacaksın. Kimden borç alacağını biliyorum."

"Gelir gelmez neden söylemedin bunu?"

"Biletini eline vermek istiyordum. Şaşıp sevinmeni istiyordum."

Karısı, Scobie'nin umduğu kadar mutlu değildi. Louise Scobie'nin sandığından biraz daha ilerisini görebilirdi her zaman. Louise "Artık üzülmüyorsun, öyle mi?" diye sordu.

"Artık üzülmüyorum. Sen mutlu musun?"

Louise'in sesinde bir şaşkınlık vardı: "Evet, mutluyum sevgilim."

III

Yolcu gemisi bir cumartesi akşamı geldi. Palmiye ağaçlarının ötesinde, upuzun kül rengi geminin, yabancı tekneler yaklaşmasın diye birbirine zincirlenmiş varillerden oluşan engeli aştığını, yatak odasının penceresinden gördüler. Gemiyi seyrederken, Scobie ile Louise'e hüzün bastı; çünkü insanlar, değişmezliği her zaman mutluluğa yeğlerler aslında. El ele tutuştular, onları ayıracak geminin koya demir atmasını seyrettiler. Scobie "Demek yarın öğleden sonra," dedi.

"Sevgilim, bu yolculuktan sonra seni üzmeyeceğim bir daha. Artık burada yaşamaya dayanamıyordum."

Aşağıda bir patırtı duydular: Onlar gibi Ali de denizi gözetlemişti, şimdi sandıklarla bavulları çıkarıyordu. Ev üstlerine yıkılıyor gibi oldu. Akbabalar duvarların titreşimlerini duyarcasına, oluklu demirleri tangırdatarak damdan havalandılar. Scobie "Sen yukarıda eşyalarını toplarken, ben de kitaplarını paketleyeyim," dedi. Son iki hafta boyunca, birbirlerini aldatıp başkalarıyla ilişki kurmuşlar da artık bo-

şanmak üzereydiler sanki: Tek olan bir yaşantı ikiye bölünüyordu, yağma edilen mallar paylaşılıyordu.

"Bu fotoğrafı sana bırakayım mı, Ticki?" Scobie, ayin sırasında küçük kızın yüzünü gösteren resme, yan yan ve hızla bir göz attı: "Hayır," dedi, "sende kalsın."

"Ted Bromleys'le resmimizi bırakıyorum sana."

"Evet, onu bırak." Scobie giysilerini katlayan Louise'i bir an seyretti, sonra aşağıya indi. Kitapları birer birer alıp bir bezle üstlerini sildi: Oxford Şiir Kitabı, Woolf'un romanları, genç şairler. Kendi kitapları çok az yer tuttuğu için Louise'in kitaplarını kaldırdıktan sonra raflar neredeyse boş kaldı.

Ertesi gün birlikte kiliseye gittiler. Komünyon ayininde yan yana diz çökerken, Louise'in gidişinin bir ayrılma olmadığını ayrıca belirtir gibi bir halleri vardı. Scobie "Huzur dileyen dualar ettim," diye düşündü, "işte şimdi huzura kavuşuyorum. Dualarımda istediğim oldu. Gerçekten huzura kavuşacağımı umarım, çünkü çok pahalıya ödedim bu huzuru." Kiliseden dönerken, Scobie kaygıyla sordu:

"Mutlusun, değil mi?"

"Evet Ticki, ya sen?"

"Sen mutlu oldukça, ben de mutlu olurum."

"Gemiye binip yerleşince, her şey yoluna girer. Herhalde biraz içerim bu gece. Sen neden birini eve çağırmıyorsun, Ticki?"

"Yalnız kalayım daha iyi."

"Bana her hafta yaz."

"Yazarım elbette."

"Ticki, kiliseye gitmeye üşenmeyeceksin, değil mi? Ben yokken de gideceksin."

"Elbette."

Yolda Wilson'la karşılaştılar. Wilson'ın yüzü üzüntü ve terle parlıyordu. Wilson sordu: "Gerçekten gidiyor musunuz? Eve uğradığımda Ali bugün öğleden sonra gemiye bineceğinizi söyledi."

Scobie "Evet, gidiyor," dedi.

"Bu kadar çabuk gideceğinizi hiç söylememiştiniz bana."

Louise "Unuttum," dedi. "Yapılacak o kadar çok iş vardı ki!"

"Gerçekten gideceğinizi hiç düşünmemiştim. Acentede Halifax'a rastlamasaydım, haberim olmayacaktı."

"İşte böyle," dedi Louise. "Sizle Henry'nin birbirinize göz kulak olmanız gerekecek."

Wilson tozlu yola tekmeler atıyordu: "İnanılır şey değil!" Yollarını kesercesine Scobie ile Louise'in karşısına dikiliyor, evlerine gitmelerini engelliyordu. "Ben sizden başka hiç kimsecikleri tanımıyorum. Bir de Harris'i tanıyorum..."

Louise "Yeni dostlar edinmeye başlamalısınız," dedi. "Kusurumuza bakmayın ama, yapacak çok işimiz var."

Wilson kıpırdamadığı için, yanından yürüyüp geçmeleri gerekti. Sıcaktan kavrulmuş yolda dikilip kalan Wilson'ın, öylesine yitik, savunmasız ve yerini yurdunu şaşırmış bir hali vardı ki, dönüp arkasına bakan Scobie, dostça el salladı ona. "Zavallı Wilson," dedi. "Bana kalırsa, sana vuruldu."

"Vurulduğunu sanıyor."

"Gitmen iyi olacak Wilson için. İklimi böyle olan yerlerde Wilson gibileri başına bela olur insanın. Sen yokken iyi davranırım ona karşı."

Louise "Ticki," dedi, "senin yerinde olsam, onu sık sık görmezdim. Benim güvenim yok ona. Sahte bir yanı var o adamın."

"Genç ve romantik."

"Fazla romantik. Yalanlar uyduruyor. Neden hiç kimseyi tanımadığını söylüyor?"

"Sanmam kimseyi tanıdığını."

"Emniyet müdürünü tanıyor. Geçen gece, akşam yemeğine oraya gittiğini gördüm."

"Lafın gelişi kimseyi tanımıyorum diyebilir."

Öğle yemeğinde ikisinin de iştahı yoktu. Ne var ki, aşçı özel bir durum olduğu için bol bol köri pişirmişti. Sofranın ortasında kocaman bir lenger dolusu körili yemek vardı. Çevresine de köriyle birlikte yenilen gereğinden fazla sayıda küçük tabaklar dizilmişti: Yağda kızartılmış muzlar, kırmızı biberler, ezilmiş cevizler, papayalar, portakal dilimleri, turşular. Tabak yığınından oluşan bir çöl onları ayırmışçasına, birbirlerinden kilometrelerce uzaklarda oturuyorlardı sanki. Önlerindeki yemek soğukken, yemek konusunda dostça çekişiyorlardı boyuna: "Karnım aç değil," "Bir şeyler yemeye çalış," "Ağzıma bir şey koyamam," "Ancak iyice yedikten sonra yola çıkmalısın," gibi sözlerden başka söyleyecek bir şey bulamıyorlardı. Ali odaya bir girip bir çıkıyor, onları seyrediyordu. Her saat başı duvar saatinin içinden çıkıveren küçük bir heykelcik gibiydi Ali. Tamamıyla ayrılınca rahat edeceklerini düşünmek, ikisini de dehşet içinde bırakıyordu. Ama bu berbat ayrılma anı bitince rahat edeceklerdi, çünkü ayrı bir yaşantıya başlayacaklardı ve bu yeni yaşantıları hiçbir değişikliğe uğramadan sürüp gidecekti.

"Gereken her şeyi aldın mı?" Kolayca yutulabilen bir yemek parçasını ara sıra çatallarıyla didikleyip, aslında bir şey yememek amacıyla söyledikleri laflardan biri de buydu: Unutulması olası şeyleri bir bir gözden geçiriyorlardı.

"İyi ki, bir tek yatak odası var burada. Evi sana bırakmak zorundalar."

"Evli bir çift gelirse, beni kapı dışarı ederler."

"Her hafta yazacaksın, değil mi?"

"Elbette."

Sofra başında yeterince zaman harcamışlardı: Öğle yemeğini yediklerine inandırabilirlerdi kendilerini.

"Yemeğin bittiyse, arabayla seni oraya götüreyim bari. Çavuş rıhtımda hamal bulunmasını sağladı." Ancak böyle basmakalıp laflar edebiliyorlardı birbirlerine. Davranışlarının gerçekle hiçbir ilgisi yoktu. Birbirlerine dokunabildikleri

halde, bir anakaranın tüm sahili daha şimdiden aralarına girmiş gibiydi. Söyledikleri, beceriksizce mektup yazan bir adamın soğuk ve resmi sözlerine benziyordu.

Gemiye binip baş başa kalmaktan kurtulunca, biraz rahatladılar. Bayındırlık Dairesi'nden Halifax, sahte bir babacanlıkla gevezelik edip duruyordu boyuna. İleri geri şakalaşıyor, bol bol cin içmelerini salık veriyordu karısıyla Louise'e: "Cin, cırcırı önler," diyordu. "Gemide rahatsızlık cırcırla başlar. Geceleri bol bol cin için, sabahları da bir parmak ancak." Louise ile Mrs. Halifax, kamaralarını gözden geçirdiler. Mağaralarda oturanları andırıyorlardı alacakaranlıkta. Erkeklerin duyamadığı hafif seslerle birbirleriyle konuşuyorlardı. Artık onlar, bu erkeklerin eşleri değil, ayrı bir soydan gelen kız kardeşlerdi. "Sizi de beni de istemiyorlar, dostum," dedi Halifax. "Onların bir derdi yok. Bendeniz doğru karaya!"

"Ben de sizinle gelirim." Her şey gerçekdışıydı; ne var ki, gerçekten acıydı bu an, bir ölüm anıydı. Scobie yargılandığına inanmayan bir tutuklu gibiydi. Yargılanması bir düştü; ölüm cezasına çarptırılması, cezaevi arabasına bindirilip götürülmesi bir düştü. Ama şimdi sırtını bir duvara dayamışlardı ve her şey gerçekti. Yiğitçe ölmek için tüm gücünü toplaması gerekiyordu. Halifax'ları kamarada bırakıp koridorun ucuna gittiler.

"Hoşça kal şekerim."

"Hoşça kal Ticki. Bana yazacaksın her..."

"Evet şekerim."

"Çok fena davranıyorum böyle kaçmakla."

"Hayır, hayır. Burası sana göre değil."

"Eğer seni emniyet müdürü yapsalardı, böyle olmazdı."

"İzin alınca, yanına gelirim. Ben gelmeden önce parasız kalırsan, bana bildir. Bir çaresini bulurum."

"Benim için her zaman bir çaresini buldun. Artık başının etini yemeyeceğim için rahatlayacaksın Ticki."

"Saçma."

"Beni seviyor musun, Ticki?"

"Sen ne dersin?"

"Sevdiğini söyle. İnsan hoşlanıyor bunu duymaktan... Yalan da olsa."

"Seni seviyorum, Louise. Yalan değil."

"Ticki, orada yalnız kalmaya dayanamazsam, geri dönerim."

Öpüşüp güverteye çıktılar. Buradan bakınca, her zaman güzel görünürdü liman. Yamaca seyrek seyrek serpilen evler, güneşte ya kuvars taşı gibi ışıldar ya da kabaran kocaman yeşil tepelerin gölgesinde kalırdı. "Geminizi iyi koruyacaklar," dedi Scobie.

İrili ufaklı torpido muhripleri, yolcu gemisinin çevresini köpekler gibi sarmıştı. İşaret veren küçük bayraklar rüzgârda dalgalanıyor, bir helyograf ışıldıyordu. Balıkçı tekneleri, kelebekleri andıran kahverengi yelkenleriyle, geniş koya dağılmıştı. "Kendine iyi bak, Ticki."

Halifax, gümbür gümbür bağırarak, arkalarında belirdi: "Kimler karaya çıkmak istiyor? Polis motoru var mı, Scobie? Mary aşağıda kamarada Mrs. Scobie. Gözyaşlarını silip, yolculara hoş görüneyim diye pudra sürmekte yüzüne."

"Hoşça kal, sevgilim."

"Hoşça kal." Gerçek vedalaşma buydu. Halifax onlara bakarken ve İngiltere'den gelen yolcular vedalaşmayı merakla seyrederken, el sıkıştılar. Polis motoru uzaklaşır uzaklaşmaz, Louise görünmez oldu. Mrs. Halifax'ın yanına, kamaraya inmişti belki. Bu düş bitmiş, değişiklik sona ermiş, yaşam yeniden başlamıştı.

"Bu vedalaşmalardan nefret ederim," dedi Halifax. "Bittiğine sevindim. Bedford Oteli'ne gidip bir bira içmeyi düşünüyorum. Benimle gelir misin?"

"Ne yazık ki, gelemem. Görev başına gitmem gerek."

"Mademki artık yalnız kaldım, güzel bir küçük kara kızın bana bakması fena olmazdı. Ne çare ki, doğruyum ve de dürüstüm. Karısına bağlı bir kocayım ben." Halifax'ın yalan söylemediğini de biliyordu Scobie.

Katranlı bezle örtülü bir kasa yığınının gölgesinde, Wilson koya bakmaktaydı. Scobie durakladı. Wilson'ın o tombul, dertli, çocuk yüzü Scobie'ye dokundu.

"Sizi görmediğimize üzüldük," dedi. Sonra zararsız bir yalan ekledi: "Louise selam söyledi size."

IV

Scobie sabahın neredeyse birinde evine döndü. Mutfak kısmında ışıklar sönmüştü, Ali evin önündeki basamaklarda uyuklamaktaydı. Farların ışığı yüzüne değince uyandı. Ayağa fırlayıp el feneriyle garajın yolunu aydınlattı.

"Tamam, Ali. Git yat."

Scobie boş eve girdi. Sessizliğin ne derin yankıları olduğunu unutmuştu. Birçok kez eve geç dönmüştü, Louise uyuduktan sonra. Ama böylesine güvenilir, böylesine sağlam değildi o sıradaki sessizlik. Başka birisinin soluğunun hafif hışırtısını, kıpırdanırken çıkardığı küçücük sesleri duymasa bile, bunları dinlemek için kulak kabartırdı o sırada. Şimdiyse dinleyecek bir şey yoktu. Yukarı kata çıktı, yatak odasına baktı. Her şey yerli yerine konmuştu. Louise'in gittiğini gösteren bir belirti olmadığı gibi, bu evde yaşadığını gösteren bir belirti de yoktu. Ali fotoğrafı bile kaldırıp bir çekmeceye koymuştu. Gerçekten yalnızdı Scobie. Banyoda bir sıçan kıpırdadı ve geç kalmış bir akbaba gecelemek üzere dama konunca, oluklu demir hafif sarsıldı bir ara.

Scobie oturma odasında bir iskemleye yerleşti, ayaklarını da başka bir iskemleye dayadı. Daha yatmak istemiyordu ama uykusu da vardı... yorucu bir gün geçirmişti. Artık yalnız olduğuna göre, en akıl almaz işleri yapabilirdi. Yatakta

uyuyacağına iskemlede uyuyabilirdi. Üzüntüden yavaş yavaş sıyrılıyor, rahat etmeye başlıyordu: Görevini yapmıştı, Louise mutluydu. Scobie gözlerini kapadı.

Farlarıyla pencereyi aydınlatıp anayoldan saparak eve yaklaşan bir arabanın sesiyle uyandı. Bir polis arabası olabilirdi bu. Scobie o gece nöbetçiydi. Hem acele hem de herhalde gereksiz bir telgraf getirdiklerini sandı. Kapıyı açtı, eşikte Yusef'i gördü. "Kusuruma bakmayın, Binbaşı Scobie. Geçerken ışığınızı gördüm de..."

"Buyrun. Viskim var, yoksa biraz bira mı istersiniz?"

Yusef şaşmıştı: "Çok konukseversiniz, Binbaşı Scobie."

"Bir adamı ondan borç alacak kadar yakından tanıyorsam ona karşı konuksever olmam gerekir elbette."

"Öyleyse biraz bira içeyim, Binbaşı Scobie."

"Peygamber bunu yasaklamıyor mu?"

"Peygamber ne şişelenmiş birayı denemişti ne de viskiyi, Binbaşı Scobie. Çağdaş bir açıdan yorumlamalıyız onun söylediklerini." Yusef buz kasasından bira şişelerini çıkaran Scobie'ye baktı: "Buzdolabınız yok mu, Binbaşı Scobie?"

"Yok. Buzdolabımın bir yedek parçası eksik, onu bekliyorum. Savaş sonuna kadar da bekleyeceğim herhalde."

"Böyle bir duruma göz yumamam. Kullanmadığım birkaç buzdolabım var. Bunlardan birini size göndereyim."

"Yok canım, pek güzel idare ediyorum, Yusef. İki yıldır idare ettim de. Demek şöyle bir geçiyordun evin önünden?"

"Lafın gelişi öyle dedim ama, tam öyle değil, Binbaşı Scobie. Doğrusunu isterseniz, size hizmet edenlerin uyumasını bekledim. Kendi arabam herkesçe bilindiği için, garajdan başka bir arabayı ödünç aldım. Şoför de almadım yanıma. Sizi güç durumda bırakmak istemiyorum, Binbaşı Scobie."

"Sana bunu yine söylüyorum, Yusef. Senden borç aldığıma göre, seni tanıyorum. Bunu hiçbir zaman yalanlayacak değilim."

"Boyuna bu borçtan söz ediyorsunuz, Binbaşı Scobie. İşle ilgili bir alışverişten başka bir şey değildi benden borç almanız. Yüzde dört faiz de fena sayılmaz. Ancak güvence konusunda kuşkularım olunca daha yüksek faiz isterim. İzin verseniz de size bir buzdolabı göndersem."

"Beni neden görmek istiyordun?"

"Her şeyden önce, Mrs. Scobie'den haber almak istiyordum, Binbaşı Scobie. Kamarası rahat mı? İstediği herhangi bir şey var mı? Gemi Lagos'a uğradığı için, gerekeni oradan göndertebilirim Mrs. Scobie'ye. Acenteme telgraf çekerim."

"Mrs. Scobie çok rahat benim bildiğim kadarıyla."

"Sonra da sizinle elmaslar konusunda bir çift laf etmek istiyordum, Binbaşı Scobie."

Scobie buzların üstüne iki şişe bira daha koydu. Yumuşak bir sesle ağır ağır konuştu:

"Yusef, bir gün borç alıp ertesi gün de kendi egosuna güven vermek için borçlandığı adamı hor görenlerden olmadığımı bilmeni isterim."

"Ego mu?"

"Aldırma. Kendi saygınlığı ya da buna benzer bir şey demek istiyorum. Seninle bir iş yaptık. Aksini söyleyecek değilim. Ama bana düşen görev, sana yüzde dört faiz vermektir, işte o kadar."

"Ben de sizin gibi düşünüyorum, Binbaşı Scobie. Bunları daha önce de söylediniz, ben de aynı fikirdeyim. Benim için bir şey yapmanızı istemek, aklımın kenarından bile geçmez. Asıl ben sizin için bir şeyler yapmak isterim."

"Amma da garip adamsın, Yusef. Beni gerçekten seviyorsun galiba."

"Evet, Binbaşı Scobie. Sizi çok seviyorum." Yusef iskemlesine rahatça yerleşemediği için, iskemlenin kenarı koskocaman kaba etine batıyordu. Yusef, kendi evinden başka hiçbir yerde rahat edemezdi. "Şimdi izin verin de size elmaslardan söz edeyim, Binbaşı Scobie."

"Hadi bakalım."

"Biliyor musunuz, hükümet aklını elmaslarla bozmuş, bana kalırsa. Sizin, yani Emniyet'in vaktini boşuna harcıyorlar. Bu sahile özel ajanlar gönderiyorlar. Burada bile var bir tane. Sözde emniyet müdüründen başka hiç kimseciklerin bilmemesi gerek ama, onun kim olduğunu siz bilirsiniz. O özel ajan, masallar uyduran her siyahiye ya da yoksul Suriyeliye paralar saçıyor. Sonra da İngiltere'ye, sahil boyunca her yere telgraflar çekiyor. Peki, bütün bunlar oluyor da, bir tek elmas yakalayabiliyorlar mı?"

"Bunun bizimle ilgisi yok, Yusef."

"Ben sizinle bir dost olarak konuşmak istiyorum, Binbaşı Scobie. Çeşit çeşit elmas var, çeşit çeşit de Suriyeli. Sizinkiler asıl yakalanması gerekenlerin peşinde değiller. Sanayi elmaslarının Portekiz'e, sonra da Almanya'ya gönderilmesini ya da buradaki sınırdan kaçırılarak Vichy Fransızlarının eline geçmesini engellemek istiyorsunuz. Ne var ki, sanayi elmaslarıyla ilgilenmeyen; günün birinde barışın kurulacağını düşünerek, birkaç mücevheri güvenilir bir yerde saklamak isteyenlerin peşinden koşuyorsunuz boyuna."

"Yani senin gibilerin?"

"Bu ay polis altı kez mağazalarımı bastı, darmadağın etti. Sanayi elmaslarını bulmanın yolu bu değil. Ancak küçük adamlar ilgilenir sanayi elmaslarıyla. Bir kibrit kutusu dolusu sanayi elmasına karşılık, alsanız alsanız iki yüz sterlin alırsınız." Yusef o küçük adamları hor görürcesine ekledi: "Çakıl taşı koleksiyoncusu derim ben böylelerine."

Scobie ağır ağır konuştu: "Yusef, er geç benden bir şeyler isteyeceğini biliyordum. Ama yüzde dört faizden başka hiçbir şey koparamayacaksın. Yarın seninle alışverişimiz konusunda ayrıntılı bir özel rapor vereceğim emniyet müdürüne. Benim istifamı isteyebilir ama, sanmam isteyeceğini. Bana güveni vardır." Scobie'nin aklıma bir şey geldi, tedirgin oldu. "Yani bana güvendiğini sanıyorum," diye ekledi.

"Binbaşı Scobie, doğru mu bunu yapmak?"

"Bana kalırsa, çok doğru. Seninle benim aramda kalan bir sır, zamanla kokuşur."

"Nasıl isterseniz, Binbaşı Scobie. Ama benim sizden elde etmek istediğim bir şey yok, buna inanın. Ben hep bir şeyler vermek isterim size. Buzdolabını almıyorsunuz ama size bir şeyi salık verirsem, bir bilgi verirsem, hayır demezsiniz belki."

"Seni dinliyorum, Yusef."

"Tallit küçük bir adam. Hıristiyandır o. Peder Rank ve başkaları onun evine giderler. Namuslu Suriyeli diye bir şey varsa, olsa olsa Tallit namusludur derler. Tallit pek başarılı değildir. Namusla karıştırıyorlar onun başarısızlığını."

"Devam et."

"Tallit'in kuzeni, gelen ilk Portekiz gemisine binecek. Bavullarını arayacaklar elbette ve hiçbir şey bulamayacaklar. Kafes içinde bir papağanı var Tallit'in kuzeninin. Ben size şunu salık veriyorum, Binbaşı Scobie: Bırakın Tallit'in kuzeni gitsin, ama papağanı alıkoyun."

"Niçin Tallit'in kuzenini bırakıyoruz?"

"Tallit'in durumu bildiğinizden haberi olmaması için. Papağanın bir hastalığı olduğunu, gemide kalamayacağını söylemeniz kolay. Adam direnip olay çıkarmayı göze alamaz."

"Yani elmasların papağanın kursağında olduğunu mu söylemek istiyorsun?"

"Evet."

"Portekiz gemilerinde bu numara daha önce de yapıldı mı?"

"Evet."

"Bu gidişle bir kuşhane almamız gerekecek."

"Size verdiğim bilgiyi değerlendirecek misiniz, Binbaşı Scobie?"

"Sen bana bilgi verirsin ama, ben sana bilgi veremem, Yusef."

Yusef, evet dercesine, başını sallayıp gülümsedi. Şişman bedenini iskemleden özenle kaldırdı, çekine çekine Scobie'nin ceketinin koluna dokunuverdi: "Hakkınız var, Binbaşı Scobie. İnanın bana, size hiçbir zaman zararlı olmak istemem. Ben dikkatli olacağım, siz de dikkatli olun ki, her şey yolunda gitsin." Birbirlerine zarar vermemek için, gizli bir anlaşma yapmışlardı sanki. Yusef işin içine karışınca, masumluk bile kuşkulu bir hal alıyordu. Yusef "Ara sıra Tallit'e tatlı bir söz söyleyip onun gönlünü almanız iyi bir şey olur," dedi, "çünkü Tallit gizli ajanla görüşüyor."

"Ben gizli ajan filan bilmiyorum."

Yusef, şişman bir pervane gibi ışıklı alanın sınırında, bir ileri bir geri gidiyordu. "Mrs. Scobie'ye mektup yazınca," dedi, "belki benden de selam söylersiniz. Yoo, olmaz; mektuplar sansürden geçiyor. Benden selam söyleyemezsiniz. Belki ona yazarsınız da... Hayır, bir şey yazmayın daha iyi. Binbaşı Scobie, size karşı ne denli iyi niyetli olduğumu bilmenizdir benim için asıl önemli olan." Yusef, dar yolda tökezleyerek, arabasına doğru yürüdü. Farları yakınca, yüzünü arabanın camına yapıştırdı. Bu ablak solgun yüz, hem içtenlikle doluydu hem de güvenilir türden değildi. Scobie, boş ve sessiz evinin eşiğinde dururken, Yusef çekine çekine, ona el sallar gibi bir hareket yaptı.

İKİNCİ KİTAP

1. Bölüm

BİRİNCİ KISIM

I

Pende'de, bölge emniyet müdürünün evinin üstü kapalı taraçasında durmuşlar, suları durgun durgun akan geniş nehrin karşı sahilinde kımıldayan el fenerlerine bakıyorlardı.

Druce yerlilerin terimini kullanarak sordu: "Demek orası Fransa?"

Mrs. Perrot, "Savaştan önce Fransa'da piknik yapardık," dedi.

Her iki elinde birer içki kadehi tutan Perrot, evden çıktı, yanlarına geldi. Perrot çarpık bacaklıydı; sivrisineklerden korunmak için giyilen çizmeleri, at binerken giyilen çizmeler gibi pantolonunun üstüne çektiği için, attan yeni inmiş gibi bir hali vardı. "İşte içkiniz, Scobie," dedi. "Biliyorsunuz, Fransızları düşman olarak düşünmek zor geliyor bana; Fransız asıllıyım; ailem Protestan olduğundan, ta eskiden Fransa'dan ayrıldı. İnsanın tutumunda değişiklik yapar böyle şeyler." Perrot'nun sıska, uzun, sarı yüzünü, yaraya benzeyen bir burun ikiye bölmekteydi; kendini küstahça savunur gibi bir hali vardı bu yüzün. Benliğini önemsemek, dinsel bir inanca dönüşmüştü Perrot'da. Kişisel öneminden kuşkulananları kovalar, süründürürdü elinde olsa. Bu inanç sürekli olarak açıklanırdı.

Scobie "Günün birinde," dedi, "Fransızlar Almanlarla birleşirse, saldırıya geçecekleri noktalardan biri de burası olur herhalde."

"Bilmez miyim bunu," dedi Perrot. "Beni 1939'da buraya atadılar. Hükümet neler olabileceğini önceden kestirmişti. Hazırlıklıdır burası. Doktor nerede?"

Mrs. Perrot, "Son bir kez yataklara bakmaya gitti herhalde," dedi. "Karınızın gideceği yere sağ salim ulaşmasına şükretmelisiniz, Binbaşı Scobie. Şuradaki zavallıları bir düşünün hele. Cankurtaran filikalarında kırk gün kaldılar. Bunu düşündükçe fena oluyor insan."

Perrot lafa karıştı: "Dakar ile Brezilya arasındaki o kahrolası boğazda bir felaket olur her zaman."

Doktor taraçaya geldi, sıkıntısı yüzünden okunuyordu.

El fenerleri söndürülmüştü, nehir yine sessiz ve bomboştu. Evin altındaki iskelede yanan ışık, akıp giden karanlık suyun küçük bir kısmını gösteriyordu. Bir odun parçası karanlıktan geldi ve suyun aydınlanan kısmı üstünde öylesine ağır ağır sürüklendi ki, odun parçası yeniden karanlığa gitmeden önce Scobie yirmiye kadar sayabildi.

Druce içki kadehinden bir sivrisinek çıkararak, üzgün üzgün konuştu: "Fransızlar fazla kötü davranmadılar bu kez."

Doktor, sakalını çekiştirdi: "Ancak kadınları, yaşlı erkekleri ve ölmek üzere olanları getirdiler. Bu kadarını da mı yapmasınlar artık."

Ansızın çevreyi böcekler basmış gibi, nehrin uzaktaki kıyısından, sızlanırcasına, vızıldarcasına sesler yükseldi. El fenerleri, ateşböcekleri gibi, şurada burada kımıldadı. Dürbünüyle bakan Scobie, bir ara aydınlanan kara bir yüzü, bir sedyenin tahtasını, beyaz bir kolu, bir subayın sırtını gördü. "Sanırım geldiler," dedi. Suyun kıyısında, upuzun bir ışık dizisi, dans edercesine oynuyordu. "Pekâlâ," dedi Mrs. Perrot, "artık içeriye girsek daha iyi olur."

Sivrisinekler dikiş makineleri gibi vınlayarak, çevrelerinde boyuna dönüp duruyorlardı. Druce, sinirli bir ses çıkararak, bir elini ötekisinin üstüne indirdi.

"İçeriye girin," dedi. Mrs. Perrot. "Buradaki sivrisineklerin hepsi sıtma aşılar insana." Sivrisineklerden korunmak için, oturma odasının pencereleri tel örgülerle kapatılmıştı. Yaklaşan yağmurların ağırlığı sinmişti havasız odaya.

Doktor "Sedyeler sabahın altısında buraya varır," dedi. "Sanırım her şey tamam, Perrot. Bir tane karasu humması, birkaç tane de sıtma vakası var. Ötekilerin tümü sadece bitkin. Ne var ki, hastalıkların en kötüsüdür bitkinlik. Çoğumuz bitkinlikten ölürüz sonunda."

Druce "Yürüyebilenlerle Scobie'yle ben uğraşırız," dedi. "Onların sorguya ne derece dayanabileceklerini artık siz bize söylersiniz, Doktor. Perrot, sizin polisler, sedyeleri taşıyanlara bakarlar sanırım... hangi yoldan geldilerse, aynı yoldan gitmelerini sağlarlar."

"Elbette," dedi Perrot. "Biz harekete geçmeye hazırız burada. Bir içki daha için." Mrs. Perrot radyonun düğmesini çevirdi ve Clapham'daki Orpheum Sineması'nın org müziği, üç bin millik yolu aşarak kulaklarına ulaştı. Nehrin karşı kıyısında, sedyeleri taşıyanların heyecanlı sesleri yükselip alçalıyordu. Yeni gelen biri taraçaya açılan kapıya vurdu. Tedirgin olan Scobie oturduğu iskemlede kımıldadı. Wurtlitzer orgunun müziği inliyor, gürlüyordu. Scobie'ye son derece haddini bilmez geldi. Taraçanın kapısı açıldı, içeriye Wilson girdi.

"Merhaba Wilson," dedi Druce. "Sizin burada olduğunuzu bilmiyordum."

Mrs. Perrot, "Mr. Wilson, U.A.C. mağazasını denetlemeye geldi," diye açıkladı. "Mağazaya bağlı dinlenme evinin kötü durumda olmadığını umarım. Pek sık kullanılmıyor da orası..."

"Ah evet, dinlenme evi çok rahat," dedi Wilson. "Binbaşı Scobie, sizi burada bulacağımı bilmiyordum."

Perrot "Neden bilmediğinizi anlayamadım," dedi. "Scobie'nin buraya geleceğini ben size söylemiştim. Oturun da bir şeyler için." Louise'in Wilson için söylediğini anımsadı Scobie: Louise, Wilson'ın "sahte" bir yanı olduğunu söylemişti. Scobie, Wilson'a baktı. Perrot onu ele verince Wilson'ın çocuk yüzüne yayılan kızarıklık geçmişti; gözlerinin çevresindeki kırışıklıklar, bu yüzün çocukluğunu yalanlıyordu sanki.

"Mrs. Scobie'den haber aldınız mı, efendim?"

"Geçen hafta sağ salim oraya varmış."

"Sevindim. Çok, çok sevindim."

Perrot "Söyleyin bakalım," dedi, "son günlerde ne gibi kepazelikler oldu büyük kentte?" Perrot "Büyük kent" derken kötü kötü sırıtmıştı. Yeryüzünde birtakım insanların kendilerine önem verdikleri ve Perrot'nun önemli sayılmadığı yerlerin de bulunabileceği düşüncesine katlanamazdı bir türlü. Yobaz bir Protestan Roma'ya hangi gözle bakarsa, o da "büyük kente" aynı gözle bakardı; herkesin boş şeylerle uğraştığı, ahlak düşkünü olduğu, kokuşmuş bir yer olarak görürdü orasını. Perrot sözcüklerin üstüne basa basa konuştu: "Issız kırlarda oturan bizler, çok sakin bir yaşam süreriz."

Scobie Mrs. Perrot'ya acıdı. Kadıncağız bu sözleri öyle sık duymuştu ki, eskiden, kocasıyla ilk tanıştıkları sırada onlara inandığını unutmuş olmalıydı artık. Kocasının ezbere bildiği rolünü seyretmemek çabası içinde, ağzını sıkı sıkı kapayarak radyoya sokulmuş oturuyor, müziğin sesini kısıp Viyana'nın eski ezgilerini dinliyor ya da dinliyormuş gibi yapıyordu şimdi. "Eh Scobie, büyüklerimiz neler yapıyor kentte?"

Scobie, Mrs. Perrot'ya bakarak, belirsiz bir şeyler söyledi: "Pek bir şey olmuyor kentte. Herkesin aklı fikri savaşta..."

Perrot "Öyledir," dedi. "Bakanlıkta yığınla dosya karış-

tırırlar. Pirinç yetiştirmelerini isterdim oralarda. Çalışmanın ne olduğunu anlarlardı o zaman."

Wilson lafa karıştı: "Bana kalırsa efendim, son zamanlarda en büyük heyecan papağan olayı, öyle değil mi?"

Scobie sordu: "Tallit'in papağanı mı?"

Wilson, "Tallit'e göre, Yusef'in papağanıydı o," dedi. "Öyle değil miydi efendim, yoksa ben mi yanlış anladım?"

Scobie "Neyin yanlış, neyin doğru olduğunu hiç bilemeyeceğiz herhalde," dedi.

"Ama *nedir* bu papağan olayı? Biz büyük işlerin döndüğü dünyadan uzağız buralarda. Fransızlardan başka hiçbir şey düşündüğümüz yok."

"Aşağı yukarı üç hafta önce, Tallit'in kuzeni, Portekiz yolcu gemilerinden biriyle Lizbon'a gidiyordu. Eşyalarına baktık, bir şey bulamadık. Kuşların kursağına elmas sakladıkları konusunda söylentiler duymuştum. Onun için papağana el koydum. Kursağından, yaklaşık yüz sterlin değerinde sanayi elması çıktı. Gemi henüz demir almadığı için, Tallit'in kuzenini yakalayıp karaya getirdim. Suç besbelli gibiydi."

"Peki, besbelli değil miymiş?"

"Suriyelilerle başa çıkamazsınız," dedi doktor.

"Tallit'in kuzeninin hizmetkârı, bu papağanın efendisinin malı olmadığına yemin etti. Tallit'in kuzeni de yeminler etti elbette. Onlara göre, Tallit suçlu çıksın diye, başka bir papağan konmuştu o papağanın yerine. Bunu yapan da genç bir uşaktı."

Doktor "Genç uşağın, Yusef'e yaranmak için bunu yaptığını söylüyorlardı herhalde," dedi.

"Tabii ki öyle söylüyorlardı. Asıl sorun genç uşağın ortadan yok olması. İki açıklaması olabilir bunun: Ya Yusef ona para verdi adam da toz oldu, ya da Yusef'i suçlaması için ona Tallit para verdi."

Perrot, "Burada olsalardı," dedi, "Tallit'i de, Yusef'i de hapse tıkıverirdim."

Scobie, "Kentte yasaları göz önünde tutmak zorundayız," dedi.

Mrs. Perrot radyonun düğmesini çevirince, bir ses beklenmedik bir güçle "At kıçına tekmeyi!" diye bağırdı.

Doktor "Ben yatmaya gidiyorum," dedi. "Yarın yorucu bir gün olacak."

Cibinliğin altında, yatağında oturan Scobie günlüğünü açtı. Yıllardır her gece, elinden geldiği kadar kısaca, her gün ne yaptığını yazmıştı. Bir tarih konusunda herhangi biri onunla tartışmaya girerse, günlüğüne bakar, tam tarihi söyleyebilirdi. Herhangi bir yıl yağmurların tam hangi gün başladığını ya da bundan bir önceki bayındırlık işleri müdürünün Doğu Afrika'ya ne zaman atandığını öğrenmek isteyince, evinde yatağının altındaki teneke kutuda bulunan defterlerden birine bakar, bunu öğrenebilirdi. Ancak bu tür bilgileri edinmek için o defterleri karıştırdı Scobie. Hele "C. öldü" diye yazarak, bir olayı en kısa biçimde anlatan deftere, hiç mi hiç el sürmemişti. Neden günlük tuttuğunu kendi de bilmiyordu. Bunu, gelecek kuşakları düşünerek yapmadığı belliydi. Gelecek kuşaklar, modası geçmiş bir sömürgede, adı sanı bilinmeyen bir polisin yaşantısıyla ilgilenseler bile, bu kısa ve kapalı tümcelerden hiçbir şey anlayamazlardı. Scobie'nin günlük tutmasının nedeni belki de şuydu: Kırk yıl önce ilkokuldayken, yaz tatili boyunca günlük tutmasına karşılık, ona ödül olarak *Allan Quarterman* adlı kitabı vermişlerdi. Ondan sonra da, günlük tutmak bir alışkanlık olmuştu. Scobie'nin günlüğü, tümcelerin biçimi açısından da pek değişmemişti. "Sabah kahvaltısında sosis yedim. Hava güzel. Sabah yürüyüş. Öğleden sonra at binme dersi. Öğle yemeğinde tavuk, pekmezli küçük francala," gibi tümceler, belli belirsiz değişmiş, "Louise gitti. Y. akşamüstü

uğradı. İlk kasırga sabahın ikisinde," gibi tümcelere dönüşmüştü. Scobie'nin kalemi, herhangi bir tümcenin günlüğündeki önemini belirtmiyordu. Bu günlüğü karıştırıp, "Y. akşamüstü uğradı" tümcesini okuyunca, ancak kendi anlayabiliyordu acıma duygusu yüzünden dürüstlüğünün ne denli bozguna uğradığını. Günlüğüne "Yusef" değil, "Y" harfini yazmıştı sadece.

Scobie, şunu yazdı şimdi: "5 Mayıs. s.s. 43 battıktan sonra kurtulanları karşılamak üzere Pende'ye geldim." (Güvenlik sorununu göz önünde tutarak, batan gemi için s.s. 43 kod numarasını kullanmıştı.) "Druce benimle birlikte." Scobie bir an durakladı, sonra "Wilson burada," diye ekledi. Günlüğü kapattı, cibinliğin altında sırtüstü yattı, dua etmeye başladı. Bu da bir alışkanlıktı. Tanrı'ya ve Meryem Ana'ya dua etti. Sonra uyku gözkapaklarını birleştirirken, tövbe ettiğini belirten bir dua daha okudu. Gerçekten ağır bir günah işlediğine inanmadığı için değil de, günah işlese de işlemese de yaşantısının yeterince önemli olduğunu hiçbir zaman düşünmediği için, sırf dinsel kurallara uymak amacıyla tövbe ediyordu. Scobie ayyaş değildi, kadınlarla düşüp kalkmazdı, yalan bile söylemezdi. Ne var ki, günah işlememek bir erdem değildi onun gözünde. Bu işleri pek düşünmezdi. Düşününce de, sıradan bir adam, daha önemli askeri kuralları bozma fırsatından yoksun acemi bir bölüğün eri sayardı kendini. Tövbe ederken, "Böyle davranmamı için yeterince neden olmadığı halde, dün ayine katılmak üzere kiliseye gitmedim, gece dualarını savsakladım," gibi sözler söylerdi. Yani her askerin yaptığı şeyi yaptığını, fırsat bulunca bir angaryayı atlattığını kabul ederdi sadece. Ama Tanrı'nın kutsayacağı kişilerin adını söylemeden uykuya daldı.

II

Ertesi sabah iskelenin üzerinde dikildiler. Doğuda günün ilk ışığı, şerit şerit aydınlatmıştı soğuk gökyüzünü. Köyün kulübeleri, hâlâ gümüş panjurlarla kapalı gibiydi. O gece, sabahın ikisinde bir kasırga çıkmıştı; kara bulutlardan oluşan bir sütun, döne döne sahilden gelmişti. Havada yağmurun serinliği vardı henüz. İskelede bekleyenler, ceketlerinin yakalarını kaldırmış, gözlerini Fransız kıyısına dikmişlerdi. Sedyeleri taşıyacak olanlar, onların arkasında yere çömelmişlerdi. Uykudan yeni kalkan Mrs. Perrot, gözlerini ovuştura ovuştura evden çıktı, patikada ilerledi. Bir keçinin, nehrin karşı kıyısında hafif hafif melediği duyuldu. Mrs. Perrot sordu: "Geciktiler mi?"

Dürbünüyle karşı kıyıya bakan Scobie, "Hayır, biz erken geldik," dedi. "Kıpırdamaya başladılar."

Mrs. Perrot sabah serinliğinde ürperdi: "Zavallıcıklar."

Doktor "Ama yaşıyorlar," dedi.

"Evet, öyle."

"Benim mesleğimde önemli saymalıyız yaşamalarını."

"Böyle bir şey çektikten sonra, kırk gün bir cankurtaran filikasında kaldıktan sonra, insan eskisi gibi olabilir mi acaba?"

Doktor "Yaşayabilenler eskisi gibi olabilirler," dedi. "Başarısızlıktır insanları yıkıp yok eden. Bunların kurtulmaları ise, bir çeşit başarıdır."

Scobie "Kulübelerden çıkarıyorlar onları," dedi. "Altı sedye sayabildim galiba. Sandalları getiriyorlar."

Doktor, "Bize dokuz sedyeli olduğunu söylemişlerdi," dedi. "Dört tanesi de yürüyebiliyormuş. Ona göre hazırlık yapmamızı istemişlerdi. Herhalde ölenler oldu aralarında."

"Belki yanlış saydım. Onları taşıyorlar şimdi. Yedi sedye var galiba. Yürüyecek durumda olanları göremiyorum."

Sabahın pusunu silip süpüremeyen soğuk ve cansız aydınlık yüzünden, iki kıyı arasındaki mesafe, öğle ışığında olduğundan daha uzun görünüyordu şimdi. Bir ağaç kütüğünün içi oyularak yapılan yerli bir sandal, puslu havada bir karaltı olarak belirdi, bekleyenlere ansızın yaklaştı. Yürüyecek durumda olanlar bu sandaldaydı herhalde. Karşı kıyıdan gelen ve soluk soluğa bir hayvanın nefesini andıran düzensiz patırtılardan, bir çatana motorunu işletmekte güçlük çekildiği anlaşılıyordu.

Yürüyecek durumda olanlar arasında karaya ayak basan kişi, kolu askıda yaşlıca bir adamdı. Başında beyaz renkli ama kirli bir şapka, omuzlarının üstünde de bir kumaş parçası vardı. Askıda olmayan eliyle, kısa beyaz sakalını çekiştirip kaşıyordu. Çok belirgin bir İskoç aksanıyla kendini tanıttı: "Ben başmakinist Loder."

Scobie "Hoş geldiniz, Mr. Loder," dedi. "Lütfen eve buyurun. Birkaç dakika sonra doktor size bakar."

"Doktor gerekmez bana."

"Oturup dinlenin. Birazdan yanınıza gelirim."

"Doğru dürüst bir sorumlu memura rapor vermek istiyorum."

"Perrot, bu bayı eve götürebilir misiniz?"

"Ben bölge emniyet müdürüyüm," dedi Perrot. "Raporunuzu bana verebilirsiniz."

Başmakinist "Ne bekliyoruz öyleyse," dedi. "Gemi batalı nerdeyse iki ay olacak. Kaptan öldüğü için, bir yığın sorumluluğum var benim." Perrot ile başmakinist, eve giden yokuşu tırmanırken, İskoçyalının sesi bir dinamo düzeniyle çınlayıp duruyordu: "Geminin sahiplerine karşı sorumluyum ben."

Yürüyebilecek durumda olanların üçü daha karaya çıkmıştı. Nehrin karşı kıyısında, çatananın onarımı sürüyordu: Kesici bir aygıtın çatırtısı, maden şangırtısı, sonra yine düzensiz pat pat sesleri. Kurtulanlardan ikisi, bu çeşit felaketlerde

her zaman görülen sıradan kurbanlar, su borusu tamircilerini andıran yaşlıca adamlardı. Değişik soyadları olmasaydı, kardeş sanılabilirdi Forbes ile Newall. Hallerinden yakınmayan, yetkisiz adamlardı bunlar. Kendileri bir şey yapmazlar, ama başlarına bir şeyler gelirdi her zaman. Birinin ayağı ezilmişti, koltuk değneğiyle yürüyordu. Ötekisinin eli yazlık bir gömleğin yırtık parçalarına sarılıydı. Bir Liverpool sokağında birahanenin açılma saatini hiç umursamadan nasıl bekliyorlarsa, yaradılışlarından gelen bir umursamazlıkla, bu nehrin kıyısında da öyle durup bekliyorlardı. Onların peşinden, ayaklarına sivrisineklerden korunmak için çizmeler giymiş, gürbüz, kır saçlı bir kadın çıktı sandaldan.

Druce elindeki listeye baktı: "Adınız, Bayan? Mrs. Rolt musunuz siz?"

"Ben Mrs. Rolt değilim, Miss Malcott'ım."

"Eve buyrun. Doktor..."

"Doktor benimle uğraşacağına, çok daha ağır vakalar var, onlarla uğraşsın."

Mrs. Perrot "Belki biraz uzanmak istersiniz," dedi.

Miss Malcott her tümceden sonra ağzını sıkı sıkı kapayarak konuştu: "Aklımın kıyısından bile geçmez uzanmak. Hiç ama hiç yorgun değilim. Karnım aç değil. Sinirlerim bozuk değil. Yoluma devam etmek istiyorum."

"Nereye?"

"Lagos'a. Eğitim Dairesi'ne."

"Ne yazık ki, oraya varmanız bir hayli gecikecek."

"İki ay gecikti bile. Gecikmelere dayanamam. Bir an önce çalışmaya başlamalıyım." Miss Malcott başını havaya kaldırıp bir köpek gibi uludu ansızın.

Doktor yumuşak bir hareketle Miss Malcott'ın kolunu tuttu: "Sizi hemen oraya ulaştırmak için elimizden geleni yapacağız. Eve gelin de sağa sola telefon edelim."

"Elbette gelirim," dedi Miss Malcott. "Her şey yoluna girer telefonla."

Doktor, Scobie'ye döndü: "O iki adamı da eve gönderin sonradan. Durumları iyi. İsterseniz sorguya çekebilirsiniz onları."

Druce "O ikisini ben götürürüm," dedi. "Çatana gelebilir, onun için siz burada kalın Scobie. Ben Fransızca konuşmayı beceremem."

Scobie iskelenin parmaklığına oturup karşı kıyıya baktı. Sis dağıldığından kıyı yaklaşmış gibiydi. Dürbünle bakmadan da ayrıntıları görebiliyordu: Beyaz bir depo, toprak kulübeler, çatananın güneşle ışıldayan pirinç kısımları, yerli askerlerin kırmızı fesleri. Kendi kendine "Görüntü tıpkı böyle olabilirdi," diye düşündü. "Ve ben, Louise'ın bir sedyeyle getirilmesini bekleyebilirdim... Belki de beklemezdim." Biri, Scobie'nin yanına, parmaklığın üstüne ilişti. Ama Scobie başını çevirip ona bakmadı.

"Acaba ne düşünüyordunuz, efendim?"

"Louise'in sağ salim olduğunu düşünüyordum, Wilson."

"Ben de onu düşünüyordum, efendim."

"Neden bana hep efendim dersiniz, Wilson? Siz Emniyet'e bağlı değilsiniz ki bana efendim diyesiniz. Kendimi çok yaşlı görüyorum siz öyle dedikçe."

"Kusuruma bakmayın, Binbaşı Scobie."

"Louise size ne derdi?"

"Wilson derdi. İlk adımı sevmiyordu herhalde."

"Sanırım şu çatanayı sonunda işletebildiler Wilson. Ne olur, bana bir iyilik edin, doktora haber verin."

Sırtına kirli beyaz bir üniforma giymiş bir Fransız subayı çatananın pruvasında ayakta durmaktaydı. Scobie, bir erin attığı halatı yakalayıp iskeleye bağladı. Fransız subayını selamladı: "*Bonjour.*"

Fransız subayı da Scobie'ye selam verdi. Sol gözkapağı boyuna seğiren, canlılığını yitirmiş bir adamdı bu Fransız. İngilizce konuştu: "Günaydın. Size yedi sedyeli getirdim."

"Bana verilen rapora göre, dokuz sedyeli olmalı."

"Biri yolda, biri de dün gece öldü. Biri karasu humma-sından, öteki de... İngilizcem yeterli değil, yorgunluktan mı denir?"

"Bitkinlikten."

"Evet, tamam."

"İzin verirseniz, işçilerim gelip sedyeleri alacaklar." Scobie, sedyeleri taşıyacak olanlara döndü: "Çok yavaş. Çok yavaş davranın." Bunu söylemesine gerek yoktu. Beyaz ırk-tan hiçbir hastane hademesi, bir sedyeyi böylesine yumuşak hareketlerle kaldırıp taşıyamazdı. Scobie, Fransız subayına sordu: "Kıyıya çıkmak istemez misiniz? Ya da eve gelip bir kahve içmek?"

"Hayır. Kahve de istemem, sağ olun. Burada her şeyin yolunda gittiğinden emin olmak istiyorum sadece."

Yanına yanaşılmaz, terbiyeli bir adamdı Fransız subayı. Ne var ki, sol gözkapağı kuşkularını ve üzüntüsünü sürekli iletircesine, seğirip duruyordu hep.

"İngiliz gazeteleri var. Belki bir göz atmak istersiniz on-lara."

"Hayır, hayır, sağ olun. İngilizceyi çok zor okurum."

"Ama çok iyi konuşuyorsunuz."

"Konuşmak başka, okumak başka."

"Bir sigara buyurun."

"Sağ olun, istemem. Amerikan tütününden hoşlan-mam."

İlk sedye karaya çıkartıldı. Çarşaf, adamın çenesine kadar çekilmişti. Kaskatı, bomboş yüzüne bakıp sedyede yatanın yaşını kestirmenin yolu yoktu. Doktor sedyeyi karşılamak için yokuş aşağı indi. Sedyeyi taşıyanlara hükümetin dinlen-me evinin yolunu gösterdi, orada yataklar hazırlanmıştı.

Scobie, "Eskiden sizin kıyıya gelip, emniyet müdürünüz-le ava çıkardım," dedi. "Hoş bir adamdı. Adı Durand. Nor-mandiya bölgesinden."

"Artık buralarda değil o."

"Fransa'ya mı döndü?"

"Dakar'da hapiste." Fransız subayı çatananın pruvasına dikilmiş bir heykel gibi, hiç kıpırdamadan konuşuyordu. Ama gözü seğiriyordu boyuna. Sedyeler Scobie'nin önünden ağır ağır geçip yokuşa yöneldiler. Birinde on yaşlarında bir oğlan çocuğu vardı; yüzü ateşten yanıyordu, küçük bir dala benzeyen kolu battaniyenin kenarından sarkmaktaydı. Ötekisinde, kır saçları karmakarışık yaşlı bir kadın vardı; boyuna dönüyor, kıvranıyor, bir şeyler fısıldıyordu. Bir başkasında, kocaman burnu içkiden şişmişe benzeyen bir adam vardı; adamın sapsarı yüzünde, allı mavili bir tümsek gibiydi bu burun. Sedyeler birer birer yokuşa yöneldiler. Katırlar nasıl güvenle yere basarsa, sedyeleri taşıyanların ayakları da aynı güvenle yere basmaktaydı. Scobie, "Ya Père Brûle?" diye sordu. "İyi bir adamdı o."

"Geçen yıl karasu hummasından öldü."

"İzin alıp başka bir yere hiç gitmeden yirmi yıl burada kaldı, öyle değil mi? Onun yerini tutacak başka birini bulmak güç olacak."

"Hiç kimse onun yerini almadı." Fransız subayı döndü, adamlarından birine ters ters kısa bir emir verdi. Scobie, yaklaşmakta olan sedyeye bakar bakmaz başını çevirdi: Olsa olsa altı yaşlarında küçük bir kız vardı o sedyede. Derin ve sağlıksız bir uykuya dalmıştı. Dağınık sarı saçları terden nemliydi. Ağzı açıktı, dudakları kupkuru ve çatlaktı. Ispazmoza tutulmuşçasına sürekli ürperiyordu. "Korkunç," dedi Scobie.

"Korkunç olan nedir?"

"Bir çocuğun bu duruma gelmesi."

"Evet. Annesi de babası da öldü. Ama sorun yok. Çocuk da ölecek."

Scobie, yokuşu ağır ağır tırmanan sedye taşıyıcılarına baktı. Çıplak ayakları hafif hafif yere değiyordu. Scobie,

Peder Brûle'ün kıvrak zekâsı bile bu sorunu kolay kolay açıklayamazdı, diye düşündü. Sorun çocuğun ölümü değildi. Bunu açıklamanın gereği yoktu. Bunu başka bir nedene bağlamakla birlikte, paganlar bile, sevdiği kullarını Tanrı'nın genç yaşta öldürdüğünü anlamışlardı. Açıklığa kavuşturulması gereken asıl gizem, bu çocuğun ölmeden önce kırk gün kırk gece bir sandalda yaşamasına Tanrı'nın neden göz yumduğuydu. Tanrı'nın kullarına beslediği sevgiyle nasıl bağdaşabilecekti bu durum?

Scobie kendi yarattığını sevecek kadar insanca duyguları olan bir Tanrı'ya inanabilirdi ancak. Yüksek sesle sordu: "Nasıl oldu da yaşayabildi bunca gün?"

Fransız subayı üzüntüyle yanıt verdi: "Sandaldakiler ona baktılar elbette. Kendi paylarına düşen suyu ona verdiler çoğu zaman. Kuşkusuz saçma bir şeydi bu. Ama insan her zaman mantıklı olamaz ki... Ötekiler düşünecek bir şey buldular bu çocuk sayesinde." Çok dolaylı bir açıklamayı andırıyordu adamın söylediği. Kavranamayacak kadar belirsiz bir ipucuydu bu. Fransız subayı "İşte şu sedyedekini görünce de insanın tepesi atıyor," dedi.

Sedyedeki kızın yüzü bitkin olduğu için çirkinleşmişti. Elmacıkkemiklerini örten deri, gerile gerile nerdeyse çatlayacak hale gelmişti. Çok genç olduğunu gösteren tek şey, yüzünde bir tek kırışığının bulunmayışıydı. Fransız subayı "Gemiye bindiği sırada yeni evlenmişti," dedi. "Kocası öldü. Pasaportuna göre on dokuz yaşında. Belki yaşar. Görüyorsunuz, biraz gücü kalmış." Bir çocuğunki kadar zayıf kolları battaniyenin üstündeydi. Parmakları bir kitabı tutuyordu sıkı sıkı. Scobie, kupkuru parmağına bol gelen nikâh yüzüğünü gördü.

"Nedir bu kitap?"

Fransız subayı "*Timbres*," dedi. Sonra buruk buruk ekledi: "Herhalde hâlâ okuldaydı şu kahrolası savaş başladığı sırada."

Scobie, gözleri sıkı sıkı kapalı, elleri bir pul albümüne kenetlenmiş, sedyede taşınan bu kızın, hayatına nasıl girdiğini hiçbir zaman unutamadı.

III

Akşamüstü bir şeyler içmek için yeniden toplandılar, ama çok durgunlardı. Perrot bile, onları etkilemek amacıyla fıyaka yapmaktan vazgeçmişti artık. Druce "Ben yarın gidiyorum," dedi. "Siz de gelir misiniz, Scobie?"

"Gelirim herhalde."

Mrs. Perrot sordu: "İstediğiniz bilgiyi elde edebildiniz mi?"

"Gerekeni elde edebildim. O başmakinist iyi bir adammış. Kafasında her şey hazırdı. Öyle sürekli konuşuyordu ki, söylediklerini yazmaya vakit bulamayacaktım nerdeyse. Söyleyeceklerini bitirir bitirmez, adamcağız tükeniverdi. Meğer sorumluluk duygusuymuş onu ayakta tutan. Biliyor musunuz, onlar, yani yürüyebilecek durumda olanlar, tam beş gün yürümüşler buraya varabilmek için."

Wilson sordu: "Gemilerini koruyan savaş gemileri yok muydu?"

"Bir gemi kafilesiyle yola çıkmışlar, ama makineleri bozulmuş. Günümüzün kurallarını bilirsiniz: Arızalanan gemi beklenmez. On iki saat gecikmişler. Kafileye yetişmeye çalışırken pusuya düşmüşler. Onlara saldıran denizaltının komutanı denizaltısını suyun yüzüne çıkarmış, açıklamalarda bulunmuş. "Sizi yedeğe alırdım ama, beni avlayan savaş gemileri var," demiş. Böyle şeyler oluyor diye, hiç kimseyi pek ayıplayamazsınız aslında." "Böyle şeyler" derken, ağzı açık kız çocuğu ve pul albümünü tutan ince eller, Scobie'nin gözünün önüne geldi hemen. "Bir fırsat bulursa, doktor herhalde buraya uğrar," dedi.

Scobie'nin içi içine sığmıyordu, odaya sivrisinekler girmesin diye tel kafesle örtülü kapıyı dikkatle kapadı, verandaya çıktı. Bir sivrisinek vızıldayarak kulağına doğru yöneldi dakikasında. Sivrisinekler boyuna vızıldıyorlardı, ama saldırıya geçince sesleri sanki kalınlaşıyor, pike bombardımanı yapan uçakların çıkardıkları sesleri andırıyordu. Hastane olarak kullanılan yer aydınlıktı. Oradaki tüm acıların ağırlığı, Scobie'nin omuzlarına çöktü. Bir sorumluluktan kurtulur kurtulmaz, başka bir sorumluluğu yüklenmiş gibiydi. Gerçi insanların tümüyle paylaştığı bir sorumluluktu bu, ama Scobie bu düşünceyle avunamıyordu, çünkü zaman zaman, bu sorumluluğun bilincinde olan tek kişi kendisiymiş gibi geliyordu ona. Hiç kimsecikler aldırmayınca, bir tek kişinin bile başkalarının derdini dert edinmesi, Tanrı'nın tutumunu değiştirebilirdi.

Doktor basamakları çıktı, verandaya geldi. Omuzları kadar ezik bir sesle konuştu: "Merhaba Scobie. Geceleyin hava mı alıyorsunuz? Böyle bir yerde sağlıklı bir iş değil bu."

Scobie sordu: "Onlar nasıl?"

"Sanırım iki kişi daha ölecek. Belki de ancak bir kişi ölür."

"Ya kız çocuğu?"

Doktor kestirip attı: "Gün doğmadan ölecek."

"Kendinde mi?"

"Hiçbir zaman tam kendinde değil. Ara sıra babasını istiyor. Herhalde kendini sandalda sanıyor hâlâ. Annesiyle babasının öldüğünü ondan gizlemişler. Onların başka bir sandalda olduğunu söylemişler."

"Sizi babası sansa olmaz mı?"

"Hayır, benim gibi sakallı değilmiş babası."

"Öğretmen nasıl?"

"Miss Malcott mı? Paçayı kurtardı. Ona öylesine bol bromür verdim ki, yarına kadar eyleme geçemez. Yatıştırıcı bir ilaç gerekliydi kadıncağıza, ille bir şeyler yapmak istiyor.

Acaba sizin polis kamyonetinde yer var mı? Miss Malcott'ı buradan uzaklaştırmamız iyi olur."

"Kamyonette adamlarımız ve takım taklavatımızdan başka ancak Druce'la bana yer var. Kente varır varmaz, doğru dürüst taşıtlar göndeririz buraya. Yürüyebilecek durumda olanlar iyi mi?"

"Evet, idare ederler."

"Oğlan çocuğuyla yaşlı kadın?"

"Onlar da paçayı kurtarır."

"Kimdir o oğlan çocuğu?"

"İngiltere'de okuldaymış. Güney Afrika'da bulunan annesiyle babası, oraya gelirse daha güvende olacağını sanmışlar."

Scobie istemeye istemeye sordu: "Ya o genç kadın? Hani pul albümünü tutan?"

Neden olduğunu bilmiyordu ama aklından söküp atamadığı şey, o genç kadının yüzü değil de pul albümüydü. Pul albümü ve sanki bir kız çocuğu büyük bir kadın gibi giyinip kuşanmış izlenimini uyandıran, parmağa bol gelen o nikâh yüzüğü...

"Bilmem," dedi doktor. "Eğer bu gece yaşarsa, kurtulur belki."

"Ölesiye yorgunsunuz, değil mi? İçeri gidin de bir şeyler için."

"Evet. Sivrisineklerin beni yemelerini istemiyorum." Doktor verandanın kapısını açtı. Bir sivrisinek Scobie'nin ensesini soktu. Scobie kendini koruma zahmetine girişmedi. Ağır ağır, duraklaya duraklaya, doktorun geldiği yere yöneldi; basamakları indi, sert kayalık toprakta yürüdü. Ayakkabılarının altında taşlar yuvarlanıyordu. Pemberton'ı düşündü. Böylesine acı dolu bir dünyadan mutluluk ummak öyle saçmaydı ki! Scobie, gereksinimlerini en aza indirmişti: Fotoğrafları çekmecelere kapatmış, ölüleri aklından çıkarmıştı. Bir ustura kayışıyla bir çift paslanmış kelepçeden başka süs

eşyası yoktu. "Ama ne de olsa, insanın yine de gözü var, yine de kulağı var," diye düşündü. "Bana mutlu bir insanı gösterin, ben de onun ya bencil ve kötü olduğunu ya da tam bir bilinçsizlik içinde bulunduğunu göstereyim size."

Dinlenme evinin önünde durakladı. Bu berrak gecenin yıldızlarının, uzaklık, güvenlik ve özgürlük duygusu vermesi gibi; dinlenme evinin ışıkları da, içerdeki durumu bilmeyenlere akıllara sığmaz bir huzur duygusu verebilirdi. Scobie insan gerçekleri bilebilse, işin özüne, can damarı dediğimiz şeye varabilse, gezegenlere bile acır mı acaba, diye düşündü.

"Ne haber, Binbaşı Scobie?" Bunu soran, Pende'deki misyonerin eşiydi. Bir hastabakıcı gibi beyazlar giymişti. Çakmaktaşı renginde kır saçları, rüzgârda aşınmış toprakları andırıyordu. Ters ters sordu: "Seyretmeye mi geldiniz?"

"Evet." Scobie ne diyeceğini bilemiyordu. Huzursuzluğunu, aklından söküp atamadığı görüntüleri, sorumluluk ve acımaktan doğan o korkunç çaresizlik duygusunu Mrs. Bowles'a anlatamazdı.

Mrs. Bowles "İçeri buyrun," dedi. Scobie, bir çocuk gibi söz dinleyip kadının peşinden gitti. Dinlenme evinde üç oda vardı. Birincisine, yürüyecek durumda olanları yerleştirmişlerdi. Bol bol yatıştırıcı ilaç aldıkları için, sağlıklı bir yorgunluktan sonra dinlenircesine, rahat rahat uyumaktaydılar. İkincisine, sedyeyle gelen, ama yaşayabilecekleri umulanları koymuşlardı. Üçüncü oda küçüktü. İki yatak vardı burada. Bir paravanayla ayrılan bu yatakların birinde, ağzı kurumuş, altı yaşındaki kız çocuğu yatıyordu; ötekinde de, pul albümünü hâlâ bağrına basan genç kadın, baygın bir halde sırtüstü uzanmıştı. Küçük bir tabakta yanan kandilden ötürü, yatakların arasında cılız gölgeler vardı. Mrs. Bowles "Bir işe yaramak istiyorsanız, bir dakika burada kalın," dedi. "Ben dispansere gitmek istiyorum."

"Dispansere mi?"

"Yani mutfak kısmına. Elimizde ne varsa onunla idare etmek zorundayız."

Scobie üşüyor ve kendini garip hissediyordu. Omuzları ürperdi: "Sizin yerinize oraya ben gitsem, olmaz mı?"

"Saçmalamayın," dedi. Mrs. Bowles. "Siz ilaçtan ne anlarsınız ki? Birkaç dakika içinde dönerim. Çocuk fenalaşırsa, beni çağırın." Scobie düşünmeye vakit bulsaydı, burada kalmamak için bir bahane uydururdu, ama Mrs. Bowles çekip gitmişti bile. Scobie odadaki tek iskemleye çöktü. Çocuğa bakınca, başının çevresinde, on bir ya da on iki yaşlarında yapılan ilk ayinlerde kız çocuklarının başlarına koydukları beyaz tülü gördü. Cibinliğe vuran ışığın bir aldatmacasıydı bu, kendi zihninin bir aldatmacasıydı. Scobie elleriyle yüzünü kapadı, kız çocuğunu görmek istemedi. Çocuğu öldüğü sırada Afrika'daydı. Ölümünü görmediği, bu acıyı atlattığı için hep şükretmişti Tanrı'ya. Ama hiçbir şeyi atlatmanın yolu yoktu aslında. İnsan olabilmek için, ağu dolu kadehleri sonuna kadar içmek gerekiyordu. İnsan bir gün talihli olabilirdi, başka bir gün korkakça davranabilirdi, ama er geç üçüncü bir gün de çıkıyordu karşısına. Scobie, yüzü ellerinde, sessizce dua etti: "Ne olur Tanrım, Mrs. Bowles gelmeden bir şey olmasın." Çocuğun ağır ve düzensiz soluğunu duyuyordu. Çocuk bir yük taşıyarak, çabalaya çabalaya upuzun bir yokuşu tırmanmaktaydı sanki. O yükü çocuğun sırtından alıp taşıyamamak, insanlığa aykırı bir durumdu. Scobie annelerle babalar, Tanrı'nın günü ve yıllar yılı bunu duymaktalar, diye düşündü. Bense, birkaç dakikasına bile dayanamıyorum. Annelerle babalar, yaşadıkları sürece çocuklarının her an ağır ağır öldüğünü görüyorlar. Yeniden dua etti: "Tanrım, bu çocuğu koru. Ona huzur ver." Çocuğun soluğu durdu, tıkanır gibi oldu, sonra küçük kız korkunç bir çaba harcayarak yeniden solumaya başladı. Scobie, parmaklarının arasından bakınca, bu altı yaşındaki yüzün, çok ağır bir iş gören

bir adamın yüzü gibi, akıl almaz bir çabayla allak bullak olduğunu gördü. "Ona huzur ver, Tanrım," diye yakardı. "Ömrümün sonuna kadar benden huzurunu esirge, ama ona huzur ver." Scobie'nin ellerinden ter boşandı: "Tanrım, babamız..."

Hışırdayan küçücük bir ses "Baba," diye Scobie'nin sesini yankıladı. Scobie başını kaldırdı. Kan çanağına dönmüş mavi gözler ona bakmaktaydı. "İşte bunu görmeyeceğimi sanmıştım," diye düşünen Scobie, dehşete kapıldı. Mrs. Bowles'u çağırmak istedi ama, sesini yitirmiş gibiydi. Bu ağır sözcüğü, bu "baba" sözcüğünü yeniden söyleyebilmek için, çocuğun soluk soluğa olduğunu gördü. Yatağa yaklaştı. "Evet yavrucuğum," dedi. "Konuşma. Ben buradayım." Kandilin ışığı, Scobie'nin sıkı sıkı kapalı yumruğunu çarşafa yansıttı. Çocuğun gözü, bu yumruğun gölgesine ilişti. Gülme çabasıyla yüzü altüst oldu. Scobie elini indirdi. "Uyu, yavrucuğum," dedi. "Uykun var. Uyu." İçine özenle gömdüğü bir anı, su yüzüne çıktı. Scobie mendilini aldı, bir tavşan başının gölgesini küçük kızın yastığına düşürdü. "İşte tavşanın," dedi. "Onunla beraber uyu. Sen uyuyuncaya kadar yanında kalacak tavşan. Hadi, uyu." Scobie'nin yüzünden boşanan terde, gözyaşlarının tuzlu tadı vardı. "Uyu." Tavşanın kulaklarını bir aşağı bir yukarı, bir aşağı bir yukarı oynattı. Sonra, tam arkasında Mrs. Bowles'un alçak sesini duydu.

"Tamam, yeter," dedi Mrs. Bowles haşin bir tavırla. "Çocuk öldü."

IV

Ertesi sabah Scobie, gereken taşıtlar gelinceye kadar Pende'de kalacağını doktora bildirdi. Polis kamyonetindeki yerini Miss Malcott'a bırakıyordu. Miss Malcott'ı hareket halinde tutmak daha iyi olurdu; çünkü çocuğun ölümü yü-

zünden büsbütün fenalaşmıştı. Daha başkalarının da ölüp ölmeyeceği belli değildi. O gün, ele geçirebildikleri tek tabutla çocuğu gömdüler. Uzun boylu bir adam için yapılmıştı bu tabut. Ne var ki, böyle bir iklimde ölünün bir an önce toprağa verilmesi gerekiyordu. Cenaze dualarını Mr. Bowles okudu. Scobie törene gitmedi, ama Perrot'lar, Wilson ve birkaç mahkeme elçisi oradaydılar. Doktor dinlenme evinde uğraşıp duruyordu. Scobie oraya gideceğine, pirinç tarlalarında hızla yürüdü, tarım memuruyla sulama konusunu tartıştı, törenin yapıldığı yerden uzak durdu. Daha sonra, sulama olanakları konusunu tüketince, mağazaya gitti. Tüm o konserve kutularının arasında; reçel kutularının, çorba kutularının, tereyağı kutularının, bisküvi kutularının, süt kutularının, patates kutularının ve çikolata kutularının arasında, karanlıkta oturup Wilson'ın gelmesini bekledi. Ama Wilson gelmedi. Belki de cenaze herkesi fazlasıyla sarstığı için, bölge emniyet müdürünün evine dönmüşlerdi bir şeyler içmek üzere. Scobie iskeleye gidip denize açılan yelkenlileri seyretti. Yanı başında biri varmış gibi "Niçin bırakmadınız onu, boğulsun?" diye yüksek sesle konuştuğunun farkına vardı bir ara. Bir mahkemede elçisi ona yan yan bakınca, Scobie yokuş yukarı yürüdü.

Mrs. Bowles, dinlenme evinin önünde hava alıyordu. Belirli miktarda ilaç alırcasına, ciğerlerini havayla doldurduğu için gerçekten hava aldığını söyleyebiliriz. Orada durmuş, ağzını açıyor, kapıyor; soluk alıp soluk veriyordu.

Sert bir sesle "Merhaba," deyip, bir miktar ilaç daha aldı ve "Cenazeye gitmediniz mi, Binbaşı?" diye sordu.

"Gitmedim."

"Mr. Bowles'la ben cenazelere birlikte gidemeyiz. Ancak izinliyken gidebiliriz birlikte."

"Başka cenazeler de olacak mı?"

"Bir tane daha olacak bana kalırsa. Ötekiler iyileşecekler, zamanla."

"Hangisi ölüyor?"

"Yaşlı bayan. Dün gece fenalaşıverdi. Oysa iyileşmekteydi."

Acımasız bir rahatlama duygusuna kapıldı Scobie. "Oğlan iyi mi?" diye sordu.

"Evet."

"Ya Mrs. Rolt?"

"Tehlikeden henüz kurtulmadı, ama iyileşecek bence. Artık kendine geldi."

"Kocasının öldüğünü biliyor mu?"

"Evet." Mrs. Bowles, kollarını bir aşağı bir yukarı sallamaya başladı. Sonra altı kez parmaklarının ucuna kalktı. Scobie "Bir şeyler yapıp yardım etmek isterdim," dedi.

Mrs. Bowles, parmaklarının ucunda yükselerek sordu: "Yüksek sesle kitap okuyabilir misiniz?"

"Okuyabilirim herhalde. Evet."

"Oğlan çocuğuna kitap okuyun. Canı sıkılmaya başladı. Bu da iyi değil sağlığı açısından."

"Nereden kitap bulayım?"

"Bir yığın kitap var misyonerlerin evinde. Raflar dolusu kitap."

Herhangi bir işi görmek hiçbir şey yapmamaktan iyiydi. Scobie misyonerlerin evine gitti. Mrs. Bowles'un dediği gibi, bir yığın kitap buldu. Gerçi kitaplara pek alışık değildi ama bunların hasta bir çocuğun içini açacak türden olmadığını yine de anladı. Victoria çağının son döneminden kalma rutubetten küflenmiş ciltlerin *Misyonerlik Alanında Yirmi Yıl*, *Kaybolup Bulunan*, *Dar Yol*, *Misyonerin Uyarısı* gibi adları vardı. Bir ara misyonerlerin evi için bir çağrıda bulunulduğu, dini bütün evlerden arta kalan kitapların buraya gönderildiği belliydi. *İnsan Ruhunun Balıkçıları: John Oxenham'ın Şiirleri.* Scobie raftan gelişigüzel bir kitap aldı, dinlenme evine geri döndü. Mrs. Bowles "dispanser" dediği yerde ilaçları karıştırmaktaydı:

"Bir şey buldunuz mu?"

"Evet."

"Bu kitapların hepsine güvenebilirsiniz," dedi Mrs. Bowles. "Komite onları sansürleyip de gönderiyor buraya. Bize son derece uygunsuz kitaplar göndermeye kalkanlar var. Yani biz burda, örneğin roman okusunlar diye mi okumayı öğreteceğiz çocuklara?"

"Evet. Roman okusunlar diye öğretemezsiniz herhalde."

"Seçtiğinize bir bakayım."

Scobie, kitabın adını ancak o sırada görebildi: *Bantular Arasında Bir Piskopos.*

Mrs. Bowles "İlginç olsa gerek," dedi. Scobie "Evet," dedi ama kuşkuları vardı bu konuda.

"Çocuğun nerede olduğunu biliyorsunuz. Bir çeyrek saat okuyabilirsiniz ona. Daha fazla değil."

Yaşlı bayan, en dipteki odaya, kız çocuğunun öldüğü odaya götürülmüştü. İçkiden kızarmış ve şişmiş gibi bir burnu olan adam, Mrs. Bowles'un "Artık iyileşmeye yüz tutanlar koğuşu" dediği yere yatırılmıştı. Böylece ortadaki oda, oğlan çocuğuyla Mrs. Rolt'a verilmişti. Mrs. Rolt, yüzünü duvara çevirmiş, gözleri kapalı yatıyordu. Anlaşılan bir yolunu bulup, pul albümünü elinden koparmışlardı. Albüm yatağının yanında bir iskemlede duruyordu şimdi. Erkek çocuk, yaklaşan Scobie'ye ateşi yüksek olanların parlak ve akıllı gözleriyle baktı.

"Benim adım Scobie. Ya senin ki?"

"Fisher."

Scobie tedirgindi: "Mrs. Bowles sana kitap okumamı istedi."

"Sen necisin? Asker misin?"

"Hayır, polisim."

"Bir cinayet öyküsü mü bu?"

"Hayır, sanmam." Scobie, kitabı gelişigüzel açtı, piskoposun bir fotoğrafını gördü: Piskopos, ayinlerde giydiği kılıkla, teneke damlı küçük bir kilisenin önünde, kaskatı bir salon iskemlesine oturmuştu. Fotoğraf makinesine sırıtan Bantular, çepeçevre sarmışlardı piskoposu.

"Ben bir cinayet öyküsü isterdim. Sen bir cinayete karıştın mı hiç?"

"Gerçek bir cinayete, yani ipuçları ve kovalamalar olan bir cinayete karışmadım."

"Ne biçim cinayetlere karıştın öyleyse?"

"Hani insanlar kavga ederken bıçaklanırlar ya ara sıra..." Scobie, Mrs. Rolt'u rahatsız etmemek için alçak sesle konuşuyordu. Mrs. Rolt'un sıkı sıkı kapalı yumruğu çarşafın üstündeydi. Bir tenis topundan pek büyük değildi bu yumruk.

"Getirdiğin kitabın adı ne? Belki de okumuşumdur onu. Gemide *Hazine Adası*'nı okudum. Bir korsan öyküsü olsa, fena olmazdı. Bunun adı ne?"

Scobie güvensizlik içindeydi:

"*Bantular Arasında Bir Piskopos.*"

"Ne demek bu?"

Scobie derin bir soluk aldı: "Anlarsın ya, öykünün kahramanının adı Piskopos."

"Ama sen *bir* Piskopos dedin."

"Öyle dedim. Adı Arthur."

"Aptalca bir ad."

"Öyle, ama öykünün kahramanı da aptalca bir adam." Scobie gözlerini çocuktan kaçırırken, Mrs. Rolt'un uyumadığının farkına vardı ansızın. Mrs. Rolt gözlerini duvara dikmiş bakıyor, söylediklerini dinliyordu. Scobie kendini koyuverdi. "Öykünün gerçek kahramanları Bantular."

"Bantular kim?"

"Bantular, Batı Hint Adaları'na dadanmış, Atlantik Okyanusu'nun ortalarında tüm gemilere saldıran, ayrıca kana susamış korsanlar."

"Arthur Piskopos* onları kovalıyor mu?"

"Evet. Bu kitap detektif romanı da sayılabilir, çünkü Arthur Piskopos Britanya hükümetinin gizli bir hafiyesidir. Bantular onu tutsak alsınlar diye, sıradan bir gemici kılığına girip bir ticaret gemisinde çalışır. Bilirsin ya, Bantular sıradan gemicileri aralarına alabilirler. Ama eğer Arthur Piskopos bir subay olsaydı, onu denize atıp boğuverirlerdi nasılsa. Derken Arthur Piskopos, sırası gelince onları ele vermek amacıyla, Bantuların tüm gizli parolalarını, gizlendikleri yerleri ve yağma planlarını öğrenir."

Çocuk "Bu Arthur Piskopos, domuzun biri bana kalırsa," dedi.

"Öyledir. Derken Arthur Piskopos, Bantuların kaptanının kızına tutulur. İşte o zaman, aptalca duygusallaşır. Ama kitabın ancak sonunda olur bunlar. Biz oraya kadar varmayacağız. Ama bundan önce bir yığın çarpışma ve cinayet var."

"Fena değil bu kitap. Başlayalım."

"Güzel ama, Mrs. Bowles bugün çok az kalmamı söyledi. Onun için kitap konusunda sana bilgi verdim ancak. Yarın okumaya başlarız."

"Belki yarın burada olmazsın sen. Bakarsın bir cinayet ya da ona benzer bir şeyler oluverir yarın."

"Belki burada olmam ama, kitap burada. Mrs. Bowles'a bırakacağım, çünkü onun kitabı. Ama şu da var ki, Mrs. Bowles okursa, biraz değişebilir anlattıklarım."

Çocuk yalvardı: "Başla ne olur."

Hafif bir ses, öteki yataktan "Evet, başlayın," dedi. Ses öyle hafifti ki, eğer Scobie başını kaldırıp, ona bakan genç kadının aç yüzünde bir çocuğun gözleri kadar kocaman gözlerini görmeseydi yanıldığını sanırdı.

Scobie "Yüksek sesle hiç iyi okuyamam," dedi.

---

* Çocuk "piskopos" sözcüğünün soyadı olduğunu sanıyor. Scobie de bunu bozmuyor. (ç.n.)

Çocuk sabırsızlandı: "Haydi başla. Herkes okuyabilir yüksek sesle."

Scobie'nin gözü, kitabın ilk tümcesine ilişti: "Yaşamımın en iyi yıllarından otuzunu geçireceğim bu anakarayı ilk görüşümü hiç unutmam." Scobie ağır ağır konuşmaya başladı: "Bermuda'dan ayrılalı beri, o alçak, densiz, cehennem kazıntısı tekne peşlerini hiç bırakmıyordu. Kaptanın telaşlandığı besbelliydi, çünkü dürbünüyle boyuna gözlüyordu o garip tekneyi. Karanlık bastığı sırada, tekne hâlâ peşlerindeydi. Ve şafak sökerken ilk gördükleri şey yine bu tekne oldu. Arthur Piskopos, aradığım kişiyle, yani Bantuların önderi Karasakal'la ya da onun kana susamış yardımcısıyla karşılaşmak üzere miyim acaba, diye düşündü kendi kendine..." Scobie sayfayı çevirdi. Piskopos'un bir resmiyle karşılaşınca, bir an bocaladı. Piskopos, beyaz, spor giysiler giymişti. Boynunun çevresinde din adamlarına özgü yuvarlak yaka, başında da sömürgelerde giyilen beyaz mantar şapka vardı. Bir Bantuyla karşılıklı kriket oyunu oynamaktaydı.

"Devam et," dedi çocuk.

"Karasakal'ın yardımcısına, kudurgan öfkesinden ötürü Kaçık Davis derlerdi. Onun öfkesi tutunca, bir geminin tüm tayfası denizi boylardı. Kaptan Buller'ın bir felakete uğramaktan korktuğu belliydi, çünkü yelkenlerin hepsini fora etti ve o garip tekneden kurtulacak gibi oldu. Derken bir top ansızın gürledi ve topun mermisi, geminin burnunun yirmi yarda ötesinde sulara gömüldü. Dürbünüyle bakan kaptan Buller, Arthur Piskopos'a güverteden seslendi: 'Vay canına! Korsanların kurukafalı kara bayrağı!' Gemide Arthur'un sırrını, neyin peşinde olduğunu bilen tek kişi kaptan Buller'dı."

Mrs. Bowles çevik adımlarla içeriye girdi: "Tamam, bu kadar yeter. Bugün için bu kadar yeter de artar. Söyle bakalım, sana ne okudu, Jimmy?"

"Bantular arasında Piskopos."

"Hoşuna gitmiştir umarım."

"Yaman bir kitap."

Mrs. Bowles, Jimmy'yi beğendi: "Çok aklı başında bir çocuksun sen."

Öteki yataktan "Sağ olun," dedi bir ses. Scobie çekine çekine döndü, bu genç ve bitik yüze baktı. "Yarın yine okuyacak mısınız?"

Mrs. Bowles genç kadını azarladı: "Binbaşı Scobie'yi rahatsız etmeyin Helen. Limana geri dönmesi gerekiyor. Binbaşı Scobie orada olmazsa, herkes birbirini öldürür sonra."

"Siz polis misiniz?"

"Evet."

"Bizim kasabada bir polis tanımıştım eskiden..." Helen Rolt'un sesi söndü, uykuya gömüldü. Scobie bir an durdu, kızın yüzüne baktı. Bir falcının iskambil kâğıtları gibi, bu yüz de, su götürmez bir kesinlikle geçmişi gösteriyordu: Bir yolculuk, bir ölüm, bir hastalık okunuyordu bu yüzde. Bir fal daha açılırsa, gelecek de görülebilecekti belki. Scobie pul albümünü aldı, ilk sayfaya baktı: "Babasından on dördüncü doğum günü için Helen'a sevgilerle" yazılıydı orada. Albümün başka bir yerini açınca, Paraguay pullarını gördü. Cicili bicili ufak papağan resimleri vardı bu pullarda. Çocukların topladığı resimli pullardı bunlar. Dertlenen Scobie, ona yeni pullar bulmamız gerekecek, diye düşündü.

V

Dışarıda Wilson onu beklemekteydi: "Cenazeden beri sizi arıyorum, Binbaşı Scobie."

"Hayır işleriyle uğraşıyordum," dedi Scobie.

"Mrs. Rolt nasıl?"

"Kurtulacak diyorlar. Oğlan da."

"Ha evet, bir oğlan çocuğu da vardı." Wilson patikada duran bir taşı tekmeledi: "Size bir şey danışmak istiyorum, Binbaşı Scobie. Biraz endişeliyim."

"Evet?"

"Biliyorsunuz, buraya gelip mağazamızı denetledim. Bir de baktım ki, bizim mağaza yöneticisi ordudan mal satın almış: Kendi ihracatçılarımızdan alınmayan bir yığın konserve besin var orada."

"Ne yapacağınız belli değil mi? Kovun yöneticiyi."

"Eğer küçük hırsızı kullanarak büyük hırsızı ele geçirebilirsek, küçük hırsızı kovmak yazık olur. Ama bu sizin işiniz aslında. Onun için sizinle konuşmak istiyordum." Wilson durakladı. Yüzüne adeta bir sırrı açığa vuran acayip bir kızarıklık yayıldı.

"Mağaza yöneticisi bu malları Yusef'in adamından aldığını söylüyor," dedi.

"Bana kalırsa, doğrudur söylediği."

"Öyle mi?"

"Evet, öyle. Ne var ki, Yusef'in adamıyla Yusef aynı şey değildir. Yusef, kırsal bölgede mağazasına bakan bir adama sahip çıkmamanın çaresini kolayca bulur. Yusef suçsuzdur belki de. Pek olası olmamakla birlikte, olasılık dışı da değildir onun suçsuz olması. Sizin tanık olduğunuz durum da bunu gösteriyor: Mağaza yöneticinizin ne haltlar karıştırdığını yeni öğrendiniz siz de."

Wilson sordu: "Eğer kesin kanıtlar bulunursa, Yusef hakkında dava açılır mı?"

Yürümekte olan Scobie durdu: "Ne dediniz?"

Wilson yüzü kızararak bir şeyler mırıldandı. Sonra, Scobie'yi şaşkınlığa uğratan bir kinle zehrini döktü: "Söylentilere göre, Yusef'i koruyanlar varmış."

"Siz burada yeterince kaldınız. Söylentilerin gerçeklere uymadığını bilmelisiniz artık. "

"Kentin her bir yanına yayıldı bu söylentiler."

"Bunları çıkaran Tallit'tir. Belki de Yusef'in kendisidir."

"Beni yanlış anlamayın," dedi Wilson. "Bana karşı çok iyi davrandınız. Mrs. Scobie de çok iyi davrandı. Ama Tal-

lit'in papağanı herkesin zihnini kurcalıyor. Yusef, Tallit'in kentten atılmasını istediği için onu yalan yere suçladı, diyorlar."

"Evet, ben de duydum bunu."

"Yusef'le sizin birbirinizin evine gittiğiniz söyleniyor. Bu yalan elbette, ama..."

"Yalan değil, doğru. Sağlık müfettişiyle de görüşürüz, ama gerekirse onu mahkemeye vermeme engel olmaz görüşmemiz..." Scobie ansızın durakladı. "Size karşı kendimi savunmak niyetinde değilim, Wilson."

"Neler söylendiğini bilmeniz daha iyi olur, diye düşünmüştüm," dedi Wilson.

"İşiniz için fazla gençsiniz, Wilson."

"İşim için mi?"

"İşiniz her neyse, fazla gençsiniz o iş için."

Wilson ikinci kez Scobie'yi şaşırttı. Sesi çatlayarak bağırdı birdenbire: "Ah, çekilmez bir adamsınız siz! Öylesine namuslusunuz ki, yaşamaya hakkınız yok sizin!" Wilson'ın kıpkırmızı yüzü alev alev yanıyordu. Öyle utanıyor, öyle öfkeleniyor, kendini öyle hor görüyordu ki dizleri bile kızarıyordu nerdeyse.

Scobie "Bir şapka giyseniz daha iyi olur Wilson," demekle yetindi.

Bölge emniyet görevlisinin eviyle dinlenme evi arasındaki taşlı patikada karşı karşıya duruyorlardı. Altlarındaki pirinç tarlaları ışık içindeydi. Onları seyretmek isteyen herhangi bir kişinin gözünden kaçmalarının yolu olmadığının farkındaydı Scobie. Wilson "Benden korktuğunuz için Louise'i gönderdiniz," dedi.

Scobie tatlı tatlı güldü: "Bütün bunlar güneş yüzünden, Wilson. Sadece güneş yüzünden. Yarın sabah unuturuz bunları."

"Louise dayanamadı sizin o ahmak, o akılsız... Siz bilemezsiniz Louise gibi bir kadının neler düşündüğünü."

"Bilemem herhalde, Wilson. Hiç kimse neler düşündüğünü başkasının bilmesini istemez ki."

Wilson "Onu öptüm o akşam," dedi.

"Sömürgelere özgü bir spordur öpüşmek, Wilson." Scobie delikanlının damarına basmak istememişti. Sabahleyin bir şey olmamış gibi davranabilmeleri için, bu tatsız durumu geçiştirmek istemişti sadece. "Güneş çarptı Wilson'a," diyordu kendi kendine. On beş yıldır kaç kez görmüştü insanların böyle hallere girdiğini.

"Siz ona layık değilsiniz," dedi Wilson.

"İkimiz de layık değiliz ona."

"Onu göndermek için gereken parayı nereden buldunuz? İşte ben bunu öğrenmek isterdim. Pek fazla bir şey kazanmıyorsunuz. Bunu biliyorum. Sömürge Bakanlığı Kayıtları'ndan öğrendim bunu." Delikanlı böylesine saçmalamasaydı, Scobie ona kızabilirdi. Sonunda da dost olurlardı. Ama Scobie'nin kılının kıpırdamaması, Wilson'ı çileden çıkardı. "Bunları yarın konuşuruz," dedi. Scobie. "O çocuğun ölümü hepimizi altüst etti. Eve gelin de bir şeyler için." Delikanlının yanından geçip yürümek istedi. Wilson, Scobie'nin yolunu kesti. Yüzü al al, gözleri yaşla dolu bir Wilson'dı bu. Öylesine ileri gitmişti ki, artık daha da ileri gitmekten başka çaresi yoktu sanki. Wilson'ın gittiği yolun dönüşü yoktu. "Bilin ki, gözüm sizde," dedi Wilson.

Bu sözün saçmalığı şaşkına döndürdü Scobie'yi.

"Çok dikkatli davranın," dedi Wilson. "Sen de, Mrs. Rolt da..."

"Tanrı aşkına, Mrs. Rolt'un ne ilgisi var bu işle?"

"Neden kente dönmediğini, neden hastaneye dadandığını bilmiyor muyum sanki... Bizler cenazedeyken, sen sinsi sinsi sıvıştın, hemen hastaneye koştun..."

"Siz gerçekten çıldırmışsınız Wilson," dedi Scobie.

Wilson ansızın çöktü. Gözle görülmeyen, kocaman bir el sanki onu ikiye katlayıvermişti. Başını elleri arasına alıp ağladı.

"Güneş yüzünden," dedi Scobie. "Hep güneş yüzünden. Gidin, biraz uzanın." Scobie, kendi şapkasını başından çıkardı, Wilson'ın başına geçirdi. Wilson parmaklarının arasından Scobie'ye –gözyaşlarını gören adama– kinle baktı.

İKİNCİ KISIM

I

Tam bir karartma olması için, canavar düdükleri bitmez tükenmez gözyaşları gibi yağan yağmurun altında hazin hazin ulumaktaydı. Evde hizmet eden yerliler mutfak bölümüne koşuştular, ıssız çalı çırpılıklarda gizlenen bir şeytandan korunmak istercesine, kapıyı kilitlediler. Yağmur, limanın damlarını hiç durmadan, ağır ağır ezmekteydi. Yılın şu günlerinde birilerinin saldırıya geçebilmesi akıl almaz bir şeydi. Hele Vichy bölgesindeki hummadan bunalmış bitkin, yenik adamların bunu yapmaları, büsbütün akıldışıydı. Ne var ki, yiğitçe bir tek eylem, neyin olası olup olmadığı konusundaki düşüncelerimizi allak bullak edebilirdi.

Hava yağmurluk giymek için fazla sıcak olduğundan Scobie elinde kocaman çizgili şemsiyesiyle, sırılsıklam karanlığa daldı. Oturduğu yerin çevresinde dolandı: Hiçbir yerden ışık sızmıyordu, mutfağın panjurları kapalıydı. Yağmurdan ötürü, Kreol evleri görünmez olmuştu. Yolun öteki tarafındaki park yerinde bir fener ışıldadı. Ama Scobie seslenir seslenmez, fener sönüverdi. Sönmesi bir rastlantıydı; çünkü bir çekiçle vururcasına damlara inen yağmurun gürültüsü içinde Scobie'nin sesini duymanın yolu yoktu. Daha yukarılarda, Cape Station'da, orduevinin ışıkları denize doğru ıslak ıslak yayılmaktaydı. Ne var ki, bu ışıklardan so-

rumlu tutulamazdı Scobie. Ordu kamyonlarının farları da, tepelerin kıyılarında bir sıra boncuk gibi parlıyordu, ama bu da başkasının işiydi.

Park yerinin arkasındaki yolda, oluklu madenden yapılı silindir biçiminde konutlar vardı. Nissen kulübesi denilen küçük memurların oturduğu bu konutların birinde, ansızın bir ışık yandı. Bir gün önce burası boş olduğuna göre, yeni bir konuk taşınmış olmalıydı buraya. Scobie, arabasını garajdan çıkarmayı düşündü. Ne var ki, bu Nissen kulübesi ancak iki yüz metre kadar uzaktaydı. Oraya doğru yürüdü. Yola, damlara, şemsiyeye inen yağmurun sesinden başka hiçbir ses duyulmuyordu. Ancak canavar düdüklerinin gittikçe azalan iniltisi kulağında bir iki saniye daha titreşti. Daha sonraları Scobie, ömrü boyunca mutluluğun sınırına böylesine yaklaşmadığını düşündü: Karanlıkta, yağmurun altında yapayalnız olmanın; sevgiden de, acıma duygusundan da arınmış olmanın sağladığı mutluluktu bu.

Scobie bir tüneli andıran kara damda yağmurun gürültüsünü bastırmak için, Nissen kulübesinin kapısına gümbür gümbür vurdu. Ancak iki kez vurduktan sonra kapı açıldı. İçerideki aydınlık gözlerini kamaştırdı bir an. "Sizi rahatsız ettim, kusuruma bakmayın," dedi. "Işıklarınızdan biri dışarıya sızıyor."

Bir kadın sesi duydu: "Bağışlayın beni. Dikkatsiz davrandım..."

Scobie'nin gözleri görmeye başladı. Ama bir an için, yoğun duygularla anımsadığı bu yüze bir ad takamadı. Sömürgede herkesi tanırdı. Dışarıdan gelen biriydi bu... bir nehir... sabahın erken saati... can çekişen bir çocuk... "Ha, sizi hastanede sanıyordum. Siz Mrs. Rolt değil misiniz?"

"Evet. Siz kimsiniz? Tanıyor muyum sizi?"

"Polisten Binbaşı Scobie'yim ben. Sizi Pende'de görmüştüm."

"Kusuruma bakmayın. Pende'de olup bitenleri hiç anımsamıyorum."

"Işığınızı düzelteyim mi?"

"Elbette. Buyrun."

Scobie içeri girdi, perdeleri sıkı sıkı kapattı, masanın üstünde duran bir lambanın yerini değiştirdi. Nissen kulübesi bir perdeyle ikiye bölünüyordu. Bir yanda bir yatakla uydurma bir tuvalet masası, öteki yanda da bir masayla bir iki iskemle vardı. Yılda beş yüz sterlinden az kazanan küçük memurlara böyle derme çatma birkaç eşya bağışlıyordu hükümet. Scobie, "Sizi pek iyi ağırlamamışlar bana kalırsa," dedi. "Keşke haberim olsaydı. Bir yardımda bulunabilirdim." Helen Rolt'a dikkatle baktı: Genç yüzü bitkindi, saçları ölü gibiydi... Bedenine büyük gelen pijamanın biçimsiz kıvrımları içinde yok oluyordu sanki. Nikâh yüzüğü parmağına hâlâ bol geliyor mu diye kızın eline baktı. Yüzük yoktu parmağında.

Helen Rolt "Herkes bana çok iyi davrandı," dedi. "Mrs. Carter nefis bir yer yastığı verdi bana."

Scobie çevresine bakındı. Helen Rolt'un kişisel bir eşyası yoktu ortada. Bir resim yoktu, bir kitap yoktu, ufak bir süs eşyası yoktu. Scobie, bu kızın denizden ancak kendini ve bir pul albümünü getirebildiğini anımsadı o zaman.

Helen Rolt telaşla sordu: "Tehlike var mı?"

"Tehlike mi?"

"Canavar düdükleri..."

"Ha, hiçbir tehlike yok. Alarm vermek için sadece. Aşağı yukarı ayda bir canavar düdüklerini duyarız. Ama hiçbir şey olmaz." Scobie yine uzun uzun baktı Helen Rolt'a: "Sizi hastaneden bu kadar çabuk taburcu etmeselerdi keşke. Daha altı hafta bile olmadı..."

"Ben çıkmak istedim hastaneden. Tek başıma kalmak istiyordum. Hastanede beni boyuna görmeye geliyorlardı."

"Evet... Ben de gideyim artık. Unutmayın, bir şey isterseniz hemen şuracıktayım; park yerinin hemen ötesinde, bataklıktaki iki katlı beyaz evdeyim."

"Yağmur bitinceye kadar kalmaz mısınız?"

Scobie, "Yağmur eylül ayına kadar süreceğine göre, kalmasam daha iyi olur," deyince, Helen Rolt, gülme alışkanlığını unutmuş, kasılmış dudaklarıyla gülümsedi.

"Yağmurun gürültüsü korkunç."

"Birkaç haftada alışırsınız bu gürültüye. Tren yolu yanında oturmaya alıştığınız gibi. Ama alışmanıza da gerek yok. Çok yakında sizi anayurda gönderirler. On beş gün sonra bir gemi var."

"Bir şey içmek ister misiniz? Mrs. Carter, yer yastığıyla beraber bir şişe cin verdi bana."

"Öyleyse size yardım edeyim de, şu cini içelim." Helen Rolt cini ortaya çıkarınca, Scobie şişenin nerdeyse yarı yarıya boş olduğunu gördü.

"Misket limonunuz var mı?" diye sordu.

"Yok."

"Size hizmet edecek bir adam vermiş olmalılar?"

"Verdiler ama, ondan ne isteyeceğimi bilemiyorum. Ortalarda hiç görünmüyor nasılsa."

"İçine bir şey katmadan mı içtiniz bu cini?"

"Yoo, ben cine dokunmadım. Bana hizmet eden şişeyi devirmiş. Yani öyle söyledi."

Scobie, "Yarın onunla konuşurum ben," dedi. "Buz kasanız var mı?"

"Var ama, o adam bana buz bulamıyormuş." Helen Rolt bir iskemleye çöktü. "Beni aptal sanmayın. Nerede olduğumu anlayamıyorum bir türlü. Böyle bir yerde bulunmadım hiç."

"Nereden geliyorsunuz?"

"Bury St. Edmunds'dan. Suffolk'tan. Sekiz hafta önce oradaydım."

"Yoo, hayır, orada değildiniz. Sekiz hafta önce cankurtaran sandalındaydınız. "

"Doğru. Sandalı unuttum."

"Sizi böyle yapayalnız hastaneden atmamaları gerekirdi."

"Ben iyiyim. Yatağını başka bir hastaya vermek zorundaydılar. Mrs. Carter evinde bana yer bulacağını söyledi. Ama ben tek başıma olmak istiyordum. Doktor istediğini yapın dedi onlara."

Scobie "Mrs. Carter'la kalmak istememenizi anlıyorum," dedi. "Bana git deyin, hemen gideyim."

"Tehlike geçti işareti verilinceye kadar kalsanız daha iyi olur. Biraz sinirliyim." Kadınların dayanıklılığına öteden beri şaşıp kalırdı Scobie. Şimdi biraz sinirli olduğunu söyleyen kadın, kırk gün kırk gece bir cankurtaran sandalında kalmış, ama yine de yaşamanın yolunu bulmuştu. Scobie, başmakinistin verdiği rapordaki ölümleri düşündü: Üçüncü kaptan ve iki denizci ölmüştü; bir ateşçi deniz suyu içip çıldırmış, kendini suya atarak boğulmuştu. Durum gerginleşince, erkekler yıkılıp gidiyordu hep. Şimdi ise, bir yastığa yaslanırcasına, güçsüzlüğüne yaslanıyordu bu kadın.

Scobie sordu: "İleride ne yapacağınızı hiç düşündünüz mü? Bury'ye geri dönecek misiniz?"

"Bilmem. Belki bir iş bulurum."

"Herhangi bir işte çalıştınız mı hiç?"

Helen Rolt, başını çevirdi, doğruyu söyledi: "Hayır. Okuldan çıkalı bir yıl oldu ancak."

"Size herhangi bir şey öğrettiler mi?" Scobie, Helen Rolt'un her şeyden fazla konuşmaya gereksinmesi olduğunu düşünüyordu. Konuştukları saçma sapan da olsa, hiçbir amacı olmasa da, konuşması gerekiyordu. Tek başına kalmak istediğini sanıyordu. Ama bunun bir nedeni vardı: Kendisine yakınlık gösterilirse, korkunç bir sorumluluk altına girecekti. Böyle bir çocuk, bir kadın gibi –kocası neredeyse

gözleri önünde boğulan bir kadın gibi– davranabilir miydi? Lady Macbeth'in rolünü oynamasının yolu olmadığı gibi, bunun da yolu yoktu. Mrs. Carter, Helen Rolt'un beceriksizliğini hoş göremezdi. Mrs. Carter elbette biliyordu bu durumda bir kadının nasıl davranması gerektiğini; çünkü Mrs. Carter, bir kocayla üç çocuğu toprağa vermişti.

Scobie düşünceye dalmışken, Helen Rolt'un sesini duydu: "Okulda en başarılı olduğum şey basketboldu."

"Bedeniniz jimnastik öğretmeni olmaya pek uygun değil, bana kalırsa. Ama sağlığınız yerine gelirse, uygun olur belki de."

Scobie'nin hiç beklemediği bir şey oldu: Kız ansızın konuşmaya başladı. Sanki Scobie, farkına varmadan, gizli bir parola kullanmış, kapalı bir kapının açılıvermesini sağlamıştı. Söylediği sözcüklerden hangisinin parola görevini gördüğünü bilmiyordu. Belki de "jimnastik" sözcüğüydü işe yarayan; çünkü şimdi Helen Rolt hemen basketboldan söz etmeye başladı. (Scobie, Mrs. Carter bu kızla cankurtaran sandalında geçirdiği kırk günü ve üç hafta birlikte yaşadığı kocasını konuşmuştur herhalde, diye düşündü.) Helen Rolt, "İki yıl okul takımındaydım," dedi. Öne doğru eğilmiş, heyecanla konuşuyordu. Çenesini eline almış, kemikli dirseğini kemikli dizine dayamıştı. Sıtmaya karşı alınan Atabrin ilacının ve güneşin henüz sarartmadığı beyaz teniyle, denizde arındıktan sonra karaya vurmuş bir kemik parçasını anımsattı Scobie'ye. "Ondan bir yıl önce de ikinci takımdaydım. Okulda bir yıl daha kalsaydım, takımın başına geçecektim. 1940'ta Roedean'i yendik, Cheltenham'la da berabere kaldık."

Scobie bir yabancının yaşantısına duyulan yoğun merakla, gençlerin yanılıp sevgi sandıkları merakla dinliyordu. Elinde bir cin kadehi, yağmur yağarken orada oturuyordu. Yaşının verdiği güven içindeydi. Helen Rolt, okulunun Seaport'un hemen arkasındaki yüksek meralar bölgesinde olduğunu anlattı, Fransızca öğretmenlerinin adı Mademoiselle

Dupont'du; berbat bir huyu vardı o kadının. Müdireleri, İngilizceyi nasıl rahatça okursa, Yunancayı da aynı rahatlıkla okurdu. Vergilius'u...

"Ben Vergilius'un Latince yazdığını sanırdım öteden beri."

"Ha, tamam. Homeros demek istemiştim. Yunan ve Latin klasikleri dersinde pek başarılı değildim."

"Başarılı olduğunuz bir şey var mıydı basketboldan başka?"

"Bana kalırsa, basketboldan sonra en başarılı olduğum şey matematikti. Ama trigonometriyi hiç beceremiyordum." Yazları Seaport'a gidip, deniz banyosu yaparlarmış. Her cumartesi, yüksek yerlerdeki otlaklara pikniğe giderlermiş. Ara sıra midilli atlarına binip, av köpeklerinin tavşanları kovalaması oyununu oynarlarmış. Bir kez de, bir bisiklet gezintisinde, felaket bir durum olmuş; bunu oralarda duymayan kalmamış: Kızlardan ikisi, sabahın ancak birinde okula dönmüş. Scobie ağır cin bardağını elinde çevirerek, içmeden büyülenmiş gibi dinliyordu. Canavar düdükleri alarının geçtiğini haber verdi, ama ikisi de bunun farkına varmadılar. Scobie sordu: "Peki, tatillerde Bury'ye mi geri dönüyordunuz?"

Helen Rolt'un annesi on yıl önce ölmüş. Babası bir din adamıymış, katedralde görevi varmış. Angel Hill'de çok küçük bir evde otururlarmış. Ama Helen'ın Bury'den fazla okulda mutlu olduğu anlaşılıyordu; çünkü boyuna okul konusuna geri dönüyor, beden eğitimi öğretmeninden söz ediyordu. Bu öğretmenle adaşmışlar, yani onun da adı Helen'mış. Son sınıftaki kızların hepsi korkunç bir *schwarmerei** besliyormuş öğretmene. Helen Rolt, çok bilmiş haller takınıp, bu eski tutkusuna gülüyordu şimdi. Artık büyüdüğünün, evli bir kadın olduğunun –daha doğrusu bir ara evli bir kadın olduğunun– tek belirtisi de buydu Scobie'ye göre.

---

* (Alm.) Meftunluk. (e.n.)

Anlattıklarını birdenbire kesip, "Amma da saçma size bütün bunları anlatmam," dedi.

"Hoşlanıyorum bunları dinlemekten."

"Bana hiç sormadınız şeyi... Biliyorsunuz neyi..."

Scobie aslında biliyordu cankurtaran sandalında olup bitenleri, çünkü raporu okumuştu. Herkese tam ne kadar su verildiğini biliyordu: Günde iki kez bir fincan su. Yirmi birinci günden sonra, yarım fincana inmişti bu. Ölenlerden ötürü biraz su arttığı için, kurtarılmadan yirmi dört saat öncesine kadar, günde iki kez o yarım fincan suyu içebilmişlerdi. Scobie, Seaport'taki okul yapılarının arkasında, basketbol totem direğinin arkasında, kabaran zalim denizi görüyordu. Dalgalar, cankurtaran sandalını bir kaldırıyor bir indiriyor, bir kaldırıyor bir indiriyordu. "Okuldan ayrılınca, çok üzüldüm... Temmuz sonuydu. İstasyona varıncaya kadar ağladım takside." Scobie ayları saydı: Temmuzdan nisana dokuz ay eder. Bir çocuğun dölyatağında kaldığı süre. Ama doğa doğa bir kocanın ölümü doğmuştu dokuz ay sonra. Atlantik Okyanusu'nun, bir batığı itercesine, onları upuzun, yamyassı Afrika kıyılarına itmesi doğmuştu. Gemicinin kendini sandaldan denize atması doğmuştu doğa doğa... Scobie, "Bu anlattıklarınız daha ilginç," dedi. "Öteki durumu az çok tahmin ediyorum."

"Amma da konuştum. Biliyor musunuz, bu gece uyuyabileceğim herhalde."

"Uyumuyor muydunuz?"

"Hastanede her bir yanımda soluk alıyorlardı. Hastalar yatakta dönüyor, soluyor, homurdanıyorlardı. Işıklar sönünce, tıpkı... biliyorsunuz..."

"Rahat rahat uyursunuz burada. Hiçbir şeyden korkmanıza gerek yok. Görev başında bir bekçi var her an. Onunla konuşurum."

"Bana karşı öyle iyi davrandınız ki," dedi Helen Rolt. "Mrs. Carter ve ötekiler de iyi davrandılar." Candan, ço-

cuksu, bitik yüzünü kaldırıp Scobie'ye baktı: "Sizden öyle hoşlanıyorum ki..."

Scobie ağır ağır konuştu: "Ben de sizden hoşlanıyorum." Uçsuz bucaksız bir güven duygusu içindeydi ikisi de. Dosttular, dosttan başka bir şey olamazlardı hiçbir zaman. Aralarında aşılmaz engeller vardı: Ölen bir koca, yaşayan bir karı, din adamı olan bir baba, Helen adını taşıyan bir beden eğitimi öğretmeni ve yıllara dayanan deneyim vardı. Birbirleriyle konuşurken dikkatli davranmalarına gerek yoktu.

"İyi geceler," dedi Scobie. "Albümünüze birkaç pul getireceğim yarın."

"Albümümü nereden biliyorsunuz?"

"Bilmek benim işim. Ben polisim."

"İyi geceler."

Scobie akıl almaz bir mutluluk içinde evine döndü. Ne var ki, şimdi duyduğunu mutluluk saymayacaktı daha sonraları. Yağmurun altında, karanlıkta, yapayalnız buraya gelirken gerçekten mutlu olduğunu düşünecekti ileride.

II

Scobie sabahın sekiz buçuğundan on birine kadar küçük bir hırsızlık olayıyla uğraştı; sorguya çekilecek altı tanık vardı ve her birinin söylediklerinin bir tek kelimesine bile inanmıyordu. Avrupa'da, buna benzer durumlarda, inanılan sözler de vardır, inanılmayanlar da. Gerçekle yalan arasında tahmini bir çizgi çizmek olanaklıdır. Hiç olmazsa *cui bono** ilkesi bir ölçüde işe yarayabilir. İşlenen suç hırsızlıksa, sigorta edilmiş bir mal da söz konusu değilse, bir şeyin çalındığını ileri sürmek yanlış olmaz. Ama bu sömürgede, böyle bir suçlama ileri sürmenin, yalanla gerçek arasında bir çizgi çizmenin yolu yoktur. Scobie kuşku götürmez bir gerçeğin küçük

* (Lat.) Bu suçu işlemek kime yarar sağlar. (e.n.)

bir kırıntısını gün ışığına çıkarabilmek çabası içinde sinir nöbetlerine tutulan polis memurları tanımıştı burada. Sonunda bir tanığa el kaldıran, yerli basında rezil edilen, ya sakata çıkarılıp anayurda gönderilen ya da başka bir yere atananlar da vardı bunların arasında. Bu yüzden kimileri, azgın bir kin duymuşlardı kara derililere karşı. Ama burada ömrünün on beş yılını geçiren Scobie, tehlikeli aşamaları çoktan geride bırakmıştı. Yalanların keşmekeşi içinde yolunu yitirirken, kendilerine yabancı gelen bir adalet türünü böylesine basit bir yöntemle işlemez hale getiren bu adamlara karşı olağanüstü bir sevecenlik duymaktaydı artık.

Sonunda, o gün yapacağı soruşturmalar bitti, bürosu boşaldı. Scobie çekmeceden bir deste kâğıt çıkardı, teri emmesi için bileğinin altına bir kurutma kâğıdı koydu, Louise'e mektup yazmaya hazırlandı. Mektup yazmakta güçlük çekerdi öteden beri. Belki de polis olarak eğitildiği için, karşısındakinin yüreğine su serpmek amacıyla olsa bile bir yalan yazıp altına imzasını atamazdı hiçbir zaman. Doğruyu söylemek zorunda olduğundan, ancak bazı şeyleri eksik yazarak Louise'in yüreğine su serpebilirdi. İşte bu yüzden *Sevgilim* sözcüğünü yazdıktan sonra, eksik yazmaya hazırlandı şimdi. Onu özlediğini yazamazdı ama, rahat olduğunu apaçık belirten bir şeyler yazmaması da gerekirdi: *Sevgilim, mektubum yine kısa olacağı için, kusuruma bakma. Mektup yazmakta pek becerikli olmadığımı bilirsin. Üçüncü mektubunu, yani Durban'dan ayrıldığını, kentin dolaylarında Mrs. Halifax'ın bir arkadaşıyla bir hafta kalacağını bildiren mektubu dün aldım. Burası sessiz sedasız. Dün gece alarm verildi: Amerikalı bir pilot, bir musur balığı sürüsünü denizaltı sanmış meğer. Yağmurlar başladı elbette. Son mektubumda sana sözünü ettiğim Mrs. Rolt hastaneden taburcu edildi; park yerinin arkasındaki Nissen kulübelerinden birine yerleştirildi. Yolcu gemisinin gelmesini bekliyor. Onun rahat etmesi için elimden gele-*

ni yapacağım. Çocuk henüz hastanede, ama kurtuldu sayılır. Bundan başka yazılacak haber yok galiba. Tallit işi sürüncemede, bir sonuca bağlanabileceğini sanmam. Ali, geçenlerde iki diş çektirdi. Ortalığı öyle bir telaşa verdi ki! Onu arabayla hastaneye götürmek zorunda kaldım. Kendi kendine gideceği yoktu. Scobie durakladı. Şimdi yazacağı son sevecen sözleri sansürcülerin (yani Mrs. Carter ile Calloway'in) okumalarından hiç mi hiç hoşlanmıyordu: *Kendine iyi bak, sevgilim. Beni de merak etme. Sen mutlu olduğun sürece, ben de mutluyum. Dokuz ay sonra, iznimi alırım, beraber oluruz.* Scobie, "Hiç aklımdan çıkmıyorsun," diye yazacaktı. Ne var ki, altına imzasını atabileceği bir söz değildi bu. Bunun yerine *her gün sık sık aklıma geliyorsun* diye yazdı. Sonra mektubu nasıl imzalayacağını düşündü. Louise'in hoşuna gideceğini bildiği için, istemeye istemeye "Ticki" imzasını attı. Ticki'n... Başka bir mektubu anımsayıverdi o an; iki üç kez düşlerine giren "Dicky" imzalı mektubu...

Çavuş içeriye girdi, odanın ortasına kadar yürüdü, fiyakalı bir dönüş yaparak Scobie'yle yüz yüze geldi, bir selam çaktı. Çavuş bunları yaparken, Scobie zarfa adresi yazacak kadar vakit buldu. "Söyle, çavuş."

"Emniyet genel müdürü sizi görmek istiyor efendim."

"Peki."

Emniyet genel müdürü yalnız değildi. Sömürge bakanının terli yüzü hafifçe parlıyordu loş odada. Onun yanında, Scobie'nin şimdiye kadar hiç görmediği, uzun boylu, kemikli bir adam oturmaktaydı. Son on gündür limana bir gemi uğramadığına göre, bu adam uçakla gelmiş olmalıydı. Bedenine fazla bol gelen biçimsiz üniformasının üzerinde emanet gibi duran, albaylık rütbesini belirten nişanlar vardı.

"İşte Binbaşı Scobie, Albay Wright." Emniyet müdürünün üzüntülü ve sinirli olduğu belliydi. "Oturun, Scobie," dedi. "Şu Tallit işini görüşüyorduk." Yağmur yüzünden oda

kararmış, havasız kalmıştı. "Albay Wright, bu iş için Cape Town'dan geldi."

"Cape Town'dan mı, efendim?"

Emniyet müdürü bir çakıyla oynayarak bacaklarını kımıldattı. "Albay Wright M.I.5'in temsilcisidir," dedi.

Sömürge bakanı öyle hafif bir sesle konuştu ki ne dediğini duymak için herkes başını eğmek zorunda kaldı: "Başından sonuna kadar tatsız bir iş." Emniyet müdürü, dinlemediğini belli edercesine, yazı masasının kenarını yontmaya koyuldu. Sömürge bakanı "Bana kalırsa," dedi, "polis... şey... öyle davranmamalıydı... Danışmadan, öyle davranmamalıydı..."

Scobie "Elmas kaçakçılığını durdurmak bize düşer, benim bildiğim kadarıyla," dedi.

Sömürge bakanı belli belirsiz duyulan yumuşak sesiyle "Bulunan elmasların değeri yüz sterlin bile etmiyor," dedi.

"Biz ancak o elmastan bulabildik."

"Tallit'in tutuklanması için yeterince kanıt yoktu, Scobie."

"Tallit tutuklanmadı. Sorguya çekildi."

"Avukatları zorla karakola götürüldüğünü söylüyorlar."

"Avukatları yalan söylüyorlar. Herhalde farkındasınız bunun."

Sömürge bakanı Albay Wright'a döndü: "Anlıyorsunuz değil mi, nelerle uğraştığımızı. Katolik Suriyelilere bakılacak olursa, onlar ezilmiş bir azınlık. Polis de Müslüman Suriyelilerden rüşvet yiyor."

Scobie "Bunun tam tersini de söyleyebilirlerdi," dedi. "Polisin Katolik Suriyelilerden para yediğini de söyleyebilirlerdi. O zaman durum da daha beter olurdu. Çünkü parlamento Katoliklerden fazla Müslümanlardan hoşlanır."

Scobie, bu toplantının gerçek amacını hiç kimsenin açıklamadığını seziyordu. Emniyet müdürü olup bitenlerle ilgilenmediğini belirtircesine yazı masasından yongalar yontuyor, Albay Wright ise omuzlarını koltuğa dayamış, hiçbir şey söylemeden oturuyordu.

Sömürge bakanı "Şahsen ben öteden beri..." diye söze başladı, sonra yumuşak sesi anlaşılmaz mırıltılara boğulup sustu. Parmaklarıyla bir kulağını tıkayan, bozuk bir telefondan ses duymaya çalışır gibi başını yana eğen Wright, onun ne dediğini anlamıştı belki de.

Scobie "Söylediklerinizi duyamadım," dedi.

"Ben öteden beri Yusef'in değil, Tallit'in doğruyu söylediğine inanırım diyordum."

Scobie "Siz burada ancak beş yıl kaldınız da ondan," dedi.

Albay Wright birden araya girdi: "Siz burada kaç yıl kaldınız, Binbaşı Scobie?"

"On beş yıl."

Albay Wright, ne düşündüğünü belirtmeden, homurdanmakla yetindi.

Emniyet müdürü yazı masasının köşesini yontmaktan vazgeçip çakısını tek bir hareketle masanın üstüne sapladı. "Albay Wright, bilgi kaynağınızı öğrenmek istiyor, Scobie," dedi.

"Bilgi kaynağımın Yusef olduğunu biliyorsunuz efendim." Wright ve sömürge bakanı yan yana oturmuş, gözlerini ona dikmişlerdi. Scobie kendini geri çekti, başını eğip bir sonraki hamleyi bekledi. Ama o hamle gelmedi. Dobra dobra söylediği sözü açıklamasını, ayrıntılar vermesini beklediklerini biliyordu. İstediklerini yaparsa, bunu bir güçsüzlük itirafı olarak yorumlayacaklarını da biliyordu. Sessizlik gittikçe dayanılmaz bir hal aldı, bir suçlama gibiydi. Scobie, ondan aldığı borç konusunda emniyet müdürüne bilgi vermek niyetinde olduğunu Yusef'e haftalar önce söylemişti. Gerçekten böyle bir niyeti var mıydı, yoksa blöf mü yapmıştı, anımsamıyordu şimdi. İş işten geçmişti, tek bildiği şey buydu artık. Tallit'e karşı soruşturma açmadan önce vermesi gerekirdi o bilgiyi. Sonradan yapılacak bir şey değildi bu. Fraser en çok sevdiği şarkıyı ıslıkla çalarak, büronun arka-

sındaki koridordan geçti. Büronun kapısını açıp, "Kusura bakmayın efendim," dedi. Sonra, arkasında sıcak bir hayvanat bahçesi kokusu bırakarak, kapıyı yine kapattı, çekildi. Yağmurun mırıltısı sürüp gidiyordu. Emniyet müdürü çakıyı sapladığı yerden çıkarıp yeniden masanın kenarını yontmaya başladı. Bu olup bitenlere ilgi duymadığını bir kez daha açık seçik belirtiyordu sanki. Sömürge bakanı gırtlağını temizleyip "Yusef," diye yineledi.

Scobie, evet dercesine başını salladı.

Albay Wright sordu: "Yusef'i güvenilir bir adam mı sayıyorsunuz siz?"

"Elbette ki güvenilir bir adam saymıyorum efendim. Ama insan elde edebildiği bilgiye göre davranmalı. Yusef'in verdiği bilgi de bir dereceye kadar doğru çıktı."

"Hangi dereceye kadar doğru çıktı?"

"Elmaslar söylediği yerdeydi. "

Sömürge bakanı "Yusef'ten çok bilgi edinir misiniz?" diye sordu.

"Ondan ilk kez bilgi edindim."

Sömürge bakanı bir şeyler söyledi ama Scobie, Yusef adı dışında ne dediğini duyamadı:

"Ne dediğinizi duyamıyorum efendim."

"Yusef'le ilişkiniz var mı diyordum."

"Bunun ne demek olduğunu anlayamadım."

"Onu sık sık görür müsünüz?"

"Son üç ayda onu üç kez... Hayır, dört kez gördüm."

"İş için mi?"

"Hep iş için değil. Bir defasında arabası bozulmuştu, onu evine götürdüm. Bir defasında, Bamba'da sıtmaya tutulduğum sırada beni görmeye geldi. Bir defasında da..."

Emniyet müdürü "Sizi sorguya çekmiyoruz Scobie," dedi.

"Bu beyler beni sorguya çekiyorlar sanmıştım efendim."

Albay Wright üst üste attığı uzun bacaklarının durumu-

nu değiştirip ayaklarını yan yana koydu: "Ötekilerden vazgeçip, bir tek soru soralım size: Sizin suçlamalarınıza karşı, Tallit de polisi suçluyor, sizi suçluyor, Binbaşı Scobie. Yusef'in size para verdiğini söylemek istiyor. Yusef size para verdi mi?"

"Hayır efendim, Yusef bana hiçbir şey vermedi." Henüz yalan söylemek zorunda kalmadığı için, garip bir biçimde içi rahatladı Scobie'nin.

Sömürge bakanı "Eşinizi Güney Afrika'ya gönderecek kadar paranız vardı elbette," dedi. Scobie iskemlesine yaslandı, hiçbir şey söylemedi. Odada onun ağzından çıkacak sözleri bekleyen garip bir sessizlik olduğunun farkına vardı yine.

Sömürge bakanı sabırsızlandı: "Yanıt vermiyorsunuz."

"Soru sorduğunuzu bilmiyordum. Yine söylüyorum: Yusef bana bir şey vermedi."

"Sakınmalı o adamdan, Scobie."

"Siz de burada benim kadar uzun zaman kalırsanız, bakanlığa konuk olarak gelemeyecek adamlarla polisin ilişki kurmak zorunda olduğunu anlarsınız belki."

"Sinirlenmesek daha iyi olmaz mı?"

Scobie ayağa kalktı: "Gidebilir miyim, efendim? Eğer bu bayların benimle işi bittiyse... Biriyle buluşmam gerek." Alnı ter içindeydi, yüreği öfkeyle çarpıyordu. Asıl şimdi dikkatli olmalıydı. Boğanın böğründen kanların aktığı, kırmızı kumaş parçasının sallandırıldığı andı bu.

Emniyet genel müdürü "Mesele yok, Scobie," dedi.

Albay Wright "Sizi rahatsız ettiğim için beni bağışlayın," dedi. "Bana bir rapor gönderdiler. Bu işi resmiyete dökmek zorunda kaldım. Sonuçtan çok memnunum."

"Sağ olun, efendim."

Ne var ki, Albay Wright bu yatıştırıcı sözleri söylediği sırada iş işten geçmişti bile: Scobie'nin gözleri, sömürge bakanının nemli yüzünden başka hiçbir şeyi göremiyordu artık.

Sömürge bakanı yavaşça konuştu: "Ölçülü olmasını bilmeli, işte bu kadar."

Scobie, emniyet genel müdürüne döndü: "Eğer beni yarım saat içinde isterseniz efendim, Yusef'in yanında olacağım. Beni oradan çağırırsınız."

III

Eninde sonunda bir yalan söylemeye zorlamışlardı onu: Yusef'le buluşmaya söz vermemişti. Ne var ki, Yusef'le biraz konuşsa, fena olmazdı yine de. Tallit işini yasal açıdan aydınlığa kavuşturamazdı ama, merak ettiği bazı şeyleri öğrenebilirdi belki de. Yağmur sileceği çoktandır işlemediği için arabasını ağır ağır sürerken, Bedford Oteli'nin önünde şemsiyesini açmaya uğraşan Harris'i gördü:

"Sizi alabilir miyim? Aynı yöne gidiyoruz."

Harris'in o anlamsız yüzü, yağmurdan ve coşkudan parlamaktaydı: "Müthiş şeyler oluyor. Sonunda bir ev verdiler bana."

"Kutlarım."

"Yani tam bir ev değil. Sizin oralardaki kulübelerden biri. Ama bir yuva hiç olmazsa. Onu başkasıyla paylaşacağım ama yine de bir yuva."

"Kiminle paylaşacaksınız?"

"Wilson'ı istiyorum ama, o Lagos'a gitti bir iki haftalığına. Allah kahretsin kaypak herifi, tam onu istediğim sırada tüyüverdi! İkinci heyecan verici olay da şu: Wilson da ben de Downham'a gitmişiz meğer!"

"Downham'a mı?"

"Downham okuluna yani. Wilson yokken, odasına gittim mürekkep almak için. Orada, masasının üstünde eski *Downhamlılar* dergisini gördüm. "

"Amma da rastlantı!" dedi Scobie.

"Biliyor musunuz gerçekten müthiş şeyler oldu bugün. Dergiyi karıştırırken, en son sayfada şu yazıyı gördüm: Eski Downhamlılar Birliği'nin sekreteri, irtibatı kopardığımız aşağıda adı yazılı mezunlarla ilişki kurmak istiyor. Listenin ortalarına doğru, koskocaman harflerle basılmış kendi adımı görmeyeyim mi! Buna ne dersiniz?"

"Ne yaptınız kendi adınızı görünce?"

"Büroya varır varmaz, üstünde 'çok acele' yazılı olanlar bir yana, telgrafları bile açmadan, hemen oturup bir mektup yazdım. Ama sonradan farkına vardım ki, sekreterin adresini unutmuşum. Onun üzerine dönüp dergiyi aldım. Büroma uğrayıp yazdığım mektubu okumak ister miydiniz acaba?"

"Gelirim ama, uzun zaman kalamam." Elder Dempster Şirketi'nin binalarında, kimsenin istemediği küçük bir odayı Harris'e büro olarak vermişlerdi. Eskiden hizmetçilerin yattıkları küçük odalara benziyordu bu büro. Odada soğuk su akan tek musluklu ilkel bir lavabo ve bir gazocağı bulunması yüzünden, bu benzerlik ayrıca göze çarpıyordu. Lavaboyla bir lombozdan büyük olmayan pencere arasına, üstüne bir yığın telgraf dağılmış bir masa sıkıştırılmıştı. O küçük pencereden rıhtım ve körfezin kül rengi kırışık suları görülüyordu. Evrak rafında *Ivanhoe*'nun okullarda okunan kısaltılmış bir nüshası ve yarım somun ekmek vardı. "Her şey karmakarışık, kusura bakmayın," dedi Harris. "Buyrun, oturun." Ama odada boş iskemle yoktu.

Harris masasının üstündeki telgrafları evirip çeviriyordu: "Nereye koydum şu mektubu? Ha, şimdi aklıma geldi." *Ivanhoe*'yu açtı, içinden katlanmış bir kâğıt çıkardı. Çok kaygılıydı: "Bu bir taslak sadece. Yazdıklarımı derleyip toplayacağım elbette. Wilson gelinceye kadar postalamasam daha iyi olur bence. Ondan da söz ediyorum ne de olsa."

Scobie mektubu okudu: *Sayın Sekreter, bir rastlantı sonucu, eski bir Downhamlının, E. Wilson'ın (1923-1928) odasında eski* Downhamlılar *dergisinin bir nüshasını bul-*

dum. Ne yazık ki, uzun yıllardan beri eski okulumla ilişkimi kesmiştim. Benimle ilişki kurmaya çalıştığınızı öğrenince, hem çok sevindim hem de azıcık suçlu hissettim kendimi. "Beyaz insanların mezarı" denilen bu yerde neler yaptığımı biraz merak edersiniz belki. Ama telgrafları sansür etmek görevinde çalıştığım için, size işim konusunda da fazla bilgi veremeyeceğimi anlarsınız. Hele savaşı bir kazanalım, o zaman anlatırım bunları. Şimdi yağmur mevsimindeyiz. Öyle bir yağıyor, öyle bir yağıyor ki! Çok sıtma var ortada. Ama ben ancak bir kez hastalandım, E. Wilson'a ise hiçbir şey olmadı şimdilik. Küçük bir evde onunla birlikte oturuyoruz. Böylece bu vahşi ve uzak yerlerde bile, eski Downhamlılar birlik halinde. İki kişilik Downhamlı bir takım kurduk, birlikte ava çıkıyoruz. Ama avlaya avlaya hamamböceklerini avlıyoruz ancak (Ha! Ha! Ha!). Eh, şimdilik mektubuma bir son verip, savaşı kazanmak işiyle uğraşmalıyım biraz. Oldukça eski bir tayfadan bütün eski Downhamlılara selamlar.

Scobie başını kaldırınca, Harris'in kaygılı ve utangaç bakışıyla karşılaştı. Harris sordu: "Ne dersiniz? Bu mektup iyi oldu mu acaba? 'Sayın Sekreter' demek konusunda kuşkuluyum biraz."

"Çok güzel yazmışsınız bana kalırsa."

"Tabii bilirsiniz pek iyi bir okul değildi Downham. Pek mutlu da değildim orada. Hatta kaçmıştım bir gün."

"Ama şimdi yakaladılar sizi."

"İnsanı düşündüren bir durum bu, değil mi?" Harris'in kan oturmuş gözleri yaşla doldu. Kül rengi sulara dik dik baktı: "Okulda mutlu olanlara gıpta ederdim öteden beri."

Scobie, Harris'i avuturcasına konuştu: "Ben de pek hoşlanmamıştım okuldan."

"Yaşama mutluluk içinde başlamak, sonrası için de çok önemli olsa gerek. Mutluluk bir alışkanlık haline gelemez mi o zaman?" Harris evrak rafından ekmeği aldı, çöp sepetine attı: "Şu odaya çekidüzen vermeye niyetlenirim hep."

"Ben gitmeliyim artık, Harris. Size ev vermelerine çok sevindim. Eski Downhamlılar işine de."

Harris yüksek sesle düşünüyordu: "Acaba Wilson mutlu muydu okulda?" Evrak rafından *Ivanhoe*'yu aldı, koyacak bir yer aradı ama bulamadı. Kitabı aldığı yere geri koydu. "Herhalde mutlu değildi orada," dedi. "Olsaydı, buralara düşer miydi hiç?"

IV

Scobie sömürge bakanını adam yerine koymadığını göstermek istercesine, arabasını Yusef'in kapısının tam önünde bıraktı. Kâhyaya "Efendini istiyorum," dedi. "Yolu biliyorum."

"Efendim evde değil."

"Öyleyse onu beklerim."

Kâhyayı bir yana itip içeriye girdi. Ev, birbirini izleyen küçük odalara bölünmüştü. Genelevlerde olduğu gibi, odaların her biri kanepeler, yastıklar, üstüne içki konulan alçak sehpalarla, hep aynı biçimde döşenmişti. Scobie perdeleri aça aça birinden ötekine geçti, nerdeyse iki ay önce dürüstlüğünü yitirdiği küçük odaya vardı sonunda. Oradaki minderde Yusef uyumaktaydı.

Yusef beyaz kanvas pantolonuyla sırtüstü yatıyor, ağır ağır ve sıkıntıyla soluyordu. Yanı başındaki sehpanın üstünde bir bardak vardı. Scobie bardağın dibinde beyaz tanecikler gördü. Yusef, bromürlü bir ilaç almıştı. Scobie, Yusef'in yanına oturup bekledi. Pencere açıktı ama, yağmur bir perde çekilmişçesine havasız bırakıyordu odayı. Belki sırf bu havasızlıktan ötürü bir sıkıntı bastı Scobie'nin içine. Belki de cinayetin işlendiği yere döndüğü için duymaktaydı bu sıkıntıyı. Kendi kendine suçsuz olduğunu söylemesi bir işe yaramıyordu. Sevgi duymadan evlenen bir kadın gibiydi: Bir otel odası kadar kişilikten yoksun bu odada bir zina işlendiğini anımsamak zorunda kalıyordu.

Pencerenin tam üstündeki bozuk oluktan, bir musluktan akarcasına sular boşalıyordu. Biri mırıltı, biri de fışkırma halinde, yağmurun iki sesi birden duyulmaktaydı böylece. Scobie gözleri Yusef'e dikili, bir sigara yaktı. Bu adama karşı kin duyamıyordu. Yusef'in onu bilinçli olarak ve etkin bir biçimde tuzağa düşürmesi gibi, o da Yusef'i bilinçli olarak ve etkin bir biçimde tuzağa düşürmüştü. İkisi de istemişlerdi bu birleşmeyi. Scobie'nin gözlerindeki yoğun dikkat, bromürün sisini deldi belki de; çünkü şişman bacakları minderde kıpırdayan Yusef homurdandı, yan yatıp yüzünü Scobie'ye doğru çevirdi, derin derin uyurken "Sevgili dostum," diye fısıldadı. Scobie odaya baktı yeniden. Ne var ki, borç almak konusunda görüşmeye geldiği sırada bu odayı iyice incelemişti nasılsa. Hiçbir şey değişmemişti. Rutubet yüzünden kılıfları lime lime olmaya yüz tutmuş, mor ipekten aynı biçimsiz yastıklar, aynı mandalina rengi perdeler... Mavi sifonlu soda şişesi bile yer değiştirmemişti. Cehennemdeki eşyalar gibi, ölümsüz bir hali vardı her şeyin. Yusef okumasını bilmediği için kitap rafı yoktu odada, yazmasını bilmediği için de yazı masası yoktu. Kâğıt bulunamazdı bu odada, çünkü kâğıt işine yarayamazdı Yusef'in. Onun Romalıları andıran o kocaman kafasının içine yazılıydı her şey.

"Ha... Binbaşı Scobie..." Yusef'in açılan gözleri, Scobie'nin gözlerini aradı. Bromürle bulanan gözlerini odaklamakta zorlanıyordu. "Günaydın, Yusef." Scobie ilk kez güç bir durumda yakalamıştı onu. Yusef ilaçlı uykusuna yine dalacak gibi oldu bir ara. Sonra bir çaba göstererek dirseğine dayandı, başını kaldırdı.

"Tallit konusunda sana bir çift söz söyleyecektim, Yusef."

"Tallit mi... Kusuruma bakmayın, Binbaşı Scobie."

"Tallit ve elmaslar konusunda."

Yusef, zorluk çekerek, yarı uykuda bir adamın sesiyle konuştu: "Elmas diye çıldırıyorlar." Kafasını sallayınca, te-

pesindeki bir tutam ak saç havalandı. Kararsız eli, spreyli şişeye doğru uzandı.

"Tallit'i suçlu göstermek için bir dalavere çevirdin mi, Yusef?"

Yusef, sehpanın ucundaki sifonlu şişeyi bromürlü bardağı devirerek kendine doğru çekti. Sodalı su fışkırarak yüzüne gözüne ve dört yanını saran mor ipeklere de sıçradı. Sıcak bir günde duşun altına girip rahatlayan, içi açılan bir adam gibi, göğüs geçirdi. "Ne var Binbaşı Scobie, fena bir şey mi oldu?"

"Tallit mahkemeye verilmeyecek."

Yusef sürüne sürüne denizden çıkmaya çalışan yorgun bir adamı andırıyordu; ne var ki, kabaran dalgalar peşinden geliyordu. "Kusuruma bakmayın, Binbaşı Scobie, bir süredir iyi uyuyamıyorum," dedi. Yusef başını içinde bir şeylerin tıngırdayıp tıngırdamadığını anlamak için boş bir kutuyu sallarcasına, düşüne düşüne, bir aşağı bir yukarı salladı.

"Tallit'le ilgili bir şey mi söylüyordunuz, Binbaşı Scobie?" diye sordu ve bir kez daha açıkladı: "Depo sayımı yüzünden bu durumdayım. Bütün o rakamlar... Üç dört mağaza... Her şey kafamda olduğu için, bana kazık atmaya kalkıyorlar."

Scobie biraz önce söylediğini tekrarladı: "Tallit mahkemeye verilmeyecek."

"Ziyanı yok. Günün birinde fazla ileri gidecektir nasıl olsa."

"Onlar senin elmasların mıydı, Yusef?"

"Benim elmaslarım mı? Sizin benden kuşkulanmanızı istiyorlar, Binbaşı Scobie."

"Tallit'in adamına sen mi rüşvet verdin?"

Yusef elinin tersiyle yüzündeki sodalı suyu sildi: "Elbette ben verdim, Binbaşı Scobie. Böylece bilgi edinebildim."

Scobie'nin karşısında artık güç durumda değildi Yusef. Kollarıyla bacakları kanepeye hâlâ tembel tembel yayılıp kaldığı halde, o koskocaman kafası sallana sallana bromür-

leri silkip atmıştı. "Yusef, ben senin düşmanın değilim. Sana karşı sempati besliyorum."

"Siz böyle söyleyince, yüreğim öyle bir çarpıyor ki, Binbaşı Scobie." Yusef, yüreğinin nasıl çarptığını göstermek istercesine, gömleğini çekip bağrını açtı. Göğsündeki çalı gibi kara kıllar arasında, küçük sodalı su dereleri akıyordu. "Fazla şişmanım," dedi Yusef.

"Sana güvenmek isterim, Yusef. Bana doğruyu söyle. Senin miydi, yoksa Tallit'in miydi o elmaslar?"

"Size her zaman doğruyu söylemek istiyorum Binbaşı Scobie. Elmaslar Tallit'indir demedim hiçbir zaman."

"Senin miydi?"

"Evet, Binbaşı Scobie."

"Beni öyle aptal yerine koydun ki, Yusef! Burada bir tanığın olsaydı seni kıstırırdım."

"Ben sizi aptal yerine koymak istemedim, Binbaşı Scobie. Tallit'in buradan uzaklaştırılmasını istiyorum. Herkes için daha hayırlı olur onun buradan uzaklaşması. Suriyelilerin böyle iki cepheye bölünmeleri iyi bir şey değil. Eğer aralarında birlik olsaydı, siz bana gelip derdiniz ki: Yusef, hükümet, Suriyelilerin şunu ya da bunu yapmasını istiyor. O zaman ben de size 'İstediğiniz yapılacak,' diyebilecek durumda olurdum."

"Elmas kaçakçılığı da bir tek kişinin elinde olurdu o zaman."

Yusef, canından bezmişçesine yakındı: "Aman hep elmaslar, elmaslar, elmaslar... Binbaşı Scobie, şunu bilin ki, bir tek yılda en küçük mağazamdan bile üç yılda elmaslardan kazandığım paranın fazlasını kazanıyorum... Elmas işinde ne kadar çok rüşvet vermek gerektiğini anlayamazsınız siz."

"Tamam, Yusef. Ben artık senden bilgi edinmeyeceğim. İlişkimiz böylece sona erdi. Her ay borcumun faizini sana gönderirim elbette." Scobie, kendi sözlerinde tuhaf bir gerçekdışılık sezdi; mandalina rengi perdeler orada kıpırtısız

duruyordu. Öyle yerler vardır ki, insan hiçbir zaman uzaklaşıp kurtulamaz. Yusef'in odasının perdeleriyle yastıkları tavan arasında bir yatak odasıyla, mürekkep lekeli küçük bir yazı masasıyla, Ealing'de dantelalarla süslü bir kilise mihrabıyla birleşiyordu. Scobie'nin bilinci kaldığı sürece bu eşyalar da kalacaktı yerli yerinde.

Yusef, ayaklarını yere indirdi, dimdik oturdu. "Binbaşı Scobie, ben küçük bir şaka yapmıştım, fazla önemsediniz bu şakamı," dedi.

"Hoşça kal, Yusef, sen fena bir adam değilsin ama, yine de hoşça kal diyorum sana."

Yusef içtenlikle konuştu: "Yanılıyorsunuz, Binbaşı Scobie. Ben fena bir adamım. Şu kapkara yüreğimde iyi olan tek şey size karşı duyduğum dostluk. Vazgeçemem ondan. Her zaman dost kalmalıyız."

"Ne yazık ki, olamaz Yusef."

"Beni dinleyin, Binbaşı Scobie. Sizden hiçbir şey istemiyorum. Tek istediğim şey, belki karanlık bastıktan sonra, hiç kimse görmezken, bana ara sıra gelmeniz, benimle konuşmanız. Bundan başka hiçbir şey istemiyorum. Ancak bunu istiyorum sizden. Tallit üstüne masallar uydurmayacağım artık. Hiçbir şey söylemeyeceğim size. Burada oturacağız spreyli soda ve içki şişesiyle..."

"Ben aptal değilim, Yusef. Herkesin bizi dost sanmasının senin çok işine yarayacağını da biliyorum. Sana yardımcı olacak değilim bu konuda."

Yusef parmağını kulağına sokup, sodalı suyu çıkardı. Scobie'yi utanma nedir bilmeyen soğuk gözlerle süzdü. Belleğinde taşıdığı rakamlar konusunda ona kazık atmaya kalkan mağaza yöneticilerine de böyle bakıyor olmalı diye düşündü Scobie. "Binbaşı Scobie bizim küçük iş anlaşmamızı emniyet müdürüne anlattınız mı? Yoksa bir blöf müydü anlatacağım demeniz?"

"Anlatıp anlatmadığımı git kendin sor ona."

"Sormaya niyetim var. Kalbim kırıldı, acı içinde. Emniyet müdürüne gidip, ona her şeyi söylememi ille istiyor."

"Kalbinin buyruklarını her zaman yerine getirmelisin, Yusef."

"Benim paramı aldığınızı, Tallit'in tutuklanmasını birlikte tasarladığımızı ona söyleyeceğim. Yaptığımız pazarlığa uymadığınız için, sizden öç almaya geldiğimi söyleyeceğim." Yusef, kasvetli bir sesle, bir kez daha "Öç almaya" derken, Romalı kafasını şişman göğsüne doğru eğdi.

"Söyle. Canının istediğini yap, Yusef. Bu iş bitti artık." Ne var ki, Scobie, canla başla oynadığı halde, bu sahnenin gerçek olduğuna inanamıyordu. Sevdalı bir çiftin kavgasına benziyordu bu sahne. Scobie, ne Yusef'in tehditlerine inanıyordu ne de kendi umursamazlığına. Böyle vedalaşıp ayrılacaklarına bile inanmıyordu. Mor ve portakal rengi odada olup bitenler, her yanıyla birbirine benzeyen koskocaman bir geçmişin parçası olamayacak kadar önemliydi. Yusef başını kaldırıp konuşunca, Scobie hiç şaşmadı. Yusef "Elbette ki gitmeyeceğim emniyet genel müdürüne," dedi. "Günün birinde geri döneceksiniz, benden dostluk isteyeceksiniz. Ben de sizi sevinçle karşılayacağım."

Suriyelinin sesinde sahici bir kehanet vurgusu duymuş gibi, "Böylesine umutsuz bir duruma acaba sahiden düşecek miyim?" diye düşündü Scobie.

V

Scobie eve dönerken, arabasını Katolik Kilisesi'nin önünde durdurdu, içeriye girdi. Ayın ilk cumartesisiydi ve öteden beri o gün günah çıkarmaya giderdi. Sırasını bekleyenler arasında, gündelikçi kadınlar gibi saçları tozlanmasın diye başlarını sarmış beş altı yaşlı kadın, hastabakıcılık yapan bir rahibe, Kraliyet Ordu Donatım Sınıfı'ndan bir topçu eri var-

dı. Günah çıkarılan küçük hücreden, Peder Rank'in tekdüze fısıltısı yükseliyordu.

Scobie gözleri haça dikili, peş peşe üç ayrı dua mırıldandı. Bunlardan biri Tanrı'ya, biri Meryem Ana'yaydı; üçüncüsü de pişmanlığını belirtiyordu. Scobie tekrarlana tekrarlana anlamını yitiren davranışların korkunç bezginliğine kapıldı. Bir seyirciydi sanki. Hazreti İsa çarmıha gerildiği sırada, çevresini saran kalabalığa bakmış, bir dost ya da bir düşman yüzü aramıştı herhalde. Scobie de İsa'nın çevresini saran o kalabalığa uzaktan karışan biri gibiydi. Ta uzaklarda düzeni sağlayan, kimlikleri belirsiz Romalı askerler vardı o sırada. Scobie mesleğinden ve sırtındaki üniformadan ötürü kendini o Romalı askerlerden birine benzetti. Onlara benzemekten başka çaresi yoktu. Kru halkından yaşlı kadınlar, birer birer hücreye girip çıktılar. Scobie ise belli belirsiz, kopuk kopuk dualar etti: Louise için dua etti; Louise'in hemen mutlu olması ve mutlu kalması için; kocası yüzünden hiçbir zaman acı çekmemesi için dualar etti. Er de hücreden çıkınca Scobie ayağa kalktı.

"Tanrı, Hazreti İsa ve Kutsal Ruh adına," diyerek konuşmaya başladı: "Geçen ay son günah çıkarmamdan sonra, bir pazar sabahı, bir de yortu günü kilisede ayine katılmadım."

"Bir engel mi vardı katılmanıza?"

"Vardı ama, biraz çaba harcayarak görev saatlerimi daha iyi ayarlayabilirdim."

"Sonra?"

"Bu ay boyunca çok az çaba gösterdim. Gerekmediği halde adamlarımdan birine haşin davrandım..." Scobie uzun süre durakladı.

Rahip sordu:

"Hepsi bu kadar mı?"

"Peder, bunu nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum ama... Din konusunda bezginim. Sanki dinin hiçbir anlamı kalmadı beni gözümde. Tanrı'yı sevmeye gayret ettim ama..."

Scobie rahibin göremeyeceği bir el hareketi yaptı, başını yana çevirdi: "İnandığımdan bile emin değilim."

Peder Rank "Bu konuda gereğinden fazla kaygı duymak kolaydır," dedi. "Özellikle buralarda. Eğer elimde olsaydı ceza yerine altı aylık bir izin verirdim günah işleyenlere. Bu iklim insanı eziyor. Aslında yalnız yorgun olduğu halde, inancını yitirdiğini sanıyor insan."

"Boşuna vaktinizi almak istemiyorum, Peder. Başka bekleyen var. Biliyorum bunlar yalnızca kuruntu. Ama... bomboş hissediyorum kendimi. Bomboş."

Rahip, "Kimi zaman Tanrı böyle anları seçer," dedi. "Güle güle gidin, tespihle dua okuyun."

"Benim tespihim yok. Daha doğrusu..."

"Peki, öyleyse beş kez Tanrı'ya, beş kez de Meryem Ana'ya dua edin." Peder Rank, günah çıkaranın bağışlandığını belirten Latince sözleri söylemeye başladı. Scobie ise asıl dert bağışlanacak bir şeyin olmayışı, diye düşünüyordu o sırada. Rahibin sözlerinden huzur duymadı, çünkü huzur duyulabilecek bir şey yoktu benliğinde. Kalıplaşmış laflardı rahibin söyledikleri. Latince sözcükler Peder Rank'in ağzından aceleyle dökülmüştü... bir hokus pokus. Scobie hücreden çıkınca yine diz çöktü. Hiç düşünmeden yapıla yapıla anlamını yitirmiş bir davranıştı diz çökmesi de. Tanrı'ya yaklaşmanın fazlasıyla kolay olduğunu düşündü bir ara. Ona yaklaşma konusunda insan güçlük çekmiyordu. Halka dalkavukluk ettiği için çok tutulan bir siyaset adamına dönmüştü Tanrı. Peşinden gidenlerin en önemsizleri bile, günün her saatinde ona yanaşabilirdi. Scobie, başını kaldırıp haça bakarak, "Dahası da var, herkesin gözü önünde acı çekiyor o!" diye düşündü.

ÜÇÜNCÜ KISIM

I

"Size pulları getirdim," dedi Scobie. "Bir haftadır toplamaktayım bunları. Herkesten aldım. Mrs. Carter bile papağanlı pek görkemli bir pul vererek katkıda bulundu... Şuna bakın... Güney Amerika'da bir yerlerden geliyor. Ve işte Liberya'dan tam bir seri. Amerikan işgalinden ötürü üstüne yeni fiyat basılmış bunların. Bahriye danışmanından aldım."

Tamamıyla rahattılar. Bu yüzden de kendilerini güven içinde sanıyorlardı ikisi de.

Scobie sordu: "Neden pul topluyorsunuz? Garip bir şey bu... Yani on altı yaşından sonra garip."

"Bilmem," dedi Helen Rolt. "Aslında topluyor sayılmam. Pulları taşıyorum yanımda. Bir alışkanlık olsa gerek." Albümü açtı ve şöyle dedi: "Hayır, yalnız alışkanlık değil. Seviyorum bunları. Şu yarım penilik yeşil Beşinci George pulunu görüyor musunuz? İlk sakladığım pul bu oldu. Sekiz yaşındaydım. Buhara tutup bir zarfın üstünden çıkardım, bir deftere yapıştırdım. Bunun üzerine babam bana bir albüm verdi. Annem ölmüştü, bu yüzden o da bana pul albümü verdi."

Ne demek istediğini daha doğru bir biçimde anlatmaya çalıştı: "Pul fotoğraf gibidir. Taşıması öyle kolay ki. Porselen çanak çömlek koleksiyonu yapanlar, yanlarında taşıyamaz-

lar çanak çömleği. Kitap toplayanlar da taşıyamazlar topladıklarını. Fotoğraf albümlerinde olduğu gibi bazı sayfaları koparmak da gerekmez."

Scobie "Kocanız konusunda bana hiçbir şey söylemediniz," dedi.

"Evet, söylemedim."

"Fotoğraf albümlerinden sayfa koparmak pek işe yaramaz aslında, çünkü sayfanın koparıldığı yeri görürsünüz, değil mi?"

"Evet."

Scobie "İnsan bazı şeyleri anlatırsa," dedi, "daha çabuk atlatır."

"Benim derdim başka... Öyle çabuk atlattım ki bu felaketi... İşte benim derdim bu." Scobie şaşırıp kaldı: Helen Rolt'un bu aşamaya varamayacak kadar genç olduğunu sanmıştı. Helen Rolt, "O öleli ne kadar oldu ki..." dedi. "Sekiz hafta oldu mu? Oysa o ölü... Tamamıyla ölü... Ben çok namussuz bir karıymışım meğer."

"Böyle düşünmeyin. Herkes sizin gibidir bence. Birine 'sensiz yaşayamam' dediğimiz zaman, 'senin acı çektiğini, mutsuz olduğunu, yoksul kaldığını bilerek yaşayamam' demek isteriz aslında. Ancak bunu söylemek isteriz. O ölünce, bizim sorumluluğumuz da biter. Artık yapabileceğimiz bir şey yoktur. Huzur içinde kalırız."

"Böylesine katı olduğumu bilmiyordum," dedi Helen. "İğrenç bir katılık benimkisi."

Scobie, "Bir çocuğum vardı, öldü," dedi. "Ben buradaydım. Karım bana Bexhil'den iki telgraf gönderdi. Birini akşamın beşinde, birini de akşamın altısında göndermiş. Ama telgrafların sırasını karıştırmışlar. Karımın amacı beni hazırlayarak haberi vermek. Bir telgraf kahvaltıdan hemen sonra geldi. Sabahın sekiziydi. Haber almak açısından ölü bir saat." Scobie bugüne dek hiç kimseye, Louise'e bile söz etmemişti bundan. Şimdi her iki telgrafta da tam ne yazı-

lı olduğunu dikkatle söyledi: "İlk gelen telgrafta *Catherine bugün öğleden sonra öldü acı çekmeden Tanrı seni korusun* yazılıydı. İkinci telgraf öğleyin geldi. *Catherine ağır hasta. Doktorun umudu var kevgilim* yazılıydı. Saat beşte gönderilen telgraftı bu. 'Kevgilim' sözcüğü de 'sevgilim'in yanlış yazılmış haliydi herhalde. Beni hazırlamak için 'Doktorun umudu var' demesi kadar umutsuz bir söz olamazdı."

"Ne korkunç bir şey sizin için," dedi Helen.

"Hayır. İkinci telgrafı alınca, kafamın iyice karışmasıydı asıl korkunç olan. Bir yanlışlık var, hâlâ yaşıyordur, dedim kendi kendime. Ne olduğunu tam anlamadan önce, bir saniye... Hayal kırıklığına uğradım. Korkunç olan buydu işte. 'Şimdi üzülmeye, şimdi acı çekmeye başlayacağım' diye düşündüm. Ama ne olduğunu anlayınca, sorun kalmadı: Çocuğum ölmüştü, onu unutmaya başlayabilirdim artık."

"Peki, onu unuttunuz mu?"

"Çok sık anımsamıyorum onu. Gözümün önünde öldüğünü görmenin acısını yaşamadım. Ama karım, o acıyı da çekti."

Helen Rolt'la ne denli rahatça, ne denli çabucak dost olduklarını görmek, Scobie'yi şaşırtıyordu. İki ölümü aşıp, hiç çekinmeden bir araya gelebilmişlerdi. Helen Rolt, "Siz olmasaydınız, ben ne olurdum bilmem," dedi.

"Herkes ilgilenirdi sizinle."

"Hayır, benden korkuyorlar galiba," dedi Helen.

Scobie güldü.

"Öyle, korkuyorlar. Bugün öğleden sonra, Pilot Yüzbaşı Bagster beni plaja götürdü. Ama korkuyordu. Mutlu olmadığım için korkuyordu, kocam yüzünden korkuyordu. Plajda herkes mutlu haller takınıyordu. Ben de sırıtıp duruyordum. Ama hiç işe yaramadı. Hani insan ilk kez bir partiye gittiğinde merdivenleri çıkarken oradakilerin seslerini duyar, ama onlarla nasıl konuşacağını bilemez. İşte ben de öyle oldum ve sırtımda Mrs. Carter'ın mayosu, oturup

sırıttım. Bagster bacağımı okşadı, ben de evime dönmek istedim."

"Evinize döneceksiniz yakında."

"O evi demiyorum. Buradaki evden söz ediyorum. Burada kapıyı kapatırım, çalındığı vakit de açmam. Henüz buradan gitmek istemiyorum."

"Ama burada mutlu olmadığınız besbelli."

"Denizden öyle korkuyorum ki!" dedi Helen Rolt.

"Düşlerinize giriyor mu?"

"Hayır. Ara sıra John'u görüyorum düşümde... Denizi görmekten daha fena. Çünkü hep kötü düşler görürdüm John'la ilgili. Hâlâ da görüyorum o kötü düşleri. Yani düş lerimde hep kavga ederdik, şimdi de hep kavga ediyoruz."

"Uyanıkken kavga eder miydiniz?"

"Hayır. Bana karşı iyi davranırdı. Biliyorsunuz, yalnız bir ay evli kaldık. Böylesine kısa bir süre içinde iyi davranmak kolaydır değil mi? O bir ay içinde tam ne olup ne bittiğini daha pek kavrayamamıştım gemi battığı sırada." Helen Rolt'un ne olup ne bittiğini hiçbir zaman peki iyi kavrayamadığını, yani okuldaki basketbol takımından ayrılalı beri ne olup bittiğini pek kavrayamadığını düşündü Scobie. Bir yıl önce mi ayrılmıştı okuldan? Scobie onu, yağ gibi dümdüz, ne olduğu belirsiz bir denizde yüzen cankurtaran sandalının içinde yatarken görüyordu kimi zaman. Helen'ın yanında yarı ölü öteki kız çocuğu, çıldıran tayfa, Miss Malcott ve geminin sahiplerine karşı sorumluluk duyan çarkçıbaşı vardı. Kimi zaman, pul albümünü sıkı sıkı tutmuş, bir sedyeyle yanından geçirildiğini görüyordu. Şimdi ise, sırtında ona yakışmayan ödünç aldığı bir mayo, bacaklarını okşayan Bagster'a sırıtması, plajdakilerin gülüşlerini ve su sıçratmalarını dinlemesi, büyüklerin davranışlarına aklının ermemesi geliyordu gözünün önüne... Sorumluluk duygusu hazin hazin kabarıp akşamları sahili kaplayan sular gibi, Scobie'yi sarmaya başlamıştı.

"Babanıza mektup yazdınız mı?"

"Yazdım elbette. Bana bir telgraf gönderdi. İngiltere'ye giden bir gemiye binebilmem için torpil arıyormuş. Ama Bury'den nasıl torpil yapacağına aklı ermiyor. Zavallıcık, hiç kimseleri tanımaz. John için de bir telgraf gönderdi bana." Helen iskemlenin üstündeki yastığı kaldırdı, telgrafı aldı: "Okuyun şunu. Babam tatlıdır ama benim ne biçim bir insan olduğumdan hiç mi hiç haberi yoktur."

Scobie, telgrafı okudu: *Sevgili çocuğum, çok üzülüyorum seni düşündükçe. Ama onun mutlu olduğunu unutma. Seni seven baban.* Scobie, tarihi ve Bury'nin posta damgasını görünce, babayla kızı ayıran akıllara sığmaz mesafeyi düşündü. "Sizin ne biçim bir insan olduğunuzdan hiç haberi yok ne demek?"

"Yani babam Tanrı'ya, cennete falan inanır."

"Siz inanmaz mısınız?"

"Okuldan çıkınca, vazgeçtim bunlardan. John, babama sataşırdı bu konularda. Tatlı tatlı sataşırdı. Babam aldırmazdı. Ama hiç haberi yoktu benim de John gibi düşündüğümden. Bir din adamının kızı olunca, sahte davranmak zorundasınız. Evlenmeden on beş gün önce benimle John'un şey... Yani beraber olduğumuzu bilse, babam fena bozulurdu."

Scobie'nin gözünün önüne, ne olup ne bittiğini bilmeyen bir insan geldi yine. Bagster'ın Helen Rolt'tan korkmasına hiç şaşmamalıydı. Bagster sorumluluk yüklenecek bir adam değildi; hiç kimse de, herhangi bir davranışından ötürü bu akılsız ve şaşkın çocuğu sorumlu tutamazdı. Scobie, Helen için topladığı küçük pul yığınını evirip çevirdi ve "İngiltere'ye dönünce ne yapacağınızı merak ediyorum," dedi.

"Beni orduya alırlar herhalde."

Scobie, "Benim de çocuğum yaşasaydı, orduya alınacak yaşa gelecekti, kasvetli bir yatakhaneye atılıp başının çaresine bakmak zorunda kalacaktı," diye düşündü. Atlantik Okyanusu'ndan sonra, kadınlardan oluşmuş askeri birlik-

ler; kocaman memeli yaygaracı çavuş, aşevi ve patates soymalar, incecik dudaklı, derli toplu altın saçlı lezbiyen subay ve kampın dışındaki kırlarda, katırtırnakları arasında bekleyen erkekler... Bunların yanında Atlantik Okyanusu bile bir yuva sayılırdı kuşkusuz. Scobie sordu: "Steno bilir misiniz? Ya da yabancı bir dil?" Ancak kurnazlar, açıkgözler ve arkası olanlar paçayı kurtarabilirdi bir savaşta.

Helen Rolt, "Hayır, bilmem," dedi. "Hiçbir işi doğru dürüst bilmem."

Onun denizlerden kurtulup, işe yaramayan bir balık gibi yine denizlere atılacağını düşünmek, akıl almaz bir şeydi.

Scobie "Daktilo bilir misiniz?" diye sordu.

"Tek parmakla bir hayli hızlı yazarım."

"Bana kalırsa, burada bir iş bulabilirsiniz. Sekretere çok gereksinme var. Biliyorsunuz, herkesin karısı bakanlıkta çalıştığı halde, yine de yetmiyor. Ama buranın iklimi kadınlara yaramaz."

"Ben burada kalmak istiyorum. Bunu kutlamak için bir şeyler içelim." Helen, kendisine hizmet eden yerliye seslendi.

"Öğreniyorsunuz," dedi Scobie. "Bir hafta önce ödünüz kopuyordu bu oğlandan..." Hizmet eden yerli, üstünde bardaklar, misket limonları, su ve yeni bir cin şişesi olan bir tepsiyle geldi.

"Ben bununla konuşmadım."

"O gitti. Fazla sert konuşmuştunuz onunla."

"Onun yerine bu mu geldi?"

"Evet."

Scobie sordu: "Senin adın ne?"

"Vande, efendim."

"Seni daha önce de gördüm, değil mi?"

"Hayır, efendim."

"Ben kimim?"

"Siz büyük polissiniz, efendim."

Helen, "Bunu da korkutup kaçırmayın," dedi.

"Sen kimin evinde çalışıyordun?"

"Uzakta, bölge emniyet görevlisi Pemberton'ın evinde, efendim. İkinci uşaktım."

"Seni orada mı gördüm?" diye sordu Scobie. "Herhalde orada. Bu bayana iyi bak şimdi: O gidince, sana çok iyi bir iş bulurum. Unutma dediğimi."

Scobie "Pullara bakmadınız," dedi Helen'a.

"Bakmadım, değil mi?" Bir cin damlası, pullardan birine isabet edip onu lekeledi. Scobie, lekeli pulu eline alan Helen'ı seyretti. Atlantik Okyanusu, kızın saçlarının gürlüğünü sanki sonsuza dek yok etmişti. Scobie, fare kuyruğu gibi ensesine düşen dümdüz saç tellerini gördü; avurdu avurduna geçmiş yüzü gördü. Başka bir insanla yıllardır böylesine rahat etmediğini düşündü. Louise gençken, onunla da rahat etmişti. "Ama bu durum başka," dedi kendi kendine. Beraber olmalarında hiçbir tehlike yoktu. Otuz küsur yaş daha büyüktü Helen'dan. Bedeni bu iklimde şehvet duygusunu yitirmişti. Kızın şaşkına döndüğü bu dünyada ileride ona yol gösteremeyeceğini bildiği için, üzüntüyle, sevecenlikle ve akıl almaz bir merhametle Helen'ı seyretti. Helen başını çevirince, ışığı alan yüzü çirkin göründü; bir çocuk yüzünün gelip geçici çirkinliğiydi bu. Ne var ki, bu çirkinlik bir çift kelepçe gibi Scobie'nin bileklerini sardı.

"O pul bozuldu," dedi, "yenisini bulurum size."

"Yoo, hayır. Böyle koyarım albüme. Gerçek bir koleksiyoncu değilim ben."

Scobie güzellerden, zariflerden, akıllılardan sorumlu değildi. Onlar istedikleri yere varırlardı nasıl olsa. Ama uğruna hiç kimsenin yolunu değiştirmeyeceği bir yüze, hiç kimsenin gizlice bakmayacağı bir yüze, çok geçmeden terslenmeye ve umursanmamaya alışacak olan bir yüze candan bağlanma zorunluluğunu duyuyordu. "Merhamet" sözcüğü, "sevgi" sözcüğü gibi gelişigüzel kullanılır. Ama pek az kişinin duyduğu, ayrım gözetmeyen korkunç bir tutkudur merhamet.

Helen "Bu lekeyi gördükçe, bu oda da gözümün önüne gelecek," dedi.

"Öyleyse o pul bir şipşak fotoğraf gibi."

Helen, gençlere özgü acımasız bir netlikle konuştu: "Bir pulu albümden çekip çıkarırsınız. Bir süre albümde bulunduğundan haberiniz bile olmaz." Sonra, ansızın Scobie'ye döndü: "Sizinle konuşmak ne iyi... Aklıma geleni söylüyorum. Sizi gücendirmekten korkmuyorum. Siz benden bir şey istemiyorsunuz. Güven içindeyim."

"İkimiz de güven içindeyiz." Demir dama düzenle inen yağmur çevrelerini sarmıştı.

Helen "Beni hiçbir zaman yüzüstü bırakmayacağınızı biliyorum," dedi. Bu sözler, ne denli güç olursa olsun yerine getirilmesi gereken bir emir gibi geldi Scobie'ye. Helen'ın elleri Scobie'nin getirdiği o saçma sapan küçük kâğıt parçalarıyla doluydu. Helen, "Bu pulları her zaman saklayacağım," dedi. "Hiçbir zaman albümden çıkarmayacağım bunları."

Biri kapıya vurdu, neşeli bir ses duyuldu: "Freddie Bagster. Ben geldim. Freddie Bagster."

Helen fısıldadı: "Ses çıkarmayın... Hiç ses çıkarmayın." Kolunu Scobie'nin koluna geçirdi. Soluk soluğaymış gibi ağzı biraz açık, gözlerini kapıya dikti. Scobie, kovalanıp bir deliğe sığınan küçük bir hayvana benzetti Helen'ı.

Ses kandırmak istercesine, "Freddie'yi al içeri," dedi. "Haydi, bir iyilik et, Helen. Freddie Bagster'ım ben." Herif biraz sarhoştu.

Helen, Scobie'ye sokulmuştu. Eli Scobie'nin üstündeydi. Bagster'ın ayak sesleri uzaklaşınca başını kaldırdı, öpüştüler.

İkisinin de tehlikesiz sandıkları şey, dostluk, güven ve merhamet kılığına girip onları aldatan bir düşmandı aslında.

II

Yağmur hiç durmadan yağıyordu. Scobie'nin evinin bulunduğu küçük toprak parçası, bataklığın ortasında kurtarılmış bir bölgeyken, şimdi yine bataklık olmuştu. Geceleyin bir ara sertçe esen bir yel sürgüyü kırdığı için, pencere bir açılıp bir kapanıyordu. Odanın içine yağmur yağmıştı; tuvalet masası sırılsıklamdı, yerde bir su birikintisi vardı. Çalar saat 4.25'i gösteriyordu. Yıllar önce boş bıraktığı bir eve geri dönmüş gibi geldi Scobie'ye. Aynanın üstünde örümcek ağları, paramparça bir cibinlik, yerde fare pisliği görse şaşmayacaktı.

Bir iskemleye oturdu. Pantolonunun paçalarından akan sular, çizmelerinin çevresinde ikinci bir su birikintisi oluşturdu. Şemsiyesini Helen'da unutmuştu. Kendi evine dönmek üzere yola çıktığı sırada, gençliğine özgü yitirdiği bir şeyi yeniden bulmuşçasına, garip bir sevinç içindeydi. Islak ve gürültülü karanlıkta yürürken, Fraser'ın şarkısından bir dize söylemeye bile kalkmıştı, ama uyum yoktu sesinde. Helen'ın eviyle kendi evi arasında bir yerlerde, sevincini yitirivermişti.

Sabahın dördünde uyanmıştı. Helen'ın başı yanındaydı, saçları göğsüne değiyordu. Elini cibinlikten çıkarıp ışığı yaktı. Helen, kaçarken vurulan bir insan gibi, acayip bir biçimde kıvrılmış yatıyordu. Scobie, sevgi ve haz duyguları yeniden canlanıncaya kadar, savaşta ölmeye mahkûm bir et yığınına bakarcasına bir an baktı Helen'a.

Işık yanınca Helen uyandı, "Bagster'ın cehenneme kadar yolu var," dedi.

"Düş mü görüyordun?"

"Bir bataklıkta yolumu şaşırmıştım; Bagster da beni yakalamıştı."

"Gitmeliyim," dedi Scobie. "Şimdi uyursak, ancak gün doğunca uyanabiliriz." Scobie, her ikisi hesabına dikkatle düşünmeye başladı. Bir katil gibi, hiç kimsenin çözemeyece-

ği cinayeti tasarlamaya başladı. Bundan sonra nasıl davranmaları gerektiğini kafasında kurdu. Ömründe ilk kez, yalan dolanı yasal göstermek için girişilen tartışmalı ve upuzun dolambaçlara daldı. Eğer böyle böyle olursa, bunun sonucu şöyle şöyle olur... Helen'a sordu: "Sana hizmet eden adam saat kaçta gelir?"

"Altıya doğru galiba. Yedide beni uyandırır."

"Ali aşağı yukarı altıya çeyrek kala çay suyunu ısıtmaya başlar. Gitsem iyi olur." Varlığının izlerini silmek için, her bir yana dikkatle baktı. Yerdeki hasırı düzeltti, bir kül tablasının yanında durakladı. Bunları yaptıktan sonra da, duvara dayadığı şemsiyesini orada unutuverdi. Tam katillere özgü bir davranış saydı bu unutkanlığını. Şemsiye, yağmurun altında aklına gelince, iş işten geçmişti. Geri dönüp, Helen'ın kapısını yumruklaması gerekiyordu. Oysa evlerin birinde bir ışık yanmıştı bile. Şimdi kendi odasında, elinde çizmesinin bir teki, yorgun ve bezgin dururken, "İleride daha akıllıca davranmalıyım," diye düşündü.

İleride... İşin en hazin yanı da buydu işte. Kelebekler mi sevişirken ölürmüş? Ama insanlar sevişmenin sonuçlarına göğüs germek zorundaydılar. Scobie hem suçluydu hem de sorumluydu olup bitenden, çünkü bir Bagster değildi o, ne yaptığını biliyordu. Louise'in mutluluğunu koruyacağına yemin etmişti; ama bu sorumluluğa ters düşen başka bir sorumluluğu da yüklenmişti şimdi. Er geç söylemek zorunda kalacağı yalanları düşündükçe, bezginlik duydu. Kurban edileceklerin henüz kanı dökülmemişti, ama yaralarını şimdiden hissediyordu. Yastığa yaslanıp, uykusuz gözlerle, şafak vaktinin kül rengi denizine baktı. Bu alacakaranlık suların üstünde, bir yerlerde, başka bir cinayetin işlendiğini; Louise olmayan, Helen da olamayan başka bir kurbanın bulunduğunu sezdi.

2. Bölüm

BİRİNCİ KISIM

I

Harris gizleyemediği bir gururla "İşte! Ne dersin buna?" diye sordu. Kapının eşiğinde durdu. Önden giden Wilson, biçilmiş ekinler arasında dikkatle ilerleyen bir av köpeği gibi, hükümetin sağladığı kahverengi değneklerden yapılmış eşyalar arasında yürüdü.

Wilson, köpeğimsi ağzıyla burnunu hükümetin verdiği bir koltuğa çevirerek, sözlerini tarta tarta konuştu: "Otelden daha iyi."

"Lagos'tan döndüğünde sana bir sürpriz yapmayı düşünmüştüm." Harris, Nissen tipi kulübeyi üçe bölmüştü. Böylece ikisine de ayrı birer yatak odası ve birlikte paylaşacakları bir oturma odası yapmıştı. "Beni üzen bir tek şey var," dedi Harris. "Burada hamamböceği olduğundan emin değilim."

"Eh, biz hamamböceklerinden kurtulmak için oynuyorduk o oyunu."

"Biliyorum ama, yazık değil mi hamamböceği olmayışı?"

"Komşularımız kim?"

"Denizaltı saldırısına uğrayan Mrs. Rolt, Bayındırlık Bakanlığı'ndan iki adam, Tarım Bakanlığı'ndan Clive adlı biri ve Kanalizasyon İşleri'ne bakan Boling. Çok hoş, dost insanlara benziyor hepsi. Bir de Scobie var yolun ucunda."

"Evet."

Wilson içi içine sığmayarak, evin şurasını burasını gezdi, sonra bir fotoğrafın önünde durdu. Harris bu fotoğrafı, hükümetin sağladığı bir mürekkep hokkasına dayamıştı. Çimenlik bir yerde, üç uzun sıra halinde erkek çocuklar görülüyordu fotoğrafta: Birinci sıradaki çocuklar, otların üstüne bağdaş kurmuşlardı; ikinci sıradaki çocuklar, iskemlelere oturmuştu; katı yüksek yakalı gömlekler giyen bu çocukların ortalarında, yaşlıca bir erkek ve biri şaşı olan iki kadın vardı; üçüncü sıradakiler ayakta duruyorlardı. Wilson, "Şu şaşı kadın..." dedi. "Onu bir yerlerden tanıyorum. Eminim bundan."

"Snakey adı sana bir şeyler anımsatıyor mu?"

"Evet, elbette." Wilson, fotoğrafa daha dikkatle baktı, "Demek sen de o berbat yerde okudun?"

"Eski *Downhamlılar* dergisini senin odanda gördüm. Sana sürpriz yapmak için, bunu getirdim."

Harris hayal kırıklığına uğramıştı. Beklediği etkiyi yapmayan fotoğrafı alıp bir yere koydu. "Eski Downhamlılar birlikte yemek yeriz diye düşünmüştüm."

"Neden?" dedi Wilson. "İki kişiyiz ancak."

"İkimiz de birer konuk çağırabiliriz."

"Bunun bir anlamı yok, bana kalırsa."

Harris acı acı konuştu: "Eh ne yapalım öyleyse. Gerçek Downhamlı ben değil, sensin. Ben dernek üyesi olmadım hiçbir zaman. Dergi de bana değil, sana gönderiliyor. Okulla ilgileneceğini sanmıştım."

Wilson terslendi: "Babam okul derneğine ömrümün sonuna kadar üye yaptı beni. O aptal dergiyi de o gönderiyor boyuna."

"Dergi başucunda duruyordu. Onu okuyorsun sandım."

"Şöyle bir göz atmışımdır belki."

"Benden söz eden bir yer vardı. Adresimi istiyorlardı."

Wilson, "Ah, ama bunun nedenini biliyorsun," dedi. "Ele geçirebildikleri eski Downhamlıların hepsine çağrıda bulunuyorlar. Kurucuların toplantı salonundaki tahta kaplamaların onarılması için para gerek. Adresimi göndermezdim senin yerinde olsam." Harris'e kalırsa, Wilson ne olup ne bittiğini öteden beri bilenlerdendi. Bu ya da şu öğretmenin okula neden gelmediğini bilirdi. Müdürün yaptığı özel toplantıda niçin kavga çıktığını bilirdi. Wilson birkaç hafta önce buraya ilk geldiği sırada, okula yeni yazılmış bir çocuk gibiydi. Harris ona seve seve dostluk etmiş, yol göstermişti. Bir Suriyelinin evine yemeğe giderken smokin giymesin diye Wilson'ı uyardığını anımsadı. Gelgelelim okula girdiği ilk yılda bile yeni yazılan çocukların ne denli çabucak büyüdüklerini görmek, Harris'in alınyazısıydı. Birinci yarıyılda, onlara sevecenlikle akıl hocalığı eden biri sayılırdı. İkinci yarıyılda ise, bir kenara atılıverirdi. Okula en yeni yazılan, en toy öğrenci bile, Harris'ten daha çabuk ilerlerdi her zaman. Harris'in *kendi* uydurduğu hamamböceği oyununda bile, Wilson hemen ilk gece oyunun kuralları konusunda kafa tutmuştu Harris'e.

Harris dertli dertli konuştu:

"Hakkın var herhalde. Belki de mektup göndermem." Sonra alçakgönüllü bir tavırla ekledi: "Ben bu yandaki yatağı seçtim. Ama sen bunu istersen..."

"Mesele yok," dedi Wilson.

"Bir tek adam tuttum. Onu paylaşarak biraz para biriktirebiliriz diye düşündüm..."

Wilson "Burada ne kadar az adam olursa, o kadar iyi olur," dedi.

Yeni dostluklarının ilk gecesiydi o gece. Karartma perdelerinin arkasında, hükümetin sağladığı eş koltuklarda oturup kitap okudular. Masanın üstünde Wilson için bir viski şişesi, Harris için de misket limonuyla karışık bir arpa

suyu şişesi vardı. Dama yağan yağmur sürekli tıp tıp ederken, Wilson Wallace'ın bir romanını okurken, akıl almaz bir huzur duydu Harris. Ara sıra Hava Kuvvetleri'nin kantininden çıkan bir iki sarhoş, bağıra çağıra evin önünden geçiyor, arabalarına binip vites değiştirirken gürültü ediyorlardı. Ne var ki, dışarıdan gelen bu gürültü, evin içindeki huzuru yoğunlaştırıyordu sanki. Harris'in gözü zaman zaman duvara kayıyor, bir hamamböceği arıyordu. Ama insanın her istediği de olmaz ya...

"Eski *Downhamlı* yakın bir yerlerde mi, arkadaş? Yine bir göz atardım şu dergilere. Elimdeki kitap öyle can sıkıcı ki!"

"Tuvalet masasının üstünde, açmadığım bir zarfta yeni bir sayısı var."

"Zarfı benim açmama izin verir misin?"

"Ne diye vermeyeyim?"

Harris ilkin "Eski Downhamlılara Notlar" bölümüne baktı; 1917-1921 döneminden H.R. Harris'in nerede bulunduğunun hâlâ öğrenilmek istendiği kısmı okudu. "Wilson yanılıyor mu acaba?" diye düşündü; çünkü Kurucular Salonu'nun tahta kaplamaları konusunda bir şey yazılı değildi burada. Belki o mektubu gönderirdi yine de. Kendi mektubuna yanıt olarak sekreterden alabileceği mektubu hayal etti. Şöyle bir şeyler yazılı olabilirdi o mektupta: *Sevgili Harris, o romantik diyarlardan gönderdiğiniz mektubu alınca, hepimiz çok sevindik. Niçin tam bir katkıda bulunup bizim dergiye yazı göndermiyorsunuz? Sırası gelmişken şunu da sorayım: Neden eski Downhamlılar Derneği'nin üyesi olmuyorsunuz? Üye olmadığınızı öğrendim. Eski Downhamlıların tümü adına konuşarak, aramıza katıldığınıza memnun olduk demek isterdim.* Harris, "aramıza katıldığınıza memnun olduk" yerine "gurur duyduk" sözünü aklından geçirdi; ama gerçekçi olduğu için, bundan vazgeçti sonradan.

Eski Downhamlıların ilk yarıyılı oldukça başarılı geçmiş, Harpenden'i bir gol farkla, Merchant Taylors'ı iki gol farkla yenmişler; Lancing'le berabere kalmışlar. Ducker ile Tierney forvet hattında iyi oynuyorlarmış, ama bekler topa hızla hâkim olamıyorlarmış henüz. Harris sayfayı çevirdi ve Opera Derneği'nin kurucularının toplantı salonunda *Sabır*'ı çok güzel oynadığını öğrendi. İngilizce öğretmeni olduğu hiç kuşku götürmeyen F.J.K. şöyle yazıyordu bu konuda: *Bunthome rolünde Lane, tüm arkadaşlarını şaşırtan yüksek bir estetiği gözler önüne serdi. Onun ortaçağa özgü bir eli olduğunu ya da zambaklarla ilintisi bulunduğunu düşünemezdik bugüne dek. Ne var ki, Lane, onu yanlış yargıladığımızı kanıtladı bize. Bu, kusursuz bir temsildi, Lane!*

Harris beş ayrı maçı anlatan yazılara ve *Vaktiyle ufak tefek yaşlı bir bayan varmış; en kıymetli malı da...* diye başlayan "Saatin Tik Takı" adlı hayal ürünü bir öyküye bir göz attı. Downham okulunun duvarlarını, sarıyla karışık kırmızı tuğlaları, damların kenarlarını süsleyen acayip çıkıntıları, Victoria çağından kalma hayvan başı biçiminde olukları görür gibi oldu. Taş merdivenlerin basamaklarındaki potin seslerini, berbat bir gün daha yaşasın diye çatlak bir yemek çanının onu uyandırdığını duydu. Harris de mutsuzluğuna bağlıydı hepimiz gibi, gerçek ülkemizin mutsuzluk olduğunu Harris de biliyordu hepimizin bildiği gibi. Gözleri yaşla doldu. Arpa suyundan bir yudum içti, "Wilson ne derse desin, o mektubu göndereceğim," diye düşündü. Dışarıda biri bağırdı: "Bagster! Nerdesin Bagster, enayi herif!" Bağıran, bir hendeğe yuvarlandı. Sanki Harris, Downham okulundaydı yine. Ne var ki, hiç kimse, "enayi herif" deyimini kullanmazdı orada.

Harris bir iki sayfa çevirdi. Gözü bir şiire ilişti. "L.S."ye sunulan şiirin adı "Batı Sahili"ydi. Harris şiire pek düşkün değildi ama Afrika'nın bu uçsuz bucaksız sahilinin bir yerin-

de üçüncü bir Downhamlının bulunması ilgisini çekti. Şiiri okudu:

Bu uzak sahilde bir başka Tristram,
Zehirli kadehi dudaklarına götürüyor,
Palmiye ağaçlı bir kıyıda bir başka Mark,
Sevda güneşinin tutulmasını seyrediyor.

Harris, bunların ne demek olduğunu pek açık seçik anlayamadı. Öteki dizeleri atlayıp imzaya baktı: E.W. Harris nerdeyse bağıracaktı şaşkınlığından; ama tam vaktinde kendini tutabildi. Wilson'la artık burun buruna oturacaklarına göre, dikkatli olması gerekiyordu. Kavga edecek kadar yer yoktu bu küçücük evde. "Acaba L.S. kimdir?" diye düşündü, "sakın o kadın olmasın..." Bu aklına gelince, Harris'in dudakları hınzırca bir gülümsemeyle kıvrıldı.

"Dergide pek bir şey yok," dedi. "Harpenden'i yenmişiz. 'Batı Sahili' adlı bir de şiir basmışlar. Buralarda bizim eski okuldan bir zavallı adamcağız daha var anlaşılan."

"Ya..."

"Kara sevdalı," dedi Harris. "Ne var ki, ben şiir okumam."

Wilson, Wallace'ın romanının arkasına gizlenerek, yalan söyledi:

"Ben de okumam."

II

Yakalanmasına ramak kalmıştı. Wilson yatağa sırtüstü yatıp, çatıya vuran yağmuru ve perdenin arkasında uykusunda gürültüyle soluyan eski Downhamlıyı dinledi. Sanki o iğrenç yıllar, araya biriken sisleri delmiş, çevresini yeniden sarmıştı. Nereden aklına gelmişti o şiiri okul dergisine göndermek? Delirmiş miydi yoksa? Ama delilik de değildi bu,

çünkü Wilson delilik edecek kadar dürüst değildi çoktandır. Çocukluğundan beri çapraşıklığa mahkûm olanlardandı Wilson. Niyetinin ne olduğunu biliyordu: Hangi dergiden alındığını belli etmeden, şiiri kesip Louise'e gönderecekti. Bunun Louise'in hoşlanacağı bir şiir türü olmadığını da biliyordu, ama şiirin basılmış olmasının Louise'i yine de etkileyeceğini hesaplamıştı. Eğer Louise, şiirin nerede yayımlandığını sorarsa, sözde küçük bir grubun çıkardığı bir dergi adı uydurabilirdi kolayca. Eski *Downhamlı*'nın kâğıdı güzel, baskısı temizdi iyi ki. Gerçi arkasında basılı olanların okunamaması için, şiiri saydam olmayan bir kâğıda yapıştırması gerekecekti; ama bunu da açıklamak için bir şeyler uydurabilirdi kolayca. Eskiden okulun Wilson'ın tüm yaşantısını yutması gibi, şimdi de mesleği tüm yaşantısını ağır ağır yutuyordu sanki. Yalan söylemek, çabucak bir şeyler uydurabilmek, kendini hiçbir zaman ele vermemek onun mesleğiydi. Özel yaşantısı da mesleğine uymuştu artık. Wilson kendinden öylesine tiksindi ki midesi bulandı, sırtüstü yattı.

Yağmur bir süre durdu. Wilson uykusuz kalanların gönlüne su serpen o serinliği duydu bir ara. Harris'in ağır düşlerinde yağmur sürüp gidiyordu. Wilson yavaşça yataktan kalktı, bromürlü bir bardak su hazırladı kendine. İlaç tanecikleri bardağın dibinde fışırdadı ve Harris perdenin arkasındaki yatakta dönerek, boğuk bir sesle bir şeyler söyledi. Wilson, el fenerini yaktı, saatine baktı: 2.25'ti. Harris'i uyandırmamak için ayaklarının ucuna basa basa kapıya doğru giderken, ayak parmaklarının altına sokulan bir pirenin hafif acısını hissetti. Sabahleyin hizmetkâra onu çekip çıkarmasını söylemeliydi. Bataklık toprağın üstündeki küçük çimento kaldırımda durdu; serin hava, düğmeleri çözülmüş pijama ceketini dalgalandırdı. Nissen kulübelerinin tümü karanlıktı, yeniden biriken yağmur bulutları ayı örtmüştü. Wilson, sırtını dönüp eve girecekken, birkaç adım ötede

ayağı bir yerlere takılan bir adamın tökezlediğini duydu, el fenerini yaktı. Adam sırtını eğmiş kulübeler arasından geçerek yola doğru gidiyordu. "Scobie!" diye hayretle bağırdı Wilson ve Scobie döndü.

"Merhaba Wilson," dedi Scobie. "Buralarda oturduğunu bilmiyordum."

Wilson ağladığını gören adama gözlerini dikti: "Harris'le paylaşıyorum burasını."

Scobie "Yürüyüşe çıktım. Uyuyamadım," dedi. Sözleri inandırıcı olmaktan uzaktı. Scobie, yalan dolan dünyasında daha pek toydu Wilson'a kalırsa, çocukluğundan beri o dünyada yaşamamıştı. Wilson, garip bir kıskançlık duydu. Yaşlı başlı bir hapishane gediklisinin, hapse ilk düşen, her şeyi yeni gören bir dolandırıcıyı kıskanması gibi bir şeydi bu.

III

Wilson U.A.C.'deki küçük havasız odasında oturmaktaydı. Şirketin masaya yığılan domuz taklidi deriyle ciltli dergileri ve defterleri, kendisiyle kapı arasında bir set oluşturuyordu. Wilson bu setin arkasında, gizlice kopya çeken bir lise öğrencisi gibi, elinde şifre rehberi, bir telgrafı çözüyordu. Karşısında, bir malın reklamını yapmak için basılan takvim, bir hafta önceki tarihi, yani 20 Haziran'ı gösteriyordu. Takvim sayfasında bir de özdeyiş vardı: *En iyi yatırımlar, dürüstlük ve cüretten kaynaklanır. William P. Cornforth.* Bir memur kapıya vurup içeri girdi:

"Bir zenci seni görmek istiyor, Wilson. Bir pusula getirmiş."

"Kimden?"

"Brown'dan diyor."

"Göreyim seni, aslan oğlum, onu bir iki dakika oyala. Sonra da kıçına bir tekme at, buraya sok." Wilson bu türden

argo lafları doğal bir biçimde söylemek amacıyla ne kadar canla başla talim etse de, yine beceremiyordu bir türlü. Yerini şaşırmamak için telgrafı katlayıp şifre rehberinin sayfaları arasına koydu; sonra şifre rehberini kasaya yerleştirdi ve kasanın kapısını kapattı. Bir bardağa su doldurdu, pencereden baktı: Başları alacalı bulacalı bezlerle sarılı, kara derili, orta yaşlı kadınlar renkli şemsiyelerini açmış, sokakta yürüyorlardı. Biçimsiz basma entarileri ayak bileklerine kadar iniyordu. Entarilerin birinde kibrit kutusu deseni vardı; bir başkasında gaz lambaları; bir başkası da (Manchester'dan yeni gelmişti bu kumaş) sarı fon üstünde mor çakmaklarla doluydu. Yarı beline kadar çıplak bir genç kız, yağmurda ışıldayarak geçti. Wilson, hazin bir istekle seyretti onu. Kapı açılınca, suyu içti, sırtını pencereye çevirdi.

"Kapıyı kapa."

Oğlan istenileni yaptı. Buraya gelmeden önce en iyi giysilerini giydiği belliydi. Sırtında beyaz bol bir gömlek, ayağında beyaz bir şort vardı. Yağmur yağdığı halde, beyaz lastik pabuçlarında bir tek leke bile yoktu, ama ayak parmakları pabucu çoktan delmişti.

"Sen Yusef'in evinde hizmet ediyorsun, değil mi?"

"Evet, efendim."

"Benim adamım sana bir haber verecekti," dedi Wilson. "Ne istediğimi söyledi mi sana? O senin küçük kardeşin değil mi? "

"Evet, efendim."

"Aynı babadan mı?"

"Evet, efendim."

"Senin iyi bir çocuk olduğunu, namuslu olduğunu söylüyor. Sen vekilharç olmak isterdin, değil mi?"

"Evet, efendim."

"Okumasını bilir misin?"

"Hayır, efendim."

"Yazmasını?"

"Hayır, efendim. "

"Gözlerin var mı? İyi duyan kulakların var mı? Her şeyi görür müsün? Her şeyi duyar mısın?" Oğlan sırıttı. Pürüzsüz bir fil derisini andıran kurşun rengi yüzünde, beyaz bir bıçak yarası gibiydi dişleri. Bu oğlanda kaypak bir zekâ vardı. Wilson'ın gözünde zekâ, namustan daha değerliydi. Namus, iki ucu keskin bir bıçak gibiydi. Ama zekâ kimin önemli olduğunu bilirdi. Zekâ, günün birinde bir Suriyelinin kendi yurduna dönebileceğini, ama İngilizlerin burada kalacağını sezerdi. Zekâ, ne biçim bir hükümet olursa olsun, hükümet hesabına çalışmanın iyi bir şey olduğunu bilirdi. "Şimdiki işinde kaç para kazanıyorsun?"

"On şilin."

"Ben sana beş şilin daha veririm. Eğer Yusef seni kovarsa, o zaman on şilini sana ben veririm. Yusef'in yanında bir yıl çalışıp, bana sağlam bilgi verirsen –gerçek bilgi–, uydurma değilse seni beyaz bir adamın evinde vekilharç yaparım. Anladın mı?"

"Evet, efendim."

"Eğer yalan uydurursan, hapse girersin. Belki öldürürler seni. Bilemem. Vız gelir bana. Anladın mı?"

"Evet, efendim."

"Kardeşini her gün et pazarında görüyorsun. Yusef'in evine kimlerin geldiğini ona söyle. Yusef'in nerelere gittiğini söyle. Yusef'in evine tanımadığın bir uşak gelirse, onu da söyle. Yalan uydurma, doğruyu söyle. Dalavere yok. Eğer Yusef'in evine kimse gelmediyse, kimse gelmedi, de. Kocaman kocaman yalanlar uydurmak yok. Yalan söylersen, ben anlarım, doğru hapse girersin." Wilson, bezginlik içinde, tek başına konuşmasını sürdürdü. Oğlanın tam anlayıp anlamadığını bilemiyordu. Wilson'ın alnından terler boşanıyordu ve oğlanın serinkanlı, telaşsız, kurşun rengi yüzü, karşılığını veremeyeceği bir suçlama gibi, sinirini bozuyordu. "Hapse girersin ve uzun zaman kalırsın orada."

Wilson karşısındakini etkilemek amacıyla çatlak çatlak çınlayan bu sesi, kendi sesini dinledi. Bu sesle, sömürgelerdeki beyaz adamların gülünç bir taklidini yapıyordu sanki. "Scobie?" diye sordu. "Binbaşı Scobie'yi tanıyor musun?" "Evet, efendim. O çok iyi adam." "Evet" ve "hayır" bir yana, oğlanın ilk söylediği sözdü bu.

"Efendinin evinde onu gördün mü?"

"Evet, efendim."

"Kaç defa?"

"Bir defa, iki defa, efendim."

"Efendinle o dost mu?"

"Efendim diyor Binbaşı Scobie çok iyi adam." Bu "iyi adam" sözünün tekrarlanması Wilson'ı öfkelendirdi. Hışımla bağırdı: "İyiymiş kötüymüş bana ne! Yusef'le nerede buluştuğunu bilmek istiyorum, anladın mı? Ne hakkında konuşuyorlar? Vekilharcın başka işi olduğunda onlara sen içki götürürsün, olur mu? Neler konuştuklarını bilmek istiyorum. Sen ne duydun?"

Oğlan satacağı malın bir köşesini göstererek, Wilson'a yaranmak istedi:

"Son defa çok çok konuştu onlar."

"Hiç kuşkum yok uzun uzun konuştuklarından. Neler söylediler, hepsini öğrenmek istiyorum."

"Bir defasında, Binbaşı Scobie gittikten sonra benim efendi aldı bir yastık, yüzünün üstüne koydu."

"Tanrı aşkına, o da ne demek?"

Oğlan çok soylu bir hareketle, iki kolunu yüzünün üstünde kavuşturdu. "Gözleri yastığı ıslak yaptı," dedi.

"Aman Tanrım, ne garip bir şey!"

"Sonra benim efendi çok çok viski içti, uyudu. On saat, on iki saat. Sonra o gidiyor Bond Sokağı'ndaki mağazaya. Çok çok bağırıp çağırıyor."

"Neden?"

"O diyor bana kazık attılar."

"Bunun ne ilgisi var Binbaşı Scobie'yle?"

Oğlan omuz silkti. Wilson bundan önce de kaç kez olduğu gibi bir kapının yüzüne kapandığı duygusuna kapıldı. Wilson o kapının dışında kalıyordu hep.

Oğlan gidince, kasayı yeniden açmak için, şifreli tokmağı, önce solda otuz ikiye (kendi yaşı), sonra sağda ona (ayın kaçında doğduğu), sonra yine altmış beşe (Pinner, Western Avenue'deki evinin numarası) çevirdi. 32946 78523 97042. Sıra sıra sayılar gözünün önünde dalgalandı. Telgrafın üstünde "önemli" diye yazılı olmasaydı, çözülmesini akşama bırakırdı. Aslında bu telgrafın pek de önemli olmadığını biliyordu: Herkesçe bilinen gemi, herkesçe bilinen kuşku uyandıran yolcularla birlikte Lobito'dan yola çıkmıştı. Elmaslar, elmaslar, elmaslar... Şifreyi çözdükten sonra telgrafı, uzun süredir canından bezmiş olan emniyet müdürüne verecekti. Oysa aynı bilgi ya da o bilginin tam tersi, M.I.5 tarafından ya da bu sahilde tropikal bitkiler gibi kök salan başka gizli örgütlerden biri tarafından belki iletilmişti bile emniyet müdürüne. Telgrafta şöyle yazılıydı: *Birinci sınıf yolcusu P. Ferreira'yı rahat bırakın kimseye söylemeyin göstermeyin P. Ferreira birinci sınıf yolcusu...* Anlaşılan Ferreira, büyük olasılıkla Wilson'ın örgütünün gemide görevlendirdiği bir ajandı. Ve çok olasıdır ki, emniyet müdürü, bu telgrafla birlikte, P. Ferreira'nın elmas kaçakçılığı yaptığını, sıkı sıkı aranıp üstünün başının didik didik edilmesi gerektiğini bildiren bir haber almıştı Albay Wright'tan. 72391 87052 63847 92034. Acaba durumu nasıl idare edecekler de Bay Ferreira'yı aynı anda hem rahat bırakacaklar, kimseye söylemeyecekler, göstermeyecekler hem de didik didik arayacaklar? İyi ki, Wilson'ın çözmesi gereken bir sorun değildi bu. Kabak Scobie'nin başına patlayacaktı belki de.

Wilson bir bardak su içmek için yine pencereye gitti ve sokakta aynı kızın yine geçtiğini gördü. Belki de aynı kız

değildi. Wilson, kızın kanat gibi incecik kürekkemiklerinin arasından yağmur damlalarının süzülüşünü seyretti. Kara bir derinin farkına bile varmazdı eskiden. Sanki bu sahilde aylarca değil, yıllarca yaşamıştı; ergenlik çağından beri hep burada yaşamıştı sanki.

IV

Harris hayretle sordu: "Sokağa mı çıkıyorsun? Nereye gidiyorsun?"

Wilson, sivrisineklerden korunmak için giydiği özel çizmelerin düğümünü çözdü: "Şehre iniyorum."

"Ne halt edeceksin şehirde gecenin bu saatinde?"

"İşim var," dedi Wilson.

Bir bakıma bunun bir iş olduğunu düşündü; insanın tek başına, dostsuz yaptığı, keyiften yoksun bir iş. Wilson, birkaç hatta önce, kullanılmış bir araba satın almıştı. Ömründe ilk kullandığı arabaydı bu ve pek güvenilir bir şoför değildi henüz. Hiçbir aygıt bu iklime dayanamadığı için, Wilson arabayı birkaç yüz metre sürdükten sonra, ön camı mendiliyle silmek zorunda kalıyordu. Kru kasabasında kulübelerin kapıları açıktı ve gaz lambasının çevresinde oturan aileler, uyuyabilmek için havanın biraz serinlemesini bekliyorlardı. Yolun kenarındaki hendekte, şişkin beyaz karnı üstüne yağmur yağan ölü bir sokak köpeği vardı. Sivil araçların farları karartılıp bir kartvizit boyuna indirilmesi gerektiği ve on beş adım ötesini göremediği için, Wilson ikinci vitese takmış, yaya yürürcesine arabayı ağır ağır sürüyordu. Emniyet Müdürlüğü'ne yakın büyük pamuk ağacına ancak on dakikada varabildi. Binanın tüm pencereleri karanlıktı ve arabasını ana girişin önüne bıraktı. Arabayı orada görenler, onu Emniyet Müdürlüğü'nde sanabilirlerdi. Otomobilin kapısını açtı, bir an duraksadı oturduğu yerde. Yağmurda geçen kızın görüntüsüyle, elinin altında bir

meyve suyu, sırtüstü yatmış kitap okuyan Harris'in görüntüsü çatışmaktaydı. Bu çatışmada cinsel istek ağır basınca, "Değer mi sanki?" diye hazin hazin düşündü Wilson. Cinsel hazdan sonra duyulan bezginlik, daha şimdiden içini kararttı.

Şemsiyesini yanına almayı unutmuştu. Yokuş aşağı on metre kadar inmemişti ki sırılsıklam oldu. Artık cinsel istekten çok meraktan doğan bir tutkuydu onu dürten. Bir yerde yaşarsanız, oranın malını denemek zorunda kalırsınız er geç. Yatak odasının bir çekmecesinde çikolata saklamak gibi bir şeydi bu. Kutu boşalıncaya kadar, insanın aklı çikolataya takılıp kalırdı. Wilson, "Bu iş olup bittikten sonra, Louise'e bir şiir daha yazacak hale gelirim," diye düşündü.

Genelev yokuşun ortasında, sağ kolda, teneke damlı, tek katlı bir evdi. Yağmursuz mevsimde, kızlar serçeler gibi yolun kenarındaki hendeğe otururlar; yokuşun başında duran polisle çene çalarlardı. Yol hiçbir zaman onarılmadığı için, rıhtıma ya da katedrale gidenlerin arabaları genelevin önünden geçmezdi. Böyle bir yer hiç yokmuş gibi davranabilirdi herkes. Şimdi geceleyin, genelevin panjurlu sessiz cephesi, çamurlu sokağa bakıyordu. Koridora açılan bir tek kapı vardı. Bu kapı açık kalabilsin diye, yoldan alınmış bir taş parçası dayamışlardı altına. Wilson telaşla sağına soluna baktı, sonra içeri girdi.

Yıllarca önce, bu koridorun duvarları sıvanmış ve badanalanmıştı. Ne var ki, fareler sıvada delikler açmış; insanlar da duvarlara bir şeyler karalayarak, kalemle adlarını yazarak badanayı bozmuşlardı. Duvarlar adların ilk harfleriyle, tarihlerle, hatta iç içe yürek resimleriyle doluydu; tıpkı bir gemicinin kolunun dövmelerle dolu olması gibi. Wilson bu evde hiç kimse yok sandı ilkin. Koridorun her iki yanında, yaklaşık 120 santim eninde, yaklaşık 280 santim boyunda küçük hücreler vardı. Hücreler, kapı yerine perdeyle kapanıyordu. Öteberi taşımak için kullanılan eski kasalardan yapılmış döşeklerin üstü, yerli kumaşlarla

örtülüydü. Wilson koridorun sonuna kadar hızla yürüdü, sonra eski Downhamlının elinde bir kitap uyukladığı odanın sessiz, uyuşuk ve güvenli havasına geri dönmeye karar verdi.

Koridorun sonuna varınca, sanki aradığını bulamamış gibi korkunç bir hayal kırıklığına uğradı. Derken farkına vardı ki, sol koldaki hücrede biri var: Yere konmuş bir gaz lambasının ışığında, kirli gömlekli bir kız, bir balıkçı dükkânının tezgâhına atılmış bir balık gibi, kasaların üstüne serilmişti. Çıplak ayaklarının pembe tabanları, kasaya yazılı "Tate şekeri" sözcüklerinin üstünde sallanmaktaydı. Görevli olarak orada yatıyor, müşteri bekliyordu. Doğrulmaya zahmet etmeden, Wilson'a sırıttı: "Sen fik fik ister, şekerim? On şilin." Wilson hayalinde, sırtı yağmurda ıslanmış bir kızın, bir daha geri dönmemek üzere uzaklaştığını görür gibi oldu. Başını sallayarak "Hayır," dedi. "Hayır." İçinden düşünüyordu: "Bunun için ta buralara kadar geldim, ne aptalım, ne aptalım!" Kız, onun aptallığını anlamışçasına, kıkır kıkır güldü. Derken Wilson, dışarıdan gelen birinin koridorda yalınayak yürüdüğünü duydu. Elinde çizgili bir şemsiye tutan yaşlı bir zenci kadın, Wilson'ın yolunu kesti. Yerlilerin diliyle kıza bir şey söyledi; kız da sırıtarak bir açıklamada bulundu. Wilson bu olup bitenlerin ancak *kendisine* garip geldiğini, yaşlı kadının egemen olduğu karanlık yörelerde karşılaşmaya alışık olduğu sıradan bir durum olduğunu sezdi. "İlkin gidip bir içki içeyim," dedi ezile büzüle. Yaşlı kadın "O getirir içki," dedi. Wilson'ın anlamadığı bir dille, kıza sert sert bir şeyler buyurdu. Kız bacaklarını şeker kasalarından indirdi. Yaşlı kadın "Sen duracak burada," dedi Wilson'a. Sonra, aklı başka yerde olan, ama bir konuk hiç de ilginç olmasa da ona bir şeyler söylemek zorunluluğunu duyan bir ev sahibesi gibi konuştu:

"Güzel kız, fik fik bir sterlin."

Pazarlama ölçüleri tersyüz olmuştu burada: Wilson'ın isteği azaldıkça, fiyat yükseliyordu.

"Kusuruma bakmayın, bekleyemem," dedi Wilson. "İşte on şilin." Gitmek için davrandı. Ne var ki, yaşlı kadın hiç oralı değildi. Yolu kapıyor, müşterisinin derdinin çaresini bilen bir dişçi gibi, boyuna sırıtıyordu. Bir insanın derisinin renginin hiçbir değeri yoktu burada. Wilson, derisi beyaz diye ahkâm kesemezdi. Bu dar koridora girmekle tüm ırksal, toplumsal ve bireysel ayrıcalıklarından yoksun kalmış, salt bir insan durumuna düşürmüştü kendini. Saklanmak isteseydi, saklanılacak en uygun yer burası olurdu. Kimliğini gizlemek isteseydi, ancak burada sıradan bir insan sayılırdı. Wilson'ın isteksizliği, tiksinmesi, korkması bile kişisel özellikler değildi. Buraya ilk gelen her erkek Wilson gibi davrandığı için, yaşlı kadın ne yapacağını tam olarak biliyordu: Önce ona içki vermek isteyecek, sonra para vermeyi önerecek, sonra da...

Wilson süklüm püklümdü: "Bırak geçeyim." Ama yaşlı kadının kımıldamayacağını biliyordu. Wilson ayağından bağlanmış bir hayvandı da, yaşlı kadın, hayvanın efendisinin isteği üzerine ona göz kulak oluyordu sanki. Wilson'a ilgi duymuyor, ama hiç istifini bozmadan "Güzel kız, birazdan fik fik," diyordu ara sıra. Wilson kadına bir sterlin uzattı. Kadın parayı cebine indirdi, yolu kapamaya devam etti. Wilson onu itip geçmeye kalkınca, yaşlı kadın, hiç oralı olmadan, pembe avucunu Wilson'ın göğsüne dayadı, "Birazdan fik fik," dedi yine. Bu, daha önce de yüzlerce defa tekrarlanmıştı.

Kız, elinde palmiye ağacı şarabıyla dolu bir sirke şişesi, koridorda göründü ve Wilson, isteksiz isteksiz içini çekerek, teslim oldu. Yağmurun ördüğü duvarlar arasındaki sıcaklık, yanındaki kızın küflü kokusu, gaz lambasının sönük ve tit-

rek ışığı, içine bir ceset daha konmak üzere açılan bir mezarı anımsattı Wilson'a. Bir hınç kıpırdadı içinde, onu buralara düşürenlere kin duydu. Onlar karşısına çıkarsa, ölen damarlarının yeniden kanayacağı duygusuna kapıldı.

3. Bölüm

BİRİNCİ KISIM

I

Helen "Seni bugün öğleden sonra plajda gördüm," dedi.

Bardağına viski doldurmakta olan Scobie başını kaldırdı: Helen böyle söyleyince, ne gariptir ki Louise gelmişti aklına. "Deniz Kuvvetleri'nde istihbarat işlerine bakan Rees'i görmem gerekiyordu."

"Benimle konuşmadın bile."

"Acelem vardı."

"Her zaman öyle dikkatlisin ki!" dedi Helen. Scobie, ne olduğunu, Louise'in neden aklına geldiğini işte o zaman anladı. "Sevginin hep aynı yola yönelmesini engellemenin çaresi yok mu acaba?" diye düşündü dertlenerek. Yalnız sevişme değildi hep aynı olan... Scobie bu çeşit sahneleri son dakikada önleyebilmek, hem kendini hem de öteki kurbanı kurtarabilmek için kaç kez uğraşmıştı son iki yılda. İçinden gelmeyerek güldü: "Binde bir seni düşünmediğim anlardan biriydi o. Aklıma başka şeyler takılmıştı."

"Ne gibi başka şeyler?"

"Elmaslar filan..."

"Senin için işin benden çok daha önemli," dedi Helen. Kim bilir kaç kitapta okuduğu bu ifadenin basmakalıplığı Scobie'nin yüreğini burktu.

Büyük bir ağırbaşlılıkla, "Öyle ama," dedi, "mesleğime kıyarım senin uğruna."

"Neden?"

"Sen bir insansın da ondan, herhalde. İnsan bir köpeği her şeyden fazla sevebilir. Ama onu kurtarmak için, yabancısı olan bir çocuğu bile ezemez."

"Ah, niçin bana doğruyu söylüyorsun boyuna? Doğruyu duymak istemiyorum her zaman."

Scobie, viski bardağını Helen'a uzattı: "Talihli değilsin, sevgilim. Orta yaşlı bir adamla ilişki kurdun. Gençler gibi hep yalan söylemek zahmetine katlanamayız bizler."

"Senin bu dikkatli davranışlarından ne kadar bıktığımı, usandığımı bir bilsen! Buraya karanlıkta geliyorsun, karanlıkta gidiyorsun. Bu öyle... öyle aşağılık bir şey ki..."

"Evet."

"Burada sevişiyoruz her zaman. Küçük memurlara verilen eşyaların arasında. Başka bir yerde sevişmeyi becerememeyiz, bana kalırsa."

"Zavallı sevgilim," dedi Scobie.

Helen öfkelendi: "Bana acımanı istemiyorum." Ama Helen istese de istemese de, Scobie ona acıyordu. Acıma duygusu, çürük nesnelerin usul usul yanması gibi, yüreğinde yanıyordu. Bundan kurtulmanın yolu yoktu. Scobie yaşamıştı, biliyordu. Tutkunun öldüğünü, sevginin yok olduğunu, ama acıma duygusunun olduğu gibi kaldığını biliyordu. Hiçbir şey azaltamazdı acıma duygusunu. Yaşam koşulları her zaman beslerdi bunu. Yeryüzünde bir tek kişi vardı acınmaması gereken... O da Scobie'nin kendisiydi.

"Hiçbir tehlikeyi göze alamaz mısın?" diye sordu Helen. "Bana bir tek satır bile yazmadın. Günlerce teftişe gidiyorsun, ama bir tek şey bırakmıyorsun burada. Burasını insanca bir yer yapmak için bir fotoğrafını bile alamıyorum."

"Ama benim fotoğrafım yok ki."

"Bana mektup yazarsan, o mektubu sana karşı kullanırım diye düşünüyorsun belki de." Scobie "Gözlerimi kapasam, nerdeyse Louise'in konuştuğunu sanacağım," diye düşündü. Helen'ın sesi daha gençti ve acı verme gücü belki biraz daha azdı... İşte o kadar. Scobie, elinde viski bardağı, bir iki yüz metre ötede başka bir geceyi anımsadı. Elindeki bardakta viski değil, cin vardı o gece. "Öyle saçma konuşuyorsun ki, sevgilim," dedi sevecenlikle.

"Beni çocuk yerine koyuyorsun. Buraya usulcacık girip, bana pullar getiriyorsun."

"Seni korumaya çalışıyorum."

"Benim için ne derlerse desinler, vız gelir tırıs gider bana!" Scobie, "Helen basketbol oynarken de böyle laflar ediyordu herhalde," diye düşündü.

"Belli ölçüde konuşurlarsa, sevgilim, bu iş biter," dedi.

"Sen beni değil, karını koruyorsun."

"Ha seni korumuşum, ha onu."

"Demek beni o... o kadınla bir tutuyorsun!" Scobie ister istemez irkildi. Helen'ın ona bu denli acı çektirebileceğini sezememişti. Helen ise bir başarı elde ettiğini anladı. Scobie'yi kıyasıya yaralamanın yolunu öğrenmişti artık. Elinde bir pergel tutan, istediği zaman karşısındakinin canını yakabileceğini bilen bir çocuk gibiydi. Çocukların ellerine geçen her fırsattan yararlanmaları engellenemez.

"Sevgilim," dedi Scobie, "daha şimdiden kavga etmeyelim."

Helen, gözlerini Scobie'ye dikti. "O kadın..." dedi yine. "Onu hiçbir zaman bırakmayacaksın, değil mi?"

"Biz evliyiz."

"Olup bitenleri öğrense, dayak yemiş bir köpek gibi ona dönersin." Scobie, Helen'ın Louise gibi, edebiyat açısından değerli kitapları okumadığını düşündü sevecenlikle.

"Bilmiyorum."

"Benimle hiçbir zaman evlenmeyeceksin."

"Evlenemem. Bunu biliyorsun."

"Katolik olmak ne güzel bir bahane! Ama bu bahane benimle yatmana engel değil. Sadece benimle evlenmene engel."

"Evet," dedi Scobie. İçinden düşündü: Bir ay içinde ne kadar da büyümüştü Helen! Bir ay önce böyle bir çıkış yapamazdı. Ama aşk ve gizlilik onu eğitmişti. Scobie, Helen'ı yetiştirmeye başlıyordu. Bu iş yeterince sürerse, o da tıpkı Louise'e mi benzeyecekti acaba? "Benim eğitimim sayesinde acıyı, hayal kırıklığını ve yaşlanmayı öğreniyorlar," diye düşündü bezginlik içinde.

Helen, "Hadi," dedi, "kendini haklı çıkar bakalım."

"Çok uzun sürer kendimi haklı çıkarmam. İşin ta başlangıcına gidip, Tanrı'nın var olduğunu savunmak gerekecek."

"Her şeyi amma da saptırıyorsun sen!"

Scobie hayal kırıklığına uğramıştı. Akşamı dört gözle beklemişti. Bütün gün büroda bir kira vakasıyla, bir de suçlu bir çocuğun durumuyla uğraşırken, Nissen kulübesini, çıplak odayı, hükümetin sağladığı eşyaları, kendi gençliğini özlercesine özlemişti. Şimdi Helen, bunların hepsini berbat etmişti. "Niyetim kötü değildi," dedi Scobie.

"Ne demek istiyorsun?"

"Senin arkadaşın olmaktı niyetim. Sana göz kulak olmak. Seni eskiden olduğundan daha mutlu etmek istiyordum."

Helen, yıllar öncesinden söz edercesine sordu: "Ben mutlu değil miydim?"

Scobie "Sarsılmıştın, yalnızdın..." dedi.

Helen "Şimdi olduğum kadar yalnız değildim eskiden," dedi. "Yağmur durunca, Mrs. Carter'la plaja gidiyorum. Bagster bana sulanıyor. Cinsel açıdan beni soğuk bir kadın sanıyorlar. Yağmur yeniden başlamadan önce, buraya dönüyorum, seni bekliyorum... Bir bardak viski içiyoruz... Sanki ben senin küçük kızınmışım gibi, bana pullar veriyorsun..."

"Özür dilerim," dedi Scobie. Elini uzattı, Helen'ın elinin üstüne koydu. Kızın elinin oynak yerleri kırılan küçük bir belkemiği gibi, avucunun altında kalmıştı. Scobie, her bir yanı tuzaklarla dolu boşaltılmış bir düşman toprağında ilerlercesine, her an bir patlama olacağından çekine çekine, her sözcüğü titizlikle seçerek, ağır ağır, dikkatle konuştu:

"Her şeyi yaparım... Nerdeyse her şeyi yaparım... Senin mutlu olman için. Buraya bir daha gelmem. Hemen giderim... Emekli olurum..."

"Benden bir kurtulsan, öyle bir sevinirsin ki!" dedi Helen.

"Benim için yaşamamın sona ermesi gibi bir şey olur bu."

"Git istersen."

"Gitmek istemiyorum. Senin istediğini yapmak istiyorum."

Helen, Scobie'yi küçümsercesine konuştu: "Canın isterse git... istersen de kal. Benim gidecek yerim olmadığına göre..."

"Eğer istersen, seni gelecek gemiye bindirmenin bir çaresini bulurum."

"Ah, bu iş bir bitse, öyle bir sevineceksin ki." Helen, bunu söyledikten sonra ağlamaya başladı. Scobie ona dokunmak için elini uzatınca, Helen bağırdı: "Cehenneme kadar yolun var! Cehenneme kadar! Defol!"

"Gideceğim."

"Evet git, bir daha da geri dönme."

Scobie kapıdan çıkınca, yağmur yüzünü serinletti, ellerinden süzüldü. Helen'ın istediğini yapsa, yaşamasının ne denli kolaylaşacağı aklına geldi o zaman. Evine gider, kapısını kapatır, yine tek başına kalırdı eskiden olduğu gibi. Louise'e mektup yazabilirdi, onu aldattığı duygusuna kapılmadan. Haftalardır ilk kez düşler görmeden uyuyabilirdi. Ertesi gün dairesine gider, sessiz sedasız evine döner, yemeğini yer, kapı-

sını kilitlerdi... Ne var ki, tepeyi inip kamyonların sırılsıklam katranlı bezlerin altına sığındığı taşıt parkına gelince, yağmur gözyaşları gibi inmeye başladı. Helen'ın evinde yapayalnız kaldığını düşündü. "Geri alınmaz sözler söylendi mi acaba?" diye sordu kendi kendine. Helen, Mrs. Carter ve Bagster'la baş başa mı kalacaktı bundan böyle? Gemi gelip de İngiltere'ye dönünce, mutsuzluğundan başka anımsayacağı hiçbir şey olmayacak mıydı elinde? Helen'ın duygularının öldürülen suçsuz bir insan gibi karşısına dikilmesini engellemenin yolu yoktu. "Onun hakkı var," diye düşündü. "Böylesine çekingen ve dikkatli davranmama kim dayanabilir ki?"

Kapıyı açınca yiyeceklerin bulunduğu kasaya burnunu yaklaştıran bir fare, hiç telaşa kapılmadan, merdivenleri çıkıp yok oldu. Louise nefret ederdi, korkardı farelerden. Louise'i mutlu etmişti hiç olmazsa... Şimdi bilinçli ve hesaplı kitaplı bir biçimde kendini tehlikeye atarak, Helen'ın gönlünü hoş etmeye karar verdi. Yazı masasına oturdu, bir daktilo kâğıdı –hükümetin soğuk damgasını taşıyan resmi bir daktilo kâğıdı– aldı, bir mektup yazmaya başladı.

Sevgilim, diye başladı. Helen'ın kimliğini açıklamadan, kendini bütünüyle ona teslim etmek istiyordu. Saatine baktı ve bir polis raporu yazarcasına, kâğıdın sağ köşesine *Geceleyin 12.35, Burnside, 5 Eylül*, diye ekledi. Sonra, dikkatle düşüne düşüne şunları yazdı: *Seni kendimden fazla, karımdan fazla ve bana öyle geliyor ki, Tanrı'dan da fazla seviyorum. Sana gerçeği söylemek için elimden geleni yapıyorum. Yeryüzünde en çok istediğim şey, seni mutlu etmek*... Bu sözlerin basmakalıplığı Scobie'nin içini kararttı. Sanki Helen'ın kişiliğiyle ilgili bir gerçek yoktu bu sözlerde, kullanıla kullanıla yıpranmış laflardı bunlar. "Eğer genç olsaydım," diye düşündü, "yerinde sözcükleri, yeni sözcükleri bulabilirdim. Ne çare ki, tüm bunlar daha önce de benim başıma geldi." Bir satır daha yazdı: *Seni seviyorum. Beni bağışla.* Mektubunu imzaladı, kâğıdı katladı.

Sonra yağmurluğunu giyip, yine sokağa çıktı yağmurda. Rutubetli havada yaralar hiç kapanmaz, cerahat toplar boyuna. Parmağınızı kaşırsınız, birkaç saat sonra yeşil bir tabaka oluşur derinizin üstünde. Scobie kendi kokuşmuşluğunu taşıya taşıya, yokuşu tırmandı. Taşıt parkında bir asker uykusunda bir şey bağırdı. Bu tek sözcük, duvara çiviyazısıyla yazılmış, anlaşılmayan bir şeydi Scobie için; çünkü otoparktaki askerler Nijeryalıydılar. Yağmur Nissen kulübelerinin damlarını döverken, Scobie "Neden bu mektubu yazdım?" diye düşündü. "Niçin seni Tanrı'dan fazla seviyorum dedim? Louise'den fazla seviyorum desem, Helen'a yeterdi. Doğru olsa bile, neden yazdım bunu?" Gökyüzü durmadan ağlıyordu çevresinde. Scobie, yaraların hiçbir zaman kapanmayacağı duygusuna kapıldı. "Ey Tanrım," dedi yavaş bir sesle, "ben seni bıraktım. Ama sen beni bırakma." Helen'ın kapısına gelince, mektubu eşiğin altından itti. Kâğıdın çimento zemin üstünde hışırtısından başka bir şey duymadı. Sedyede taşıyarak yanından geçirdikleri çocuk yüzlü genç kadın aklına gelince, neler olup bittiğini ve her şeyin nasıl boşuna olduğunu düşündü üzüntüyle. Scobie kendine karşı öfkeye kapıldı: "Benim fazla dikkatli olduğumu hiçbir zaman söyleyemez artık," dedi.

II

Peder Rank "Buradan geçiyordum da, size uğradım," dedi. Akşam yağmuru bir papaz cüppesinin gri kıvrımları gibi çevrelerini sarıyordu. Bir kamyon uluyarak tepelere doğru tırmandı.

"Buyrun," dedi Scobie, "viskim bitti. Ama bira da var, cin de."

"Sizi yukarda, Nissen kulübeleri dolaylarında gördüm. Yokuşu inip peşinizden geldim. Bir işiniz var mı?"

"Emniyet müdürüne yemeğe gidiyorum. Ama bir saat sonra."

Scobie birayı buz kasasından çıkarırken, Peder Rank içi içine sığmayarak odada dolaşıyordu. "Yakında haber aldınız mı Louise'den?" diye sordu.

"On beş gündür haber almadım," dedi Scobie. "Güney bölgesinde birçok gemi daha battı."

Peder Rank hükümetin verdiği koltuklardan birine çöktü, bira bardağını bacaklarının arasına koydu. Damı döven yağmurdan başka ses yoktu. Scobie gırtlağını temizledi, sonra oda yine sessizliğe gömüldü. Scobie garip bir şey sezinledi: Emrinde çalışan genç polis memurlarından biriymiş gibi, Peder ondan bir emir almaya gelmişti sanki.

"Yağmurlar yakında bitecek," dedi Scobie.

"Karınız gideli altı ay olmalı?"

"Yedi ay."

Peder Rank başını başka yana çevirdi, bir yudum bira içti. "İzninizi Güney Afrika'da mı geçireceksiniz?"

"İznimi erteledim. Benden fazla gençlere izin gerek."

"Herkes izinden yararlanmalı."

"Ama *siz*, Peder, on iki yıldır hiç izne çıkmadınız."

Peder Rank "Benim durumum başka," dedi.

Sonra yeniden ayağa kalktı, içi içine sığmayarak önce bir duvar boyunca, sonra öteki duvar boyunca yürüdü. Yüzünde bir çağrı vardı. Anlamı tam olarak bilinmeyen bu çağrıyla Scobie'ye doğru döndü: "Kimi zaman sanki hiç çalışmayan bir adammışım gibi geliyor bana," dedi. Peder Rank sustu, çevresine bakındı, ellerini yarı havaya kaldırdı. Scobie, Peder Clay'in huzursuzluk içinde bir aşağı bir yukarı yürürken, sanki karşısına başkalarının gözle göremedikleri biri çıkmış gibi, nasıl bir yana çekildiğini anımsadı. Kendisine bir çağrıda bulunulduğu ve bu çağrıya karşılık veremediği duygusuna kapıldı. "Hiç kimse sizin kadar çok çalışmıyor, Peder," dedi ölgün bir sesle.

Peder Rank, yorgun argın, koltuğuna geri döndü: "Yağmurların bitmesi iyi olacak."

Scobie sordu: "Congo Creek'teki yaşlı kadın ne halde? Can çekiştiğini söylediler bana."

"Bu hafta içinde ölür. İyi bir kadındı." Peder Rank bir yudum bira daha içti; eli midesinde, koltukta iki büklüm oldu. "Gaz sancısı," dedi, "çok fena gaz yapıyor."

"Şişe birası içmemelisiniz, Peder."

"Ölenler," dedi Peder Rank. "İşte ben ölenler için buradayım. Ölürken beni çağırırlar." Peder Rank fazla kinin almaktan ötürü kızarmış gözleriyle Scobie'ye baktı, haşin ve umutsuz bir sesle konuştu: "Yaşayanların hiç işine yarayamadım, Scobie."

"Saçma şeyler söylüyorsunuz, Peder."

"Ben din eğitimi görürken, rahiplerle herkesin rahat konuştuğunu, Tanrı'nın da bir yolunu bulup söylenmesi gereken sözleri rahiplere öğrettiğini sanıyordum. Bana aldırmayın Scobie, söylediklerimi dinlemeyin. Yağmurlardan ötürü... Yağmurlardan ötürü, hep bu hale düşerim bu sıralarda. Tanrı söylenmesi gereken sözleri insanlara öğretmiyor, Scobie. Eskiden Northampton'da çalışırdım rahip olarak. Orada oturanlar çizme yaparlar. Beni çaya çağırırlardı; fincanlara çay koyan ellerine bakardım; Hazreti Meryem Çocukları Derneği'nden ve kilise damının onarılmasından söz ederdik. Eli çok açıktı Northampton'dakilerin. Her istediğimi verirlerdi bana. Ama bir tek kişinin bile işine yarayamadım, Scobie. Afrika'da durumun değişeceğini sandım. Ben pek kitap okumam, Scobie. Tanrı'yı sevme konusunda da pek yetenekli değilim kimi kişiler gibi. İşe yaramak istiyordum, işte o kadar. Söylediklerimi dinleme. Yağmurlardan ötürü. Beş yıldır hiç böyle konuşmamıştım. Ancak aynada kendi kendime söyledim bunları. İnsanların başı derde girse, bana değil, sana gelirler Scobie. Beni, en son dedikoduları duymak için yemeğe çağırırlar. Senin başın derde girse, nereye giderdin?"

Scobie bir çağrıda bulunan o kızarmış gözleri gördü yine. Kuru mevsimde de, yağmurlarda da, hiçbir zaman olamayacak bir şeyleri bekliyordu bu gözler. "Sırtımdaki yükü onun sırtına yükleyebilir miyim acaba?" diye düşündü. "İki kadın birden sevdiğimi, ne yapacağımı bilemediğimi ona söyleyebilir miyim? Ne işe yarar söylemem? Onun ne diyeceğini biliyorum: Başkaları ne olursa olsun, insan kendi ruhunun selametine bakmalı. İşte benim yapamadığım, hiçbir zaman da yapmayacağım şey de bu." Büyülü bir sözü gereksinen kendi değil, Peder Rank'ti. Ve Scobie, bu büyülü sözü söyleyemiyordu.

"Ben başı derde girecek adam değilim, Peder. Orta yaşlı, sıkıcı bir adamım." Scobie, Peder Rank'in "Ho, ho ho!" diye attığı mutsuz kahkahayı dinlerken, rahibin çektiği acıyı görmemek için başını başka yana çevirdi.

III

Scobie emniyet müdürünün evine giderken, kendi bürosuna da uğradı. Masanın üstündeki kâğıtlara kurşunkalemle bir not yazılmıştı: *Sizi görmek için uğradım. Önemli bir şey değil. Wilson.* Bu garibine gitti Scobie'nin. Birkaç haftadır Wilson'ı görmemişti. Wilson'ın onu görmesi için önemli bir neden yoksa, ne diye zahmet edip böyle bir not bırakmıştı? Bir paket sigara almak için çekmecesini açar açmaz, çekmecenin karıştırıldığını anladı. Oradaki eşyaları dikkatle gözden geçirdi: Sabit kalemi ortada yoktu. Belli ki, Wilson notu yazmak için bir kalem aramış, sonra da bu kalemi yerine koymayı unutmuştu. Ama notu neden yazmıştı acaba?

Dışarıda çavuş, "Mr. Wilson sizi görmeye geldi, efendim," dedi.

"Biliyorum. Bir not bırakmış."

Scobie "Demek not yazmasının nedeni bu," diye düşündü. "Geldiğini nasıl olsa haber alacağım için bunu bana

bildirmeyi daha yerinde buldu." Bürosuna geri dönüp, yazı masasına yeniden baktı. Bir dosya yer değiştirmiş gibiydi. Ama bundan emin olamazdı. Çekmeceyi yine açtı. Yeryüzünde hiç kimsenin ilgisini çekecek bir şey yoktu orada. Gözü, kopuk tespihe ilişti. Çoktan onarması gerekirdi bunu. Tespihi alıp cebine attı.

"Viski ister misiniz?" diye sordu emniyet müdürü.

"Sağ olun," dedi Scobie. Elinde tuttuğu bardağı emniyet müdürüne doğru uzattı: "*Siz* bana güveniyor musunuz?"

"Evet."

"Bir ben miyim Wilson'ın gerçek işini bilmeyen?"

Emniyet müdürü gülümsedi, koltuğuna rahatça yaslandı ve sıkılmadan konuştu:

"Ben ve U.A.C.'nin müdüründen başka, kimse bunu resmen bilmiyor. Böyle olması şarttı. Bir de Vali biliyor ve 'En Gizli' damgasını taşıyan telgraflara bakan kişi. Bir rastlantı sonucu bunu öğrenmenize sevindim."

"Şunu bilmenizi istiyorum ki, ben –yani şimdiye kadar demek istiyorum– güvenilir bir adamdım."

"Bunu bana söylemenize gerek yok, Scobie."

"Tallit'in kuzeni konusunda başka türlü davranmamızın yolu yoktu."

"Elbette yoktu, Scobie."

"Ama bilmediğiniz bir şey var: Louise'i Güney Afrika'ya gönderebilmek için, Yusef'ten iki yüz sterlin borç aldım. Yüzde dört faiz ödüyorum ona. Tamamıyla bir ticaret alışverişi bu. Ama böyle bir iş yaptım diye, kellemi istiyorsanız..."

"Bunu bana söylediğiniz iyi oldu," dedi emniyet müdürü. "Çünkü Wilson, size şantaj yapıldığını sanıyor. Bir yolunu bulup, bu para işini duymuş olmalı."

"Yusef para için şantaj yapmaz."

"Ben de bunu söyledim Wilson'a."

"Kellemi istiyorsanız..."

"Bana kelleniz değil, kafanız gerek, Scobie. Burada gerçekten güvendiğim tek memur sizsiniz."

Scobie boş bardağı tutan elini emniyet genel müdürüne doğru uzattı. El sıkma gibi bir şeydi bu.

"Bu kadar viski yeter mi?"

"Yeter."

İnsanlar yaşlanınca ikiz gibi olabilirler. Geçmiş, onların ortak dölyatağıdır. Altı ay süren yağmurlu hava ve altı ay süren güneşli hava, dölyatağında beraberce geliştikleri süredir. Söylemek istediklerini dile getirmeleri için pek az sözcük ve pek az el hareketi gerekir onlara. Çünkü onlar aynı sıtmaları çekerek yeterliliklerini kanıtlamışlardır; aynı şeyleri sevmekte, aynı şeyleri hor görmektedirler.

"Derry'nin rapor ettiğine göre, madenlerde büyük çapta hırsızlık olmuş."

"Ticaret elmasları mı?"

"Hayır değerli elmaslar. Yusef mi çaldırdı bunları, yoksa Tallit mi?"

"Yusef olabilir," dedi Scobie. "Çünkü Yusef'in ticaret elmaslarıyla alışverişi yok, bana kalırsa. Çakıl taşı der onlara. Ama bu işi hangisinin yaptığını kesinlikle bilemeyiz elbette."

"Birkaç güne kadar *Esperança* limana gelecek. Gözümüzü dört açmalıyız."

"Wilson ne diyor?"

"Tallit'in dürüst olduğuna yeminler ediyor. Ona bakarsanız, oyunun kötü adamı Yusef... Bir de siz, Scobie."

"Yusef'i uzun zamandır görmedim."

"Biliyorum görmediğinizi."

"Hep gözaltında tutulan, haklarında raporlar verilen şu Suriyelilerin neler hissettiklerini artık anlamaya başladım."

"Wilson hepimiz için rapor veriyor, Scobie. Fraser, Tod, Thimblerigg ve benim için de rapor veriyor. Ben gereğince sert değilmişim ona kalırsa. Ama önemi yok bunun. Çünkü

Wright, Wilson'ın raporlarını yırtıp atıyor. Bunun üzerine Wilson, Wright için de rapor yazıyor."

"Yazıyordur herhalde."

Scobie gece yarısı Nissen kulübelerine doğru yürüdü. Karartmada bir an için kendini güvende hissetti: Onu kimse gözetleyemez, onunla ilgili rapor yazamazdı hiç kimse şimdi. Çamurlu zeminde adımları pek az ses çıkarıyordu. Ne var ki, Wilson'ın evinin önünden geçerken ne denli dikkatli olması gerektiğini bir kez daha anladı. Korkunç bir bezginliğe kapıldı. "Kendi evime gideceğim," diye düşündü. "Sessizce sürüne sürüne ona gitmeyeceğim bu gece. Bir daha buraya gelme dedi bana son söz olarak. Ömrümde ilk kez birine, mademki öyle dedin, öyle olsun, desem ne çıkar sanki?" Scobie, Wilson'ın evinin yirmi metre kadar ötesinde durup perdelerin arasından sızan ışık çizgisine baktı. Tepede bir yerlerde sarhoş bir ses, bir şeyler bağırdı. Ve yeniden yağmaya başlayan yağmurun ilk damlaları yüzünü yaladı. "Evime geri dönüp yatarım," diye düşündü yine. "Sabahleyin Louise'e mektup yazarım, akşam da günah çıkarmaya giderim. Günah çıkardıktan bir gün sonra da, Tanrı yeniden sunulur bana." Yaşamak yeniden basitleşirdi o zaman. Şeytana uyup bir günah işlemek isteğine kapılırcasına, erdemli olmak, dürüstlük içinde yaşamak isteğine kapıldı karanlıkta. Yağmurdan ötürü gözleri bulanık görüyordu. Nissen kulübesine doğru isteksiz isteksiz ilerleyen ayaklarını toprak sanki emiyordu.

İki kez vurduğu kapı hemen açıldı. Kapının arkasındakinin hâlâ öfkeli olması, onu istememesi için dua etmişti. Çünkü bir insan "Bana gereklisin" deyince, ne gözlerini kapatabilir ne de kulaklarını tıkayabilirdi. Scobie eski Roma ordusunun bir yüzbaşısı değildi, sıradan bir askerdi sadece. Yüz tane yüzbaşının buyruklarını yerine getirmek zorundaydı. Ve şimdi kapı açılınca, ona ne gibi buyruklar verileceğini biliyordu: Burada kal, sev, sorumluluğu yüklen, yalan söyle buyrukları verilecekti ona.

Helen "Ah sevgilim," dedi. "Hiç gelmeyeceksin sanmıştım. Sana karşı öyle kötü davrandım ki..."

"Sen beni istersen, ben her zaman gelirim."

"Gelir misin sahiden?"

"Gelirim her zaman. Eğer yaşarsam..." Scobie "Ne yapalım, Tanrı bekleyecek," diye düşündü. Tanrı'nın yarattığı bir kula acı vermek pahasına, Tanrı'yı hiç sevebilir miydi insan? Bir çocuğa kıyarak elde edilen sevgiyi, bir kadın isteyebilir miydi hiç?

Işıkları yakmadan önce perdeleri sıkı sıkı kapadılar. El ele verip, bir beşiği özenle kaldırırcasına, her an dikkatli olmaları gerekiyordu.

Helen "Gelmeyeceksin diye, bütün gün korktum," dedi. "Gelecektim elbette."

"Sana git demiştim. Sana git dediğim zaman, hiç kulak asma bana. Söz ver."

Scobie "Söz veriyorum," dedi.

"Eğer gelmeseydin..." Helen sözünü kesip lambaların arasında düşünceye daldı. Kendini yokladığı, Scobie gelmeseydi ne yapacağını kestirmek için bir çaba gösterdiği çatık kaşlarından belliydi... "Gelmeseydin ne yapardım bilmiyorum. Belki Bagster'la orospuluk ederdim, belki kendimi öldürürdüm, belki ikisini birden yapardım. İkisini birden yapardım, bana kalırsa."

Scobie kaygılandı: "Böyle düşünmemelisin. Beni istediğin zaman hep yanında olurum... Yaşadığım sürece..."

"Neden yaşadığım sürece diyorsun ikide bir?"

"Aramızda otuz yaş fark var."

O gece ilk kez öpüştüler.

"Ben yaş farkını hissetmiyorum," dedi Helen.

Scobie sordu: "Niçin benim gelmeyeceğimi sandın? Mektubumu aldın, değil mi?"

"Mektubunu mu?"

"Dün gece kapının altından attığım mektubu."

Helen korktu: "Ben hiç mektup görmedim. Ne diyordun o mektupta?"

Scobie kızın yüzüne dokunarak gülümsedi. "Her şeyi söylüyordum. Artık dikkatli davranmak istemiyordum. Her şeyi yazdım."

"Adını da mı?"

"Öyle galiba. Zaten el yazısıyla yazdım, imzaladım."

"Kapıya bitişik bir paspas var. Mektup paspasın altında olmalı."

Ama mektubun orada olmadığını ikisi de biliyordu. O kapıdan bir felaketin geleceğini öteden beri sezmiş gibiydiler.

"Kim almıştır acaba?"

Scobie, Helen'ı yatıştırmak istedi: "Sana hizmet eden oğlan onu çöp sanmış, atmıştır herhalde. Zarfa koymamıştım. Kime yazdığımı hiç kimse anlayamaz."

"Kime yazdığının ne önemi var ki! Sevgilim, hasta gibiyim. Gerçekten hasta gibiyim. Biri var sana kötülük etmek isteyen. Keşke ölseydim o cankurtaran sandalında."

"Boşuna evhamlanıyorsun. Herhalde kâğıdı gereğince itmedim kapının altından. Sana hizmet eden oğlan sabah kapıyı açınca, mektup rüzgârda uçtu ya da çamurda ezilip gitti." Scobie, elinden geldiği kadar inandırıcı olmaya çalışarak konuşuyordu. Dediği gibi olmuştu belki de.

Helen yalvardı: "Ne olur, sana kötülük etmemi engelle." Söylediği her sözle, zincirleri daha sıkı sarıyordu Scobie'nin bileklerine. Scobie ellerini Helen'a uzattı, yalan söylemeye kararlıydı: "Sen bana hiçbir zaman kötülük edemezsin. Kaybolan bir mektup için böyle üzülme. Ben işi abarttım. Aslında hiçbir şey yazmamıştım o mektupta... yani bir yabancının anlayabileceği bir şey yazmamıştım. Bunu dert etme."

"Dinle beni, sevgilim. Bu gece kalma burada. Sinirliyim. Sanki... Sanki beni gözetliyorlar. Bana iyi geceler dile ve git şimdi. Ama yine gel, ah sevgilim, yine gel."

Scobie, Wilson'ın evinin önünden geçerken ışığın hâlâ söndürülmediğini gördü. Kendi karanlık evinin kapısını açınca, yerde bir kâğıt buldu. Garip bir sarsıntı geçirdi: Kaybolan bir kedinin eski evine dönmesi gibi, o kaybolan mektup da geri gelmişti sanki. Ne var ki kâğıdı eline alınca, bir sevgi mesajı olmakla beraber, bunun kendi yazdığı mektup olmadığını anladı. Emniyet Merkezi'ne gönderilen bir telgraftı bu. Sansürden kolayca geçmesi için yalnız "Louise" imzasını değil, "Louise Scobie" imzasını taşıyordu. Scobie kendisinden daha uzun kollu bir boksörün yumruğunu yer gibi oldu. *Sana yazdım. Evime dönüyorum, Aptalca davrandım. Stop. Sevgiler.* Telgrafın altında, bir mühür kadar resmi olan o imza vardı.

Scobie oturdu. Midesi bulanıyor, başı dönüyordu. "O mektubu yazmasaydım," diye düşündü. "Helen'a 'Mademki beni istemiyorsun, gidiyorum' deseydim, o zaman yaşam öyle kolayca yeniden düzenlenebilirdi ki!" Ama daha on dakika önce Helen'a söyledikleri aklına geldi: "Beni istediğin zaman, hep yanında olurum, yaşadığım sürece," demişti. Bu bir yeminidi. Ealing'deki kilisede Louise'e verdiği söz kadar bozulmaz bir yemindi bu. Denizden rüzgâr esiyordu... Yağmurlar tayfunlarla başlar, tayfunlarla biterdi. Rüzgâr perdeleri kabarttı. Scobie koştu, pencereleri kapattı. Yukarı katta, yatak odasındaki pencereler menteşelerini koparırcasına bir açılıyor bir kapanıyordu. Scobie pencereleri kapattıktan sonra, üstü bomboş olan tuvalet masasına baktı. Çok yakında bu masanın üstü, krem kutuları ve fotoğraflarla dolacaktı yeniden. O fotoğraf da yeniden konulacaktı yerli yerine. "Ey mutlu Scobie!" diye düşündü. "Bu senin tek başarın!" Hastanede bir tavşanın gölgesi yastık yüzünde kıpırdarken, bir kız çocuğu "Baba" demişti ona. Bir pul albümünü sıkı sıkı tutan başka bir kız, bir sedye üstünde, yanından geçmişti. "Neden ben?" dedi kendi kendine. "Neden bana gereksinim duyarlar? Can sıkıcı, orta yaşlı, terfi ettirilmeyen bir po-

lis memuruna? Benim onlara verebileceğimi bir başkası da verebilir kolayca. Neden rahat bırakmazlar beni? Başkaları daha gençtir, daha iyi sever, daha çok güven sağlar onlara." Scobie bundan böyle onlarla paylaşabileceği tek şeyin, belki de umutsuz bir acı olduğunu düşündü.

Tuvalet masasına yaslanarak, dua etmeye çalıştı. Duanın sözleri hukukla ilgili bir belge kadar cansız göründü Scobie'ye... Tanrı'dan istediği sadece alnının teriyle kazanacağı ekmek değildi, çok daha fazlasını istiyordu: Ötekilerin mutluluğunu, kendisi için de yalnızlık ve huzur istiyordu Tanrı'dan. Ansızın yüksek sesle konuştu: "Şunu ayarlamak, bunu düzenlemek istemiyorum artık. Ölürsem, gerekli olmam onlara. Hiç kimselere gerekli değildir ölüler. Unutulur ölüler. Ah Tanrım, ben onları mutsuz etmeden, sen benim canımı al." Ne var ki, Scobie kendi ağzından çıkan bu sözlerde bir melodram havası sezer gibi oldu. Toparlanmaya karar verdi. Ayarlanması gereken birçok şey vardı. Sinirlerine kapılırsa, bunların hiçbirini ayarlayamazdı. Aşağı kata inerken, böyle bir durumda –böylesine beylik bir durumda– üç aspirin, hatta dört aspirin yutmanın yerinde olacağını düşündü. Buz kasasından, damıtılmış bir su şişesi çıkardı, aspirinleri suda eritti. Aspirin taneleri gırtlağına ekşi ekşi yapışırken, ölümü de şimdi bunları yuttuğu kadar kolay yutmanın nasıl olacağını düşündü. Papazlara bakılacak olursa, bağışlanmaması gereken tek günahtı bu; günahkârın kapıldığı umutsuzluktan hiç pişman olmadığını kesinlikle kanıtlıyordu böyle bir davranış. Kilisenin öğütlerine insan boyun eğiyordu elbette. Ama şu da var ki, Tanrı'nın kendi koyduğu yasalara karşı çıktığı da olurdu öğrettiklerine göre. Mezar taşının altından yeniden dirilmenin yolunu bulan Tanrı, kendi canlarına kıyanların düştüğü karanlığa ve kargaşaya bağışlayan elini uzatamaz mıydı? Üstelik Tanrı'yı başkaları öldürmemişti. Tanrı öldürülemezdi. Tanrı kendini öldürmüştü. Pemberton'ın resim asmak için çakılan çiviye

kendini asarak öldüğü ne kadar su götürmez bir gerçekse, Tanrı'nın da kendini çarmıha gererek öldüğü o kadar su götürmez bir gerçekti.

Scobie bardağı bırakıp "Sinirlerime kapılmamalıyım," diye düşündü yeniden. İki kişinin mutluluğunu elinde tutuyordu. Sağlam sinirlerle hokkabazlık etmesini öğrenmek zorundaydı. Her şeyden önemlisi kılı kıpırdamadan davranabilmesiydi. Günlüğünü çıkardı. 6 Eylül Çarşamba tarihinin altına yazmaya başladı: *Emniyet genel müdürüyle akşam yemeği. W. konusunda memnun edici bir konuşma. Helen'a uğrayıp birkaç dakika kaldım. Louise'den buraya döneceğini bildiren bir telgraf aldım.*

Scobie, bir saniye duraksayıp şunu ekledi: *Peder Rank akşam yemeğinden önce uğrayıp bir içki içti. Sinirleri biraz yıpranmış. İzne çıkması yerinde olur.* Yazdıklarını yeniden okuyan Scobie, son iki tümceyi karaladı. Günlüğünü tutarken kişisel görüşlerini dile getirmeyi pek doğru bulmazdı.

İKİNCİ KISIM

I

Scobie bütün gün telgrafı düşünüp durdu. Yalan yere yemin etmeyi konu alan bir dava görüşülürken mahkemede geçirdiği iki saat ve o gün yaptığı tüm işler, insanın temelli ayrılmak üzere olduğu bir ülkenin gerçekdışı havasına bürünmüştü. "Bu saatte, o köyde, vaktiyle tanıdığım bu insanlar tıpkı bir yıl önce ben oradayken olduğu gibi bir masanın etrafında oturuyorlar," diye düşünür insan. Ne var ki, herhangi bir yaşamın bilincin dışında aynı biçimde sürüp gittiğine inanmaz. Şimdi Scobie'nin bilinci tümüyle telgrafa, güneyden gelerek Afrika sahili boyunca usul usul ilerleyen adını bilmediği o gemiye yönelmişti. O geminin hiçbir zaman limana varamayacağı olasılığı bir an için aklına gelince, "Tanrı beni bağışlasın," dedi kendi kendine. Hepimizin yüreğindeki acımasız zorba, sevdiğimiz bir iki kişinin mutluluğunu sağlamak için, binlerce yabancının mutsuzluğunu göze almaya hazırdır.

Yalan yere yemin etme davasının sonunda, sağlık müfettişi Fellowes, mahkeme kapısında Scobie'yi yakaladı: "Bu gece sizi yemeğe bekliyoruz, Scobie. Arjantin'den gelen gerçek bir sığır parçası var elimizde." Scobie'nin içinde bulunduğu düş dünyasında, bu çağrıya sırt çevirebilmek biraz güçtü. Fellowes "Wilson da gelecek," diye ekledi. "Size doğ-

rusunu söyleyeyim: Sığırı elde etmemize yardımcı olan da o zaten. Siz Wilson'dan hoşlanıyorsunuz, değil mi?"

"Evet. Ondan hoşlanmayanın asıl siz olduğunu sanıyordum."

"Eh, ne yapalım. Kulübümüz çağa ayak uydurmak zorunda, bir yığın adam ticaret yapıyor şu sıralarda. Biraz acele etmiştim o gün kulüpte. Biraz da içkiliydim herhalde. Wilson, Downham okuluna gitmiş. Ben Lancing'de okurken, onlarla maç yapardık."

Tepelerde, eskiden kendi oturduğu eve arabasını sürerken Scobie'nin içi içine sığmıyordu. "Helen'la bugün yarın konuşmam gerekecek," diye düşünüyordu. "Başkalarından öğrenmemeli bunu." Ömrü boyunca aynı durumlarla tekrar tekrar yüz yüze geliyordu insan: Er geç başkalarına kötü haberler vermek, avutucu yalanlar söylemek, biraz daha az acı çekebilmek için pembe cinler içmek zorunda kalıyordu insan.

Scobie upuzun oturma odasına girince, odanın bir ucunda Helen'ı gördü. Bugüne dek Helen'la başkalarının evinde, bir yabancı olarak hiçbir zaman karşılaşmadığını ansızın kavrayınca, bir tuhaf hissetti kendini. Helen'ı akşam yemeği için giyinmiş olarak da görmemişti hiçbir zaman. Fellowes, "Mrs. Rolt'u tanıyorsunuz, değil mi?" diye sordu. Gizli bir alay yoktu adamın sesinde.

Scobie bir an için kendi kendinden tiksinerek, "Meğer ne kadar kurnazca davranmışız!" diye düşündü. "Küçük bir sömürgenin dedikoducularını ne kadar ustaca atlatmışız! Nasıl olur da sevdalılar herkesi böylesine kolayca atlatmanın yolunu bulurlar? İçten gelen, hiçbir şeyi hesaba katmayan bir duygu değil miydi sevda?.."

Yüksek sesle "Evet," dedi. "Mrs. Rolt'un eski bir dostuyum ben. Onu nehrin karşı kıyısından getirdikleri sırada Pende'deydim."

Fellowes içkileri hazırlarken, biraz uzakta, masanın yanında duran Scobie, Mrs. Fellowes'la konuşan Helen'a bak-

tı. Helen hiçbir şey olmamış gibi, rahat rahat konuşmaktaydı. Scobie "Bu gece buraya gelip, onu ilk kez görsem, acaba sevdalanır mıydım ona?" diye düşündü.

"Siz ne içeceksiniz, Mrs. Rolt?"

"Pembe bir cin."

"Keşke karımı kandırsanız da o da aynı şeyi içse. Onun portakallı cinlerinden fenalıklar geliyor bana."

Scobie "Buraya geleceğinizi bilseydim, sizi arabamla alırdım," dedi.

"Keşke alsaydınız," diye karşılık verdi Helen. "Hiç gelip görmüyorsunuz beni." Sonra Fellowes'a dönüp, Scobie'nin yüreğine inen bir rahatlıkla konuştu: "Pende'deki hastanede bana karşı öyle iyi davrandı ki! Ama yalnız hastalardan hoşlanıyor galiba."

Fellowes zencefil renkli küçük bıyığını sıvazlayıp, kadehine bir miktar cin daha koydu: "Scobie sizden korkuyor, Mrs. Rolt. Biz evli erkekler, hep sizden korkuyoruz."

Scobie "evli erkekler" sözünü duyunca, Helen'ın yüzünün değiştiğini, sedyeye uzanmış kızın bitik yüzüne dönüştüğünü gördü. Helen, fazla parlak bir güneş ışığından kaçarcasına başını çevirdi ve sahte bir yumuşaklıkla:

"Ne dersiniz, çakırkeyif olmadan bir cin daha içebilir miyim acaba?" diye sordu.

"Ha, işte Wilson geliyor," dedi Fellowes. Wilson kendine güvenmeyen pembe, saf yüzü ve kötü bağlanmış kuşağıyla çıkagelmişti.

"Herkesi tanıyorsunuz, değil mi? Mrs. Rolt sizin komşunuz."

"Öyle ama, henüz tanıştırılmadık," diyen Wilson'ın yüzü hemen kızarmaya başlamıştı.

Fellowes "Buradaki erkeklerin haline aklım ermiyor doğrusu," dedi. "Siz ve Scobie komşusunuz ama, ikiniz de görüşmüyorsunuz Mrs. Rolt'la." Scobie, Wilson'ın sabit bakışının şüpheyle kendisine yöneldiğinin hemen farkına var-

dı. Fellowes kadehlere pembe cin doldurmaktaydı: "Sizler kadar çekingen davranmazdım, *ben* olsaydım."

Odanın öteki ucundan Mrs. Fellowes'un sesi duyuldu: "Her zaman olduğu gibi yine geç kaldı Dr. Sykes." Tam o sırada, evin girişindeki basamaklarda, Dr. Sykes'ın ağır adımları duyuldu. Her zaman akla yatkın bir biçimde giyinen bu kadın, koyu renk tayyörü ve ayaklarını sivrisineklerden koruyan özel çizmeleriyle içeriye girdi. Fellowes "Bir içki içmeye vaktiniz var, Jessie," dedi. "Ne istersiniz?"

Dr. Sykes gözlüğünün kalın camları ardından çevresine dik dik baktı: "Bir duble viski... İyi akşamlar hepinize."

Sofraya giderlerken, Scobie Helen'a "Sizinle konuşmalıyım," dedi. Ama Wilson'ın onlara baktığını görünce, "Evinizin mobilyası konusunda," diye ekledi.

"Mobilya mı?"

"Size birkaç iskemle daha bulabileceğimi umuyorum." Gizli kapaklı davranmak konusunda nede olsa biraz toydular ikisi de. Gereken tüm şifreleri ezberlemeye vakit bulamamışlardı. Scobie, Helen'ın bu kopuk tümceyi anlayıp anlamadığını bilmiyordu. Yemek boyunca hiç konuşmadı, hem Helen'la baş başa kalmaktan ödü kopuyor hem de onunla baş başa kalabilmek için en küçük bir fırsatı kaçırmaktan korkuyordu. Bir mendil almak için elini cebine atınca, parmaklarıyla telgrafı buruşturdu... *Aptalca davrandım stop sevgiler.*

Dr. Sykes "Elbette ki, sizin bu konuda bizden çok daha fazla bilginiz var Binbaşı Scobie," diyordu.

"Kusuruma bakmayın. Hangi konuda?"

"Pemberton vakasını konuşuyorduk." Demek ki, birkaç ay içinde bir "vaka" olmuştu bu. Herhangi bir durum bir vakaya dönüşünce, belirli bir insanla ilgisini kesinlikle koparıyordu. Sanki utanç duygusu ya da acı çekmek gibi şeyler yoktu bir vakada. Gördüğü ölü çocuğu, ruhbilimi ders kitapları için aklayıp paklamışlar, düzgün bir biçimde yere yatırmışlardı.

Wilson "Pemberton'ın kendini öldürmek için garip bir yol seçtiğini söylüyordum," dedi. "Onun yerinde olsaydım, uyku ilacı alırdım ben."

Dr. Sykes "Bamba'da uyku ilacı bulmak kolay değildir," dedi. "Ansızın karar vermişti herhalde."

Fellowes lafa karıştı: "Pemberton gibi telaşa neden olmak istemezdim doğrusu. Bir adamın kendini öldürmeye hakkı vardır kuşkusuz. Ama telaşa gerek yoktur. Ben de Wilson gibi düşünüyorum: Fazla miktarda uyku hapı almalıydı. En iyisi buydu."

Dr. Sykes "Ama uyku hapı için reçete gerekir," dedi.

Scobie, eli cebindeki telgrafın üstünde, "Dicky" imzalı mektubu anımsadı; beceriksiz el yazısını, iskemlelerin üstündeki söndürülmüş sigara izlerini, Wallace'ın romanlarını, yalnızlığın belirtilerini... "Hazreti İsa'nın çarmıhta can çekişmesini de iki bin yıldır aynı kaygısızlıkla tartışmaktayız," diye düşündü.

Fellowes, "Pemberton biraz aptaldı," dedi.

Dr. Sykes gözlüğünün elektrik ışığını yansıtan kocaman merceklerini bir deniz feneri gibi Scobie'ye doğru çevirdi: "Uyku hapları öteden beri belalı ilaçlardır. *Sizin* bu konuda deneyiminiz vardır, Binbaşı Scobie. Sigorta şirketleri uyku haplarından hiç hoşlanmazlar. Ölüm nedenlerini araştıran emniyet görevlileri de sahtekârlığa göz yumamazlar."

Wilson "Nereden anlayacaklar ki?" diye sordu.

"Luminol'u düşünün örneğin. Aslında hiç kimse, bir kaza sonucu ölecek kadar Luminol alamaz." Scobie karşısında oturan Helen'a baktı. Helen gözlerini tabağına dikmiş, ağır ağır, iştahsız yiyordu. Scobie ile Helen'ın sessizliği, onları öteki konuklardan kesinlikle ayırır gibiydi! Mutsuz olanların böyle bir konuyu kişisel bir tutum benimsemeden tartışmalarının yolu yoktu. Scobie, Wilson'ın bir ona bir Helen'a baktığının yine farkına vardı. Bu tehlikeli yalnızlıklarına son verecek herhangi bir söz söylemek için büyük bir

çaba gösterdi. Scobie ile Helen'ın karşılıklı sessiz kalmaları bir kuşku uyandırabilirdi.

"Sizin salık verdiğiniz yol nedir, Dr. Sykes?" diye sordu.

"Yüzerken kazalar olabilir. Ne var ki, onları da ayrıntılı açıklamak gerekiyor. Eğer bir adam, bir otomobilin önüne çıkacak kadar gözü pekse... Ama bunun bile nasıl sonuçlanacağı bilinemez."

Scobie "Üstelik bu yöntemle başkasının da başı belaya girer," dedi.

Dr. Sykes gözlüğünün camlarını ışıldatarak sırıttı:

"Ben şahsen hiç güçlük çekmezdim. Yalandan anginaya tutulup kalp hastası olurdum, meslektaşlarımdan reçete alırdım."

Helen ansızın öfkelendi:

"Ne biçimsiz laflar bunlar! Sizin ne hakkınız var böyle şeyler söylemeye?.."

Dr. Sykes kötülük saçan merceklerini Helen'a doğru çevirdi: "Benim kadar uzun süre hekimlik yapmış olsaydınız şekerim, kimin önünde ne söylenip ne söylenmeyeceğini bilirdiniz. Sanmam ki aramızda..."

Mrs. Fellowes, Dr. Sykes'ın sözünü kesti: "Biraz daha meyve salatası alın, Mrs. Rolt."

Fellowes sordu: "Yoksa siz Katolik misiniz, Mrs. Rolt? Çünkü Katoliklerin çok kesindir tutumu bu konuda."

"Hayır, Katolik değilim."

"Ama Katoliklerin tutumu öyledir, değil mi Scobie?"

"Kendini öldürmenin bağışlanamayacak tek günah olduğunu öğretirler bize."

"Yani cehenneme mi gidersiniz?"

"Cehenneme gideriz."

Dr. Sykes sordu: "Ama siz gerçekten cehenneme inanır mısınız, Binbaşı Scobie?"

"İnanırım ya."

"Alevlere ve işkencelere de mi?"

"Tam öyle değil belki... Bize söylediklerine göre, bir şeyi bir daha ele geçirememek üzere temelli yitirdiğiniz duygusuymuş cehennem."

"Öyle bir cehennem vız gelirdi *bana*," dedi Fellowes.

"Belki siz önemli bir şeyi hiç yitirmediniz," diye karşılık verdi Scobie.

Bu yemeğin gerçek amacı Arjantin'den gelen sığırdı. Sığır bittikten sonra (Mrs. Fellowes kâğıt oyunu oynamadığı için) bir arada kalmalarına bir neden yoktu. Fellowes bira bardaklarıyla uğraştı. Wilson ise Mrs. Fellowes'un somurtkan sessizliği ile Dr. Sykes'ın gevezeliği arasında sıkışıp kaldı.

Scobie "Çıkıp biraz hava alalım," dedi Helen'a.

"Acayip olmaz mı bu?"

"Hava almaya çıkmamamız daha da acayip olabilir." Fellowes bardaklarına bira koydu: "Yıldızlara bakmaya mı gidiyorsunuz? Boşuna geçirdiğiniz zamanı artık değerlendirmeye karar mı verdiniz, Scobie biralarınızı da yanınıza alın."

Bardaklarını verandanın parmaklığının üstüne koydular. "Mektubunu bulamadım," dedi Helen.

"Unut o mektubu."

"O mektup için görmek istemiyor muydun beni?"

"Hayır."

Göğün altında Helen'ın yüzünü belli belirsiz görebiliyordu. Yağmur bulutları göğü kaplayınca, bu yüz yok olacaktı. Scobie "Sana fena haberlerim var," dedi.

"Durumu bir bilen mi var?"

"Yo, hayır, hiç kimse bilmiyor. Dün gece karımdan bir telgraf aldım. Eve geri dönüyor." Parmaklığın üstündeki bardaklardan biri düştü, avluda paramparça oldu.

Anladığı tek sözcük buymuş gibi, "Eve ha?" diye acı acı yankıladı Helen.

Scobie parmaklık boyunca hemen elini uzattı, Helen'ın elini yakalayamadı: "*Kendi* evine," dedi. "O ev benim evim olmayacak bundan böyle."

"Yoo, bal gibi olacak. Şimdi orası senin de evin."

Scobie, yemin edercesine, dikkatle konuştu: "Sensiz bir ev istemiyorum artık."

Yağmur bulutları ayı örtünce, ansızın esen yel bir mumu nasıl söndürürse, Helen'ın yüzü de öyle söndü, görünmez oldu. Scobie, istediğinden çok daha uzun sürecek bir yolculuğa çıkıyormuş gibi oldu. Dönüp arkasına bakarsa, yakılıp yıkılmış ıssız yerlerden başka hiçbir şey göremeyeceğini biliyordu. Bir kapının ansızın açılmasıyla, ikisi de ışık içinde kaldı. Scobie "Karartmaya dikkat!" dedi ters ters. "Yan yana değildik hiç olmazsa," diye düşündü. "Ama yüzümüz nasıldı acaba?" Wilson'ın sesi duyuldu:

"Kavga çıktı sandık. Bir bardak kırıldı."

"Mrs. Rolt'un birası kalmadı."

Helen canından bıkmıştı: "Tanrı aşkına bana Helen deyin. Sizden başka bana herkes Helen der, Binbaşı Scobie."

"Herhangi bir durumu engellemiş olmayayım?"

"Çılgın bir aşk sahnesini engellemiş oldunuz," dedi Helen. "Hâlâ zangır zangır titriyorum. Evime dönmek istiyorum."

Scobie "Geç oldu, ben sizi götürürüm," dedi.

"Size güvenim yok. Zaten Dr. Sykes sizinle intihar konusunda konuşmaya can atıyor. Keyfinizi bozmak istemem. Sizin arabanız yok mu, Mr. Wilson?"

"Var elbette. Çok memnun olurum."

"Beni götürdükten sonra, hemen geri dönebilirsiniz."

"Ben de erken yatanlardanım," dedi Wilson.

"Gidip içerdekilere iyi geceler dileyeyim öyleyse."

Scobie, Helen'ın yüzünü bir kez daha aydınlıkta görünce, "Gereksiz yere mi üzülüyorum acaba?" diye düşündü. Bu iş Helen açısından bitmiş olamaz mıydı? Helen, Mrs. Fellowes'a teşekkür ediyordu: "Arjantin'den gelen sığır çok nefisti doğrusu."

"Mr. Wilson sayesinde elde ettik onu."

Birbirlerine raketle top atarcasına, herkes karşılıklı bir şeyler söylüyordu. Biri güldü (ya Fellowes ya da Wilson'dı bu gülen) ve "Hakkınız var," dedi. Dr. Sykes'ın gözlüğünün mercekleri ışıklı noktalar yapıyordu tavanda. Scobie, karartmayı bozmadan Wilson'ın otomobilinin gidişini seyredemezdi. Motordan çıkan öksürüp tıksırmaları dinledi. Sonra, ağır ağır uzaklaşan otomobilin sesi duyulmaz oldu.

Dr. Sykes "Mrs. Rolt'u bir süre daha taburcu etmemeleri gerekirdi," dedi.

"Neden?"

"Sinirleri bozuk. Elini sıkarken anladım bunu."

Scobie yarım saat daha oyalandıktan sonra, arabasıyla eve döndü. Her zaman olduğu gibi, mutfağın basamaklarına oturmuş, tedirginlik içinde uyuklamakta olan Ali, efendisini bekliyordu. Elinde el feneri, Scobie'yi kapıya doğru götürürken, gömleğinin içinden bir zarf çıkardı:

"Bayan mektup bıraktı."

"O mektubu neden masanın üstüne koymadın?"

"Bay içeride, ondan."

"Hangi bay?" Kapıyı açan Scobie, bir iskemleye serilmiş uyuyan Yusef'i gördü. Öyle hafif nefes alıyordu ki Yusef, göğsündeki kıllar hiç kıpırdamıyordu.

Ali, Yusef'i hor görürcesine konuştu: "Ben ona sen git dedim. Ama o kaldı."

"Peki. Sen git yat."

Scobie hayatın onu bir kıskaç içine aldığını, gittikçe daha çok kıstırıldığını hissetti. Yusef, Louise'i sormak ve Tallit'e tuzak kurmak amacıyla geldiği geceden beri ayak basmamıştı bu eve. Scobie uyuyan adamı uyandırmamak, Yusef sorununu hiç olmazsa bir süre ertelemek için elinden geldiği kadar ses çıkarmamaya dikkat ederek, Helen'ın mektubunu açtı. Herhalde Helen, eve döner dönmez yazmıştı bunları: *Sevgilim bu çok ciddi. Sana söyleyemediğim için yazıyorum.*

Bu kâğıdı Ali'ye vereceğim. Sen Ali'ye güvenirsin. Karının geri döneceğini duyunca...

Yusef gözlerini açtı: "Sizi rahatsız ettiğim için beni bağışlayın, Binbaşı Scobie."

"Bir içki ister misin? Bira mı, cin mi? Viskim kalmadı."

Yusef hiç düşünmeden "Size bir kasa viski gönderebilir miyim?" diye sordu. Sonra gülmeye başladı. "Size hiçbir şey göndermemem gerektiğini unutuyorum hep."

Scobie masanın başına oturdu, açık mektubu önüne koydu. Helen'ın bundan sonra yazdığı birkaç satırdan daha önemli hiçbir şey olamazdı yeryüzünde.

"Ne istiyorsun, Yusef?" diye sorup, mektubu okumayı sürdürdü: *Karının geri geleceğini duyunca, öfkelendim, acı konuştum. Aptallık ettim. Sen hiç kabahatli değilsin. Sen Katoliksin. Keşke olmasaydın. Ama Katolik olmasan da, verdiğin sözü tutmamak çok ağırına gider senin...*

"Okuduğunuzu bitirin, Binbaşı Scobie. Ben beklerim."

"Aslında önemli değil bu mektup," dedi Scobie.

Acemice yazılmış iri iri harflerden, insanın yüreğini sızlatan yazım hatalarından gözlerini zorla kopardı. "Ne istiyorsun, Yusef?" diye sorduktan sonra, yine okudu: *Onun için sana yazıyorum. Dün gece beni bırakmayacağına söz verdin. Ama bana söz verip bağlanmanı istemiyorum. Sen bana eskiden söz vermedin...*

"Binbaşı Scobie, yemin ederim ki, size dostluk yüzünden, sırf dostluk yüzünden borç vermiştim. Buna karşılık sizden hiçbir şey istemiyordum, yüzde dört faizi bile istemiyordum. Sizden *dostluğunuzu* bile istemiyordum... Ben *sizin* dostunuzdum ya... Bütün bunlar çok karışık. Sözle her şey çok karışık oluyor, Binbaşı Scobie."

"Sen pazarlığı bozmadın, Yusef. Tallit'in kuzeni konusunda yakınmıyorum." Scobie mektubu okumaya devam etti: *Sen asıl karına söz verdin. Bana söylediklerinin hiçbiri, söz verme anlamına gelemez. N'olur, n'olur bunu unutma.*

Beni artık hiç görmek istemiyorsan, bir şey yazma, bir şey söyleme. Ama beni ara sıra görmek istersen sevgilim, beni ara sıra gör. İstediğin tüm yalanları söylerim...

"Okuduğunuzu lütfen bitirin, Binbaşı Scobie. Çünkü size şimdi söylemem gereken şeyler çok, ama çok önemli."

Helen, *Sevgilim, sevgilim, istersen beni bırak; istersen de senin orospun olayım*, diye yazmıştı. Scobie "Bu sözcüğü duymuş, ama nasıl yazıldığını görmemiştir," diye düşündü; çünkü okullarda okutulan Shakespeare metinlerinden çıkartılırdı bu sözcük. Helen, *İyi geceler sevgilim, üzülme*, diye bitiriyordu mektubu.

Scobie, öfkeyle sordu: "Hadi Yusef, neymiş böylesine önemli olan?"

"Binbaşı Scobie, ne çare ki, sizden bir lütuf istemek zorundayım. Borç verdiğim parayla ilgisi yok bunun. Ricamı yerine getirirseniz, dostluğunuzdan, sırf dostluğunuzdan yapacaksınız bana bu iyiliği."

"Yusef, geç oldu. Söyle bana ne istediğini."

"Öbür gün *Esperança* limana gelecek. Küçük bir paketin gemiye götürülüp kaptana teslim edilmesini istiyorum."

"Pakette ne var?"

"Bunu sormayın, Binbaşı Scobie. Ben sizin dostunuzum. Bunun gizli kalmasını istiyorum. Kimseye zarar gelmez bu işten."

"Böyle bir şeyi elbette yapamam, Yusef. Yapmayacağımı da biliyorsun."

Yusef oturduğu iskemlede öne doğru eğildi, elini bir kürk gibi göğsünü örten kılların üstüne koydu: "Size söz veriyorum, Binbaşı Scobie. Ben dost olarak, size veriyorum. O pakette Almanların yararına bir şey yok, hiçbir şey yok. Sanayi elmasları da yok, Binbaşı Scobie."

"Değerli taşlar mı var?"

"Almanlar için hiçbir şey yok. Sizin ülkenize zararlı hiçbir şey yok."

"Bunu kabul edeceğime aslında inanmıyorsun, değil mi?"

İnce kanvas pantolonlu bacaklar iskemlenin kenarına doğru geldi. Scobie, bir an onun iskemleden kayıp karşısında diz çökeceğini sandı. "Binbaşı Scobie, yalvarırım size... Bu yalnız benim için değil, sizin için de önemli." Yusef'in sesi, gerçek bir heyecanla çatlak çatlak çıkıyordu: "Ben sizinle dost olmak istiyorum."

"Daha ileri gitmeden bir şeyi bilmeni istiyorum, Yusef: Emniyet genel müdürü seninle bir alışverişim olduğunu biliyor."

"Bilebilir, bilebilir. Ama bu çok daha fena. Binbaşı Scobie, size şerefim üzerine yemin ediyorum, bu işten kimseye zarar gelmez. Bana bu dostluğu gösterin, sizden bir daha hiçbir şey istemeyeceğim. Kendiniz isteyerek yapın bunu, Binbaşı Scobie. Rüşvet yok. Size rüşvet vermeye kalkmıyorum."

Scobie'nin gözü yine önündeki mektuba kaydı: *Sevgilim, bu çok ciddi.* Huzura temelli olarak sırt çevirdiği duygusuna kapıldı. Gözleri açık, ne olacağını bile bile yalanlar ülkesine giriyordu. Geri dönmek için pasaportu da yoktu.

"Ne diyordun, Yusef? Anlayamadım..."

"Size bir kez daha rica ediyorum..."

"Hayır, Yusef."

Yusef iskemlesinde dimdik oturdu. Yanlarına bir yabancı gelmiş de artık baş başa değillermiş gibi, garip bir resmiyetle konuştu ansızın:

"Binbaşı Scobie, Pemberton'ı anımsıyor musunuz?"

"Elbette."

"Eskiden ona hizmet eden adam, benim hizmetime girdi."

"Pemberton'a hizmet eden mi?" *Bana söylediklerinin hiçbiri, söz verme anlamına gelemez.*

Yusef "Pemberton'a hizmet eden, şimdi Mrs. Rolt'un evinde çalışmakta," dedi.

Scobie'nin gözleri hâlâ önündeki mektuba takılıydı. Ama artık mektubu okumuyordu.

"Mrs. Rolt'a hizmet eden adam, bana bir mektup getirdi, çünkü şey... Her şeye göz kulak olmasını söylemiştim ona. Bu göz kulak deyimi yanlış mı?"

"Hayır, Yusef. Bu deyim yanlış değil. Sen çok iyi İngilizce konuşuyorsun. Mektubu kim sana okudu?"

"Kimin okuduğunun önemi yok."

Yusef bunu söyledikten sonra resmiyetten vazgeçti. Eskiden olduğu gibi, yine yalvarırcasına konuştu: "Ah, Binbaşı Scobie! Böyle bir mektubu nasıl yazarsınız? İlle başınızı belaya sokmak istediniz..."

"İnsan her zaman akıllı uslu olamaz, Yusef. Hep akıllı uslu olanlar, kendilerinden ölesiye tiksinirler."

"Bu mektup yüzünden elime düştünüz."

"Eline yalnız ben düşseydim, pek aldırmazdım. Ama üç kişi birden eline düştük şimdi."

"Bana bir iyilik etseydiniz..."

"Devam et, Yusef. Şantajını tam olarak yap. Tehdidin yarıda kalmasın."

"Toprağa bir çukur kazıp, o paketi içine koyabilsem keşke. Ama savaş her şeyi berbat etti, Binbaşı Scobie. Ben bu işi sadece kendim için değil, anamla babam için, baba bir erkek kardeşim için, üç kız kardeşim için yapıyorum. Bir de kuzenlerim var..."

"Bayağı kalabalıkmış ailen."

"Eğer İngilizler yenilirse, benim bütün para kaynaklarım metelik etmez."

"O mektupla ne yapmayı düşünüyorsun, Yusef?"

"Telgraf şirketindeki bir memurdan, eşinizin geri dönmek üzere olduğunu öğrendim. Karaya ayak basar basmaz, mektup ona verilecek."

Scobie, "Louise Scobie" imzalı telgrafı anımsadı: *Aptallık ettim stop sevgiler*. Tatsız bir biçimde karşılanacaktı karısı.

"Peki, ya senin paketi *Esperança*'nın kaptanına teslim edersem?"

"Bana hizmet eden adam rıhtımda bekleyecek. Kaptanın makbuzuna karşılık, içinde mektubunuzun bulunduğu zarfı size verecek."

"Adamına güveniyor musun?"

"Sizin Ali'ye güvendiğiniz kadar."

"Peki ya mektubu önceden isteyip, sana söz verirsem..."

"Şeref borcu tanımamak şantajcılara verilen bir cezadır, Binbaşı Scobie. Beni aldatırsanız, sizi hiç ayıplayamam."

"Peki, ya sen beni aldatırsan?"

"Bunu yapmam doğru olmaz. Üstelik sizin dostunuzdum eskiden."

Scobie, istemeye istemeye bunu kabul etmek zorunda kaldı: "Evet, nerdeyse dostumdun benim."

"Alçak Hintliyim ben."

"Alçak Hintli mi?"

Yusef çok hazindi: "Evet, bir inciyi yerlere atan alçak Hintli. Levazım ve mühimmat bölüğü, Shakespeare'den bir oyun oynamıştı. İşte, hiç unutamadım oradaki alçak Hintliyi."

II

Druce "Ne yazık ki, artık çalışmaya başlamalıyız," dedi. *Esperança*'nın kaptanı "Bir kadeh daha buyrun," diye direndi.

"Limanı kapatan zincir yerine konulmadan önce yolunuza devam etmek niyetindeyseniz, bir kadeh daha içemeyiz. Sizi sonra görürüm, Scobie."

Kaptan kamaranın kapısı kapanır kapanmaz, soluk soluğa konuştu: "Hâlâ buradayım."

"Evet, burada olduğunuzu görüyorum. Sık sık hata yapıldığını, tutanakların yanlış yerlere gönderildiğini, dosyaların kaybolduğunu size söylemiştim."

"Bunların hiçbirine inanmıyorum," dedi kaptan. "Bana yardım ettiğinize inanıyorum." Havasız kamarada, tatlı tatlı, şıpır şıpır ter döküyordu konuşmasını sürdürürken:

"Ayinlerde size dua ediyorum. Size bunu getirdim. Lobito'da size uygun başka bir şey bulamadım. Herkesçe bilinen bir azize değildir bu. Adını anımsamıyorum. Angola'yla ilgili bir azize galiba." Kaptan, bozuk para büyüklüğünde küçük bir madalyonu, aralarındaki masanın üstüne koyup, Scobie'ye doğru itti.

"Sağ olun," dedi Scobie. Cebindeki küçük paket, bir tabanca kadar ağırdı. Kadehindeki Porto şarabının son damlalarını içti: "Şimdi ben size bir şey vereceğim." Paketi tutan parmakları, korkunç bir isteksizlikle kasılıyordu.

"Bana mı bir şey vereceksiniz?"

"Evet."

Aralarındaki masanın üstünde duran o küçük paket, ne kadar da hafifmiş aslında. Biraz önce cebinde bir tabanca kadar ağır olan şey, şimdi içinde elli ya da elli beş sigara bulunan bir kutu kadar hafifti: "Kaptan, Lizbon'da kılavuzla birlikte gemiye gelecek olan biri, Amerikan sigaranız var mı diye size soracak. Siz de ona bu paketi vereceksiniz."

"Hükümet işi mi bu?"

"Hayır. Hükümet hiç böyle para vermez hiçbir işe karşılık." Scobie, bir deste para koydu masanın üstüne.

Garip bir hayal kırıklığı vardı kaptanın sesinde:

"Buna şaştım. Elime düştünüz şimdi."

"Eskiden siz de benim elime düşmüştünüz."

"Bunu unutmuyorum. Kızım da unutmayacak. Kilise töreniyle evlenmedi, ama inancı vardır. O da sizin için dua ediyor."

"Ettiğiniz dualar hesaba katılır mı acaba?"

Kaptan, hem saçma hem de insanın içine dokunan bir biçimde tombul kollarını havaya kaldırdı: "Hesaba katılmaz

ama, Tanrı'nın bizi bağışlayacağı gün gelince, bu duaların hepsi kuşlar gibi havalara yükselir."

"Dualarınıza şükrediyorum."

"Bana güvenebilirsiniz."

"Elbette güvenebilirim. Şimdi de kamaranızı aramam gerekecek."

"Pek güvenmiyorsunuz bana."

Scobie "O paketin savaşla ilgisi yok," dedi.

"Emin misiniz bundan?"

"Az çok eminim."

Scobie kamarayı aramaya başladı. Bir ara, bir aynanın önünde durduğu sırada, omzunun arkasında bir yabancının yüzünü görür gibi oldu: Şişman, terleyen, güvenilmemesi gereken bir yüz... "Acaba kim olabilir bu?" diye bir an düşündü. Sonra, kaptanın yüzünü yabancılaştıran şeyin, o yüzde beliren acıma duygusu olduğunu anladı. "Gerçekten acınılacak insanlar arasına mı girdim artık?" diye kendi kendine sordu.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

1. Bölüm

BİRİNCİ KISIM

I

Yağmurlar dinmişti, toprak buram buram tütüyordu. Sinekler her yere bulutlar halinde çöküyor, hastane sıtmalı hastalarla dolup taşıyordu. Sahilin üst bölgelerinde karasu hummasından ölüyorlardı. Ama yağmurun dinmesi yine de herkesi rahatlatmıştı bir süre için. Demirden yapılmış damların üstünde yağmur artık trampet çalmadığı için, dünya sessizleşmişti sanki. Kentte çiçeklerin yoğun kokusu, emniyet binasının koridorlarındaki hayvanat bahçesi kokusunu biraz dağıtmış gibiydi. Limanı kapatan zincir açıldıktan bir saat sonra, yanında onu koruyan savaş gemileri olmaksızın, yolcu gemisi güneyden geldi.

Gemi demir atar atmaz, Scobie polis motoruyla bordasına yanaştı. Karısını karşılarken söyleyecekleri, dudaklarında kasılıyor gibiydi. İçten gelen, sıcak sözler söylemeyi prova ediyordu sanki. "Neler, neler oldu da, hoş geldin derken bile prova etmek zorunda kaldım," diye düşündü. Louise'i herkesin arasında bulacağını umuyordu. Onu yabancıların önünde karşılamak daha kolay olurdu. Ama Louise ortalarda yoktu. Scobie, muhasebecinin bürosuna gidip, onun kamara numarasını sordu.

Kamarada başkaları da olabilirdi, bu da bir umuttu. Şu sıralarda her kamarada en azından altı yolcu vardı.

Ne çare ki, çaldığı kapı açılınca, Louise'den başkasını göremedi. Yanında satılacak bir eşya taşıyarak, yabancı bir eve gelmiş gibi oldu.

"Louise?" derken, bir soru vardı sesinde.

"Henry, içeri gel." Kamaraya girdikten sonra, karısını öpmekten başka çare yoktu. Onu ağzından öpmek istemiyordu; çünkü birçok şey meydana çıkar dudaklar birbirine değerken. Ne var ki, Louise direndi: Scobie'nin yüzünü çevirdi ve geri dönüşünün mührünü bastı kocasının dudaklarına. "İşte sevgilim, ben geldim."

Scobie, prova ettiği sözleri söyleyebilmek için, umutsuz bir çaba harcadı: "Evet, geldin."

"Öteki yolcular öyle tatlı ki, seninle baş başa kalabilelim diye ortadan yok oldular."

"Yolculuk iyi geçti mi?"

"Düşman gemileri peşimize bir tek defa düştü galiba."

Scobie "Çok merak ediyordum seni," dedikten sonra, bunun Louise'e söylediği ilk yalan olduğunu düşündü. Artık yalana başladığına göre, sürdürebilirdi bu yalanları: "Seni öyle özledim ki!"

"Aptallık ettim de gittim, sevgilim."

Lombozlardan görülen evler, mika gibi ışıldıyordu sisli sıcak havada. Kapalı kamarada ağır bir koku vardı: Kadın, pudra, tırnak cilası ve gecelik kokusu. "Karaya çıkalım," dedi Scobie.

Ne var ki, Louise onu tuttu: "Sevgilim, bir yığın karar aldım senden uzakken. Her şey değişecek bundan böyle. Seni yemeyeceğim artık."

Louise bir kez daha "Her şey değişecek," derken, Scobie hazin hazin düşündü: "İşte bu doğruydu; ne yazık ki, her şeyin değişeceği doğruydu."

Ali ile genç yardımcısı bavulları içeriye taşırken, evinin penceresinde duran Scobie, tepeye doğru, Nissen kulübelerinin bulunduğu yere baktı. Sanki toprak ansızın kaymış, ölçülemeyecek kadar büyük bir mesafe açılmıştı kendisiyle o kulübeler arasında. Kulübeler öylesine uzaklardaydı ki, Scobie ilkin acı bile duymadı, çok hafif bir hüzünle gençliğinde başından geçmiş bir olayı anımsar gibi oldu. "Aslında benim yalanlarım, Helen'a o mektubu yazdığım zaman mı başladı?" diye sordu kendi kendine. "Acaba onu Louise'den fazla sevebilir miyim gerçekten? Yüreğimin ta derinlerine inersem, ikisini de gerçekten seviyor muyum? Yoksa güç durumda olan her insana yönelen o korkunç acıma duygusu kendiliğinden harekete mi geçiyor acaba? Ne var ki, onlara acımam, büsbütün berbat ediyor durumlarını. Kurban bildiğim her insana kul köle oluyorum." Yukarı katta, evin sessizliği ve ıssızlığı, sanki bir çekiçle vururcasına paramparça ediliyordu: Çiviler çakılıyor, ağır şeyler yere düşüyor, aşağıdaki odanın tavanı sarsılıyordu. Louise, keyifli keyifli, yüksek sesle kesin emirler veriyordu. Tuvalet masasına yığılan şeylerin takırtısı duyuluyordu. Scobie yukarı kata çıkıp kapının eşiğinde durunca, ayin için beyazlar giymiş küçük kızın kendisine baktığını gördü. Ölüler de geri dönmüştü eve. Yaşam aynı olamazdı ölüler olmasa. Kül rengi cibinlik, ispritizma yapılırken medyumun bedenini sözde saran ışıklı ve saydam kılıf gibi, iki kişilik yatağın üstünde asılı duruyordu. Scobie, gülümsemeye çalışarak, "Ali," dedi, "işte hanımın da döndü. Hep beraberiz yine." Louise'in tespihi tuvalet masasının üstünde bir su birikintisi gibi toplu duruyordu. Scobie kendi cebindeki kopuk tespihi düşündü. Onu onarmak niyetindeydi hep. Ama bundan böyle değmezdi tespihi onarmaya.

"Sevgilim," dedi Louise, "benim burada işim bitti artık. Geri kalanı Ali de yapabilir. O kadar çok şey var ki seninle

konuşmak istediğim..." Louise, Scobie'nin peşinden aşağı kata inerken, "Perdelerin yıkanması gerekecek," diyordu.

"Kirli oldukları belli değil."

"Zavallı sevgilim, sen dikkat etmezsin, ama ben uzaktan geldiğim için görüyorum... Daha büyük bir kitaplık istiyorum artık. Bir yığın kitap getirdim yanımda."

"Bana henüz söylemedin neden böyle geri döndüğünü..."

"Sevgilim, söylesem gülersin bana. Öyle saçma bir şey ki... Emniyet müdürü olamadın diye kendimi yememin ne kadar aptalca bir davranış olduğunu anlayıverdim ansızın. Hepsini anlatırım sana günün birinde. Benimle alay etsen de aldırmam o zaman." Louise elini uzatıp, çekine çekine kocasının koluna dokundu: "Sahiden memnun musun?.."

"Öyle memnunum ki... "

"Beni üzen şeylerden biri de neydi biliyor musun? Ben ortalarda dolanıp seni biraz dürtüklemezsem, pek iyi bir Katolik olmayacağından korkuyordum, zavallı sevgilim."

"Evet, pek iyi değildim."

"Kiliseye sık sık gitmedin mi?"

Scobie şakacı bir hal takınmak için kendini zorladı: "Oraya ayak basmadım nerdeyse."

"Ah Ticki!"

Louise bunu söyledikten sonra, hızla toparlandı: "Henry, sevgilim, çok duygusal davrandığımı söyleyeceksin ama, yarın pazar günü kiliseye birlikte gidip, ayine birlikte katılmamızı istiyorum. Her şeye yeni baştan başladığımızın ve doğru yolda olduğumuzun bir belirtisi olacak bu." Ne gariptir ki, belirli bir durumun çeşitli yanlarını bir türlü göremiyordu insan. Scobie, Louise'in bunu önereceğini hiç düşünmemişti. "Elbette," derken beyni işlemeye hiç yanaşmıyordu.

"Bugün öğleden sonra günah çıkarmaya gitmelisin."

"Korkunç günahlar işlemedim bu arada."

"Pazar günü kiliseye gitmemek, zina kadar büyük bir günahtır."

"Ama günah olarak zina çok daha eğlenceli," dedi neşeli görünmeye yeltenerek.

"Benim geri dönmem gerekiyormuş meğer!"

"Bugün öğleden sonra giderim... Yemekten sonra. Boş mideyle günah çıkaramam."

"Sevgilim, sen sahiden *değişmişsin*, biliyor musun?"

"Şaka ediyordum sadece."

"Şakalaşmana aldırmam. Hoşlanıyorum şakalaşmandan. Ama eskiden pek şaka etmezdin sen."

"Senin geri dönmen şerefine şaka ediyorum, şekerim. Sen her gün geri dönmüyorsun ki her gün şakalaşayım." Bu zorlanmış neşe, kupkuru dudaklarla yapılan bu şakalar, sürüp gitti. Scobie öğle yemeğinde, çatalını bırakıp yine şakalaştı. Louise "Sevgili Henry," dedi, "ömrümde seni bu kadar neşeli görmedim." Scobie'nin ayaklarının altında toprak çökmüş gibiydi. Öğle yemeği boyunca, yüksek bir yerden hep düştüğü duygusuna kapıldı. Mide kasları artık tutmuyor, ciğerleri soluk almıyor, acılar içinde hep düşünüyordu. İnsan böylesine derin uçurumlara düştükten sonra, yaşayamazdı artık. Scobie'nin kahkahaları, bir uçurumun dibinden atılan çığlıkları andırıyordu.

Ne yediğinin farkında bile olmadan öğle yemeği bitince, "Ben gitmeliyim artık," dedi.

"Peder Rank'e mi?"

"İlkin Wilson'a uğramak zorundayım. Nissen kulübelerinden birine taşındı. Komşu olduk."

"Kentte değil midir şu sırada?"

"Öğle yemeği için evine dönüyor galiba."

Yokuşu tırmanırken "Bundan böyle ikide birde yalandan Wilson'a gitmem gerekecek," diye düşündü. Yok, hayır, bunu yaparsa kendini ele verirdi. Wilson'ın kentte öğle yemeğini yediğini bildiği için, ancak bir kez yapabilirdi bunu. Wilson'ın evinde kimse olmadığını bildiği halde, kapıya vur-

du. Harris kapıyı açınca, Scobie bozuldu: "Sizi evde bulacağımı ummuyordum."

"Biraz ateşim var da ondan evdeyim," dedi Harris.

"Acaba Wilson evde mi?"

"Hayır, o her zaman kentte yer öğle yemeğini."

"İstediği zaman bizi ziyaret etsin diyecektim. Karım geri döndü, biliyorsunuz."

"Penceremden gördüm evin telaşını."

"Siz de bizi ziyaret etmelisiniz, Harris."

Kapının eşiğinde zavallı bir hali vardı Harris'in:

"Ben öyle ikide bir hanımları görmeye gidenlerden değilim. Doğrusunu isterseniz, korkarım onlardan."

"Onlarla yeterince görüşmüyorsunuz da ondan Harris."

Harris, gururunu korumak için beceriksiz bir çabada bulundu: "Kadınlara kul köle olanlardan değilim ben."

Scobie istemeye istemeye bir kadının evine doğru yürürken, kadınlarca beğenilmeyen bir adamın cinsel konulara karşı çirkin tutuculuğu içinde olan Harris'in onu nasıl gözetlediğinin farkındaydı. Helen'ın kapısını vururken, Harris'in ayıplayan gözleri, sırtında bir delik açmaktaydı sanki.

"Buraya gelirken artık Wilson'ı bahane edemem," diye düşündü, çünkü Harris Wilson'a söyleyecek, Wilson da... "Ama Wilson'a gitmişken, Helen'a da uğradığımı söyleyebilirim." Yalan söyleye söyleye tüm kişiliğinin ağır ağır çözüldüğünü hissetti.

Helen, kapalı perdelerin alacakaranlığında yatağa uzanmıştı: "Niçin kapıya vurdun?"

"Harris beni gözetliyordu da ondan."

"Bugün geleceğini ummuyordum."

"Nereden bileceksin gelip gelmeyeceğimi."

"Burada herkes her şeyi biliyor. Bilmedikleri bir tek şey var ancak. O tek şeyin bilinmemesi konusunda öyle ustasın ki sen! Herhalde polisliğinden geliyor bu ustalığın."

"Evet." Scobie yatağın kenarına oturup elini Helen'ın koluna koydu. Kendi eliyle Helen'ın kolu arasında ter boşanmaya başladı hemen. Scobie "Ne yapıyorsun burada?" diye sordu. "Hasta mısın yoksa?"

"Başım ağrıyor sadece."

Scobie kurulmuş bir makine gibi, kendi söylediğini duymadan konuştu: "Kendine iyi bak."

"Nen var senin?" dedi Helen. "Kötü bir şey mi oldu?"

"Hayır, olmadı."

"Burada ilk kaldığım geceyi anımsıyor musun? Hiçbir şeye aldırmıyorduk o sırada. Hatta şemsiyeni burada unutmuştun. Mutluyduk. Çok garip değil mi? Mutluyduk."

"Evet."

"Peki, neden böyleyiz şimdi? Yani neden mutsuzuz?"

Pemberton'ın kendini öldürmesini ruhbilimiyle ilgili bir ders kitabında ele alınan bir "vakaya" dönüştürdükleri gibi, Helen ile kendisi arasındaki durumu da bir vakaya dönüştürürse, belki ikisinin de huzura kavuşacağını, kadere boyun eğeceğini sanan Scobie, umutsuzca bilgiçlik tasladı: "Mutluluk kavramıyla sevgi kavramını birbirine karıştırmamak gerek."

Helen "Ara sıra tam bir ihtiyar gibi davranıyorsun," der demez, elini Scobie'ye uzatıp, bunu şakadan söylediğini göstermek istedi. Scobie "Bugün kavga etmeyi göze alamıyor... Daha doğrusu kavga etmemesi gerektiğini sanıyor," diye düşündü. Helen sordu: "Neden öyle daldın?"

Eğer bunu önlemenin bir çaresi varsa, insan iki kişiye birden yalan söylememeli. İki kişiye birden yalan söylemenin sonu, tam bir felaket olur. Ne var ki, Scobie Helen'ın yastığa dayalı yüzüne bakınca, fena halde kapıldı yalan söyleme isteğine. Doğayı ele alan belgesel filmlerde, gözümüzün önünde solup kuruyan bitkiler vardır. İşte Helen da o bitkiler gibi soluyordu gözünün önünde. Bu sahilin havası ona bulaşmıştı bile. Louise gibi olacaktı Helen da. Scobie

"Kendi kendime çözmem gereken bir sıkıntı," dedi. "Bunu düşünmemiştim şimdiye kadar."

"Söyle bana, sevgilim. Belki ikimiz birden düşünürsek..." Helen gözlerini kapadı. Ağır bir darbe yiyecekmiş gibi dudaklarını sıktı.

"Louise benimle kiliseye gitmek istiyor. Ayine birlikte katılacakmışız. Günah çıkarmaya gitmem gerekiyordu şimdi."

Helen, akıl almaz biçimde rahatladı: "Ya! Hepsi bu mu?" Scobie, kızın bilgisizliği karşısında, haksız bir kin duyar gibi oldu:

"Ne demek hepsi bu mu?" Hemen toparlandı, Helen'a haksızlık etmemeye karar verdi: "Ayine onunla birlikte katılmazsam, bir şey gizlediğimi, çok önemli bir şey gizlediğimi anlayacak."

"Peki, onunla birlikte katılırsan ne çıkar?"

"Benim için... şey... yapabileceğim en kötü şey olur bu."

"Sen cehenneme gerçekten inanıyor musun yoksa?"

"Fellowes da aynı şeyi sormuştu."

"Buna hiç mi hiç aklım ermiyor benim. Cehenneme inanıyorsan, neden benim yanımdasın şimdi?"

Scobie, inançsız olanların her durumu inanmışlardan daha açık seçik gördükleri kanısına vardı. "Hakkın var elbette," dedi. "Cehenneme inanmam, burada bulunmamı engellemeliydi. Ne çare ki, Vezüv yanardağının eteklerinde hâlâ oturan köylüler var... Sonra Katolik Kilisesi ne derse desin, insan şuna da inanıyor ki, sevgi ne biçim bir sevgi olursa olsun, biraz merhameti hak eder. İnsan pahalıya öder elbette, hem de çok pahalıya... Ama günün birinde bağışlanır. Belki ölmeden önce, insanın vakti olursa..."

Helen, Scobie'yi hor görürcesine konuştu: "Ne yani? Ölüm döşeğinde pişman olmak mı?"

Scobie, Helen'ın elinde biriken teri öpüp sildi: "Kolay değil bundan pişman olmak," dedi. "Yalanlara, her şeyin

berbat edilmesine, mutsuzluğa pişman olabilirim. Ama şu an ölmek üzere olsam bile, sevgiye pişman olmam."

Helen, Scobie'den uzaklaşıp güvenilir bir kıyıya sığınmak istercesine, yine onu hor görüyormuş gibi konuştu: "Peki, gidip şimdi günah çıkar, her şeyi söyle. Sonra yeniden yaparsın aynı şeyleri."

"Eğer yeniden günah işlememek için elimden geleni yapmak niyetinde değilsem, günah çıkarmam bir işe yaramaz ki..."

Helen, bir zafer kazanmışçasına konuştu: "Peki o zaman, battı balık yan gider. Nasıl diyorsun... Ölümcül bir günahın içinde değil misin? Bir günah daha işlesen ne fark eder ki?"

Scobie "Dindarlar, Helen'ın tıpkı iblis gibi konuştuğunu söylerler herhalde," diye düşündü. Ama iblisin hiçbir zaman böyle dobra dobra konuşmadığını da biliyordu. Helen, iblisliğinden değil, saflığından ötürü böyle konuşmaktaydı. Scobie, "Fark eder," dedi. "Hem de çok fark eder. Bunu açıklamak kolay değil. Sevgimizi kendi emniyetimden üstün tutuyorum *şimdi*. Ama ayine katılırsam, tam anlamıyla kötü bir şey yapmış olurum. Tanrı kendini bana teslim ettiği sırada, Tanrı'ya el kaldırmış, Tanrı'yı kirletmiş gibi olurum."

Helen, canından bezmişçesine, başını çevirdi: "Söylediklerinden bir tek şey anlayamıyorum. Bütün bunlar saçma geliyor bana."

"Keşke bana da saçma gelseydi. Ama ne çare ki, ben inanıyorum bunlara."

Helen ters ters konuştu: "İnandığını umarım. Yoksa bana bir oyun mu oynuyorsun? Biz bu işe başladığımız sırada, Tanrı lafı pek yoktu, öyle değil mi? Acaba bir bahane mi böyle ansızın dindarlaşman?"

"Yavrucuğum," dedi Scobie, "seni hiçbir zaman bırakmayacağım. Bazı şeyleri düşünmem gerekiyor, işte o kadar."

II

Ertesi sabah altıyı çeyrek geçe, Ali onlara seslendi. Scobie hemen uyandı. Ama bütün gün yorulan Louise, gözlerini açamadı. Scobie, yastıkta başını çevirip, ona baktı. Bu yüzü sevmişti, bu yüzü seviyordu. Louise'in ödü kopardı denizde ölmekten. Ama yine de geri dönmüştü, Scobie rahat etsin diye geri dönmüştü. Can çekişerek Scobie'ye bir çocuk doğurmuştu. Sonra ikinci kez can çekişerek, bu çocuğun ölümünü seyretmişti. Scobie ise hep kurtulmuştu bu dertlerden. "Bir çaresini bulsam da Louise artık hiç acı çekmese," diye düşündü. Ama bunun yolu olmadığını da biliyordu. Louise'in acı çekmesini erteleyebilirdi, işte o kadar. Ama Louise acı çekecekti. Scobie bir hastalık taşır gibi, bu acıyı kendi benliğinde taşıdığına göre, er geç Louise'e de bulaşacaktı bu. Belki bulaşmıştı bile, çünkü Louise ağlıyormuş gibi hafif iniltilerle uykusunda döndü. Scobie, onu yatıştırmak için elini karısının yanağına koydu. "Eğer uyanmazsa, o zaman ben de uyurum," diye düşündü. "Vaktinde uyanamayıp, ayine yetişemeyiz. Böylece bir sorun daha ertelenmiş olur." Ne var ki, Scobie'nin aklından geçenler sanki bir çalar saatmiş gibi, Louise uyanıverdi.

"Saat kaç sevgilim?"

"Nerdeyse altı buçuk."

"Acele etmeliyiz." Sanki iyi niyetli ve acımasız bir gardiyan, darağacına gitmek üzere giyinmesini söylüyordu Scobie'ye. Ama Scobie, kendisini kurtaracak olan yalanı söyleyemiyordu hâlâ. Belki bir mucize oluverirdi ansızın. Louise, son bir kez yüzüne pudra sürdü. Terden ötürü, pudra yüzüne değer değmez katılaşıyordu: "Hadi, gidelim," dedi. Çok hafif de olsa, bir zafer izi acaba var mıydı sesinde? Yıllar ve yıllar önce, çocukluk çağı denilen o bambaşka yaşamda, kendisi gibi Henry Scobie adını taşıyan biri, okul müsameresinde rol almış, Hotspur rolünü oynamıştı. Öteki çocuk-

lardan biraz daha iri olduğu için ve beden yapısından ötürü bu rol ona verilmişti. Çok iyi oynadığını söylemişti herkes. Şimdi yine rol yapmak zorundaydı. Herhalde diliyle yalan söylemek kadar kolaydı rol yapmak.

Scobie ansızın duvara yaslandı, elini göğsüne dayadı. Yüz kaslarıyla acıyı taklit edemediği için, sadece gözlerini kapamakla yetindi. Louise aynaya bakarak konuşuyordu: "Bana hatırlat da Durban'daki Peder Davis'i sana anlatayım. Çok değerli bir rahip. Peder Rank'ten çok daha aydın bir kişi." Scobie, Louise'in hiç dönüp ona bakmayacağını, durumunun farkına varmayacağını sandı.

Louise "Gitmeliyiz artık," diyor, aynanın karşısında oyalanıyor, terden dümdüz olmuş birkaç tutam saçı yerli yerine koyuyordu. Scobie kapalı kirpiklerinin arasından Louise'in dönüp ona baktığını gördü. "Hadi gel, şekerim," dedi Louise. "Uykulu gibi bir halin var."

Scobie, gözlerini açmadan olduğu yerde kaldı. Louise telaşlandı: "Ticki, nen var?"

"Biraz konyak."

"Hasta mısın?"

Scobie ters ters "Biraz konyak," dedi yine. Louise'in getirdiği konyağın tadını dilinde hissedince, ölüm cezası ertelenmiş gibi, akıl almaz bir rahatlık duydu. İçini çekip, kendini koyuverdi: "Biraz daha iyiyim."

"Nen vardı, Ticki?"

"Göğsümde bir ağrı. Bitti artık."

"Daha önce de oldu mu bu?"

"Bir iki kez. Sen burada yokken."

"Doktora gitmelisin."

"Yok canım, bu kadar telaşa değmez. Fazla çalışıyorsun da ondan diyecekler sadece."

"Seni zorla kaldırmamam gerekirdi. Ama ayine birlikte katılmamızı istiyordum."

"Ne yazık ki, bunu yapamayacağız... Konyak içtiğim için."

Louise hiç umursamadan, Scobie'yi bir daha dirilmemek üzere yine ölüme mahkûm etti: "Aldırma," dedi. "Başka bir gün birlikte katılabiliriz ayine."

Scobie kilisedeki yerinde diz çöküp, mihrabın önünde ayine katılan öteki Katoliklerle birlikte diz çöken Louise'i seyretti. Kiliseye karısıyla birlikte gitmek için direnmişti. Peder Rank, Tanrı'nın kutsal ekmeğini elinde taşıyarak, ayine katılanlara doğru ilerledi. Scobie "İşte, Tanrı'yı elimden kaçırdım şimdi, ama bakalım her zaman kaçırabilecek miyim onu elimden?" diye düşündü *Domine, non sum dignus... Domine, non sum dignus... Domine, non sum dignus...** Scobie sanki talimdeymiş gibi, eliyle üniformasının belirli bir düğmesine dokunarak tempo tutuyordu. Tanrı'nın kendini böyle gözler önüne sermesini, acımasız bir haksızlık saydı bir an için. Tanrı ilkin Filistin köylerinde, sonra sıcak limanda, şurada, burada, her yerde, önce bir insan, sonra da küçük yassı bir ekmek parçası olmuştu; kendi istencini herkese teslim etmişti. Zengin delikanlıya varını yoğunu satıp peşinden gelmesini emretmişti Hazreti İsa. Onun bu davranışı akla yakındı, kolayca anlaşılabilirdi. Ama Tanrı, merhamet sözcüğünün anlamını nerdeyse bilmeyen adamların merhametine sığınmıştı. Scobie, utanarak "Ne umutsuz bir sevgi Tanrı'nın sevgisi," diye düşündü. Ağır ağır ilerleyen Rahip Louise'in önüne varınca, Scobie sürgün edilmiş gibi bir duyguya kapıldı ansızın. Orası, o adamların diz çöktükleri yer, öyle bir ülkeydi ki Scobie hiçbir zaman geri dönemezdi o ülkeye. İçinde sevgi depreşti. İster bir çocuk, ister bir kadın, hatta ister bir acı olsun, insanın yitirdiği şeye karşı her zaman duyduğu sevgiydi bu.

---

* Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea (Ya Rab, evime girmene layık değilim, yeter ki bir söz söyle, ruhum iyileşir). (e.n.)

İKİNCİ KISIM

I

Wilson, *Downhamlı* dergisinden bir sayfayı dikkatle kesti. Kendi şiirinin basılı olduğu bu sayfanın arkasına, Sömürge Bakanlığı'ndan aldığı kalın not kâğıdını tutkalla yapıştırdı. Sayfayı ışığa tuttu. Sayfanın öteki tarafındaki spor sonuçlarını okuyabilmenin yolu yoktu. Kâğıdı dikkatle katlayıp cebine yerleştirdi. Gerçi ileride neler olacağını insan bilemezdi ama, bu şiir herhalde cebinde kalacaktı hep.

Scobie'nin arabasına binip kente doğru gittiğini görmüştü. Geneleve girerken olduğu gibi, şimdi de yüreği çarpıyor, rahat nefes alamıyordu. Herkes gibi günlük yaşantısının tekdüzeliğini bozmaktan çekindiği için, o zaman duyduğu isteksizliği duymaktaydı Scobie'nin evine giden yokuşu inerken.

Kendi yerinde başka bir erkek olsa, ne yapardı? Wilson olasılıkları gözden geçirdi. Daha yeni ayrılmışlar gibi davranabilirdi örneğin. İçinden geliyormuşçasına, doğal bir davranışla, hiç duraksamadan onu öpebilirdi. Hatta dudaklarından öpebilirdi, durum uygun olursa "Seni göreceğim geldi" derdi. Ne var ki, yüreği korkuyla çarptığı için, doğru dürüst düşünecek durumda değildi.

"Demek sonunda Wilson geldi," dedi Louise. "Beni unuttuğunuzu sanmıştım." Louise elini uzatınca, Wilson yenilgiye uğramış gibi oldu.

"Buyrun, bir içki için."

"İsterseniz, yürüyüşe çıkalım."

"Hava fazlasıyla sıcak, Wilson."

"Biliyor musunuz, oraya hiç çıkmadım o günden beri..."

"Nereye çıkmadınız?" Wilson, sevdalanmayanlar için zamanın çok çabuk geçtiğini anladı.

"Yukardaki eski istasyona çıkmadım."

Louise anlamamış gibi acımasız bir umursamazlık içindeydi: "Ha, evet... Evet, ben de oraya gitmedim henüz."

Wilson, acemi erkeklere özgü yüz kızarmasının gittikçe yayıldığını hissediyordu: "O gece eve dönünce, bir şiir yazmaya çalıştım."

"Ne! Siz mi, Wilson?"

Wilson öfkelendi: "Evet ben, Wilson. Ne diye yazmayayım? Üstelik şiirim yayımlandı da."

"Sizinle alay etmiyordum. Şaştım sadece. Nerede yayımlandı?"

"'Çember' adlı bir dergide. Ama çok para vermiyorlar kuşkusuz."

"O şiiri görebilir miyim?"

Wilson nefes nefese açıkladı: "Burada, yanımda. Sayfanın arkasında hiç sevmediğim başka bir şiir vardı. Fazla yeniydi o şiir, bana kalırsa." Sıkıntıdan kıvranarak, aç gözlerle bakıyordu şiiri okuyan Louise'e.

Louise, heyecansız bir sesle "Pek sevimli bir şiir," dedi.

"Baş harfleri gördünüz mü?"

"Şimdiye kadar hiç kimse bana şiir adamamıştı."

Wilson'ın midesi bulanıyordu, bir yere çöküp oturmak istiyordu. "İnsanı küçük düşüren bu durumlara ne gerek var?" diye düşündü. "İnsan sevdalandım diye niçin hayal kurar?" Aşkı on birinci yüzyılda "troubadour" denilen ozanların uydurduklarını okumuştu bir yerde. Bize neden şehveti bırakmadılar? Umutsuzluk içinde, zehir saçarcasına "Seni seviyorum," dedi. "Söylediğim yalan," diye düşünü-

yordu bir yandan da. Matbaa harfleriyle basılmadıkça, hiçbir anlamı yoktu bu sözün, Louise'in gülmesini bekledi.

"Yoo, olmaz Wilson," dedi Louise. "Beni sevdiğiniz filan yok. Sahil sıtması derler buna."

Wilson körü körüne aşka daldı: "Dünyada her şeyden fazla seni seviyorum."

Louise sevecenlikle "Hiç kimse öyle sevemez, Wilson," dedi.

Wilson ayağında şortu, içi içine sığmayarak, bir aşağı bir yukarı yürüyor, *Downhamlı*'dan kopardığı kâğıt parçasını sallıyordu: "Sizin aşka inanmanız gerekir. Siz Katoliksiniz. Tanrı dünyayı sevmiyor muydu yani?"

"Seviyordu tabii," dedi Louise, "Tanrı'da sevecek güç vardır. Ama çoğumuzda yok o güç."

"Ama siz kocanızı seviyorsunuz. Bana kendiniz söylediniz. Onu sevdiğiniz için geri döndünüz."

Louise, "Seviyorum herhalde," dedi hüzünle. "Elimden geldiği kadar seviyorum. Ama sizin hayal ettiğiniz aşkla ilgisi yok bu sevginin. Bu sevgide ağu dolu kadehler, ölüme götüren kara bahtlar, siyah yelkenler yok. Aşk uğruna *ölmeyiz*, Wilson. Ancak kitaplarda olur böyle aşklar. Kimi zaman da genç erkek çocukların rol yapmalarında... Ne olur, Wilson, rol yapmayalım. Bizim yaşımızda hoş bir şey değil bu."

Wilson öfkelendi: "Ben rol yapmıyorum." Gelgelelim sahneye çıkmış gibi konuştuğunun kendi de farkındaydı. Sanki Louise kitapları tanık göstermeyi unutmuş gibi, kitaplığın karşısına dikildi: "*Bunlar* da mı rol yapıyor?"

"Hayır, pek rol yapmıyor bunlar. İşte bu yüzden *sizin* şairlerinizden fazla bu kitaplarımı seviyorum."

"Ama buraya geri geldiniz yine de." Wilson'ın ansızın yüzü aydınlandı. Louise'i üzmenin çaresini bulmuştu: "Yoksa kıskandığınız için mi döndünüz buraya?" diye sordu.

"Kıskandığım için mi? Kıskanacak ne var ki?"

"Gerçi dikkatli davrandılar ama, dikkatsizlik ettikleri de oldu."

"Neden söz ettiğinizi anlamıyorum."

"Sizin Ticki'nizle Helen Rolt'tan söz ediyorum."

Louise Wilson'ın yanağına bir tokat indirdi. Ne çare ki tokat Wilson'ın burnuna isabet etti. Adamın burnundan kanlar boşandı. "Oh olsun sana!" dedi Louise. "Ona Ticki dediğin için hak ettin bunu. Benden başka hiç kimse Ticki diyemez ona. Biliyorsun ki, nefret eder bu takma addan. Kendi mendilin yoksa, işte benimkini al."

"Burnum çok kolay kanar. Acaba sırtüstü yatabilir miyim?" Wilson masayla et kasası arasında, karıncalarla dolu döşemenin üstüne serildi. Bundan önce, Pende'de Scobie onun ağladığını görmüştü. Şimdi de bu duruma düşmüştü.

Louise sordu: "Kanın durması için, sırtınıza bir anahtar koymamı ister misiniz?"

"Hayır. Hayır, sağ olun." *Downhamlı* dergisinden koparılan sayfanın üstünde kan lekeleri vardı.

"Kusuruma bakmayın. Çabucak öfkeleniveririm. Ama bu size de bir ders olur, Wilson." Ne var ki, romantik hayaller sayesinde yaşayanlar, bu hayallerden hiçbir zaman vazgeçmemeli. Yeryüzünde şu ya da bu inancı savunan yığınla şımarık rahip var. Yalandan da olsa, bir şeye inanıyormuş gibi davranmak, zulmün ve umutsuzluğun boşluğu içinde dolanıp durmaktan yeğdir. Wilson, Louise'in mendilini kanayan burnuna sararak, direndi: "Hiçbir şey beni sizden vazgeçiremez, Louise. Sizi seviyorum. Hiçbir şey beni vazgeçiremez."

"Eğer söylediğiniz doğru olsaydı, ne garip bir şey olurdu bu."

Wilson yattığı yerden bir soru sorar gibi homurdandı. Louise açıklamaya girişti: "Yani siz gerçekten sevebilenlerden *olsaydınız* demek istiyorum... Eskiden Henry'nin öyle olduğunu sanırdım. Eğer aslında siz öyleyseniz, çok garip olur bu."

Wilson garip bir korkuya kapıldı: Ya Louise bu sözlerine gerçekten inanırsa... Bir ordu yenilip bozgun halinde çekilirken, küçük bir subay, tankları idare edebileceğini ileri sürer de, üstleri ona inanırsa, o küçük subay korkuya kapılır. Wilson da işte böyle bir korkuya kapılmıştı şimdi. Üstelik iş işten geçmişti. Aşk konusunda dergilerde okuduğu "Ey lirik sevda, yarı melek yarı kuş," türünden sözlerden başka hiçbir şey bilmediğini açığa vuramazdı artık.

Wilson, Louise'in mendilini kana bulayarak ruhunun yüceliğini kanıtlayan bir söz söylemeye karar verdi: "Kendine göre Scobie de sevmesini bilir, bana kalırsa."

"Kimi?" diye sordu Louise. "Beni mi? Sözünü ettiğiniz şu Helen Rolt'u mu? Yoksa sadece kendisini mi?"

"O işi size söylememeliydim hiç."

"Doğru değil miydi söylediğiniz? Gerçekleri biraz görelim artık, Wilson. İnsanı avutan yalanlardan ne denli bıktığımı bilemezsiniz... Güzel mi o kadın?"

"Yoo, hayır, hiç de güzel değil."

"Ama o genç. Bense orta yaşlıyım. Ne var ki, başına gelenlerden sonra bir hayli yıpranmıştır herhalde."

"Hem de çok yıpranmış."

"Ama o, Katolik olmadığı için talihli bir kadın, özgür bir kadın, Wilson."

Wilson, yattığı yerden doğrulup, masanın ayağına yaslandı, gerçek bir heyecanla konuştu: "Bana Wilson demeyin, Tanrı aşkına."

"Edward. Eddie. Ted. Teddy."

Wilson, kasvet içinde, yeniden yere serildi. "Burnum yine kanamaya başladı."

"Bu konuda neler biliyorsunuz, Teddie?"

"Bana Edward deseniz, daha iyi olur, Louise. Scobie'nin sabahın ikisinde o kadının evinden çıktığını gördüm. Dün öğleden sonra da oraya gitti."

"Dün günah çıkarmaya gitti."

"Ama Harris görmüş onu orada."

"Onu gözaltında tuttuğunuz besbelli."

"Bana kalırsa, Yusef Scobie'yi kullanıyor."

"Uyduruyorsunuz. Fazla ileri gidiyorsunuz."

Wilson sanki bir cesetmiş gibi, Louise onun tepesine dikilmişti. Wilson'ın avucunda kana bulanmış mendil vardı. Arabanın durduğunu, kapının eşiğindeki ayak seslerini ikisi de duymamışlardı. Bir mahzen gibi kapalı ve havasız kalan bu odada, dış dünyadan gelen üçüncü bir sesin yükselmesi, ikisinin de garibine gitti. "Bir şey mi oldu?" diye soruyordu Scobie.

Louise nereden anlatmaya başlayayım dercesine, şaşkın bir el hareketi yaptı: "İşte..." Toparlanıp ayağa kalkmasıyla birlikte, Wilson'ın burnu yine kanamaya başladı.

Scobie cebinden çıkardığı anahtarları Wilson'ın yakasından sokup sırtına attı. "Şimdi göreceksiniz," dedi. "Bu kocakarı çareleri her zaman işe yarar." Birkaç saniye içinde, Wilson'ın burun kanaması gerçekten durdu.

Scobie öğütler veriyordu: "Hiçbir zaman sırtüstü yatmayın. Boksörlerin yardımcıları, soğuk suya batırılmış sünger kullanırlar maçlarda. Sizin de dövüşmüş gibi bir haliniz var, Wilson."

"Ben hep sırtüstü yatarım," dedi Wilson. "Kan görünce, fena olurum."

"Bir içki için."

"Hayır, hayır. Gitmeliyim." Biraz güçlük çekerek, anahtarları gömleğinden çıkardı. Gömleğinin ucu dışarda kalmıştı. Evine dönüp de, Harris sarkan gömleğini gösterince, farkına vardı bunun. "O ikisi yan yana durup gidişimi seyrederken, demek bu haldeydim," diye düşündü.

Kuraklıktan çatlayan toprak ve demirden yapılmış kasvetli kulübelerin arasından bakıp, yenilgiden sonra bir savaş alanını inceler gibi, gözlerini Scobie'lerin evine dikti. Eğer bir zafer elde etseydi, başına gelen bu tatsız olayı aynı açıdan mı görecekti acaba? Ne var ki, insanların birbirlerine sevgisinde

zafer yoktur hiçbir zaman. Ölümün ya da kayıtsızlığın son ve kesin yenilgisinden önce, küçük çapta bazı taktik başarılar vardır olsa olsa.

II

"Ne istiyordu?" dedi Scobie.

"Bana aşkından söz etmek istiyordu."

"Seni seviyor mu?"

"Sevdiğini sanıyor. Bundan fazlasını soramazsın ki adama..."

"Fena vurmuşsun galiba. Burnuna mı vurdun?"

"Beni kızdırdı. Ticki, dedi sana. Sevgilim, seni gözetliyor."

"Biliyorum."

"Tehlikeli mi?"

"Belirli koşullar altında tehlikeli olabilir. Ama o tehlikeli olursa, kabahat bende demektir."

"Henry, sen hiç kimseye öfkelenmez misin hiç? Bana aşktan söz etmesine kızmıyor musun?"

"Böyle bir şeye kızmam ikiyüzlülük olurdu," dedi Scobie. "İnsan sevdalanabilir. Biliyorsun, çok hoş, çok dengeli insanlar da sevdalanabiliyor."

"Sen hiç sevdalandın mı?"

Scobie yüzüne bir gülümseme yerleştirebilmek için büyük bir çaba gösterirken, gözlerini Louise'den hiç ayırmıyordu: "Elbette, elbette. Bunu herkesten iyi sen bilirsin."

"Henry, gerçekten hasta mıydın bu sabah?"

"Evet."

"Bir bahane değil miydi bu?"

"Hayır."

"Öyleyse yarın sabah ayine beraber katılalım."

"Sen nasıl istersen." Bu anın er geç geleceğini biliyordu. Ellerinin titremediğini gösterip meydan okumak istercesine, uzandı, bir bardak aldı: "İçki?"

"Daha çok erken, şekerim." Louise'in gözlerini ona diktiğinin farkındaydı, tıpkı ötekiler gibi. Bardağı yerine koydu: "Bazı kâğıtlar almak için Emniyet'e kadar gitmem gerek. Geri döndüğümde birer kadeh içmenin zamanı gelmiş olur."

Yolda arabasını sürerken direksiyona hâkim değildi. Midesi bulandığı için, gözleri iyi görmüyordu.

"Hey Tanrım," diye düşündü, "insanı ansızın önemli kararlar almaya zorluyorsun, üstelik düşünecek zaman da bırakmıyorsun bize. Öyle yorgunum ki, düşünecek halim yok nasıl olsa. Bütün bunlar bir matematik problemi gibi kâğıt üstünde çözülüp, acı çekmeden bir sonuca varılmalı." Gelgelelim Scobie öyle acı çekiyordu ki, bedenen hasta gibiydi. Direksiyonun üstüne eğiliyor, kusacak gibi öğürüyordu. "Asıl derdimiz bu," diye düşündü. "Biz Katolikler, her şeyin çözümünü biliyoruz. İşte bu bilgidir bizi cehennemlik yapan. Düşünüp taşınmama gerek yok. Yapacağım bir tek şey var: Rahibin önünde diz çöküp son kez günah çıkardıktan sonra, yine zina yaptım, şu kadar kez zina yaptım falan filan demek. O zaman Peder Rank de bana zinadan sakınmamı söyleyecek. 'O kadınla baş başa kalma hiçbir zaman,' diyecek. (Korkunç biçimde soyut bir kavram olacak her şey: Pul albümünü bağrına basarak, kapının dışında uluyan Bagster'ı dinleyen şaşkın çocuk 'o kadın'a dönüşecek. Paylaştığımız o huzur, o karanlık, o sevecenlik, merhamet anı da 'zina' sayılacak.) Ben de pişman olduğumu söyleyeceğim. Tanrı'ya karşı bundan böyle suç işlememeye söz vereceğim. Sonra, yarın sabah ayine katılacağım. Günahlarımdan sözde arınmış bir durumda, Tanrı'yı simgeleyen ekmeği tadacağım. İşte, doğru yol dedikleri budur. Bunun dışında başka çare yoktur. Böylece kendi ruhumu kurtarıp, Helen'ı Bagster'a ve umutsuzluğa terk edeceğim. Ama insan akıllı davranmalı: Umutsuzluğun hep sürüp gitmediğini bilmeli (acaba gerçekten sonu var mıdır umutsuzluğun?); sevginin de sürüp

gitmediğini bilmeli (ama işte, sırf sevgi sürüp gitmediği için, umutsuzluk sürüp gidiyor ölüme dek). Belki birkaç hafta ya da birkaç ay içinde, Helen toparlanıverir. Kırk gün o sandalda kalmaya dayandı, kocasının ölümüne dayandı, sevginin ölmesine dayanamaz mı? Ben dayanabilirim buna. Dayanabileceğimi biliyorum."

Scobie kilisenin önünde arabasını durdurdu. Tüm umutlarını yitirmiş bir halde, direksiyonun başında kaldı. Ölümü en çok özlediği anda ölemez insan.

"Başka bir çözüm daha var, elbette," diye düşündü. "Herkesin aklına gelen dürüst ama *yanlış* bir çözümdür bu: Louise'i bırakırım, ona verdiğim sözü bozarım, işimden istifa ederim. Peki, tutun ki Helen'ı Bagster'a teslim ettim. Ya Louise'i kime teslim edeceğim?" Dikiz aynasında yüzü bomboş bir yabancıyı görünce, "Tuzağa düşüp kıstırıldım, kıstırıldım," dedi kendi kendine. Ama yine de arabadan çıkıp, kiliseye girdi. Peder Rank'i beklerken, diz çöküp dua etti. Tanrı'ya ya da Meryem Ana'ya edilecek en basit duaların sözleri bile aklına gelmiyordu. Bir mucize olması için dua etti. "Ey Tanrım, beni ikna et, bana yardım et, beni ikna et," dedi. "O çocuktan daha önemli olduğuma inandır beni." Bunları söylerken gördüğü yüz, Helen'ınki değil, ölürken ona "baba" diyen kız çocuğunun yüzüydü... Tuvalet masasındaki fotoğraftan bakan yüzdü... Bir gemicinin ırzına geçtiği ve sonra öldürdüğü, yattığı yerden sarı ışıklar içinde Scobie'ye kör gibi bakan, on iki yaşındaki zenci kızın yüzüydü... "Her şeyden önce kendi ruhumun esenliğini düşüneyim," diye dua etti. "Benim terk edeceğim kadına senin merhamet göstereceğine inandır beni." Peder Rank'in günah çıkarılan küçük hücremsi yerin kapısını kapattığını duyunca, yine midesi bulandı, diz çöktüğü yerde kıvrandı. "Ey Tanrım," dedi, "onları terk edeceğime seni terk edersem, beni cezalandır, ama onlara fazla çektirme." Günah çıkarılan yere giderken "Hâlâ bir mucize olabilir belki," diye düşünüyordu.

Peder Rank bile, ömründe ilk kez, gereken sözü, doğru sözü söyleyebilirdi belki.

Dikine tutulmuş bir tabut kadar daracık olan bu yerde diz çöktü:

"Son günah çıkarmamdan sonra zina yaptım."

"Kaç defa?"

"Bilemiyorum Peder, birçok defa."

"Evli misiniz?"

"Evet." Peder Rank'in gözü önünde nerdeyse yıkıldığı, hiç kimseye yardımda bulunamadığını itiraf ettiği o akşamı anımsadı. Gerçi rahipler günah çıkaran kişilerin adını bile bilmiyormuş gibi davranmak zorundadırlar, ama Peder Rank de o akşamı anımsamıyor muydu acaba? Scobie "Bana yardım et Peder," demek istiyordu. "Onu Bagster'a teslim etmekle doğru davranmış olacağıma inandır beni." Ama bunları söyleyemiyor, diz çökmüş sessizce bekliyordu. Bir zerre umut bile yoktu. Peder Rank, "Hep aynı kadınla mı?" diye sordu.

"Evet."

"Onu görmemelisiniz. Görmeseniz olmaz mı?"

Scobie "hayır" dercesine başını salladı.

"Mademki onu ille göreceksiniz, baş başa kalmamalısınız hiçbir zaman. Bunu yapacağınıza söz veriyor musunuz? Bana değil, Tanrı'ya söz veriyor musunuz?" Scobie "Rahipten sihirli bir söz beklemem ne saçmaydı," diye düşündü kendi kendine. "Rahiplerin herkese her gün kullandıkları basmakalıp laflardı bunlar. Günah çıkaranlar söz veriyor, kiliseden çıkıp gidiyor, sonra yine gelip, yine günah çıkarıyorlardı herhalde. Aynı günahı işlememek için ellerinden geleni yapacaklarına gerçekten inanıyorlar mıydı acaba? Ben yaşadığım her gün insanları aldatıyorum. Ama kendimi de, Tanrı'yı da aldatmaya kalkmayacağım." Scobie yüksek sesle "Söz vermem bir işe yaramaz, Peder," dedi.

"Söz vermelisiniz. Bir amaca varabilmek için araçları da benimsemek zorundasınız."

"Hayır, değilim," diye düşündü Scobie. "İnsan amaç olarak barışın huzurunu isteyebilir, ama o huzura varmak için gerekli araçlar sayılan yakılmış yıkılmış kentleri istemez."

Peder Rank "Günah çıkarmakla ve bağışlanmakla her şey bitmez, bunu siz de biliyorsunuz," dedi. "Gerçekten bağışlanmanız, sizin ruhsal durumunuza bağlıdır. Hazırlıksız olarak buraya gelip diz çökmeniz hiçbir işe yaramaz. Yaptığınız kötülüğün bilincine varmalısınız buraya gelmeden önce."

"Bunu biliyorum."

"Doğru yola girmeyi gerçekten amaç edinmelisiniz. Kardeşimizi yetmiş yedi kez bağışlamamızı söylerler bize. Bizim kadar Tanrı'nın da bağışlamaya hazır olduğuna güvenebiliriz elbette. Ama pişman olmayanları hiç kimse bağışlamaz. Bir tek kez günah işleyip hiç pişman olmamaktansa, yetmiş kez günah işleyip yetmiş kez pişman olun."

Scobie, Peder Rank'in elini kaldırıp terli gözlerini sildiğini gördü. Bezginlik gösteren bir harekete benziyordu bu. "Bu adamı rahatsız etmekte ne hayır var?" diye sordu kendi kendine. "Peder Rank'in hakkı var, elbette ki hakkı var. Bu havasız kutunun içine girip bir inanca varacağımı ummam aptallıktır." Yüksek sesle "Buraya gelmekle hata ettim, Peder," dedi.

"Bağışlanmayı sizden esirgemek istemiyorum. Ama bana kalırsa, buradan gittikten sonra düşünüp taşınırsanız daha olumlu bir ruh haleti içinde geri dönersiniz."

"Evet, Peder."

"Sizin için dua edeceğim."

Scobie günah çıkardığı yerden uzaklaşırken, ilk kez tam bir umutsuzluk içindeydi. Çarmıha gerilmiş Tanrı'nın ölüsüne baktı, Meryem Ana'nın alçıdan yapılmış heykeline baktı, çok çok eskiden olmuş bir yığın olayı gösteren çirkin

dinsel resimlere baktı; nereye bakarsa baksın umut göremiyordu. Artık umutsuzluk ülkesinde kendine yol bulmak zorundaydı.

Emniyet Merkezi'nden bir dosya alıp evine döndü. "Çok uzun sürdü," dedi Louise.

Scobie hangi yalanı uyduracağını daha bilemezken, yalan kendiliğinden çıktı dudaklarından: "Yine o ağrı geldi. Onun için biraz bekledim."

"İçki içmen doğru olur mu acaba?"

"Bana önce içmek yasak desinler, ancak o zaman içmem."

"Doktora gidecek misin?"

"Elbette."

Scobie o gece düşünde kendini bir sandalda gördü. Çocukken büyük bir kahraman saydığı Allan Quatermain, yeraltından akan bir nehirden geçerek, kaybolan Milosis kentini bulmuştu. Scobie de tıpkı onun gibi, yeraltından akan bir nehrin sularına kapılmış gidiyordu. Şu farkla ki, Allan Quatermain'in arkadaşları vardı, oysa Scobie yalnızdı sandalda, çünkü sedyede yatan ölüyü bir arkadaş saymanın yolu yoktu. Scobie böyle bir iklimde ölü çabucak kokacak diye telaşlanıyordu. Hatta çürüyen et kokusunu duymaya başlamıştı bile. Ne var ki, yeraltından akan nehrin ortasında sandalı yönetirken, kötü kötü kokan şeyin ölü gövdesi değil, kendi canlı gövdesi olduğunun farkına vardı. Sanki kanı damarlarında dondu o zaman. Kolunu kaldırmaya çalıştı ama kaldıramadı; çünkü kolu, kassız ve kemiksizmiş gibi sarkıyordu omzundan. Scobie uyandı. Onun kolunu Louise kaldırmıştı: "Sevgilim, artık gitmeliyiz."

"Nereye?"

"Ayine birlikte gidiyoruz ya." Louise'in gözünü ondan ayırmadığının yine farkına vardı. Durumu ertelemek için bir yalan daha söylemenin ne yararı vardı? Acaba Wilson neler anlatmıştı Louise'e? Scobie yalanlarını haftalarca sür-

dürebilir miydi? Mihrabın önünde diz çökmemek için işini, sağlık durumunu, unutkanlığını bahane edebilir miydi boyuna? Umutsuzluğa kapılan Scobie "Nasıl olsa cehennemlik oldum bile, sonuna kadar gidebilirim artık," diye düşündü. "Ha, evet, hemen kalkıyorum," dedi. Kendisinin bulamadığı bahaneyi ansızın Louise önerince, Scobie şaşkına döndü: "Sevgilim," diyordu Louise, "eğer iyi değilsen, kal burada. Ayine zorla götürmek istemem seni."

Ne var ki, bu öneri de bir tuzak göründü Scobie'ye. Gerçi tuzağın üstüne toprak dökülmüştü ama, tuzağın orada olduğunu biliyordu. Eğer Louise'in sağladığı fırsattan yararlanırsa, suçluluğunu açığa vurmuş olacaktı. Oysa ne pahasına olursa olsun, Louise'in gözünde temize çıkmaya, Louise'in istediği güveni ona vermeye kararlıydı.

"Yoo, hayır. Seninle birlikte geleceğim," dedi. Louise'in yanında kiliseye girerken, buraya ilk kez ayak bastığı, buranın yabancısı olduğu duygusuna kapıldı. Diz çöküp dua eden, biraz sonra huzur içinde Tanrı'yla kaynaşacak olan bu insanlardan fersah fersah uzaklardaydı Scobie. Diz çöktü, o da dua ediyormuş gibi yaptı.

Ayinde söylenen sözler bir suçlama gibiydi: "Tanrı'nın mihrabına yaklaşacağım, gençliğime sevinç bağışlayan Tanrı..." Gelgelelim sevinç diye bir şey yoktu yeryüzünde. Scobie, yüzünü kapayan ellerinin arasından çevresine bakındı. Meryem Ana'yla azizlerin alçıdan yapılmış heykelleri sağındakilere, solundakilere, arkasındakilere, herkese el uzatır gibiydi. Ancak Scobie adı bilinmeyen bir konuk gibi, hiç kimseyle tanıştırılmıyordu bu toplantıda. Heykellerin yüzüne boyanan o tatlı gülümsemenin hep başkalarına yönelmesine dayanmak güçtü. Kyrie Eleison faslı başlayınca, Scobie yine dua etmeye çalıştı: "Tanrı bize acı.. Hazreti İsa bize acı... Tanrı bize acı..." Ne var ki, şimdi yapacağı işten duyduğu utanç ve korku, beynini dondurmuş gibiydi. "Kara Ayinleri" yöneten cehennemlik papazlar vardır. Tanrı'nın simgesi

olan kutsal ekmeği, bir kadının çıplak gövdesi üstünde kutsarlar; bu kutsal ekmeği saçma ve iğrenç bir törenle yerler. Ama bu papazlar, insanlara karşı duyulan sevgiyi aşan büyük bir heyecanla cehennemlik olmanın yolunu seçerler hiç olmazsa. Tanrı'dan nefret ettikleri için ya da Tanrı'nın düşmanı İblis'e garip ve sapık bir bağlılık duydukları için böyle davranırlar. Oysa Scobie kötülüğe tapmıyordu, Tanrı'ya kin duymuyordu. Kendi isteğiyle kendini Scobie'ye teslim eden Tanrı'ya kin duymasının yolu var mıydı? Scobie bir kadını sevdiği için Tanrı'ya ihanet etmişti. Üstelik belki de sevgi bile değildi bu. Belki bir acıma ve sorumluluk duygusuydu sadece. Kendine bir özür bulmaya çalıştı yine: "Sen kendi derdine çare bulabilirsin her zaman," dedi Tanrı'ya. "Her gün çarmıha gerilmeye dayanabilirsin. Acı çekiyorsun sadece. Mahvolmazsın hiçbir zaman. Ötekiler senden daha fazla korunmalı, bunu kabul et." Scobie, kutsal kadehe şarap ve su döken rahibe bakarken, bir yemek hazırlanır gibi kendi lanetlenmesinin nasıl hazırlandığını seyrederken, "En az korunan da ben olmalıyım," diye düşündü, "çünkü ben emniyet müdür yardımcısıyım. Yüz polis buyruğum altında çalışıyor. Onlardan ben sorumluyum. Başkalarının rahatını sağlamak benim işim. Hizmet etmek için koşullandırılmışım ben."

*Sanctus. Sanctus. Sanctus.** Ayin sürüp gidiyor, Peder Rank mihrabın başında, Tanrı'yı simgeleyen ekmeği hazırlıyordu hiç duraksamadan: "Günlerimizi huzur içinde düzenleyelim... Sonsuza dek lanetlenmekten sakınalım." *Pax, pacis, pacem.* Tören boyunca "huzur" anlamına gelen bu sözcüğün tüm çekimleri bir davul gibi Scobie'nin kulağında gümbürdüyordu. "Ben huzur ummaktan temelli vazgeçtim," diye düşündü. "Sorumlulukları olan bir insanım ben. Yalan dolan yolunda öylesine ilerlemiş olacağım ki yakında,

* (Lat.) Kutsal. (e.n.)

geri dönemeyeceğim hiçbir zaman." *Hoc est enim Corpus.** Çıngırak çaldı ve Peder Rank, Tanrı'yı temsil eden ekmeği havaya kaldırdı. Tanrı şimdi küçücük, incecik bir ekmek parçasına dönüşmüştü. Gelgelelim bu küçücük incecik ekmek, Scobie'nin yüreğini kurşun gibi eziyordu. *Hic est enim calix sanguinis.*** Çıngırak ikinci kez çaldı.

Louise, Scobie'nin eline dokundu: "Sevgilim, iyi değil misin?"

Scobie, "İşte ikinci fırsat elime geçti," diye düşündü. "Ağrı başladı diyebilirim. Kiliseden çıkabilirim." Ama şimdi kiliseden çıkarsa yapacağı tek şey kaldığını da biliyordu: Peder Rank'in öğütlerine boyun eğecek, işlerini düzene koyacak, Helen'ı bırakacak, birkaç gün sonra yine kiliseye gelip, vicdanı tertemiz olarak ve masumiyeti ait olduğu yere –Atlantik Okyanusu'nun dalgalarına– gönderdiği bilgisiyle ayine katılacaktı. Masumiyetin insanların ruhlarını öldürmemek için gençken ölmesi gerekiyordu.

Tanrı adına konuşan rahip "Size huzurumu bağışlıyorum, kendi huzurumu size veriyorum," diyordu.

Scobie "Bir şeyim yok," dedi karısına.

Mihrabın üstündeki haça bakarken öfkeyle "Oh olsun sana!" diye düşündü. "Ağulu süngerlerle yüzünü silsinler! Sensin beni böyle yapan! Mızrağı böğrüne saplasınlar!" Rahibin okuduğu duanın nasıl biteceğini bilmek için elindeki kitaba bakmasına gerek yoktu... "Ey Tanrım Hazreti İsa, buna layık olmadığım halde, senin gövden olan ekmeği tadarken lanetlenmekten koru beni." Scobie, gözleri kapalı, karanlıklara boğuldu. Ayin hızla sona eriyordu. *Domine, non sum dignus... Domine, non sum dignus.. Domine, non sum dignus...* İdam sehpasına çıkmak üzere gibiydi. Gözlerini açınca mihraba yaklaşanları gördü: Yaşlı zenci bir kadın, birkaç asker, havacı bir tekniker, kendi polislerinden biri,

---

* (Lat.) Bu benim bedenim. (e.n.)

** (Lat.) Bu benim kanım. (e.n.)

bir banka memuru... Onlar huzura doğru ilerliyorlardı uslu uslu. Scobie onların sadeliğine, onların iyiliğine imrendi. Evet, şimdi, şu anda iyiydiler onlar.

"Gelmiyor musun, sevgilim?" diye sordu Louise. Ve Louise'in eli yine Scobie'ye dokundu. Nazik ama sert bir el, bir polis hafiyesinin eliydi bu.

Scobie ayağa kalktı, Louise'in peşinden gitti, onun yanında diz çöktü. Yabancı bir ülkede bir casus gibiydi. O yabancı ülkenin törelerini ve dilini, yerliler kadar iyi biliyordu. Mihrabın yanı başında duran Peder Rank'e bakarken "Ancak bir mucize beni kurtarabilir artık," dedi kendi kendine. Ne var ki, Tanrı kendi kendisini kurtarmak için bir mucize yaratmazdı. "Ben Tanrı'nın çarmıhıyım," diye düşündü. "Tanrı kendini çarmıhtan kurtarmak için gereken sözü söylemez hiçbir zaman. Keşke bu çarmıhın tahtaları cansız olsaydı! Keşke bu çarmıhın çivileri herkesin sandığı kadar duygusuz olsaydı!"

Peder Rank Tanrı'yı simgeleyen ekmeği elinde tutarak, mihrabın basamaklarını iniyordu. Scobie'nin ağzı kupkuru olmuştu. Damarlarında kan kalmamıştı sanki. Başını kaldıramadı. Rahibin giysisinin eteğini gördü sadece. Ortaçağda savaş atlarının sırtına konan uzun örtüleri andırıyordu bu etek. Savaş atı Scobie'nin üstüne saldırıyordu. Nal sesleri vardı. Tanrı Scobie'ye saldırıyordu. Keşke okçular tuzak kurdukları yerden çıkıp fırlatsalardı oklarını. Bir ara rahibin durakladığını sandı. "O bana varamadan bir şey olur belki," diye düşündü. "Belki akıllara sığmaz bir engel çıkar karşısına..." Ama vakit gelmişti. Ağzını açtı, dua edebilmek için son bir çaba gösterdi: "Ey Tanrım, lanetlenmemi sana sunuyorum. Al bu lanetlenmeyi. Al da onların yararına kullan benim lanetlenmemi." Sonra, onu ölüme dek mahkûm eden o incecik ekmek parçasının solgun ve kâğıdımsı tadını hissetti dilinde.

ÜÇÜNCÜ KISIM

I

Banka müdürü bir yudum buzlu su içip sadece meslekten gelmeyen bir içtenlikle konuştu: "Mrs. Scobie'nin bu kadar önceden gelip Noel'de yanınızda olmasına kim bilir ne kadar sevinmişsinizdir."

"Daha Noel'e çok zaman var," dedi Scobie.

"Yağmurlar bitince, zaman öyle çabucak geçer ki!" Scobie'nin şimdiye kadar hiç hissetmediği bir iyimserlik vardı Müdür Robinson'ın sesinde. Eskiden günde yüzlerce kez bu odada bir aşağı bir yukarı yürüyen, tıp kitapları önünde duraklayan, leyleğimsi adam aklına geldi Scobie'nin.

"Ben geldim, çünkü..." diye söze başladı.

"Hayat sigortanız için mi, yoksa fazla para çekmek için mi?"

"İkisi için de değil bu kez."

"Ne için olursa olsun, biliyorsunuz, size yardım etmekten sevinç duyarım, Scobie." Robinson amma da uslu uslu oturmaktaydı yazı masasında. Bu duruma şaşan Scobie sordu: "Her gün yürüyüş yapmaktan vaz mı geçtiniz yoksa?" Müdür, "Saçma sapan bir işti o," dedi. "Gereğinden fazla kitap okuyordum o sıralarda."

"Ben de sizin şu tıp ansiklopedisine bakmaya gelmiştim."

Robinson şaşılacak bir öğütte bulundu Scobie'ye: "Bir

doktora gitmeniz, çok daha iyi olur. Benim de aklımı başıma getiren tıp kitapları değil, bir doktor. Öyle boşuna zaman harcadım ki! İnanın bana Scobie, Argyll Hastanesi'ne yeni gelen genç hekim, bu sömürge keşfedileli beri buraya gönderilen adamların en değerlisi."

"Durumunuzu o mu düzeltti?"

"Gidin, onu görün Scobie. Adı Travis. Sizi benim gönderdiğimi söyleyin."

"Olur ama yine de bir bakabilsem o ansiklopediye..."

"Şurada, rafta. Önemli kitaplara benzedikleri için, onları orada bıraktım. Bir banka müdürü kitap okuyan bir adam olmalı. Odasında iyi kitaplar bulunmasını bekler herkes."

"Midenizin iyileştiğine sevindim."

Müdür bir yudum su daha içti: "Artık mideme aldırdığım yok. Doğrusunu isterseniz, Scobie..."

Scobie ansiklopedide "angina" sözcüğünü aradı, okumaya başladı: "Çekilen ağrının niteliği: *Bu ağrı genellikle 'burkucu' diye anlatılır. Göğüs bir mengeneyle burkuluyor gibidir. Ağrı, göğsün ortasında, göğüs kemiğinin altındadır. Kimi zaman iki kola birden, kimi zaman da bir tek kola – çoğu zaman sol kola– yayılabilir. Boyuna ve karına da yayıldığı olur. Ağrı birkaç saniye, olsa olsa bir dakika sürer.* Hastanın davranışı: *Hangi koşullar altında olursa olsun, hastanın hiç kıpırdamadan durması, bu hastalığın belirtilerinden biridir."* Scobie'nin gözleri, anginayla ilgili öteki başlıkları hızla taradı: "Ağrının nedeni. Tedavi. Hastalığın bitmesi." Sonra ansiklopediyi yine rafa koydu: "Sizin şu Doktor Travis'inize belki uğrarım," dedi. "Doktor Sykes'ı görmektense, onu görürüm. Umarım ki, sizin keyfinizi yerine getirdiği gibi, benim de keyfimi yerine getirir."

Müdür bu konuyu geçiştirmek istercesine konuştu: "Benim sağlık durumumun bazı özellikleri var."

"Benim sağlık durumum ise besbelli galiba," dedi Scobie.

"Ama çok sağlıklı gibisiniz."

"Fena değilim elbette. Ancak biraz ağrı var. Geceleri de iyi uyuyamıyorum."

"Sorumluluklarınız var da ondan."

"Belki."

Scobie "Yeterince yatırım yaptım," diye düşündü. Acaba ne gibi bir sonuç verecekti bu yatırım? Scobie de bilmiyordu bunu. Müdüre "Hoşça kalın," deyip güneşin altında göz kamaştıran sokağa çıktı. Güneş ışınlarının seyrekleşmiş, kırlaşan saçlarının üstüne dikine inmesi için şapkasını elinde tutuyordu. Emniyet Merkezi'ne kadar böyle yürüyerek kendisini cezalandırmak istiyordu. Ne var ki, onu cezalandırmıyorlardı bir türlü. Son üç haftadır, lanetlilerin özel bir durumu olduğunu düşünmeye başlamıştı. Sağlıksız bir yabancı ülkede göreve gönderileceği için arkadaşları gibi sıradan işler görmeyen, özel yazı masalarına oturtulan delikanlıları korudukları gibi de koruyorlardı, çünkü başına geleceklerin, o sağlıksız ülkeye gittikten sonra gelmesini istiyorlardı. Artık her şey yolunda gibiydi Scobie açısından: Güneş çarpması olmuyordu. Sömürge bakanı onu yemeğe çağırıyordu. Scobie talihsizliğin bile artık ona sırt çevirdiği duygusuna kapıldı.

"Buyrun Scobie," dedi emniyet müdürü, "size verecek iyi haberlerim var." Scobie, talihsizliğin ona yine sırt çevirmesine hazırlandı.

Emniyet müdürü "Baker buraya gelmeyecek," diyordu. "Filistin'de bulunması gerekiyormuş. Eninde sonunda karar verdiler. Hak yerini bulacak: Ben çekilince, yerimi siz alacaksınız." Scobie pencerenin kenarına oturup, dizinin üstünde titreyen eline baktı. "Demek ki, bütün bunlar olmayabilirdi," diye düşündü. "Louise burada kalsaydı, Helen'a tutulmazdım. O zaman Yusef de bana şantaj yapamazdı. Umutsuzluktan kaynaklanan o korkunç günahı hiç işlememiş olurdum. Kişiliğimi yitirmezdim. On beş yıl boyunca o günlüğü tutan kişi olarak kalırdım. Paramparça olmazdım.

Ama şu da var ki, şimdi başarılı olmamın nedeni, o kötü işleri yapmış olmam. Ben şeytandan yanayım artık. Şeytan ise yeryüzündeki yandaşlarını korur." Kendi kendinden tiksinerek "Bundan böyle bir lanetli başarıdan bir başka lanetli başarıya uçacağım anlaşılan," diye düşündü.

Emniyet müdürü "Bana kalırsa," dedi, "durumunuzun kesinleşmesinde en büyük rolü Albay Wright oynadı. Albay sizi çok ama çok beğendi, Scobie."

"İş işten geçti artık, efendim."

"Neden iş işten geçsin?"

"Ben fazla yaşlıyım bu iş için. Daha genç bir adama gerek var."

"Saçma! Siz daha elliye yeni bastınız."

"Sağlık durumum bozuk."

"Hiç haberim yoktu bundan."

"Bugün bankada Robinson'a anlatıyordum. Ağrılarım var. İyi uyuyamıyorum." Scobie tempo tutuyormuş gibi eliyle dizine vurarak, hızla konuşuyordu: "Robinson, Dr. Travis'i çok beğeniyor. Dr. Travis harikalar yaratmış."

"Zavallı Robinson."

"Neden zavallı oluyor?"

"İki yıllık ömrü var da ondan. Bu aramızda kalsın, Scobie."

İnsanlar karşısında hep hayretten hayrete düşersiniz. Demek ki, bu ölüm kararı sayesinde Robinson hayal ürünü hastalıklarından, tıp kitaplarından, odasında bir aşağı bir yukarı yürümekten kurtulmuştu. Scobie "İnsan, başına gelebilecek felaketlerin en kötüsünü kesinlikle öğrenince, bir çeşit huzura kavuşur," diye düşündü. Robinson'ın yazı masasının başında nasıl oturduğu, nasıl konuştuğu gözünün önüne geldi. "Hepimizin onun kadar serinkanlı öleceğimizi umarım," dedi. "İngiltere'ye geri dönecek mi?"

"Sanmam. Yakında Argyll Hastanesi'ne yatmak zorunda kalacak herhalde."

Scobie "Bu sabah gördüğüm durumun değerini bilseydim keşke," diye düşündü. "Robinson bir insanın sahip olabileceği şeylerin en değerlisini... yani mutlu bir ölümü... gözler önüne seriyordu. Gerçi Avrupa'da çok insan ölüyor şu sırada, ama bu devrede biz de bir hayli kayıp verdik: İlkin Pemberton, sonra Pende'deki kız çocuğu, şimdi de Robinson... Yoo, fazla kayıp vermemişiz... Ne var ki, askeri hastanede karasu hummasından ölenleri hesaba katmadım."

"İşte, durum böyle," dedi emniyet müdürü. "Gelecek devrede siz emniyet müdürü olacaksınız. Karınız sevinecek."

"Onun sevincine katlanmam gerekecek," diye düşündü Scobie öfke duymadan. "Suçlu olan benim. Hiç kimseyi eleştirmeye, sinirlendiğimi göstermeye hakkım yok artık." "Eve gideyim," dedi.

Ali, arabanın yanında durmuş, genç bir adamla konuşuyordu. Genç adam Scobie'nin yaklaştığını görür görmez sessizce sıvıştı. Scobie sordu: "Bu kimdi, Ali?"

"Küçük kardeşim, efendim."

"Onu tanımıyorum değil mi? Aynı anadan mı?"

"Hayır efendim, aynı babadan."

"Ne iş yapar?" Ali, yüzü ter içinde, arabanın manivelasıyla uğraşıyor, bir şey söylemiyordu.

"O genç kimin hesabına çalışıyor, Ali?"

"Efendim?"

"Kimin hesabına çalışıyor dedim."

"Mr. Wilson'ın yanında çalışıyor, efendim."

Motor işleyince Ali arka koltuğa oturdu. Scobie sordu: "O genç sana bir öneride bulundu mu, Ali? Yani paraya karşılık benimle ilgili bilgi istedi mi senden?" Scobie dikiz aynasından Ali'nin bir mağaranın ağzı gibi kapalı, kaskatı, inatçı yüzünü görüyordu. "Hayır, efendim."

"Birçok kişi ilgilenir benimle. Benim hakkımda bilgi edinmek için iyi para verirler. Beni kötü bir adam sanırlar, Ali."

Ali dikiz aynasından Scobie'ye dik dik baktı: "Ben size hizmet ediyorum, efendim," dedi. "Boyuna yalan söylemek durumunda olanların başkalarına da güveni kalmaz," diye düşündü Scobie. "Ben yalan söylüyorsam, ben haince davranıyorsam, başkaları da yalan söyleyebilir, başkaları da hainee davranabilir. Benim dürüst olduğum konusunda bahse girenler, bu bahsi kaybetmezler mi? Ali dürüsttür diye bahse girsem, kaybetmez miyim ben de? Benim foyam meydana çıkmadı, onunkisi de meydana çıkmadı, işte bu kadar." Scobie'nin içinc ağır bir sıkıntı çökmüşçesinc başı direksiyonun üstüne eğildi. "Ali'nin dürüst olduğunu biliyorum," diye düşündü. "On beş yıldır biliyorum bunu. Bu yalanlar ülkesinde kendime bir dost arıyorum sadece. Başkalarının ahlakını bozmanın bir sonraki aşaması bu mu?"

Eve vardıklarında Louise ortalarda yoktu. Herhalde biri gelmiş, onu gezmeye götürmüştü. Belki de plaja gitmişlerdi. Louise, Scobie'nin ancak güneş battıktan sonra geleceğini sanıyordu. Louise'e bir pusula yazdı: *Helen'a birkaç eşya götürüyorum. Erken dönerim: Sana bir müjdem var.* Issız ve kıraç bir alandan öğleyin geçerek, arabasını Nissen kulübelerine doğru sürdü. Sadece akbabalar görülüyordu ortada. Yolun kenarında, ölü bir tavuğun çevresinde toplanmışlardı. İhtiyar adamların boynuna benzeyen boyunlarını leşe doğru eğiyorlar, kanatları kırık şemsiyeler gibi şuradan buradan fırlıyorlardı.

"Sana bir masa daha getirdim. İki tane de iskemle. Hizmet eden çocuk evde mi?"

"Hayır, pazara gitti."

Artık karşılaştıklarında, iki kardeş gibi öpüşüyorlardı. Olanlar olduktan sonra, dostluk gibi sıradan bir ilişkiye dönüşüyordu zina bile. Bir alev onları yalamış, sonra uzaklaşmıştı. Bu alevden kala kala sorumluluk duygusu kalmıştı, bir de yalnızlık... Ancak yere yalınayak basınca, toprağın hâlâ sıcak olduğunu anlıyorlardı. "Öğle yemeğine engel oldum galiba."

"Yoo, hayır, bitirmek üzereydim. Biraz meyve salatası alsana."

"Sana yeni bir masa gerek. Bu sallanıyor... Eninde sonunda beni emniyet müdürü yapmaya karar verdiler."

"Karın sevinecek," dedi Helen.

"Benim için hiçbir önemi yok."

"Hiç önemi olmaz olur mu senin için?" dedi Helen hemen. Helen'ın benimsediği fikirlerden biri de, yalnız kendisinin acı çektiğiydi. Scobie uzun süre direnir, Coriolanus gibi yaralarını göz önüne sermemekte inat ederdi. Ama er geç bundan vazgeçer, çektiği acıyı öylesine dramatik bir biçimde dile getirirdi ki, gerçekliğini yitirmeye başlardı bu acı. "Belki Helen'ın hakkı var, belki ben sahiden acı çekmiyorum," derdi kendi kendine. Helen, "Emniyet müdürü tıpkı Sezar gibi olmalı, hiç kimse kuşkulanmamalı ondan," dedi. (Helen yazı yazarken yanlışlar yaptığı gibi, konuşurken de bazı yanlışlar yapardı.) "Herhalde bizim sonumuz demektir bu atama."

"Bizim sonumuz olmadığını biliyorsun."

"Emniyet müdürünün bir Nissen kulübesine sakladığı bir metresi olamaz ya!" Scobie asıl zehrin bu "sakladığı" sözcüğünde olduğunu biliyordu. Ne var ki, Helen'ın yazdığı mektup aklına geldikçe ona kızabilir miydi hiç? Helen kendini feda etmemiş miydi? İstersen beni alıkoy, istersen beni bırak dememiş miydi? Sürekli kahramanlık edemezdi insan. Ara sıra terslenmeye hakkı vardı Tanrı ya da aşk uğruna her şeyden vazgeçenlerin. İnsanların çoğu ömürleri boyunca böyle bir kahramanlık gösterememişlerdi. Önemli olan söylenen değil, yapılandı. "Eğer emniyet müdürü senden ayrılmak zorundaysa, o zaman emniyet müdürü olmam ben de," dedi Scobie.

Helen kötü günlerinden birindeydi anlaşılan. Sahte bir tavır takındı, akıllı uslu bir tavır: "Aptallık etme. Eninde sonunda bir yararı var mı bize bu ilişkinin?"

Scobie "Bana yararı var," derken, "acaba onu avutmak için yalan mı söylüyorum?" diye sordu kendi kendine. Şu sıralarda o kadar çok yalan söylüyordu ki, küçük yalanların, önemsiz yalanların farkına varamıyordu.

"Sen günaşırı kaçabildiğin zaman, birbirimizi bir iki saat görebiliyoruz olsa olsa. Bütün bir geceyi birlikte geçiremiyoruz."

Scobie umutsuzluk içindeydi: "Bazı şeyler tasarlıyorum."

"Ne gibi şeyler?"

"Henüz çok belirsiz."

Helen elinden geldiğince acı konuşmaya kararlıydı: "Bana vaktinde haber ver de senin isteklerine boyun eğebileyim."

"Sevgilim, ben kavga etmeye gelmedim buraya."

"Buraya aslında niçin geldiğini merak ediyorum zaman zaman."

"Bugün biraz eşya getirmeye geldim."

"Evet, eşya."

"Araba burada, seni plaja götüreyim."

"Olmaz. Hiç kimse birlikte görmemeli bizi."

"Saçmalıyorsun. Louise de oradadır herhalde."

Helen "Tanrı aşkına," dedi, "o kendini beğenmiş kadını gözüm görmesin!"

"Peki, öyleyse seni arabayla biraz gezdireyim."

"Gezinmek daha az tehlikeli, öyle değil mi?"

Scobie, Helen'ı omuzlarından yakaladı: "Benim hep tehlikeyi düşündüğümü sanma sakın!"

"Öyle sanıyordum ben."

Scobie birdenbire kendini tutamayıp bağırdı: "Yalnız sen değilsin kendini feda eden!" İkisinin de birazdan ne hale geleceğini bildiği için, acılar içindeydi. Yağmur mevsiminden önceki kasırga gibiydi bu. Fır fır dönen o karanlık hortum, tüm gökyüzünü kaplayacaktı yakında.

Helen acı acı alay etmesini beceremiyor, bir çocuk gibi konuşuyordu: "İşini feda ediyorsun elbette. Yarım saatlik kaçamaklarla..."

Scobie "Umudum kalmadı artık," dedi.

"Ne demek istiyorsun yani?"

"Geleceği feda ettim. Kendimi cehennemlik yaptım."

"Böyle rol kesme!" dedi Helen. "Neden söz ettiğini anlamıyorum. Biraz önce geleceğinin ne olacağını söyledin... emniyet müdürü..."

"Gerçek geleceğimi demek istiyorum. Sonsuza dek süren geleceğimi."

"Bir şeyden nefret ediyorsam, o da senin şu Katolikliğinden! Anlaşılan dindar bir karın olduğu için böyle oldun. Öyle sahte ki! Gerçekten inansan, burada olmazdın şimdi."

Scobie şaşkına dönmüştü: "Ne çare ki, hem inanıyorum hem de buradayım. Bunu açıklayamam, ama böyle işte. Gözlerim açık. Ne yaptığımı biliyorum. Peder Rank, elinde kutsal ekmek, mihraptan inince..."

Helen, Scobie'yi hor görüyor, sabırsızlanıyordu: "Bütün bunları daha önce de anlattın. Beni etkilemeye çalışıyorsun. Ben ne kadar inanmıyorsam, sen de o kadar inanmıyorsun cehenneme."

Scobie, Helen'ın bileklerini öfkeyle yakaladı:

"İşin içinden böyle kolay kolay sıyrılamazsın. Benim inancım var diyorum sana. Sonsuza dek cehennemlik olduğuma inanıyorum... Eğer bir mucize olmazsa... Ben bir polisim. Ne dediğimi biliyorum. Yaptığım şey, bir insanı öldürmekten bin beter. Birini öldürürken vurursun, bıçaklarsın, kurşun atarsın. İşte bu kadar. Ama kokuşmuşluğumu nereye gidersem beraberimde taşıyorum ben. Midemin zarı gibi bu kokuşmuşluk. Ondan kurtulmanın çaresi yok." Scobie kendi kollarını açıp, bir tohum serper gibi, Helen'ın bileklerini taş zemine doğru bıraktı: "Sevgimi göstermediğimi söyleme sakın!"

"Karına gösterdiğin sevgiden söz ediyorsun herhalde. Öğrenecek diye ödün kopuyor."

Scobie'nin öfkelenecek hali kalmamıştı:

"İkinize de sevgimden söz ediyorum," dedi. "Eğer yalnız onu sevseydim, yapacağım şey çok kolay olurdu, çok doğru olurdu." Yeniden sinirleneceği korkusuyla, gözlerini kapadı eliyle: "Acı çekenleri görmeye dayanamıyorum. Ama herkese acı veriyorum. Kaçmak istiyorum, kaçmak..."

"Nereye?"

Scobie'nin öfkesi ve dürüstlüğü yok oldu. Kurnazlığı, uyuz bir sokak köpeği gibi ortaya çıktı: "Yani bir tatile gitmek istiyorum," dedi. "İyi uyuyamıyorum," diye ekledi. "Bir de garip bir ağrı var."

"Sevgilim, hasta mısın yoksa?" Kasırga yolunu değiştirmişti. Scobie ile Helen değil, başkaları fırtınaya tutulacaklardı artık... Helen, "Namussuzluk ettim, sevgilim," dedi. "Canımdan bıkıyorum ara sıra. Anlamı yok söylediklerimin... Doktora gittin mi?"

"Bugünlerde Argyll Hastanesi'ne gidip, Travis'i göreceğim."

"Dr. Sykes'ın daha iyi olduğunu söylüyor herkes."

"Hayır, Dr. Sykes'ı istemiyorum."

Öfkesi ve siniri geçtiği için, Helen'ı tıpkı o ilk gece, canavar düdükleri öttüğü gece gördüğü gibi görüyordu şimdi. "Tanrım, onu bırakamam," dedi kendi kendine. "Louise'i de bırakamam. Sen bana değil, asıl onlara gereklisin, Tanrım. Senin iyi insanların var, azizlerin var, bir yığın kutsanmışın var. Bensiz de yapabilirsin." "Şimdi arabayla seni biraz gezdireyim," dedi Helen'a. "İkimize de iyi gelir."

Garajın alacakaranlığında Helen'ın ellerini tuttu, onu öptü: "Burada bize bakan gözler yok," dedi. "Wilson bizi göremez. Harris bizi gözetlemiyor. Yusef'in adamları..."

Helen "Sevgilim," dedi, "işe yarayacağını bilsem, yarın ayrılırdım senden."

"İşe yaramaz. Sana bir mektup yazmıştım, anımsıyor musun? Hani kaybolan mektup? O mektupta her şeyi açık seçik yazmak istedim. Artık dikkatli davranmamak istiyordum. Seni karımdan fazla sevdiğimi yazdım..." Scobie bir an durakladı, konuşurken başka birisinin, omzunun arkasında, arabanın yanında nefes aldığını duydu.

"Kim o?" dedi sert bir sesle.

"Ne oldu sevgilim?"

"Biri var burada." Scobie arabanın öteki yanına geçti. Aynı sert sesle "Kim o?" diye sordu. "Çık ortaya!"

Helen "Ali bu," dedi.

"Burada ne yapıyorsun, Ali?"

"Hanım beni gönderdi. Hanımın geldiğini söylemek için sizi bekliyordum." Garaj öyle karanlıktı ki, Ali nerdeyse görülmüyordu.

"Niçin burada bekliyordun?"

"Başım ağrıyordu. Uykuya, çok, çok kısa bir uykuya yattım."

"Onu korkutma," dedi Helen. "Yalan söylemiyor."

"Eve git, Ali. Hanıma söyle, hemen geliyorum." Ali'nin Nissen kulübeleri arasındaki sert güneş ışığında ağır ağır yürüyüşünü seyretti. Ali başını çevirip arkasına bakmıyordu.

"Buna üzülme," dedi Helen. "Ali hiçbir şey anlamadı."

"Ali on beş yıldır benim yanımda." On beş yıldır ilk kez utanmıştı Ali'nin önünde. Pemberton'ın ölümünden sonraki gece, elinde bir fincan çay, sallanan kamyonda onu sırtından tutan Ali aklına geldi. Sonra, Wilson'a hizmet eden gencin, emniyet binasının duvarı boyunca sinsi sinsi nasıl kaçtığını hatırladı.

"Ona nasılsa güvenebilirsin."

"Bilmiyorum," dedi Scobie, "unuttum. Güvenmenin ne olduğunu unuttum."

II

Louise yukarı katta uyuyor; Scobie, önünde açık duran günlüğü, masanın başında oturuyordu. 31 Ekim tarihinin altına şunları yazmıştı: *Emniyet müdürü, onun yerini alacağımı bugün bana bildirdi. H.R.'a biraz eşya götürdüm. Haberi verince, Louise memnun oldu.* Sözüm ona bu günlükte olduğu gibi yaşıyordu Scobie. Buradaki yaşamı yalındı, düzenliydi, olgular üstüne kuruluydu ve eski Roma yapılarının temeli kadar sağlamdı. Bu günlüğü okuyan bir kişi, garajın alacakaranlığındaki utanç verici sahneyi, Portekizli kaptanla konuşmayı, Louise'in acı gerçekleri açığa vurmasını, Helen'ın onu ikiyüzlü olmakla suçlamasını aklından hayalinden bile geçiremezdi... "Bu günlükteki gibi yaşamalıyım," diye düşündü. "Heyecanlı bir yaşam için fazla yaşlıyım. Yalandan dolandan kaçınacak kadar da yaşlıyım. Gençler yalan söyleyebilirler. Bu yalanları düzeltebilmek için bütün bir ömür vardır önlerinde." Scobie saatine baktı. Saat 11.45'ti. "Öğleden sonra saat 2'de ısı 92 F." diye yazdı. Küçük kertenkele duvarda zıpladı. Minnacık pençeleriyle bir pervane yakalamıştı. Bir şey sokak kapısını tıngırdatır gibi oldu. Acaba bir sokak köpeği miydi bu? Scobie kalemini yine bıraktı. Masada, karşısında oturur gibiydi yalnızlık. Karısı yukarıda uyuduğuna, sevgilisi de çok yakınlardaki tepenin üstünde oturduğuna göre, aslında hiç yalnız olmaması gerekirdi. Ne çare ki, yalnızdı. Yalnızlık, konuşma gereği duymayan bir dost gibi, karşısında oturuyordu. Scobie ömrü boyunca böylesine yalnız olmamıştı.

Gerçeği hiç kimseye söyleyemezdi. Emniyet müdürünün bilmemesi gereken şeyler, Louise'in bilmemesi gereken şeyler vardı. Helen'ın bile bilmemesi gereken şeyler vardı; çünkü Helen acı çekmesin diye bunca şeye kıydıktan sonra, ona durup dururken acı çektirmenin ne yararı vardı? Tanrı'ya

gelince, ancak bir düşmanla konuşur gibi konuşabilirdi Tanrı'yla. Kin girmişti aralarına. Scobie masanın üstünde elini kıpırdatınca, yalnızlığı da sanki onunla birlikte kıpırdayıp, Scobie'nin parmaklarına dokundu. "Sen ve ben" dedi yalnızlık, "sen ve ben." Durumu dışarıdan görenlerin ona gıpta edebilecekleri aklına geldi. Bagster Helen yüzünden, Wilson da Louise yüzünden ona gıpta edebilirdi. Fraser dudaklarını şapırdatarak "Amma da sinsi bir keratаymış!" diyebilirdi. Scobie hayretlere düşerek "Belki de bu işin keyfini sürdüğümü sanıyorlardır," diye düşündü. Oysa bu durumdan hiç, ama hiçbir şey geçmiyordu eline. Ne denli suçlu olduğunu bildiği için kendine acıması bile yoktu. Scobie kendini bir çölün en ıssız yerlerine sürdüğü için derisinin bile kum rengini aldığını hissetti.

Kapı yavaşça gıcırdayarak açıldı. Sırtını kapıya çevirmiş olan Scobie yerinden kıpırdamadı. "Hafiyeler usulcacık eve giriyorlar," diye düşündü. Acaba bu, Wilson mı, Harris mi, eskiden Pemberton'a hizmet eden adam mı, yoksa Ali mi?.. Biri "Efendim," diye fısıldadı. Beton zeminde çıplak ayakların sesi duyuldu. Scobie sırtını çevirmeden, "Sen kimsin?" diye sordu. Pembe bir avuç kâğıttan yapılmış küçük bir topu masanın üstüne bıraktı, sonra görülmez oldu. Ses yeniden duyuldu: "Yusef çok sessizce git dedi. Kimse görmesin."

"Yine ne istiyor Yusef?"

"Size bir armağan gönderdi. Küçük, çok küçük bir armağan." Sonra kapı kapandı. Oda yine sessizliğe gömüldü. Yalnızlık "Bunu seninle ben birlikte açalım," dedi.

Scobie kâğıttan yapılmış küçük topu eline aldı. Top hafifti, ama ortasında küçük ve sert bir şey vardı. İlkin anlamadı bunun ne olduğunu. Kâğıtta bir yazı aradı. Elbette ki, yazı yoktu. Yusef kime güvenecek de mektup yazdırtacaktı Scobie'ye? Sonra katı şeyin ne olduğunu anladı: Bir elmastı bu, kıymetli bir taş. Scobie elmastan pek anlamazdı ama bu kıymetli taş satılırsa, en azından Yusef'e olan borcu kadar

para getireceğini anladı. Yusef *Esperança*'ya teslim ettiği paketin gönderildiği yere sağ salim vardığını öğrenmişti herhalde. Şimdi burada olsaydı, o şişman elini içtenlikli ama sığ yüreğine bastırır, "Bunu size göndermekle gönül borcumu ödüyorum, rüşvet vermiyorum," derdi.

Kapı şiddetle açıldı, Ali çıkageldi. Sızlanan genç bir çocuğu kolundan yakalamıştı: "Mende soyundan bu pis oğlan, evin her tarafını dolaştı. Kapıları açmaya kalktı."

"Sen kimsin?" dedi Scobie.

Oğlan korku ile öfke arasında bocalıyordu: "Ben Yusef'in hizmetindeyim. Size mektup getirdim." Eliyle, buruşuk kâğıt parçasının içinde duran elması gösterdi. Ali de oraya baktı. Scobie yalnızlığına "Seninle ben çabucak düşünmek zorundayız," dedi. Sonra oğlana döndü, yüksek sesle konuştu: "Niçin kapıya vurup, buraya doğru dürüst girmiyorsun? Niçin bir hırsız gibi giriyorsun içeriye?"

Bu çocukta da, Mende soyundan gelenlerin zayıf gövdesi, dertli ve yumuşak gözleri vardı:

"Ben hırsız değilim." "Ben" sözcüğünü özellikle vurgulamamış, küstahlık etmemişti belki. "Efendim çok sessiz gir oraya dedi," diye ekledi.

Scobie, "Yusef'e geri götür bunu," dedi. "Böyle taşları nereden bulduğunu bilmek istediğimi söyle ona. Bana kalırsa, bunları çalıyor o. Bunu da öğreneceğim yakında. Hadi, al şunu. Ali, bu oğlanı at dışarı." Ali oğlanı itti, kapıdan çıkardı. Scobie, her ikisinin de ayaklarının dışarıdaki patikada hışırdadığını duydu. Birbirlerine bir şeyler mi fısıldıyorlardı acaba? Scobie kapıya çıkıp peşlerinde seslendi:

"Yusef'e söyle, bir gece pek yakında ona uğrayacağım. Çok, hem de çok kötü şeyler söyleyeceğim ona." Kapıyı çarparak kapatırken, "Ali neler biliyor, neler!" diye düşündü. Kendi adamına güvensizliğin sıtma gibi kanına karıştığını hissetti. "Ali beni mahvedebilir, *onları* da mahvedebilir," dedi kendi kendine.

Bir bardağa viski koydu, buz kasasından bir şişe soda çıkardı. Louise üst kattan seslendi: "Henry?"

"Ne var, canım?"

"Gecenin on ikisi oldu mu?"

"Olmak üzere galiba."

"Gece yarısından sonra içki içmeyeceksin, değil mi? Yarını unutmadın herhalde." Bardağındaki viskiyi içerken, "Elbette unutmadım," dedi kendi kendine. Yarın, kasımın ilk günüydü; yani Tüm Azizler Günü Yortusu. Bu gece de Tüm Ruhlar Gecesi'ydi. Belki de bir hayalet vardı viskinin içinde.

"Ayine benimle birlikte geliyorsun, değil mi, sevgilim?" Scobie canından bezmiş bir halde "Bunun sonu yok," diye düşündü. "Ne diye şimdi kendimi tutup da içki içmeyeyim?" Mademki bir kez başlamıştı, sonuna kadar cehennemlik olabilirdi artık. Viskinin canlandırdığı tek hayalet, Scobie'nin kendi yalnızlığıydı. Bu yalnızlık masanın karşısından ona baş sallıyor, viski bardağından bir yudum içiyordu. Yalnızlık "Bundan sonra da Noel Yortusu gelecek," diyordu Scobie'ye. "Gece yarısı yapılan ayin... O töreni atlatmanın yolu olmadığını biliyorsun. O gece hiçbir bahane uyduramazsın. Ondan sonra da..." Yortu günleri, ilkbaharla sonbaharda erken saatte yapılan ayinler, yaprakları bitip tükenmeyen bir takvim gibiydi. Birdenbire kanayan bir yüz geldi gözünün önüne. Boyuna yumruk yediği için, gözleri kapalıydı bu yüzün. Sarhoş gibi sendeleyen Tanrı'nın yüzüydü bu.

Belki bir an için kuşkulanmış gibi bir telaş vardı Louise'in seslenişinde: "Benimle birlikte mutlaka geleceksin, değil mi Ticki?" Scobie ise "Ali'ye gerçekten güvenebilir miyim?" diye düşünüyordu. Bu sahilde ticaret ya da para işleriyle uğraşanların o basmakalıp mantığına göre, hiçbir siyahiye asla güvenmemek gerekirdi, eninde sonunda bir hainlik ederlerdi insana. "Ama Ali on beş yıldır bana hizmet ediyor." Tüm Ruhlar Gecesi'nde güvensizliğin hortlakları ortaya çıktı, Scobie'nin viski bardağının çevresinde toplandı.

"Evet şekerim, seninle birlikte geleceğim."

Scobie bunu söyledikten sonra, sessizce yine Tanrı'yla konuştu: "Yeter ki, sen bir tek söz söyle. O zaman bölük bölük melekler..." Sonra yüzüklü eliyle gözünün altına bir yumruk indirdi, moraran deri yarıldı. Çocuğun yüzünü o ahırın pisliğine doğru iterek "Noel'de de aynı şey olacak," diye düşündü. Merdivenin dibine gidip, Louise'e seslendi: "Ne diyordun, şekerim?"

"Yarın kutlayacak birçok şeyimiz olduğunu söylüyordum. Birlikte olmamız, senin emniyet müdürlüğüne atanman... Yaşamak öyle bir mutluluk ki Ticki!" Viskiyi masanın üstüne döken Scobie, hayaletlere meydan okudu, Tanrı'nın kanamasını seyretti ve yalnızlığına kafa tutarcasına, "İşte, bu söz de benim ödülüm," dedi.

DÖRDÜNCÜ KISIM

I

Scobie, Yusef'in rıhtımdaki bürosunda geç vakitlere kadar çalıştığını biliyordu. İki katlı küçük beyaz yapı, Afrika kıyısındaki bu tahta iskelenin yanında, ordunun petrol depolarının tam arkasındaydı. Yapının karaya bakan penceresinin altında, bir ışık çizgisi vardı. Scobie büyük tahta kasaların arasında ilerlerken karşısına çıkan bir polis memuru selama durdu. "Her şey yolunda mı, onbaşı?"

"Yolunda, efendim."

"Kru Town tarafına bir göz attın mı?"

"Elbette, efendim. Her şey yolunda, efendim." Onbaşının böyle dakikasında cevap vermesinden, yalan söylediğini Scobie hemen anladı.

"Rıhtım sıçanları ortada mı?"

"Yoo hayır, efendim. Mezar gibi sessiz her bir taraf."

Bu modası geçmiş edebi benzetme, onbaşının bir misyoner okulunda eğitim gördüğünü kanıtlıyordu.

"Peki, iyi geceler."

"Size de iyi geceler, efendim."

Scobie yoluna devam etti. Haftalardır, yani şantaja uğradığı geceden beri Yusef'i görmemişti. Ve şu sırada, kendine işkence eden bu adama karşı garip bir özlem duymaktaydı. Küçük beyaz yapı, Scobie'yi büyülüyordu. Dost ola-

bileceği, güvenebileceği tek insan oradaydı sanki. Scobie'ye şantaj yapan adam, hiç olmazsa herkesten iyi tanıyordu onu. Scobie o tombul, o saçma sapan adamın karşısına oturabilir, gerçeği olduğu gibi söyleyebilirdi. Scobie'nin içine daldığı bu yalanlar dünyasını çok yakından tanırdı şantajcısı. Yolları bilirdi, öğüt verebilirdi, hatta yardım edebilirdi. Büyük bir kasanın arkasından Wilson çıkıverdi. Scobie'nin el feneri bir haritayı aydınlatırcasına, onun yüzünü aydınlattı.

"Vay, Wilson! Bu saatlerde dışarılardasınız hâlâ?"

"Evet," dedi Wilson. Scobie "Bu adam amma da nefret ediyor benden," diye düşündü, tedirgin oldu:

"Rıhtıma çıkmak için izin kâğıdınız var mı?"

"Evet."

"Kru Town tarafına gitmeyin. Oraya yalnız gitmek tehlikelidir. Burnunuz bir daha kanamadı, değil mi?"

"Hayır," dedi Wilson. Yerinden hiç kıpırdamıyordu. Hep böyle yapardı, yolu kapatırdı. Dolanıp yanından geçmek zorunda kalırdı insan.

"Peki, iyi geceler, Wilson. İstediğiniz zaman bize buyrun. Louise..."

"Onu seviyorum, Scobie," dedi Wilson.

"Evet, ben de öyle biliyorum. Louise de sizden hoşlanır, Wilson."

Wilson "Onu seviyorum," dedi yeniden.

Kasanın üstündeki katranlı muşambayı çekiştirdi: "Siz anlayamazsınız, bunun ne demek olduğunu siz anlayamazsınız, Scobie."

"Neyin ne demek olduğunu?"

"Aşkın ne demek olduğunu. Siz kendinizden başka, o pis benliğinizden başka hiçbir şey sevemezsiniz."

"Sinirleriniz bozuk Wilson. İklimden ötürüdür. Hadi, gidip yatın."

"Onu sevseydiniz, böyle davranmazdınız," dedi. Wilson.

Görülmeyen bir gemide bir gramofon, o sıralarda çok tutulan dokunaklı bir şarkı çalıyordu. Şarkı, kara suların üstünden gelmekteydi. Güvenlik karakolunun yanında bir nöbetçi "Kim o?" diye seslendi. Başka biri parolayı verdi. Scobie el fenerini yere doğru indirdi. Şimdi Wilson'ın sivrisineklerden korunmak için giydiği özel çizmeler aydınlanıyordu ancak. Scobie "Aşk sizin sandığınız kadar basit bir şey değildir, Wilson," dedi. "Fazla şiir okuyorsunuz siz."

"Ona her şeyi anlatırsam, Mrs. Rolt'u anlatırsam, ne yaparsınız?"

"Anlattınız bile, Wilson. Yani neye inanıyorsanız, onu anlattınız. Louise benim anlattıklarıma inanmayı tercih ediyor."

"Günün birinde sizi mahvedeceğim, Scobie."

"Bunun ne yararı olacak Louise'e?"

"Ben mutlu edebilirim onu," diye açık seçik bir iddiada bulunan Wilson'ın sesi, heyecandan çatlak çatlak çıkmıştı. Scobie on beş yıl geriye döndü. Çok daha genç olduğu, dalgaların iskelenin kalaslarına hafif hafif çarpmasına kulak vererek, denizin kıyısında Wilson'ı dinleyen bu kirlenmiş adam olmadığı zamanlara... Scobie sevecenlikle konuştu: "Onu mutlu etmek için elinizden geleni yaparsınız. Elinizden geleni yapacağınızı biliyorum. Belki de..." Gelgelelim bu sözü nasıl bitireceğini Scobie de bilmiyordu. Wilson'ı avutmak için, belli belirsiz bir şeyler düşünmüş, sonra da bunu unutuvermiş olmalıydı. Şimdi ise kasanın yanında dikilip duran, hem böylesine cahil olan hem de bu kadar çok şey bilen fasulye sırığı gibi bu romantik gence sinirleniyordu. "Beni izlemekten de vazgeçseniz iyi olur," dedi.

Wilson, el fenerinin ışığında çizmelerini kıpırdatarak bir itirafta bulundu: "Bu benim işim."

"Öğrenebileceğiniz şeyler öylesine önemsiz ki." Scobie Wilson'ı petrol deposunun yanında bırakıp yürüdü. Yusef'in bürosuna giden basamakları çıkarken, dönüp arkasına ba-

kınca, Wilson'ın durduğu yerde karanlığın daha da yoğunlaştığını gördü. Wilson oraya dikilmiş, Scobie'yi gözetliyor, Scobie'den nefret ediyordu. Evine dönünce, bir rapor yazacaktı herhalde: "Geceleyin 11.25'te Binbaşı Scobie, Yusef'i görmeye gitti. Onunla randevusu olduğu besbelliydi..."

Scobie kapıya vurup, içeriye girdi. Yusef yazı masasının arkasında yarı yatmış durumdaydı. Bacaklarını masanın üstüne koymuş, yerli bir kâtibe dikte ediyordu. Cümlesini kesmeden –"Beş yüz top kibrit kutusu desenli, yedi yüz elli top kum kovası desenli, altı yüz top poker kâğıdı desenli suni ipek..."– başını kaldırıp Scobie'ye, hem umut hem de korkuyla baktı. Sonra kâtibe sert bir sesle emretti: "Şimdi git. Sonra gelirsin. Kimseyi içeriye sokmamalarını söyle." Bacaklarını yazı masasından indirdi, ayağa kalktı, pörsümüş tombul elini Scobie'ye uzattı: "Hoş geldiniz, Binbaşı Scobie." Sonra, istemediği bir kumaşmış gibi, yere indirdi elini: "Büroma ilk kez şeref veriyorsunuz, Binbaşı Scobie."

"Buraya neden şimdi geldiğimi bilmiyorum Yusef."

"Görüşmeyeli uzun zaman oldu." Yusef oturdu, koskocaman kafasını, canından bezmişçesine bir tabağın içine koyar gibi avucuna yasladı: "İki insan için zamanın geçişi öyle değişik olabilir ki... Duydukları dostluğa göre değişir bu. Birinin açısından hızla akıp giden zaman, ötekinin açısından ağır ağır akar..."

"Senin anadilinde bu konuyu işleyen bir şiir olmalı?"

Yusef içtenlikle konuştu: "Tabii var, Binbaşı Scobie."

"Sen benimle değil, Wilson'la dost olmalısın, Yusef. Şiir okur o. Benim kafam düzyazıya yatkın."

"Bir viski içmez misiniz, Binbaşı Scobie?"

"Hayır demem buna." Scobie, Yusef'in karşısına oturdu. Sifonlu mavi şişe, her zaman olduğu gibi, aralarındaki masanın üstündeydi yine.

"Mrs. Scobie nasıl?"

"Bana o elması neden gönderdin, Yusef?"

"Size bir gönül borcum vardı, Binbaşı Scobie."

"Hayır, gönül borcun yoktu. O kâğıt parçasını bana geri verince, bana olan borcunun topunu ödemiştin."

"Öyle olduğunu unutmak için elimden geleni yapıyorum, Binbaşı Scobie. Bana bu iyiliği sırf dostluğunuzdan, aslında dostluğunuzdan ötürü yaptığınızı hep söylüyorum kendi kendime."

"Kendimize yalan söylememiz işe yaramaz, Yusef. Kendi yalanını hemen yakalayıverir insan."

"Binbaşı Scobie, sizi daha sık görebilsem, daha iyi bir adam olurdum ben." Soda, bardaklarda köpürdü. Yusef açgözlülükle viskisini içti. "Bunu yüreğimde hissediyorum, Binbaşı Scobie. Siz kaygılısınız, üzüntülüsünüz... Başınız derde girince, bana gelmenizi öteden beri isteyip durdum."

"Günün birinde sana geleceğimi söyleselerdi gülerdim, Yusef."

"Suriye'de bir öykü vardır, aslan ve fareyle ilgili..."

"Bizde de aynı öykü var, Yusef. Ama ben seni hiçbir zaman fare saymadım. Bana gelince, aslan değilim. Hiç aslan değilim."

"Mrs. Rolt'tan ötürü üzülüyorsunuz, Binbaşı Scobie... Ve eşinizden ötürü, değil mi?"

"Evet."

"Benden utanmanıza gerek yok, Binbaşı Scobie. Eskiden başım çok belaya girdi kadınlar yüzünden. Şimdi çok daha rahatım, çünkü çaresini buldum. Binbaşı Scobie, tek çare, insana vız gelmesidir bütün bunların. İkisine de dersiniz ki: Bana vız gelir. Canımın istediğiyle yatarım. İsterseniz beni olduğu gibi alın, isterseniz bırakın. Vız gelir bana. Ve kadınlar hep sizi alır, Binbaşı Scobie." Yusef viski bardağını ağzına götürüp içini çekti: "Beni almamalarını istediğim oldu."

"Karım bunu duymasın diye her çareye başvurdum, Yusef."

"Başvurduğunuz çareleri biliyorum, Binbaşı Scobie."

"Hepsini bilmiyorsun. Senin elmas paketi o kadar önemli değil. Beterini yaptım..."

"Nasıl yani?"

"Sen anlayamazsın, Yusef. Neyse, şimdi bir bilen daha var: Ali de biliyor."

"Ama siz Ali'ye güvenirsiniz, değil mi?"

"Güvenmesine güvenirim. Ne var ki, Ali seninle ilişkimi de biliyor artık. Dün gece odaya girdi, elması gördü. Gönderdiğin çocuk sır tutmasını bilmiyor."

Yusef'in kocaman eli, masanın üstünde kımıldadı:

"Ben ona haddini bildiririm."

"Ali'nin kardeşi, Wilson'ın hizmetinde. Birbirlerini görüyorlar."

"İşte bunu hiç beğenmedim," dedi Yusef.

Scobie, dertlerinin en büyüğünü söylememekle birlikte içini dökmüştü artık. Ömründe ilk kez kendi sıkıntısını başkasına yüklemiş gibi, garip bir duyguya kapıldı. Ve Yusef, bu sıkıntıyı kendi omuzlarına yüklenişti gerçekten. Bunu yaptığı besbelliydi. Yusef oturduğu yerden kalktı, şişman bedenini pencereye taşıdı. Bir manzara seyredercesine gözlerini yeşil karartma perdelerine dikti. Sonra ellerinden birini ağzına götürdü, tırnaklarını ısırmaya başladı: çıt, çıt, çıt... Dişleriyle tırnaklarının her birinden parçalar koparıyordu. Derken, öteki elinin parmaklarını ısırmaya başladı.

Scobie, denetleyemeyeceği güçlü bir makineyi bir rastlantı sonucu harekete geçirmişçesine tedirgindi: "Aslında dert edilecek fazla bir şey yok bana kalırsa," dedi.

"Güvenmemek kötü bir şeydir," dedi Yusef. "Size hizmet edenlere her zaman güvenebilmeniz gerekir. Onların sizin hakkınızda bildiklerinden çok daha fazlasını siz bilmelisiniz onlar hakkında." Yusef'in güven kavramı işte böyleydi anlaşılan. "Ben eskiden Ali'ye güvenirdim," dedi Scobie.

Yusef, kısalmış tırnaklarına bakıp, bir parça daha ısırdı: "Üzülmeyiniz," dedi. "Üzülmenizi istemiyorum sizin. Her

şeyi bana bırakın, Binbaşı Scobie. Ali'ye güvenip güvenemeyeceğinizi öğreneceğim. Bundan böyle size ben bakacağım." Yusef, şaşılacak bir biçimde sahip çıkmıştı Scobie'ye.

Scobie, "Nasıl yapacaksın bunu?" diye sorarken, "Yusef'e içerlemiyorum, hayret!" diye düşündü bezginlik ve şaşkınlıkla. "Demek beni artık başkaları koruyacak." Ve çocuk yuvalarına özgü bir huzur hâkim oldu ortama.

"Bana soru sormayın, Binbaşı Scobie. Bir kez olsun, her şeyi bana bırakın. Ben bu işleri yapmanın yolunu bilirim." Yusef pencereden uzaklaştı. Kapalı teleskoplar gibi boş ve madenimsi gözlerini Scobie'ye çevirdi. Kocaman nemli avucuyla bir dadı gibi, yatıştırıcı bir hareket yaptı: "Binbaşı Scobie, siz sadece kısa bir pusula yazın Ali'ye, buraya gelmesini isteyin. Ben onunla konuşurum. Pusulayı adamımla göndereceğim."

"Ama Ali okumasını bilmez ki."

"Bilmemesi daha iyi. Pusulanın sizden geldiğini gösteren bir şey gönderirsiniz, mühür yüzüğünüz gibi."

"Ne yapacaksın, Yusef?"

"Size yardım edeceğim, Binbaşı Scobie. İşte o kadar." Scobie, istemeye istemeye, ağır ağır yüzüğünü parmağından çıkarmaya çalıştı: "Ali on beş yıldır yanımda. Bugüne kadar hep güvendim ona."

"Göreceksiniz," dedi Yusef. "Her şeye yoluna girecek." Yüzüğü almak için avucunu uzatınca, elleri birbirine değdi. İki suikastçı gizlice yemin ediyordu sanki. "Sadece birkaç kelime."

Scobie garip bir isteksizlik içindeydi. "Yüzük parmağımdan çıkmıyor," dedi. "Bunu göndermemin gereği yok nasılsa. Senin adamın onu görmek istediğimi söylerse, Ali gelir."

"Geleceğini sanmam. Geceleyin rıhtıma çıkmaktan hoşlanmaz onlar."

"Ali'ye bir şey olmaz. Yalnız da değil. Senin adamın da onun yanında olacak."

"Evet, evet, elbette," dedi Yusef. "Ama Ali'ye bir şey gönderirseniz, o zaman bir tuzak olmadığını anlar; çünkü Yusef'e güvenilmediği gibi, Yusef'in adamına da güvenilmez."

"Peki, Ali sana yarın gelse..."

"Bu gece gelmesi daha iyi olur."

Scobie ceplerini karıştırırken, kopmuş tespih parmaklarına takıldı: "Şunu götürsün ama gerek yok bence." Scobie bunu söyledikten sonra, gözlerini Yusef'in o bomboş gözlerine dikip, sustu.

"Sağ olun, bu çok uygun," dedi Yusef. Kapının eşiğinde durdu, "Kendi evinizdeymiş gibi rahat edin, Binbaşı Scobie," diye ekledi. "Bir içki daha alın. Benim gidip adamıma talimat vermem gerekiyor."

Yusef uzun süre geri dönmedi. Scobie üçüncü viskisini içti. Sonra, bu küçük büro çok havasız olduğu için, ışığı söndürdükten sonra, denize bakan pencerenin karartma perdelerini açtı, körfezden gelen hafif rüzgârla biraz olsun serinlemek istedi. Ay doğmaktaydı ve Deniz Kuvvetleri'nin depo gemisi, kül rengi bir buz parçası gibi ışıldıyordu. İçi içine sığmayan Scobie, rıhtıma ve yerlilerin oturduğu mahallenin derme çatma tahta evlerine bakan öteki pencereye gitti. Yusef'in kâtibinin oralardan geldiğini görünce, Suriyeli tüccarın rıhtım sıçanlarını iyice denetimi altına aldığını anladı. Yoksa kâtibi yalnız başına zor geçerdi bu rıhtım sıçanlarının egemen olduğu yerlerden. "Yardım istemeye geldim ve işte bana yardım ediliyor," diye düşündü. Ama nasıl ve kimlere kıyarak yardım ediliyordu Scobie'ye? Tüm Azizler Yortusu Günü'ydü bugün. Scobie bugün hiç düşünmeden, nerdeyse korku ve utanç duymadan, mihrabın önünde nasıl diz çöktüğünü, rahibin ona doğru yaklaşmasını nasıl seyrettiğini anımsadı. Demek ki, insanı cehennemlik eden davranışlar bile bir alışkanlık biçimini alabiliyordu. "Yüreğim katılaştı," diye düşündü. Kumsallarda bulunan fosilleşmiş deniz

kabuklarındaki damarlar gibi iç içe dolanan çizgiler gözünün önüne geldi. İnsan Tanrı'ya birçok kez el kaldırabilir. Bunun ardından olup bitenlere aldırmasının yolu var mıdır? Scobie kendisini öylesine kokuşmuş hissediyordu ki, bundan böyle herhangi bir çaba göstermesinin bir yararı olamazdı. Tanrı onun gövdesindeydi ve bu tohum tüm gövdesini kokuşturuyordu.

Yusef'in sesi duyuldu:

"Burası size fazla sıcak mı geldi? Işığı yakmayalım. Yanınızda bir dostunuz olunca, karanlıktan kötülük gelemez."

"Çok uzun sürdü gidip gelmen."

Yusef mahsus belli belirsiz bir biçimde konuştu: "Yapacak çok iş vardı." Scobie, Yusef'in neler tasarladığını ya hemen şimdi sorması ya da hiç sormaması gerektiğini hissetti. Ama kendi kokuşmuşluğu yüzünden öyle bir bezginlik içindeydi ki, bir şey soramadı. "Evet, çok sıcak," dedi. "Cereyan yaptırmaya çalışalım." Rıhtıma bakan yan pencereyi açtıktan sonra, "Wilson'ın eve gidip gitmediğini merak ediyorum," diye ekledi.

"Wilson mı?"

"Buraya geldiğimi gördü."

"Üzülmeyiniz, Binbaşı Scobie. Bana kalırsa, size hizmet eden adam güvenilir bir duruma gelebilir."

Scobie rahatlamış, umutlanmıştı: "Yani onu yola getirecek bir çare mi buldun?"

"Soru sormayın, göreceksiniz." Scobie'nin rahatı da kalmadı, umudu da. "Yusef," dedi, "mutlaka bilmem *gerekiyor*..."

Ama Yusef, Scobie'nin sözünü kesti: "Böyle bir geceyi ne zamandır özlüyordum, Binbaşı Scobie. Elimizde içki bardakları, karanlıkta önemli konuları konuşmamızı istiyordum. Tanrı, aile, şiir gibi konuları. Shakespeare'i çok beğenirim. Levazım ve mühimmat bölüğünde çok iyi tiyatro oynayanlar var. Onlar sayesinde, İngiliz edebiyatının pırlan-

talarına hayranlık duydum. Shakespeare'i deli gibi seviyorum. Sırf Shakespeare yüzünden, okumayı öğrenmek istediğim de oldu. Ama yaşım ilerledi artık. Okumayı öğrenirsem, belleğim bozulur belki. Bu ise kötü olur işlerim açısından. Gerçi ben iş yapmak için yaşamıyorum ama yaşayabilmek için de iş yapmam gerekiyor. Sizinle konuşmak istediğim o kadar çok şey var ki... Bana yaşam felsefenizi söylemenizi isterdim."

"Benim yaşam felsefem yok."

"Ormanda yolunuzu şaşırmamak için elinizde bir pamuk ipliği olmalıdır ama."

"Ben yolumu şaşırmışım bile."

"Sizin gibi bir insan yolunu şaşırmaz, Binbaşı Scobie. Sizin kişiliğinize öyle büyük bir hayranlığım var ki... Siz dürüst bir adamsınız."

"Ben hiçbir zaman dürüst olmadım, Yusef. Ama dürüst olmadığımın kendim de farkında değilmişim, işte o kadar. Son neyse, başlangıç da odur diyen bir atasözü vardır, bilirsin. Ben dünyaya geldiğim an, burada seninle karşılıklı oturmuş, viski içiyordum ve biliyordum ki..."

"Neyi biliyordunuz, Binbaşı Scobie?"

Scobie bardağındaki viskiyi son damlasına kadar içti. "Gönderdiğin adam evime artık varmıştır," dedi.

"Bisikletle gitmişti."

"Öyleyse geri dönmeleri gerekir."

"Sabırsız olmayalım. Uzun süre bekleyebiliriz, Binbaşı Scobie. Onların ne biçim adamlar olduğunu bilirsiniz."

"Bildiğimi sanıyordum." Scobie, yazı masasının üstünde duran sol elinin titrediğinin farkına vardı. Artık kıpırdamasın diye elini dizlerinin arasına sıkıştırdı. Sınır boyu Ali'yle yaptığı uzun gezi aklına geldi. Ormanın gölgeliğinde sayısız öğle yemekleri, Ali'nin sardalye konservesi tenekelerinde bir şeyler pişirmesi, Bamba'ya kamyonlarla yaptıkları son yolculuk, karşı sahile geçmek için uzun süre bekleyişleri,

sıtmaya tutulması ve Ali'nin her zaman ona hizmet etmeye hazır oluşu aklına geldi. Scobie alnında biriken teri silerken, bir an için "Bu da bir hastalık, bir sıtma," diye düşündü, "birazdan uyanırım." Altı aydır olup bitenler, Nissen kulübesinde geçirdiği ilk gece, bilinmemesi gereken şeyleri açığa vuran o mektup, kaçırdığı elmaslar, söylediği yalanlar, bir kadın rahat etsin diye kilisede işlediği günah, bir gemici fenerinden bir yatağın üstüne düşen gölgeler kadar gerçekdışı görünüyordu Scobie'ye. "Uyanıyorum," dedi kendi kendine ve bunu demesiyle birlikte canavar düdüklerinin öttüğünü duydu, tıpkı o gece öttükleri gibi, tıpkı o gece gibi... Başını sallayıp uyanınca Yusef'in yazı masasının başında, karanlıkta oturduğunu gördü, ağzında viskinin tadını hissetti ve hiçbir şeyin değişmediğinin bilincine vardı. "Buraya varmış olmaları gerekirdi artık," dedi bezginlik içinde.

"Onların ne biçim adamlar olduklarını bilirsiniz. Canavar düdüklerinden korkmuş, bir yere sığınmışlardır. Burada oturup birbirimizle konuşmalıyız, Binbaşı Scobie. Bu büyük bir fırsat benim için. Sabah olmasını hiç istemiyorum."

"Sabah mı? Ben Ali'yi sabaha kadar bekleyecek değilim."

"Belki Ali korkmuştur. Onun ne mal olduğunu anladığınızı biliyorsa, kaçmıştır belki... Doğdukları ıssız bölgelere kaçtıkları da olur onların..."

"Saçmalıyorsun, Yusef."

"Bir viski daha buyrun, Binbaşı Scobie."

"Peki, peki." "Ayyaş da mı oluyorum yoksa?" diye düşündü. Artık belirli bir gövdesi bile yoktu sanki. Dokunup, "İşte bu Scobie'dir," diyebileceğiniz bir kişi kalmanıştı ortada.

"Binbaşı Scobie, hakkın yerini bulduğu ve sizin emniyet müdürlüğüne atanacağınız konusunda bazı söylentiler var."

"Bu atamanın gerçekleşeceğini sanmam." Scobie, ne dediğine çok dikkat ederek konuşmuştu.

"Size sadece şu kadarını söylemek istiyorum, Binbaşı Scobie: Beni düşünerek üzülmeyin sakın. Benim tek istediğim sizin iyiliğiniz. Bunun dışında hiçbir şey istemiyorum. Sizin hayatınızdan çekilivereceğim, Binbaşı Scobie. Size yük olmayacağım. Bu gece karanlıkta sizinle oturup birçok konuyu uzun uzun konuşmam, bana yeter de artar. Bu geceyi her zaman anımsayacağım. Sizin üzülmeniz için bir neden kalmayacak. Bunu ben sağlayacağım size." Yusef'in kafasının arkasındaki pencereden, derme çatma kulübelerin ve depoların arasından, bir çığlık yükseldi. Acı ve korku vardı bu çığlıkta. Boğulan bir hayvan nefes almak için başını sudan nasıl çıkarmak isterse, bu çığlık tıpkı öyle yükseldi bir an; sonra, odanın karanlığında, viski şişesinde, yazı masasının altında, kâğıt sepetinin içinde bitip, bir kenara atıldı.

"Sarhoşun biri," diyen Yusef'in tepkisi fazla hızlı olmuştu. Bunu söyledikten sonra Yusef, korkuyla dolu, köpeğimsi bir ses çıkararak "Nereye gidiyorsunuz, Binbaşı Scobie? Yalnız gitmeniz tehlikelidir!" diye bağırmıştı.

Yusef'in biçimsiz gölgesi duvara vurmuştu; ay ışığı sifonlu şişenin ve içi boş iki bardağın üstünde ışıldıyordu ve Scobie, bundan sonra Yusef'i bir daha hiç görmedi. Merdivenin dibinde duran kâtip, gözlerini rıhtıma dikmişti. Ay ışığını yansıtan bu gözler, yol işaretleri gibi, Scobie'nin nereye yönelmesi gerektiğini gösteriyordu.

Scobie el feneriyle çevreyi aydınlatırken, sağında ve solundaki boş depolarda, karmakarışık tahta kasalarla çuvallar arasında hiçbir kıpırtı yoktu. Bu çığlığı duyar duymaz, dışarda bulunan rıhtım sıçanları yine deliklerine kaçmışlardı herhalde. Scobie'nin ayak sesleri, derme çatma tahta yapılar arasında yankılandı; bir yerlerde bir sokak köpeği uludu. Scobie, bu çöplük çölünde sabaha kadar boşuna arayabilirdi belki. Nasıl oldu da, cinayetin işleneceği yeri kendi eliyle seçmiş gibi, böylesine çabuk, böylesine duraksamadan cesedi bulabildi? Katranlı muşamba ve tahta kasa yığınları

arasında dolanıp dururken, alnında bir sinir, bir yürek gibi atıp işaretler vererek, Ali'nin nerede bulunduğunu Scobie'ye gösteriyordu sanki.

Bir yığın boş petrol varilinin dibine bir çöp parçası gibi atılan ölü, kırık bir saat yayı gibi kıvrılmış yatıyordu. Sanki sabahı ve leş yiyen yırtıcı kuşları beklesin diye, onu süpürüvermişlerdi oraya. Ali'nin Yusef'in adamıyla birlikte olduğunu bilen Scobie, bir an umuda kapıldı. Ama Ali'yi omzundan tutup çevirince, kül rengi boynunun nasıl kesildiğini, bir tek kez değil, birkaç kez üst üste nasıl kesildiğini gördü. "Evet," dedi kendi kendine, "Artık güvenebilirim Ali'ye." Kırmızı benekli sarı gözler, bir yabancının gözleri gibi dik dik Scobie'ye bakıyordu. Sanki bu ölü, Scobie'yi bir yana itiyor, onu reddediyor, "Tanımıyorum seni," diyordu. Scobie, "Tanrı adına yemin ederim ki, bunu yapanı enseleyeceğim!" diye bağırdı çılgın gibi. Ama bir yabancıya bakarcasına bakan bu gözlerin karşısında, yalanını sürdürmenin yolu yoktu. "Bunu ben yaptım," diye düşündü. "Yusef'in odasındayken, hep biliyordum bir şeylerin döndüğünü. Yusef'e baskı yapıp, bana söyle, ne oluyor diye soramaz mıydım?" Yanında bir ses, "Efendim," dedi.

"Kim o?"

"Onbaşı Laminah, efendim."

"Buralarda kopuk bir tespih görebiliyor musun? Dikkatlice ara."

"Bir şey göremiyorum, efendim."

Scobie düşünüyordu "Keşke ağlayabilsem, acı çekebilsem keşke, gerçekten bu kadar kötü mü oldum ben?" diye. İsteksizce cesede baktı. Ağır bir petrol kokusu sinmişti gecenin kasvetli havasına. Bir an için Scobie, bu ölüyü çok küçük, çok karanlık ve çok uzaklarda bir şey, aradığı tespihin kırık parçası gibi bir şey olarak gördü: Birkaç tane kara boncuk ve ucunda da Tanrı'nın simgesi. "Ah Tanrım," diye düşündü, "seni öldürdüm. Bunca yıl sen bana hizmet ettin

ve bunca hizmetten sonra, ben seni öldürdüm." Tanrı orada, petrol varillerinin dibinde yatıyordu. Scobie ağzında gözyaşlarının tadını, dudaklarının çatlaklarında gözyaşlarının tuzunu hissetti. "Sen beni kurtardın ve ben sana bunu yaptım. Sen bana bağlıydın ve ben sana güvenemedim."

Onbaşı ölünün yanında diz çöküp fısıldadı: "Nedir bu, efendim?"

"Onu seviyordum," dedi Scobie.

2. Bölüm

BİRİNCİ KISIM

I

Scobie o gün görevi Fraser'a devredip bürosunu kilitler kilitlemez, Nissen kulübesine gitmek üzere yola çıktı. Arabayı yarı kapalı gözlerle, dümdüz önüne bakarak sürüyordu. "Şimdi, hemen bugün, ne pahasına olursa olsun, her şeyi temizleyeceğim," dedi kendi kendine. "Yaşamak yeniden başlayacak. Aşkın bu karabasanı bitti." Bir gece önce petrol varillerinin dibinde, aşk temelli öldü gibi geldi Scobie'ye. Scobie'nin terden direksiyona yapışan ellerinin üstünde ışıl ışıl güneş parlıyordu.

Şimdi bir kapı açılacak, bir iki söz söylenecek, sonra bir daha açılmamak üzere o kapı yeniden kapanacaktı. Scobie öylesine yoğun bir biçimde kafasını buna takmıştı ki, yolda Helen'ı az kalsın görmeyecekti. Helen'ın başında şapka yoktu. Scobie'nin geldiği yöne doğru yokuş aşağı iniyordu. Yanından geçen arabanın farkına bile varmadı. Scobie peşinden koşup ona yetişmek zorunda kaldı. Helen dönüp ona bakınca, Scobie Pende'de, sedyenin üstünde gördüğü yüzü gördü yine: Yenilmiş, yıkılmış, paramparça edilmiş bir cam parçası kadar yaşı belirsiz bir yüz.

"Ne yapıyorsun burada? Güneşin altında, şapkasız?"

Helen yola dikilmiş tir tir titriyor, belli belirsiz konuşuyordu: "Seni arıyordum."

"Arabaya gel. Güneş çarpacak." Helen'ın gözünde bir kurnazlık parıltısı vardı. "Yani her şey yoluna mı girecek o zaman?" diye sordu, ama Scobie'nin sözünü dinledi yine de.

Arabada yan yana oturdular. Arabayı Helen'ın evine sürmesi için bir neden yoktu. Ha burada vedalaşmışlar, ha orada. Helen "Ali'ye olanı bu sabah duydum," dedi. "Sen mi yaptın bunu?"

"Gırtlağını ben kesmedim ama ben var olduğum için Ali öldü."

"Kimin yaptığını biliyor musun?"

"Bıçağı kimin tuttuğunu bilmiyorum. Bir rıhtım sıçanıdır herhalde. Yusef'in o gece Ali'yle beraber olan adamı ortadan yok oldu. Belki o öldürmüştür Ali'yi. Belki de, o da ölmüştür. Hiçbir şeyi kanıtlamamızın yolu yok. Bana kalırsa, Yusef böyle olsun istemiyordu."

"Biliyorsun," dedi Helen, "bu bizim için her şeyin sonu demektir. Artık seni mahvedemem böyle. Konuşma. Bırak da ben konuşayım. Böyle olacağını hiç sanmıyordum. Başkalarının ilişkileri başlıyor, bitiyor. Mutlu oluyorlar. Ama biz öyle değiliz. Ya hep ya hiç bizim için. Hep olamayacağına göre, hiç olması gerekiyor. N'olur konuşma. Haftalardır bunu düşünüp duruyorum. Gideceğim buradan, hemen gideceğim."

"Nereye gideceksin?"

"Sana konuşma dedim. Soru sorma." Scobie, Helen'ın çektiği acının solgun bir yansımasını görüyordu arabanın ön camında. Benliği paramparça ediliyormuş gibi bir duyguya kapıldı. "Sevgilim," dedi Helen, "bunun kolay olduğunu sanma. Ömrümde bu kadar güç bir şey yapmadım. Ölmek çok daha kolay gelirdi bana. Her şeyde sen varsın. Bir Nissen kulübesine ya da bir Morris arabaya bakamam artık. Pembe bir cin içemem. Bir siyahi yüzü göremem. Bir yatak

bile göremem... Ama insan bir yatakta uyur. Senden nasıl kaçabileceğimi bilemiyorum. Bir yıl sonra geçer, demek bir işe yaramaz. O yılı yaşamam gerekecek. Senin bir yerlerde olduğunu her an bileceğim. Belki sana bir telgraf ya da bir mektup göndereceğim. Cevap vermesen bile, onu okumak zorunda kalacaksın." Scobie "Ben ölürsem, onun açısından ne kadar kolaylaşır her şey," diye düşündü. "Ama sana yazmamalıyım," dedi Helen. Ağlamıyordu. Scobie, Helen'ın gözlerinin tıpkı hastanede olduğu gibi kupkuru ve kızarmış olduğunu gördü bir ara. Bitik gözlerdi bunlar. Helen "İşin en kötü yanı sabah uyanmak olacak," dedi. "İlk uyandığımız sırada, her şeyin değiştiğini bir an için hep unuturuz."

Scobie "Ben de buraya seninle vedalaşmaya gelmiştim," dedi. "Ama yapamayacağım bazı şeyler varmış."

"Konuşma, sevgilim. İyi davranıyorum. Görmüyor musun iyi davrandığımı? Senin benden uzaklaşman gerekmeyecek, ben senden uzaklara gideceğim. Nereye gittiğimi hiç bilmeyeceksin. Fazla orospuluk etmeyeceğimi umarım."

"Hayır, olmaz," dedi Scobie. "Olmaz."

"Sus, sevgilim Sen rahat edeceksin. Görürsün. Her şeyi yoluna koyacaksın. Yine iyi bir Katolik olacaksın. Senin asıl istediğin, bir yığın kadın değil, iyi bir Katolik olmak, öyle değil mi?"

"Benim asıl istediğim hiç kimseye acı çektirmemek," dedi Scobie.

"Huzur istiyorsun, sevgilim. Huzurun olacak. Göreceksin. Her şey yoluna girecek." Helen elini Scobie'nin dizine koydu ve onu avutmak için böyle çaba harcarken, ağlamaya başladı. Scobie kendi kendine sordu: "İnsanın yüreğini paramparça eden bu sevecenliği nasıl öğrendi acaba? Nasıl böylesine hızla olgunlaşmayı öğrenebiliyorlar?"

"Sevgilim," dedi Helen, "eve gelme. Arabanın kapısını aç, çünkü ben kolayca açamıyorum o kapıyı. Burada hoşça kal diyeceğiz birbirimize. Sen evine gideceksin ya da büro-

na. Böylesi çok daha kolay olur. Benim için üzülme. Bana bir şey olmayacak." Scobie, "O ölümü görmemiştim, ama şimdi ölümlerin hepsi gözümün önünde oluyor," diye düşündü. Helen'ın üstüne eğildi, arabanın kapısını koparırcasına açtı. Helen'ın gözyaşları yanağına dokundu. Bu gözyaşlarının izi bir yanık gibiydi Scobie'nin yüzünde. Helen, "Sevgilim," dedi, "ayrılmadan önce öpüşmememiz için bir neden yok. Kavga etmedik. Tatsızlık çıkmadı. Kızgın değiliz birbirimize." Öpüşürlerken Scobie, kendi ağzının altında bir kuş yüreği çarpıyormuş gibi bir acı duydu. Kapısı açık arabanın içinde, hiç kıpırdamadan, sessizce oturdular. Yokuş aşağı inen birkaç siyahi tarım işçisi, merakla arabanın içine baktı.

"Bu işin böyle biteceğine inanamıyorum," dedi Helen. "Arabadan ineceğime, senin sürüp gideceğine ve birbirimizi bir daha hiç görmeyeceğimize inanamıyorum. Temelli gidinceye kadar, sokağa elimden geldiği kadar az çıkacağım. Ben burada olacağım, sen de aşağıda orada. Aman Tanrım, keşke o eşyaları bana hiç getirmeseydin!"

"Hükümetin verdiği eşyalar onlar."

"İskemlelerin birine sertçe oturmuştun, hasırı kopmuştu."

"Yavrucuğum, yavrucuğum, bu böyle olmaz," dedi Scobie.

"Konuşma, sevgilim. Gerçekten çok iyi davranıyorum. Ne çare ki, bunları senden başka hiç kimseye söyleyemem. Kitaplarda bir sırdaşı vardır herkesin. Ama benim sırdaşım yok. Söyleyeceklerimin hepsini, şimdi sana söylemek zorundayım." Scobie, "Eğer ben ölürsem, benden kurtulur," diye düşündü yine. "Ölüler çabuk unutulur. 'Şimdi ne yapıyor? Şimdi kimin yanında?' diye meraklanmaz insan. Ölmezsem onun durumu çok daha güç olacak."

"Şimdi gidiyorum, sevgilim. Gözlerini kapa, üç yüze kadar say. Gözlerini açınca beni artık görmeyeceksin. Arabayı hızla çevir sevgilim ve gaza bas. Senin gidişini görmek

istemiyorum. Kulaklarımı da tıkayacağım, çünkü yokuşun altında vites değiştirdiğini duymak istemiyorum. Arabalar günde yüz kez vites değiştirirler yokuşun altında. Senin vites değiştirdiğini duymak istemiyorum."

Scobie terli elleriyle direksiyonu tutarak "Ey Tanrım!" diye dua etti. "Beni öldür, şimdi hemen öldür. Tanrım, tam bir pişmanlık içindeyken, öldür. Ne berbat bir adamım ben. Gövdeme sinmiş bir koku gibi, nereye gitsem, acıyı da yanımda götürüyorum. Öldür beni, temizleyip bitir beni. Pis böcekler kendi kendilerini öldürmek zorunda değildirler. Sen beni öldür. Şimdi. Şimdi. Şimdi."

Helen "Gözlerini kapa, sevgilim. Bu iş burada biter, gerçekten biter," dedikten sonra, umutsuzluk içinde, "ama o kadar da saçma ki!" diye ekledi.

Scobie "Gözlerimi kapamayacağım," dedi. "Seni bırakmayacağım. Söz vermiştim."

"Sen beni değil, ben seni bırakıyorum."

"Yapamayız, yavrucuğum. Birbirimizi seviyoruz. Yapamayız. Hemen bu akşam, senin evine gelmeye, nasıl olduğunu öğrenmeye kalkarım. Uyuyamam..."

"Sen her zaman uyuyabilirsin," dedi Helen. "Böylesine rahat uyuyan bir adam ömrümde görmedim... Bak, sevgilim, sanki vedalaşmıyoruz gibi, seninle yine alay etmeye başladım."

"Vedalaşmıyoruz. Şimdilik vedalaşmıyoruz."

"Ama ben seni mahvediyorum. Seni mutlu edemiyorum."

"Mesele mutlu olmak değil."

"Ben karar vermiştim."

"Ben de karar vermiştim," dedi Scobie.

Helen bütünüyle teslim oldu: "Peki ama sevgilim, ne yapacağız? Böyle sürüp gitsin öyleyse, ziyanı yok. Yalanlara aldırmıyorum. Her şeye katlanırım."

"Sen bunları bana bırak. Düşünmem gerek." Scobie, Helen'ın üstünden eğildi, arabanın kapısını kapadı. Kapı çat diye kapanmadan önce ne yapacağına karar vermişti bile.

II

Scobie akşam yemeğinden sonra evde hizmet eden genç çocuğun sofrayı temizleyişini, odaya girip çıkışını, döşemeye şap şap vurarak yalınayak yürüyüşünü seyrediyordu. Louise "Bunun korkunç bir şey olduğunu biliyorum, şekerim," dedi. "Ama artık unutmalısın. Ali'ye bir yararın dokunmaz artık." İngiltere'den yeni bir paket kitap gelmişti. Scobie, bir şiir kitabının sayfalarını kesen Louise'e baktı. Gerçi Güney Afrika'ya gitmeden önce saçları bu kadar kırlaşmamıştı ama makyajına dikkat ettiği için, çok, hem de çok daha genç görünüyordu. Tuvalet masası Güney Afrika'dan getirdiği kutular, şişeler ve tüplerle doluydu. Ali'nin ölümünün pek bir anlamı yoktu Louise için. Ne diye üzülsün? Başkalarının ölümüne bir suçluluk duygusundan ötürü önem veririz. Yoksa biri öldü diye insan üzülmez. Scobie gençliğinde, sevginin karşısındaki insanı anlamakla bağıntılı olduğunu sanırdı. Ama yaşlandıkça, hiçbir insanın hiçbir başka insanı anlamadığı kanısına varmıştı. Sevgi, karşısındakini anlama isteğiydi. Ne var ki, insan, karşısındakini anlamaya anlamaya, bu istek de yok oluyordu; ya da bu acı veren sevecenliğe, bağlılığa, acıma duygusuna dönüşüyordu. Louise orada oturmuş, şiir okuyordu. Scobie'nin ellerini titreten, ağzını kupkuru yapan acılardan binlerce fersah uzaklardaydı. "Beni bir kitapta okusa, anlardı," diye düşündü Scobie. "Ama Louise bir roman kişisi olsa, ben anlayabilir miydim onu? O tür kitaplar okumuyorum ben."

Louise sordu: "Okuyacak bir şeyin yok mu, sevgilim?"

"Kusuruma bakma. Canım pek okumak istemiyor."

Louise kitabını kapayınca, Scobie onun da elinden geleni yaptığını anladı. Kocasına yardım etmeye çalışıyordu. Ara sıra Scobie "Acaba Louise her şeyi biliyor mu? Geri döndüğünden beri takındığı kendi halinden memnun bu yüz, çektiği acıları örten bir maske mi?" diye kuşkulanıyor, dehşete kapılıyordu. Louise "Noel'de ne yapacağımızı konuşalım," dedi.

Scobie çabucak karşılık verdi: "Noel'e daha çok var."

"Bir bakarsın, Noel gelivermiş. Acaba bir toplantı yapabilir miyiz diye düşünüyordum. Biz hep başkalarına yemeğe gittik o gece. İnsanların Noel gecesi buraya gelmeleri hoş olurdu."

"Sen nasıl istersen."

"Yemekten sonra, gece yarısı ayine giderdik hep birlikte. Ama senle ben, saat ondan sonra bir şey içmemeye dikkat ederiz. Ötekiler canlarının istediğini yaparlar."

Louise sanki kocasının biraz daha fazla cehennemlik olması için düzenlemeler yaparken, durumundan memnun, keyif içinde görünüyordu. Scobie, bir an için kin duydu karısına. Emniyet müdürlüğüne atanacaktı. Louise'in istediği olmuştu. Louise'in gözünde bir başarıydı bu. Artık karısı açısından her şey yoluna girmişti. Scobie "Sırtını çevirir çevirmez, herkesin onunla alay ettiğini sanan sinirleri bozuk kadındı benim sevdiğim kadın," diye düşündü. "Başarısızlığa uğrayanlara düşkünüm. Başarılı olanları sevemiyorum. Louise amma da başarılı görünüyor şurada otururken. Ruhunun esenliğini güven altına almış bir kişi..." Ve Louise'in yüzüne bakarken, kara varillerin dibinde yatan Ali'nin ölüsü, Helen'ın bitik gözleri, bütün o lanetliler, pişman olamayan hırsızlar, çarmıha gerilmiş Hazreti İsa'nın yüzünü mahsus pis süngerlerle silen askerler, yani kendi sürgün dostlarının tümü Scobie'nin gözünün önünde canlandı. Neler yaptığı ve pek yakında ne yapacağı aklına gelince, büyük bir sevgi duyarak "Tanrı bile başarısızdı," diye düşündü.

"Nen var, Ticki? Üzülüyor musun hâlâ?"

Gelgelelim aklından geçenleri söyleyemezdi Louise'e. "Bırak da sana yine acıyayım," diye yalvaramazdı. "Hayal kırıklığına uğra, sevimsiz ol, başarısız ol ki, aramızda böyle acı bir boşluk olmadan seni yine sevebileyim. Vakit kalmadı. Sonunda seni de sevmek istiyorum," diyemezdi. Ağır ağır konuştu: "O ağrı... Bitti şimdi. Ağrı gelince..." –tıp kitabındaki deyimi anımsadı– "mengene gibi."

"Doktora gitmelisin. Ticki."

"Yarın gideceğim. Uyuyamadığım için, nasılsa gidecektim."

"Uyuyamadığın için mi? Ama Ticki, sen deliksiz uyursun her zaman."

"Geçen hafta öyle uyuyamadım."

"Kuruntu bu."

"Hayır, değil. Sabahın ikisine doğru uyanıyor, bir daha uyuyamıyorum. Bizi uyandırdıkları sırada yine biraz dalıyorum. Merak etme, hap alırım."

"Bu çeşit ilaçlardan nefret ederim."

"Alışkanlık yapacak kadar uzun süre almayacağım bu ilaçları."

"Noel'e kadar seni iyileştirmeliyiz, Ticki."

"Noel'e kadar hiçbir şeyim kalmayacak." Scobie, ağrı çekmekten korkan bir adam gibi, bacaklarını kaskatı hareketlerle kımıldatarak Louise'e yaklaştı. "Üzülme," deyip, elini karısının göğsüne koydu, koyar koymaz da kin diye bir şey kalmadı içinde, çünkü eninde sonunda Louise pek o kadar başarılı sayılmazdı: Emniyet müdürünün eşi olmayacaktı hiçbir zaman.

Louise yatmaya gidince, Scobie günlüğünü eline aldı. Gerçi bazı şeyleri buraya hiç yazmamıştı ama, bu günlükte yalan da söylememişti hiç olmazsa. Seferdeki bir kaptan gibi, dikkatle denetlemişti ısıları. Hiçbir şeyi abartmamış, hiçbir şeyi olduğundan daha önemsiz göstermemiş, kişisel

yorumlara da girmemişti hiçbir zaman. Burada yazdığı her şey gerçeklere dayanıyordu. *1 Kasım. Louise'le sabah erken saatte ayin. Öğleden önce Mrs. Onoko'nun evinde yapılan hırsızlık olayını soruşturdum. Öğleden sonra saat 2'de ısı 91 F. Y.'yi bürosunda gördüm. Ali ölü bulundu.* Düpedüz, basit bir kayıttı bu. Scobie'nin eskiden "*C. öldü*," diye yazması gibi.

Scobie, "2 Kasım" tarihi karşısında uzun süre oturup kaldı. O kadar uzun bir süre ki, Louise yukarıdan seslendi. Scobie dikkatle konuşarak "Sen uyu, canım," dedi. "Geç vakte kadar otururbut, doğru dürüst uyuyabilirim belki." Ama daha şimdiden uyukluyordu masanın başında, çünkü bugün yaptığı işler ve planlaması gereken şeyler onu çok yormuştu. Buz kasasına gitti, uykusunu kaçırmak için oradan aldığı buz parçasını mendiline sarıp alnına koydu. *2 Kasım.* Dolmakalemini eline aldı. Ölüm kararını imzalayacaktı şimdi. *Helen'a uğrayıp birkaç dakika kaldım*, diye yazdı. (Başkalarının nasılsa öğrenecekleri şeyleri buraya yazmakta yarar vardı.) *Öğleden sonra saat 2'de ısı 92 F. Akşam yine ağrı. Anginadan korkuyorum.* Günlüğüne son hafta yazdıklarını gözden geçirip, bunlara *Çok fena uyudum... Kötü bir gece geçirdim... Uykusuzluk sürüp gidiyor* gibi bazı eklemelerde bulundu. Yazdıklarını dikkatle yeniden okudu; çünkü ölüm nedeninin soruşturmasını yapacak adli makamlar da, sigorta müfettişleri de inceleyeceklerdi bu günlüğü. Yeni yazdıklarıyla eskiden yazdıkları arasında, tarz açısından pek fark olmadığı kanısına vardı. Sonra uykusu kaçsın diye, buzu yine alnına koydu. Saat daha on iki buçuktu. Sabahın ikisinden önce yatmaması daha yerinde olurdu.

İKİNCİ KISIM

I

"Göğsümü burkuyor," dedi Scobie. "Tıpkı bir mengene gibi."

"Ne yapıyorsunuz o zaman?"

"Hiçbir şey yapmıyorum. Ağrı kesilinceye kadar hiç kıpırdamadan durmaya dikkat ediyorum."

"Ağrı ne kadar sürüyor?"

"Tam bilemiyorum ama, bir dakikadan fazla sürdüğünü sanmam."

Bundan sonra doktor, bir ayin havası içinde stetoskobunu kullandı. Gerçekten de Dr. Travis'in her davranışı, bir din adamının davranışlarını andırıyordu. Büyük bir içtenlik ve derin bir saygı görülüyordu yaptıklarında. İnsan bedenine böylesine saygı göstermesinin nedeni, çok genç oluşuydu belki de. Bükülmüş parmağıyla göğsü tıklatırken, bunu ağır ağır, dikkatle yapıyor; sanki birisinin ya da bir şeyin karşılık vermesini gerçekten bekliyormuş gibi, kulağını göğse doğru eğiyordu. Ayinlerde olduğu gibi, Latince sözcükleri yumuşak bir sesle söylüyor; ama *pacem* yani huzur diyeceğine, *sternum* yani göğüs kemiği diyordu.

"Bir de uykusuzluk var," dedi Scobie.

Genç doktor, koltuğunda hafifçe kaykıldı, tükenmezkalemiyle yazı masasına hafifçe vurdu. Dudağının kenarında

mor bir leke vardı. Boş bulunduğu sıralarda bu kalemin ucunu emdiği, bu mor lekeden anlaşılıyordu. "Uyumamanız sinirden olmalı," dedi Dr. Travis. "Ağrı başlayacak korkusundan. Önemi yok uykusuzluğun."

"Benim açımdan önemi var. Bana bir hap veremez misiniz? Uyuyunca rahatım ama uykuyu saatlerce bekliyorum. Ertesi gün çalışacak halim olmuyor bazen. Oysa bir polisin aklı başında olmalı."

"Size uyku hapı veririm elbette. Uyku durumunun hemen çaresine bakarım. Evipan tam size göre." Demek ki, bu iş, bu kadar kolaydı. Dr. Travis kalemiyle yine tık tık tık masaya vurmaya başladı:

"Şimdi de bu ağrıyı düşünelim... Tam olarak bilinemez elbette. Her ağrı nöbetinin hangi koşullar altında olduğunu dikkatle saptamanızı istiyorum... Ağrının niçin başladığını... O zaman bunu bir düzene koyabiliriz, hatta neredeyse tamamen önleyebiliriz."

"Ama neyim var benim?"

"Öyle tıp terimleri vardır ki, hastaları her zaman korkutur. Keşke kanser için H_20 gibi bir simge kullanabilseydik. O zaman hastalar böylesine tedirgin olmazlardı. Angina da bu terimlerden biridir," dedi Dr. Travis.

"Sizce angina mı bu?"

"Anginanın tüm belirtileri var sizde. Ama insan angina olur da, yine yıllarca yaşar. Hatta fazla yorulmamak şartıyla çalışabilir de. Sizin ne kadar çalışabileceğinizi kararlaştırmalıyız."

"Karıma söylemeli miyim?"

"Bunu gizlemenizin anlamı yok. Ne yazık ki, şey... Emekli olmanız gerekecek."

"Hepsi bu kadar mı?"

"Başka hastalıklardan ölürsünüz de anginadan ölmezsiniz, eğer kendinize bakarsanız."

"Arna yine de anginadan her an ölebilirim, öyle değil mi?"

"Size kesin bir şey söyleyemem, Binbaşı Scobie. Hatta bunun angina olduğunu bile yüzde yüz söyleyemem."

"Öyleyse emniyet müdürüyle konuşurum kimseye duyurmadan. İkimiz de emin oluncaya kadar karımı telaşa vermek istemiyorum."

"Sizin yerinizde olsaydım, benim söylediklerimi aktarırdım ona. O zaman hazırlanmış olur. Ama kendinize bakarsanız, yıllarca yaşayabileceğinizi de söyleyin eşinize."

"Ya uykusuzluk ne olacak?"

"Bu sizi uyutacak."

Scobie arabasına oturdu, küçük paket yanındaki koltuğun üstündeydi. "Artık yalnız tarihi kararlaştırmam kaldı," diye düşündü. Kontak anahtarını uzun süre çevirmedi. Sanki doktor gerçekten ölümcül bir hastalık teşhisi koymuş gibi, bir çeşit dehşet duydu. Uyku hapı kutusunun üstündeki kurumuş küçük bir yaraya benzeyen balmumu damlasına baktı. "Dikkatli, hem de çok dikkatli davranmalıyım," diye düşündü. "Hiç kimsenin kuşkulanmaması gerekiyor. Yalnız hayat sigortası sorunundan ötürü değil, başkalarının mutluluğunu korumak için de... Anginadan ölen orta yaşlı bir adam unutulur da, kendini öldüren bir adam o kadar çabuk unutulamaz."

Balmumuyla kapatılmış paketi açıp, ilacın nasıl kullanılacağını inceledi. Öldürücü bir dozun ne olduğunu bilmiyordu. Ama normal dozun on kat fazlasını alırsa, mesele kalmazdı herhalde... Demek ki, dokuz gece boyunca bir hapı bir yerlerde saklayacak, onuncu gece hepsini birden yutacaktı. Başka kanıtlar da uydurup, günlüğüne yazmalıydı. Son geceye kadar, yani 12 Kasım'a kadar günlüğünü tutmalıydı. Gelecek haftalar için randevular vermeliydi. Davranışlarında bir vedalaşma havası sezilmemesi için, çok dikkatli olmalıydı. Bir Katoliğin işleyebileceği en korkunç suç olduğuna göre, kusursuz biçimde işlenmiş bir suç olmalıydı bu.

Önce emniyet müdürü sorununu ele almalıydı... Scobie, Emniyet Merkezi'ne doğru arabasını sürerken kilisenin

önünde durdu. İşleyeceği suçun akıllara sığmaz korkunçluğu, sanki bir çeşit mutluluk veriyordu ona. Bunca zaman bocalayıp her şeyi berbat ettikten sonra eyleme geçmişti en sonunda. Kaybolmasın diye küçük paketi cebine koydu, ölümünü yanında taşıyarak kiliseye girdi. Yaşlı bir siyahi kadın, Meryem Ana'nın heykeli önünde mum yakıyordu; bir başka yaşlı siyahi kadın, yanında pazar sepeti, ellerini kavuşturup oturmuş, gözlerini mihraba dikmişti. Bunlardan başka hiç kimse yoktu kilisede. Scobie arkalarda bir yere oturdu. Dua etmeye niyeti yoktu. Ne işe yarardı dua etmek? Katolik olanlar her sorunun yanıtını biliyorlardı: Ölümcül bir günah işlenirse, dualar etkisiz kalır. Scobie imrenerek seyretti o iki yaşlı kadının dua etmesini. Scobie'nin terk ettiği ülkenin hâlâ yurttaşlarıydı onlar. Scobie, insanlara sevgisi yüzünden işte bu duruma düşmüştü. Sonsuza dek sevgiden yoksun kalacaktı. Bir delikanlı gibi davranıp "Aşk uğruna feda etmeyeceğim hiçbir şey yoktur," diyecek durumda da değildi.

Hazreti İsa'nın çarmıha gerildiği yerden elinden geldiği kadar uzakta, kilisenin arkalarında, "Dua edemezsem bile, konuşabilirim hiç olmazsa," dedi: "Ey Tanrım, tüm yanıtları öteden beri bildiğim için suçlu olan bir ben varım... Helen'a ya da karıma acı çektirmektense, sana acı çektirmeyi yeğledim; çünkü senin nasıl acı çektiğini gözlerimle göremiyor, bunu ancak hayal edebiliyorum. Ama senin ya da o ikisinin uğruna yapabileceklerimin bir sınırı vardır. Yaşadığım sürece ikisini de bırakamam; ama ölürsem, artık onların kanını zehirleyemem. Onlar benim yüzümden hasta ve ben onları iyileştirebilirim. Sen de, sen de benim yüzümden hastasın Tanrım. Sana aylarca hakaret etmeyi sürdüremem. Senin doğduğun gece olan Noel gecesi, mihraba gelip, yalanım meydana çıkmasın diye, senin etini simgeleyen ekmeği, senin kanını simgeleyen şarabı tatmaya dayanamam. Bunu yapamam. Beni temelli olarak gözden çıkarman, senin için

daha hayırlı olur. Ben ne yaptığımı biliyorum. Bana acıman için yalvarmıyorum. Cehennemlik olmak her ne demekse ben kendi isteğimle cehennemlik olacağım. Hep huzuru özledim, ama bundan böyle huzur nedir bilemeyeceğim. Ama ben senin elinden kurtulduktan sonra, sen huzura varacaksın. Beni bulmak için yerleri süpürmeyeceksin, dağları aşıp beni aramayacaksın. O zaman beni unutabileceksin, Tanrım, sonsuza dek beni unutabileceksin." Bir eli cebindeki pakete kenetlendi bir vaat gibi.

İnsan tek başına konuşamaz uzun süre. Er geç başka bir ses de duyulur. Tek başına yapılan her konuşma, bir tartışmaya dönüşür. İşte bu yüzden Scobie, öteki sesi susturamadı. Bu ses, gövdesinin mağarasından konuşuyordu. Kendini cehennemlik etmek için gövdesine indirdiği kutsal ekmekle kutsal şarap dile gelmişti sanki: "Beni sevdiğini söylüyorsun. Ama bana bunu yapıyor, kendini sonsuza dek benden yoksun ediyorsun. Ben seni sevgiyle yarattım. Senin gözyaşlarını ben ağladım. Seni öyle şeylerden kurtardım ki, bunların neler olduğunu hiçbir zaman bilmenin yolu yoktur. Günün birinde bu isteğini yerine getirip mutluluğunu görebileyim diye, bu huzur özlemini ben sana verdim. Ama sen, şimdi beni itiyorsun, erişemeyeceğim yerlere gidiyorsun. Biz ikimiz, baş başa, senlibenli konuşabiliriz. Herhangi bir dilenci kadar alçakgönüllüyüm ben. Sana bağlı bir köpeğe güvenebildiğin kadar bana da güvenemez misin? İki bin yıldır sana sadık kaldım. Şimdi yapacağın şey çok kolay: Bir çıngırağı çalacaksın, rahibin gittiği yere gireceksin, günah çıkaracaksın... Pişmanlık nasıl olsa yüreğinde, zorluyor yüreğini. Sende eksik olan pişmanlık duygusu değil, çok basit bir iki şeyi yapamaman: Örneğin Nissen kulübesine gidip hoşça kal diyememen. Ama ille bana sırt çevirmek istiyorsan, hiç olmazsa bundan böyle yalan söylemeden yap bunu: Evine git, karına hoşça kal de, metresinle otur. Eğer yaşarsan, er

geç geri döneceksin bana. Onlardan biri acı çekecek, ama bu acının fazla derin olmamasını sağlayabileceğime güvenmiyor musun?"

Mağaradan gelen ses sustu ve Scobie umutsuz bir karşılık verdi bu sese: "Hayır, sana güvenmiyorum. Seni seviyorum ama, sana hiçbir zaman güvenmedim. Eğer beni sen yarattıysan, tuğlayla dolu bir çuval gibi hep sırtımda taşıdığım bu sorumluluk duygusunu da sen yarattın demektir. Ben boşuna polis değilim. Düzenin korunmasından sorumluyum, adaletin yerini bulmasından sorumluyum. Benim gibi bir insan için, polislikten başka meslek yoktu. Kendi sorumluluklarımı sana yükleyemem. Eğer bunu yapabilsem, ben, ben olmaktan çıkarım. Kendimi kurtarmak için, onlardan birine acı çektiremem. Ben sorumluyum ve seçtiğim yolda bu sorumluluğumu sonuna dek sürdüreceğim. Hasta bir adamın ölümü uzun süre acı çektirmez o ikisine. Herkes ölecek er geç. Ölmeye hepimiz katlanabiliyoruz, bizim asıl katlanamadığımız şey yaşamak."

"Sen yaşadığın sürece umudum var," dedi o ses. "Tanrı'nın umutsuzluğu bir insanın umutsuzluğundan bin beterdir. Şimdi nasıl yaşıyorsan, hep öyle yaşamaya devam edemez misin?" Ses yalvarıyor, çarşıda bir şeyler satan bir satıcı gibi fiyatı gittikçe indiriyordu. "Senin yaptığından daha kötü şeyler vardır," diye açıklıyordu. Ama Scobie, "Hayır," diyordu, "Hayır, olmaz. Seni seviyorum ve senin kendi mihrabın önünde sana hakaret etmeyeceğim bundan böyle." Scobie, cebindeki küçük paketi sıkı sıkı tutarak, "Bu bir *çıkmaz*, anladın mı Tanrı, bu bir *çıkmaz*," diyordu. Scobie ayağa kalktı, sırtını mihraba çevirip kiliseden çıktı. Arabada dikiz aynasında kendini görünce, tuttuğu gözyaşları yüzünden gözlerinin ne denli yaralı olduğunu ancak o zaman anladı. Arabayı Emniyet Merkezi'ne müdürün olduğu yere sürdü.

ÜÇÜNCÜ KISIM

I

3 Kasım. Angina teşhisi konulduğunu ve yerime geçecek biri bulunur bulunmaz emekli olmam gerektiğini emniyet müdürüne dün söyledim. Öğleden sonra saat 2'de ısı 91 F. Bu gece Evipan aldığım için çok daha iyi uyudum.

4 Kasım. Sabah 7.30'da Louise'le kiliseye gittim. Ama ağrı başlar gibi olduğundan, ayine katılmadım. Bu devre bitmeden emekliliğimi istemek zorunda olduğumu Louise'e akşamleyin söyledim. Anginayı değil ama, kalp yorgunluğunu ileri sürdüm. Evipan'dan ötürü yine iyi bir gece geçirdim. Öğleden sonra saat 2'de ısı 89 F.

5 Kasım. Wellington Sokağı'nda lamba hırsızlığı. Depoda çıkan yangın olayını soruşturmak için, bütün sabahı Azikawe'nin mağazasında geçirdim. Öğleden sonra saat 2'de ısı 90 F. Kitaplık gecesi için Louise'i arabayla kulübe götürdüm.

6-10 Kasım. İlk kez olarak günlüğümü her gün tutamadım. Ağrılar daha sık geliyor. Kendimi fazla yoramıyorum. Bir mengene gibi. Aşağı yukarı bir dakika sürüyor. Yarım milden fazla yol yürürsem, ağrının başlaması olasılığı var. Evipan aldığım halde, son iki gece fena uyudum. Herhalde ağrı gelecek korkusundan ötürü.

11 Kasım. Travis'i yine gördüm. Angina olduğu konusunda artık kuşku yok gibi. Bu gece Louise'e bildirdim. Ama kendime bakarsam, yıllarca yaşayabileceğimi de söyledim. Emniyet müdürüyle İngiltere'ye çabuk dönme konusunu konuştum. Ama önümüzdeki bir iki hafta içinde, mahkemede izlemem gereken birçok dava olduğu için, bir aydan önce buradan ayrılamam. Ayın 13'ünde Fellowes'a, 14'ünde emniyet müdürüne yemeğe gitmemizi kabul ettim. Öğleden sonra saat 2'de ısı 88 F.

II

Scobie dolmakalemini bıraktı, mürekkebi kurutmak için kullandığı kâğıtla bileğini sildi. 12 Kasım günü saat altıydı ve Louise plaja gitmişti. Scobie'nin kafası iyi işliyordu ama, omzundan bileğine kadar sinirleri kopacak gibi gerilmişti. "Bu işin sonuna geldim," diye düşündü. Canavar düdükleri acı acı inlerken, yağmurda yürüyerek Nissen kulübesine gittiğinden beri, nice yıllar geçmişti. O mutluluk anı... Bunca yıldan sonra, ölme zamanı gelmişti.

Ama sanki bu gece de yaşayacakmış gibi, daha yapması gereken aldatmacalar vardı. Bunun bir veda olduğunu sadece kendisi bilerek, vedalaşması gerekiyordu. Biri onu görür diye ağır ağır yürüyüp –hasta bir adam değil miydi?– yokuşu tırmandı, Nissen kulübelerine yöneldi. Bir tek söz söylemeden, ölüp gidemezdi böyle. Ama hangi sözü söyleyecekti? "Ey Tanrım, doğru sözü söyleyeyim," diye dua etti. Ama kapıya vurunca, hiç kimse karşılık vermedi, hiçbir söz söylenmedi. Belki Helen, Bagster'la birlikte plaja gitmişti.

Kapı kilitli değildi, içeriye girdi. Kafasında yıllar geçmişti, ama burada zaman olduğu gibi durmuştu sanki. Helen'a hizmet eden adamın bir kısmını içtiği cin şişesi olabilirdi bu cin şişesi. Kaç yıl önceydi bu? Bir film setinde olduğu gibi,

küçük memurlara hükümetin verdiği iskemleler, şurada burada kaskatı duruyordu. Bunlar sanki hiç yerinden kıpırdamamıştı, tıpkı Helen'a armağan edilen o yer yastığının yerinden kıpırdamadığı gibi. Mrs. Carter mı armağan etmişti o yer yastığını? Yatağın başucundaki yastık, öğle uykusundan sonra düzeltilmemişti. Scobie, bir kafanın biçimini alan ılık yere elini koydu. "Ey Tanrım," diye dua etti, "sizlerden ayrılıyorum sonsuza dek. Yalvarırım vaktinde gelsin Helen. Onu bir kez daha görebileyim." Ne var ki, çevresini saran sıcak gün serinledi ve hiç kimse gelmedi. Louise saat 6.30'da plajdan dönecekti. Burada bekleyemezdi artık.

"Bir haber bırakmalıyım ona," diye düşündü. "Belki de ben bir şey yazıp bitirmeden, Helen geri döner." Göğsü daralır gibi oldu. Travis'e uydurup uydurup anlattığı ağrılardan beterdi bu. "Ona bundan böyle hiç dokunamayacağım," dedi kendi kendine. "Bundan böyle onun ağzını başkalarına bırakacağım. Yirmi yıl boyunca başkaları öpecek onun ağzını." Çoğu sevdalılar, ölümden sonra sonsuza dek birleşecekleri umuduyla boşuna avunur. Ama Scobie, tüm soruların yanıtını biliyordu. Scobie sonsuza dek sevgiden yoksun kalmaya mahkûmdu. Bir kâğıt parçası aradı, yırtık bir zarf bile bulamadı. Gözü pul albümüne ilişti. Bunu yapması için hiçbir neden yokken, albümü karıştırınca, kaderin ona bir ok daha attığını hissetti; çünkü Helen'a kendi getirdiği o pulu görmüştü, o puldaki cin lekesini anımsamıştı. "Bu pulu buradan çekip koparmak zorunda kalacak, ama ziyanı yok," diye düşündü. Helen "Çekip koparılan pulların yeri görülmez," demişti. Scobie'nin cebinde yırtık bir kâğıt parçası bile yoktu. Ansızın bir kıskançlık nöbeti geçirdi: VI. George'un resmini gösteren, cinle lekelenmiş küçük yeşil pulu kaldırdı, albüme mürekkeple *Seni seviyorum* diye yazıp, pulu eski yerine, yani bu yazının üstüne koydu. Hainçe bir kırgınlık içinde, "Pulu yırtsa bile, bu yazıyı silemez; çünkü mürekkeple

yazdım," diye düşündü. Bir an için, düşmana karşı yere mayın yerleştirdiği hissine kapıldı. Ama düşman yoktu ortada. Helen'ın yolu açık olsun diye tehlike yaratabilecek bir çöp yığını saydığı benliğini ortadan yok etmiyor muydu? Kapıyı kapayıp, ağır ağır yokuş aşağı indi. Helen hâlâ gelebilirdi. Artık yaptığı her şeyi son kez olarak yapıyordu. Bu da garip bir duyguydu. Bir daha bu yokuşa hiç ayak basmayacaktı. Beş dakika sonra, dolaptan yeni bir cin şişesi alırken "Ömrümde bir daha bir içki şişesi açmayacağım," diye düşündü. Bundan sonra yapacağı şeylerin sayısı gittikçe azalıyordu. Son yapacağı şey de ilacı yutmak olacaktı. Elinde cin şişesi, durakladı. "İşte o zaman cehennem başlayacak; Helen, Louise ve sen benden kurtulacaksınız," dedi Tanrı'ya.

Akşam yemeğinde Scobie ne yaptığını iyice bilerek gelecek haftadan söz etti. Fellowes'un yemek davetini kabul ettiği için kendini suçladı. Ama kararlaştırılması gereken birçok şey olduğu için, Fellowes'a gittikten bir gün sonra, emniyet müdürünün yemeğine gitmek zorunda olduğunu açıkladı.

Louise sordu: "Uzun süre, çok uzun süre dinlendikten sonra da hiç umut yok mu, Ticki?"

"Bu işi sürdürmeye kalkmam doğru olmaz. Ne senin açından ne onların açısından. Her an çöküverirm."

"Yani ille emekli mi olacaksın?"

"Evet."

Louise emeklilikten sonra nerede yaşayacakları konusunda konuşmaya başladı. Scobie ölesiye bezgindi. Orada hiçbir zaman birlikte oturmayacaklarını bildiği için, ileride sözde yaşayacakları şu ya da bu köyün, şu ya da bu evine ilgi gösterebilmek için, akıl almaz bir çaba gösteriyordu. "Bir banliyöde oturmak istemem," dedi Louise. "Benim asıl istediğim Kent bölgesinde ahşap bir evde oturup, şehre kolayca gidebilmek."

"Para durumumuza bağlı bu. Emekli maaşım pek bir şey tutmayacak."

Louise "Ben çalışırım," dedi. "Savaş sırasında iş bulmak kolay."

"Çalışmana gerek kalmadan, idare edebileceğimizi umarım."

"Çalışmak bana ağır gelmez."

Yatma zamanı geldi. Scobie, Louise'in yukarı kata çıkmasını hiç istemiyordu. Louise odadan çıktıktan sonra, Scobie'nin yapabileceği tek şey ölmekti. İkisini de ilgilendiren tüm konuları konuşmuşlardı ve Louise'in gitmesini engellemek için ne söyleyeceğini bilemiyordu. "Ben burada biraz oturacağım," dedi. "Yarım saat daha otururum, belki uykum gelir. O zaman Evipan almak zorunda kalmam."

"Ben plaja gittiğim için çok yorgunum. Yatmak istiyorum."

"Louise bu odadan çıkınca, sonsuza dek yalnız kalacağım," diye düşündü. Yüreği çarpıyor, gerçeklerden kopmanın korkunç bulantısına kapılıyordu. "Öleceğime inanamam," dedi kendi kendine. "Şimdi buradan kalkıp yatağıma yatacağım ve yaşam yeniden başlayacak. Hiçbir şey, hiçbir kimse beni ölmeye zorlayamaz." Gerçi gövdesinin içindeki mağaradan gelen o sesi işitmiyordu artık. Ama duydukları acıyı açığa vurarak, sessizce imdat isteyerek, ona dokunan, onu tutmaya çalışan parmaklar vardı sanki...

"Ne oluyorsun, Ticki? Hasta gibisin. Hadi, gel yat."

"Uyuyamayacağım," diye direndi Scobie.

Louise sordu: "Benim yapabileceğim bir şey yok mu? Biliyorsun, sevgilim, yapmayacağım şey yok senin için..." Scobie'yi ölüm cezasına mahkûm eden bir şeydi Louise'in sevgisi. Scobie, acı içinde, umutsuzca onu tutmak isteyen parmaklara "Ah Tanrım," dedi, "bir değirmentaşını sırtıma yüklemektense, öleyim daha iyi... Ona acı çektiremem, sana da acı çektiremem artık. Eğer beni seviyorsan –nasılsa biliyorum sevdiğini– bana yardım et de seni bırakabileyim. Sevgili Tanrım, beni unut." Ne var ki, o güçsüz parmaklar

hâlâ hafif hafif değiyordu Scobie'ye. Scobie, Tanrı'nın güçsüzlüğünü hiçbir zaman böylesine açık seçik görmemişti.

"Bir şey istemem, sevgilim," dedi. "Uykuna engel olmamalıyım." Ama Louise merdivene doğru bir adım atar atmaz, Scobie yine konuştu: "Bana bir şeyler oku. Bugün yeni bir kitap vardı elinde. Bana bir şeyler oku."

"Okuyacağım şeyden hoşlanmazsın, Ticki. Şiir kitabıdır o."

"Ziyanı yok. Belki uykumu getirir." Louise okurken, hiç dinlemiyordu nerdeyse. İki kadını birden sevemezsiniz derler. Ama duyduğu bu heyecan aşk değil de neydi? Bir daha göremeyeceği bir şeyi, aç gözlerle benliğinin içine çekmesi, aşk değil de neydi? Karısının eski güzelliği Scobie'yi hiçbir zaman böyle sarmamıştı da, şimdi Louise'in kırlaşan saçları, sinirleri gergin yüzü, kalınlaşan gövdesi, onu tamamıyla sarıyordu. Sivrisineklerden korunmak için giyilen özel çizmeler Louise'in ayağında yoktu, terlikleri ise bir hayli eskimişti. "Bizim sevdiğimiz şey güzellik değildir," diye düşündü. "Başarısızlığı seviyoruz biz. Hep genç kalmayı başaramamayı, sinirlerin başarısızlığını, bedenin başarısızlığını... Güzellik de başarı gibidir, uzun süre sevemeyiz onu." Louise'i korumak için korkunç bir istek duydu. "Evet, onu koruyacağım," dedi kendi kendine, "onu sonsuza dek kendimden koruyacağım." Louise'in okudukları bir an dikkatini çekti:

> Hepimiz düşüyoruz. Bu el de düşüyor.
> Kimse dayanamıyor bu düşme illetine.
>
> Ama bu evrensel düşmeyi her zaman
> Sevgi dolu elleriyle tutan biri var.*

Scobie gerçeğe benzeyen bu sözleri kabul etmedi. Boşuna avutamazdı kendini. "O eller benim düşmemi asla tuta-

* R.M. Rilke'nin "Güz" adlı şiirinden. (e.n.)

maz," diye düşündü. "Ben yalan söyleye söyleye, hainlik ede ede yağlara bulanmış gibiyim. Onun parmaklarının arasından kayıp gidiyorum." Güven, kurallarını unuttuğu ölü bir dil gibiydi.

"Şekerim, uyukluyorsun."

"Bir an dalmışım."

"Ben yukarı çıkıyorum artık. Fazla geç kalma. Belki Evipan almaya gerek duymazsın bu gece."

Giden Louise'e baktı. Küçük kertenkele duvarda kıpırdamadan duruyordu. Louise daha merdivene varmadan, Scobie onu geri çağırdı: "Gitmeden bana iyi geceler dile, Louise. Sonra uyumuş olursun belki."

Louise sıradan bir iş yaparcasına Scobie'yi alnından öptü. Scobie de aynı biçimde onu hafifçe okşadı. Garip bir şey yapmamalıydı bu son gece. Louise'in sonradan üzülerek anımsayacağı hiçbir şey yapmamalıydı. Scobie bilinçli bir kaygısızlıkla konuştu: "İyi geceler, Louise. Seni sevdiğimi biliyorsun."

"Elbette biliyorum. Ben de seni seviyorum."

"Evet. İyi geceler, Louise."

"İyi geceler, Ticki." Kendini ele vermeden bundan fazlasını yapamazdı.

Yukarı katta kapının kapandığını duyar duymaz, bir sigara kutusunun içinde sakladığı on tane Evipan hapını ortaya çıkardı. Durumu güvence altına almak için, iki hap daha ekledi. On gün boyunca iki hap fazla alması, kuşku uyandırmazdı herhalde. Sonra birkaç yudum viski içip, avucunda tohum gibi duran haplarla, hiç kıpırdamadan oturdu, yüreklenmeyi bekledi. "Şimdi artık yüzde yüz yalnızım," dedi kendi kendine. İşin sıfır noktasına varmıştı.

Ama Scobie yanılıyordu, çünkü yalnızlığın da bir sesi vardır. Yalnızlık "Bu hapları at," diyordu Scobie'ye. "Eğer atarsan, bu kadar çok hap toplayamazsın bir daha. Kurtu-

lursun. Rol yapmaktan vazgeç. Merdivenleri çık, yatağına yatıp bir güzel uyu. Sabah seni uyandırırlar. Emniyet Merkezi'ne gidip sıradan işlerine bakarsın." Ses, "mutlu" ya da "huzurlu" sözcüklerini vurgularcasına "sıradan" sözcüğünün üstüne basa basa konuşuyordu.

Scobie yüksek sesle "Hayır," dedi. "Hayır." Önce altı hapı ağzına koyup, viskiyle yuttu. Altı hap daha yuttuktan sonra, günlüğünü açtı, 12 Kasım tarihinin altına yazmaya başladı: *H.R.'ye uğradım, dışarı çıkmıştı. Öğleden sonra saat 2'de ısı...* Sanki tam o sırada son ağrı göğsünü burkmuş gibi, yazdığını yarıda bıraktı. Dimdik oturup, ona çok uzun gelen bir süre, ölümün gelişinin belirtilerini bekledi. Ölümün nasıl geleceğini hiç bilemiyordu. Dua etmeye çalıştı, ama Meryem Ana'ya yapılan dua aklına gelmiyordu bir türlü. Yüreğinin çalan bir duvar saati gibi bir ses çıkardığının farkındaydı. Pişmanlığı belirten duayı söylemeye çalıştı. Ama, "Pişmanım ve bağışlanmak istiyorum," sözcüklerine geldiği sırada, kapının önünde bir bulut oluştu. Bu bulut bütün odaya yayıldı ve Scobie niçin pişman olduğunu anımsayamadı. İki eliyle kendini tutarak, dik oturmak zorunda kaldı, ama kendisini böyle tutmasının nedenini de unutmuştu. Acı çekenlerin seslerini ta uzaklardan duyar gibi oldu. Bulutlar yoğunlaşınca, ayağa kalkıp pencereleri kapatmaya çalıştı. "Kasırga," dedi yüksek sesle, "bir kasırga çıkacak. Ali!" diye seslendi. "Ali!" Odanın dışında birinin onu aradığını, onu çağırdığını sandı. Burada olduğunu söylemek için son bir çaba harcadı. Ayağa kalktı. Yüreğindeki çekicin bir karşılık verircesine gümlediğini duydu. Bir haberi vardı verecek. Ama karanlık ve kasırga, bu haberi itti, göğsüne tıktı. Ve hep evin dışında, çekiç vuruşları gibi kulağında gümleyen dünyanın dışında, dolanıp duran, içeriye girmek isteyen, yardım isteyen, ona ihtiyaç duyan biri vardı. Bu yardım isteği karşısında, bu kurban çığlığı karşısında, Scobie kendini

zorluyor, harekete geçmeye çalışıyordu. Bu yardım isteğine bir karşılık verebilmek için çok, çok uzaklarda olan bilincini temizlemeye çalıştı. Yüksek sesle "Sevgili Tanrım, seviyorum..." dedi. Ama gücü tükenmişti. Yıkılan gövdesinin yere çarptığını hissetmedi. Madeni bir para gibi döşemede fır fır dönüp buz kasasının altına kaçan madalyonun, adını hiç kimsenin anımsayamadığı o azizin madalyonunun çıkardığı küçük şıngırtıyı da duymadı.

3. Bölüm

BİRİNCİ KISIM

I

Wilson "Senden elimden geldiği kadar uzak kalmaya çalıştım uzun süre," dedi. "Ama belki bir yardımım dokunur artık diye düşündüm."

"Herkes çok iyiydi bana karşı," dedi Louise.

"Onun bu kadar ağır hasta olduğunu bilmiyordum."

"Onu gözetlemen bu bakımdan işe yaramadı, değil mi?"

"Gözetlemek benim işimdi," dedi Wilson, "hem sana âşığım."

"Bu aşk sözcüğünü amma da kolay söylüyorsun, Wilson."

"Bana inanmıyor musun?"

"Aşk, aşk, aşk diyen hiç kimseye inanmam. Aşk demek, ben, ben, ben demektir aslında."

"Yani benimle evlenmeyecek misin?"

"Pek sanmam. Ama ileride belki de evlenirim seninle. Yalnızlığın beni ne hale sokacağını bilemem. Neyse, aşktan konuşmayalım artık. Onun en sevdiği yalandı bu."

"İkinize de söylediği yalan."

"Wilson, o kadın nasıl karşıladı bu durumu?"

"Bugün öğleden sonra onu Bagster'ın yanında plajda gördüm. Duyduğuma göre de, dün gece kulüpte çekmiş kafayı."

"Haysiyeti yok o kadının."

"Onun nesini beğendi bir türlü anlayamadım. Ben seni asla aldatmazdım Louise."

"Biliyor musun, öldüğü gün bile o kadını görmeye gitmiş."

"Sen nereden biliyorsun bunu?"

"Orada yazılıydı. Günlüğünde. Hiç yalan söylemezdi günlüğünde. Aşk gibi inanmadığı şeylerden hiç söz etmezdi."

Scobie acele acele toprağa verileli üç gün olmuştu. Ölüm raporunu Dr. Travis imzalamıştı: *Angina pectoris.* Böyle bir iklimde otopsi yapmak güçtü. Üstelik de gerek yoktu buna. Ama Dr. Travis, geri kalan Evipan haplarını saymıştı yine de.

"Sana bir şey söyleyeyim mi," dedi Wilson, "bana hizmet eden adam, onun geceleyin ansızın öldüğünü söyleyince, kendini öldürdüğünü sanmıştım."

"O öldükten sonra, ondan böyle rahat rahat söz etmen ne kadar garip... Oysa onu seviyordum, Wilson. Onu seviyordum ama, öldü gitti."

Scobie ardında birkaç giysi ve Mende dilbilgisi kitabından başka bir şey bırakmamıştı sanki. Emniyet Merkezi'nde de ondan kala kala, ıvır zıvır küçük şeylerle dolu bir çekmece ve paslı bir çift kelepçe kalmıştı. Şimdi evde hiçbir şey değişmemişti. Raflar yine kitapla doluydu. Wilson, burasının öteden beri Scobie'nin evi değil, yalnız Louise'in evi olduğunu düşündü. Seslerinin, sanki ev bomboşmuş gibi çınlaması bir kuruntu muydu acaba?

Wilson sordu: "O durumu, yani o kadınla ilişkisini eskiden beri biliyor muydun?"

"Bildiğim için geri döndüm. Mrs. Carter bana yazmıştı. Herkesin diline düştüklerini söylemişti. Kocam hiç farkında değildi bildiklerinin. Kendini çok kurnaz sanıyordu. Ko-

münyon ayinine benimle birlikte katılınca, beni de az kalsın kandıracaktı. O işin bittiğine inanacaktım."

"Vicdanıyla nasıl bağdaştırdı bunu?"

"Böyle davranan Katolikler de var anlaşılan. Günah çıkarırlar, sonra aynı işi yine yaparlar. Ama ben, daha dürüst sanıyordum onu. Biri ölünce, birçok şeyin farkına varıyorsunuz."

"Yusef'ten para alıyordu."

"Buna da inanabilirim artık."

Wilson elini Louise'in omzuna koydu:

"Bana güvenebilirsin, Louise. Seni seviyorum."

"Beni sevdiğini biliyorum." Öpüşmediler. Daha çok erkendi öpüşmek için. Ama bomboş izlenimini veren odada, el ele oturup, demir damda beceriksizce dolanan akbabaların çıkardığı sesi dinlediler.

"Demek ki, günlüğü bu?" dedi Wilson.

"Ölürken, günlüğüne bir şeyler yazıyordu. Hiç ilginç olmayan şeyler, ısı filan. Isıyı her zaman yazardı. Romantik bir adam değildi. Allah bilir o kadında ne buldu da böyle işlere girişti."

"İzin verir misin şu günlüğe bir göz atayım?"

"Nasıl istersen," dedi Louise. "Zavallı Ticki'nin gizli kapaklı bir yanı kalmadı artık."

"Onun gizledikleri nasılsa az çok biliniyordu öteden beri." Wilson bir sayfa çevirdi, okudu, sonra bir sayfa daha çevirdi. "Uzun süredir uykusuzluk çekiyor muydu?" diye sordu.

"Benim bildiğim kadarıyla, ne olursa olsun, deliksiz uyurdu."

Wilson, "Uykusuzluğu konusunda eklemeler yaptığının farkında mısın?" dedi. "Sonradan yaptığı eklemeler..."

"Bunu nereden anladın?"

"Mürekkep renklerini karşılaştırmak yeter bunun için. Sonra Evipan aldığını çok bilinçli olarak, özenle yazması...

Ama her şeyden önce mürekkep renkleri... Bazı olasılıklar geliyor insanın aklına..."

Dehşete kapılan Louise, Wilson'ın sözünü kesti: "Yooo, hayır. Böyle bir şey yapamazdı. Ne de olsa, bir Katolikti o."

II

Bagster yalvardı: "Beni al içeri, küçük bir içki içelim."

"Plajda dört tane içtik."

"Bir tanecik daha."

"Peki," dedi Helen. Ömrünün sonuna dek, kimseden bir şey esirgemesi için bir neden kalmamıştı artık.

"Biliyor musun, beni bundan önce hiç içeri almamıştın," dedi Bagster. "Hoş bir yer yapmışsın burasını. Bir Nissen kulübesinin böylesine cici bir yuva olabileceği kimin aklına gelebilirdi?" Bagster'ın yüzü kıpkırmızıydı. Pembe cin kokuyordu. "İkimizin de hali duman," diye düşündü Helen. Bagster, Helen'ın üstdudağını ıslak ıslak öptü, çevresine bakındı: "Ha, ha!" dedi. "İşte sevgili şişemiz oracıkta duruyor." İkisi de bir cin daha içtikten sonra, Bagster üniformasının ceketini çıkardı, özenle bir iskemlenin arkasına astı. "Hadi," dedi "Şuraya serilip, aşktan söz edelim."

"Buna gerek var mı? Şimdiden mi?" diye sordu Helen.

Bagster "Işıkları yakma zamanı, alacakaranlık," dedi. "Onun için denetimi artık George'a bırakacağız."

"George da kim?"

"Kim olacak? Otomatik pilot elbette. Sana öğretecek çok şey var."

"Tanrı aşkına, başka zaman öğret bunları bana."

Bagster kararlıydı, Helen'ı yatağa doğru itti: "Şimdiki zaman, eğlenceye en uygun zamandır." Helen, "Neden olmasın?" diye düşündü. "Mademki adamın canı istiyor, neden olmasın? Ha Bagster, ha başka biri... Bu dünyada sevdiğim hiç kimse yok. Öteki dünyaya gelince, hesaba

katılmaz öteki dünya. Mademki eğlence istiyorlar (Bagster 'eğlence'den söz etmişti) eğlensinler bari." Helen hiç konuşmadan yatağa uzandı, gözlerini kapadı ve karanlıkta hiçbir şeyin olmadığının farkına vardı. "Yalnızım," diye düşündü kendine acımadan, bunu bir gerçek olarak dile getirerek, yanındakilerin hepsi öldükten sonra keşif yolculuğuna çıkmış bir adam gibi.

"Pek coşkulu değilsin," dedi Bagster. "Beni birazcık olsun sevmiyor musun, Helen?" Cin kokan nefesi karanlıkta yayılıyordu.

Helen, "Hayır," dedi. "Hiç kimseyi sevmiyorum."

Bagster, öfkeyle, "Ama Scobie'yi seviyordun," dedikten sonra, hemen özür diledi. "Kusuruma bakma. Çok pis bir şey söyledim."

Helen "Hiç kimseyi sevmiyorum," dedi yine. "Ölüleri sevemezsin, öyle değil mi? Ölüler yok olurlar, öyle değil mi? Ölüleri sevmek, nesli tükenmiş bir kuşu sevmek gibi olur, öyle değil mi?" Helen, Bagster gibi bir adamdan bile yanıt beklercesine bunları soruyordu. Gözleri kapalıydı çünkü karanlıkta ölüme daha yakın oluyordu, Scobie'yi yalayıp yutan ölüme daha yakın oluyordu. Bagster yataktan inerken, somya hafifçe titredi, ceketini alırken iskemle gıcırdadı. "Ben sandığın kadar soysuz bir adam değilim, Helen," dedi. "Sen bu işin havasında değilsin. Yarın görüşüyor muyuz?"

"Neden olmasın?" Gerçi Helen'ın kimseden bir şey esirgemesi için bir neden yoktu ama, Bagster bir şey istemediği için, aklın alamayacağı kadar rahatladı yine de.

"İyi geceler, kızım," dedi Bagster. "Seni yine görürüm."

Helen gözlerini açtı, kapının eşiğinde oyalanan, grimsi mavi renkte giysiler giymiş bir yabancı gördü. Bir yabancıya her şeyi söyleyebilirsiniz. Yabancılar başka bir dünyadan gelmiş yaratıklar gibidir, gelip geçerler, her şeyi unutuverirler. Helen "Tanrı'ya inanır mısın?" diye sordu.

Bagster bıyığını çekiştirdi: "Eh işte, inanırım herhalde."

"Keşke ben de inanabilsem," dedi Helen. "Keşke ben de inanabilsem."

"Bilirsin ya, inanan çoktur. Gitmeliyim artık. İyi geceler."

Helen gözkapaklarının arkasındaki karanlıkta yine yalnız kaldı; inanma isteği, doğmamış bir bebek gibi bedeninin içinde kıvrandı. Dudakları kıpırdadı ama aklına gelen tek şey, "Sonsuza dek ve sonsuza dek amin," demek oldu. Gerisini unutmuştu. Elini uzattı, yataktaki öteki yastığa dokundu. Yalnız olmaması için binde bir olasılık vardı belki ve eğer şu an yalnız değilse, ömrünün sonuna kadar yalnız kalmayacaktı sanki.

III

Peder Rank "Bana kalsaydı, bunun hiç farkına varamazdım, Mrs. Scobie," dedi.

"Wilson farkına vardı."

"Bilmem neden ama, böylesine gözlemci olanlardan hoşlanmam."

"Onun işi bu."

Peder Rank hızla dönüp Louis'e baktı: "Muhasebeci olarak işi bu mu?"

Louise canından bezmişti: "Beni avutmak için, bana söyleyeceğiniz bir söz yok mu, Peder?" Peder Rank "Bir evde ölümden sonra neler konuşulur neler," diye düşündü. "Neler evrilip çevrilir, neler tartışılır, ne sorular sorulur, ne istekler öne sürülür... Sessizliğin eşiğinde ne gürültüler edilir... "

"Mrs. Scobie," dedi. "Siz çok avutuldunuz ömrünüz boyunca. Eğer Wilson'ın düşündüğü doğruysa, herkesten fazla eşinizi avutmamız gerekiyor."

"Siz benim tanıdığım kadar tanıyor musunuz onu?"

"Elbette tanımıyorum, Mrs. Scobie. Siz on beş yıl süreyle onun eşi oldunuz, öyle değil mi? Bir rahip ancak önemsiz şeyleri bilebilir."

"Önemsiz şeyleri mi?"

Peder Rank sinirlendi: "Yani günahları demek istiyorum. Bir adam bize gelip erdemleri konusunda günah çıkarmaz."

"Mrs. Rolt'u biliyordunuz herhalde. Hemen hemen herkes biliyordu."

"Zavallı kadın."

"Onun niçin zavallı olduğunu anlayamadım."

Peder Rank "Biz Katoliklerle başı belaya giren mutlu ve dünyadan habersiz her insana acırım ben," dedi.

"Eşim kötü bir Katolikti."

"Ezbere söylenen lafların en aptalıdır bu," dedi Peder Rank.

"Sonunda da, o... O iğrençliği yaptı. Kendini cehennemlik ettiğini biliyordu mutlaka."

"Evet, bunu çok iyi biliyordu. Kendine merhamet edileceğine inanmazdı. Ancak başkalarına merhamet ederdi o."

"Onun selameti için dua etmem bile bir işe yaramayacak."

Peder Rank günlüğü hızla kapatıp, öfkeyle konuştu: "Sizin ya da benim, Tanrı'nın merhameti konusunda bir şeyler bildiğimizi ileri sürmeye kalkmayın ne olur Mrs. Scobie."

"Kilise der ki..."

"Kilisenin öyle dediğini biliyorum. Kilise kuralların hepsini bilir. Ama bir tek insanın yüreğinde neler olup bittiğini bilmez."

Louise bezginlik içinde sordu: "Yani biraz olsun, umudunuz var mı sizin?"

"Kininiz var mı ona?" dedi Peder Rank.

"Kinim kalmadı artık."

"Bir kadın kin beslemezken, Tanrı'nın neden kin besleyeceğini sanıyorsunuz öyleyse?" Peder Rank, haşin bir direnç içinde sormuştu bunu. Ama Louise umuda sırt çevirdi:

"Ah neden, neden her şeyi berbat etti böyle?"

Peder Rank "Size garip gelecek ama," dedi, "çok yanlış şeyler yaptığı halde, benim bildiğim kadarıyla Tanrı'yı gerçekten seven bir adamdı o."

Louise, Scobie'ye kin beslemediğini demin söylemişti ama, ağlaya ağlaya kurumuş gözpınarlarından birkaç damla gözyaşı sızabildiği gibi, biraz daha kin sızdı Louise'in içinden: "Tanrı'dan başka hiç kimseyi sevmediği besbelliydi."

"Bu söylediğiniz de belki doğrudur," dedi Peder Rank.

Modern Klasikler Dizisi - 132

İkinci Dünya Savaşı sırasında Büyük Britanya sömürgesi Sierra Leone'de geçen *Meselenin Özü*, yayımlandığı 1948 yılından bugüne dek popülerliğinden hiçbir şey yitirmedi. Greene romanı savaş sırasında Britanya Gizli Servisi'nin bir üyesi olarak bu ülkedeki deneyimlerine dayandırır. Atmosferini savaş, casusluk, aşk, zina ve ihanetin oluşturduğu roman merhamet, ıstırap, din ve sorumluluk temalarıyla dikkat çeker. Ve iki temel ahlaki ikilemle: "Başkalarını mutlu etmek mümkün müdür?" ve "İntihar çözüm olabilir mi?" George Orwell romanı Greene'in "en iyi yapıtlarından biri" olarak nitelerken, Anthony Burgess yazarın "egzotik bir ortamın ruhunu tek bir kitapta özetleme" becerisini alkışlamıştı. *Meselenin Özü*, Modern Library'nin 20. yüzyılda İngiliz dilinde yazılmış en iyi 100 roman listesinde kırkıncı sırada yer alırken, *Time* dergisinin 1923 sonrası yazılmış en iyi 100 İngilizce roman listesine de dahil edilmiştir.

GRAHAM GREENE (1904-1991): Hertfordshire, Berkhamsted'de dünyaya gelen İngiliz yazar ve gazeteci, romanlarında modern dünyadaki siyasal olaylar çerçevesinde ahlaki belirsizlikler üzerinde durdu. Oxford, Balliol College'da öğrenim gördükten sonra 1926 yılında Anglikan Kilisesi'nden ayrılarak Katolikliği benimsedi. Yayımlanan ilk yapıtı *Babbling April* (1925; Mırıldanan Nisan) adlı şiir kitabıydı. 1927 yılında *The Times* gazetesinde çalışmaya başladı. Daha sonra *The Spectator* dergisinde sinema eleştirmenliği yaptı ve edebiyat sayfasını yönetti. En başarılı yapıtlarından biri olarak kabul edilen ve 1948'de sinemaya uyarlanan *Brighton Rock* (1938; Brighton Kayası), önceki gerilim romanlarıyla benzerlikler taşımakla birlikte, romanın başkişilerinin ahlaki davranışları daha derin bir bakışla ele alınmıştı. 1938'de dinsel baskı ve zulmün yaşandığı Meksika'yı ziyaret etti. Bu yolculuğun ardından en iyi romanı sayılan *The Power and Glory*'yi (1940; Güç ve Şan) yazdı. Birçok romanının yanı sıra hikâyelerini derlediği birkaç kitap, dört gezi kitabı, altı oyun, üç otobiyografi, iki biyografi ve dört çocuk kitabı bulunmaktadır.

9 786052 958285

24 TL